This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

Stanford University Libraries
3 6105 119 007 164

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARY

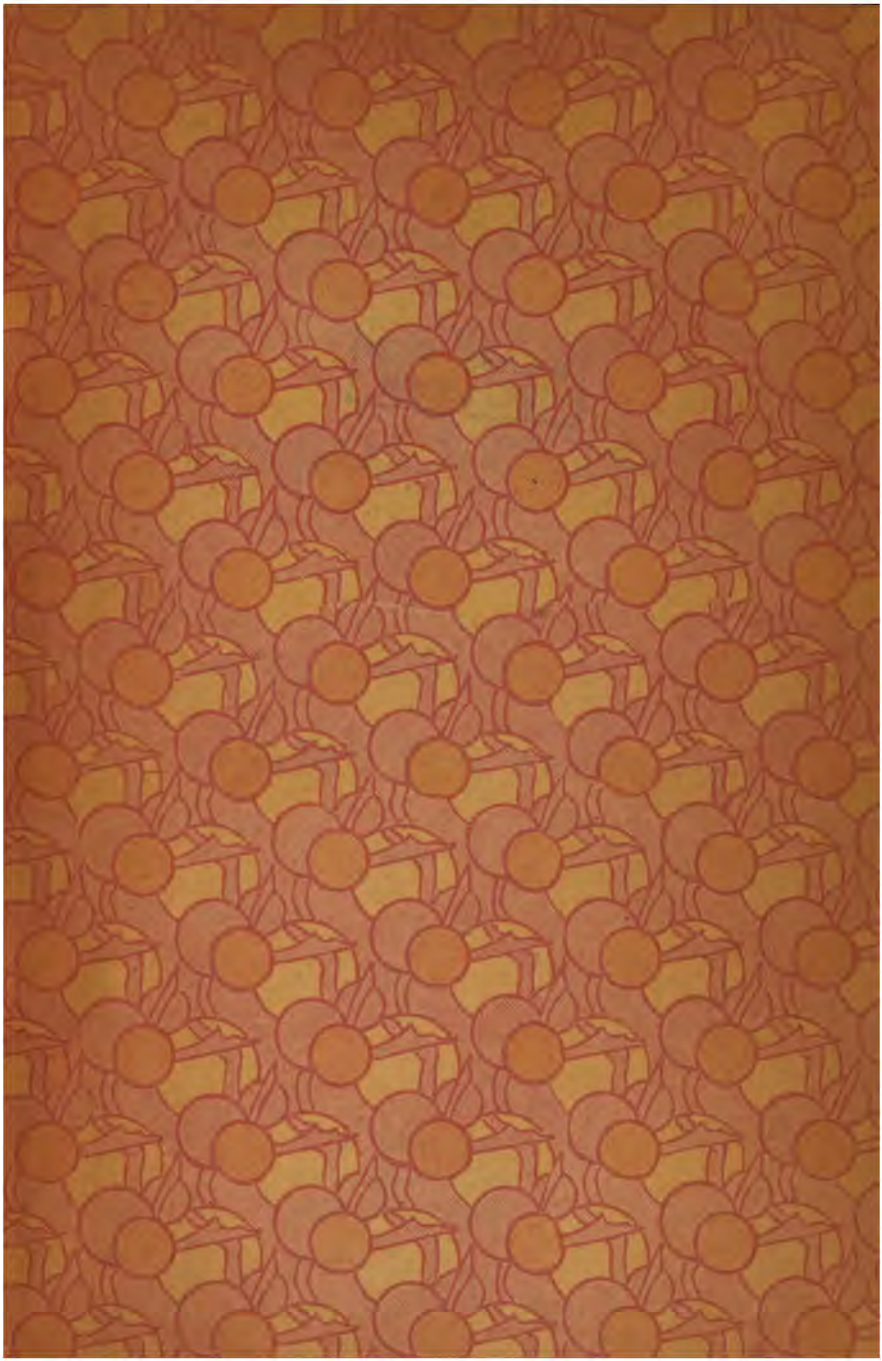

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARY

894.33
T671

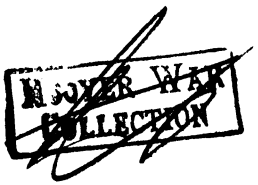

SAMLADE SKRIFTER

AF

ZACHARIAS TOPELIUS

TRETTIOANDRA DELEN

LÄSNING FÖR BARN

VII

G. W. EDLUNDS
FÖRLAGSAKTIEBOLAG
HELSINGFORS.

LÄSNING FÖR BARN

AF

ZACHARIAS TOPELIUS

SJUNDE BOKEN

G. W. EDLUNDS
FÖRLAGSAKTIEBOLAG
HELSINGFORS.

299632

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1907

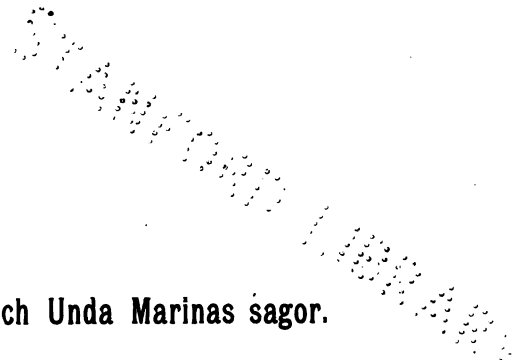

Florios och Unda Marinas sagor.

7. Florio berättar om björken.

Har du sett huru björkarna kamma sitt hår,
när en susande vind öfver grenarna går,
hur de andas så lätt genom ådriga blad,
hur de tvätta sig rena i morgonens bad?

Det var en där på kullen så högt vid din sjö,
och hans stam var så hvit som en bländande snö,
och hans lock var så mjuk, och hans löf var så grönt,
att en vackrare björk har ej kullarna krönt.

Ja, jag älskade honom. Jag satt där allen,
när små fåglarna kvittrade högt på hans gren.
Det var björken, som sjöng om sin blommande vår...
— O, min björk, du skall sjunga i hundrade år!

Kom så frosten en afton med klor och med klöf,
men jag andades varmt på de frysande löf;
där gick härjande eld öfver skogarna fram;
men jag stänkte ett regn öfver krona och stam.

Kom en gubbe med yxa att hugga sin ved,
men jag vände hans yxa mot stenen på sned;
kom en gumma att skära grönt löf åt sitt får,
men hon skar sig i fingret ett blödande sår.

Sist så kom där en sångare, fattig och blind:
vackra björk, du som susar i morgonens vind,
vill du gifva din stam till en kantele nu,
då skall ingen i världen så sjunga som du!

Och jag sträckte min arm för att skydda min skatt,
men då sade min björk: nu så stupar jag gladt!
Och en kantele blef han, den bästa man fann,
och nu sjunger där ingen i världen som han.

Skräddaren, som tråcklade hop Finland med Sverige.

Det var för trettio år sedan eller mer, jag minns ej så noga, en lustig historia var det. Tikka hette han, skräddaren, som du vet, en liten gladlynt karl, som bodde i Kartanonkylä, några mil från Björneborg. Den gamla förfallna stugan därborta vid sjöstranden var hans stuga; — ja, det vill säga, hon liknade förr ett kråkbo — men nu är hon rödmålad med raka knutar, sticktak och gardiner för fönstret. Allt förändras; det är väl, när det sker till någonting bättre.

Tikka var byskräddare och en skicklig skräddare, som kunde sy knappar så att de icke lossnade, när en hederlig bonde ätit gärs med gröt och pannkaka till läsförhörsmiddagen. Tikka var därtill en hygglig ung karl, som alla tyckte om, flitig och gladlynt, ordentlig och nykter; man kunde ej önska sig en bättre skräddare. Men ett fel hade han, stackare, och det rådde han icke för: han var den minsta karlen i byn, han var så liten, att han räckte långe Pietari knappt till knifbältet. Det påstods, att rike värden i Anttila gård en gång hade vägt Tikka med besman, och då hade Tikka vägt lika mycket som gårdshunden. Om detta var sant, kan jag ej med säkerhet

säga, men liten var han, liten och morsk; nog var han karl för det. Icke gick han ur vägen för någon varg i skogen, men i folks sällskap var han en rättskaffens godmodig människa, som skrattade med, när man dref gyckel med honom för att han var så liten. Det skulle endast vara måtta med roligheten, ty allt tålde han ändå icke, den beskedliga Tikka. Harjus Mårten, som var en grof, stark karl, hade en gång beskyllt Tikka för att ha stulit två alnar vadmal af stycket, som skulle göras till jacka åt Mårten, och honom hade Tikka kört med ett vedträd ur stugan, så att Mårten befann sig på fyra fötter i snödrifvan, innan han visste ordet af.

Det var en annan, som icke rätt kunde fördraga Tikka, och det var Nikku, byspelmannen, som ville vara hela byns mästare i musik. Tikka råkade spela dragharmonika lika flinkt, som Nikku kvintilerade på fiolen. Tikka hade köpt sitt instrument för tre mark i staden och lärt sig, med sitt goda gehör, visor och dansmusik. När då byns gossar brukade slå trissa på landsvägen om söndagseftermiddagen och flickorna lekte på gräsplanen nära Tikkas stuga, satt Tikka på tallstubben vid stranden och spelade så att det sjöng i enrisbuskarna. Harmonikan hade åtta klaffar, hon kunde dragas ut eller skjutas ihop, och Tikka drog stundom ut henne så lång som en ullstrumpa, stundom sköt han ihop henne, så att hon blef som en vante. Visst blef där musik, och takt blef där med, så att alla fötter rörde sig efter noter, trissan snurrade efter kommando och Wiittalatorpargummans röda tupp slog ut vingarna, som ville han flyga. Nikku satt där, röd af afund, och hartsade stråken, i förväntan att man skulle allerödmjukast bedja honom om en snurredans, men ingen bad honom, alla tyckte mest om Tikkas harmonika.

En sommarafton satt Tikka på detta sätt och spelade för byns flickor, när det föll honom in, att han redan var trettio år, att han sparat ihop fem hundra mark med sin flinka nål, och att han kunde försörja en hustru. Hvarför skulle han icke gifta sig? Visst brukade flickorna gyckla så smått med den lustige skräddaren, men på det hela tyckte ju alla om honom. Det gällde nu blott att göra ett godt val, och Tikka besinnade sig icke länge. Han hade två på förslag: antingen den minsta eller den längsta flickan i byn; endera skulle det vara. Wiittalas lilla brunögda, snälla Maju var den minsta flickan, hon var icke längre än Tikka själf; de hade varit goda vänner alltsedan hon var sju år, när han sydde åt henne en lappdocka med grann röd kjol och silkesmössa. Anttila-värdens långa ljushåriga Nilla var åter den längsta flickan i byn, Tikka räckte henne jämnt till förklädsbandet, när hon stod rak, och de hade också varit goda vänner.

Tikka gjorde sitt val, och det utföll så, som det brukar gå här i världen. Små karlar tycka om långa flickor; sådant skaffar dem mera anseende. Tikka beslöt att fria till Nilla: det vore något att få en så stolt hustru, och rik var hon dessutom.

Alltså klädde han sig i sin bästa helgdagsdräkt med en stor solros i knapphålet, fick Leivonmäki-torparen med sig till talman — Leivonmäki var skyldig trettio mark åt Tikka för nyaste vadmalsjackan — och gick en söndagsmorgon till Anttila gård. Talmannen framförde ärendet med ett långt, grant loftal, som det ju skulle vara. Fick man tro honom, fanns ej i hela socknen en manhaftigare karl än den lille skräddaren. Anttila-värden hörde en stund på det långa talet, knackade ut sin pipa mot spiselhällen, brast därpå ut i ett muntert skratt och

svarade, att Tikka kunde ju försöka sin lycka hos Nilla, hon hade önskat sig en knähund, som kunde hoppa öfver käpp, och Tikka vore så passlig, som någon annan.

Tikka lät sig icke förtryta, gick utan talman till Nilla och framförde ärendet. Nilla såg ned på honom som ett kyrktorn ser ned på en höstack, klappade honom som en liten gosse på axeln och frågade småleende hvad han ville göra för att förtjäna hennes gunst. — Allt! svarade Tikka. — Nåväl — sade Nilla — jag behöfver en mjuk fäll i släden, när jag åker till kyrkan. Fånga fjorton räfvar, sy åt mig en bra fäll af skinnen, och jag vill tänka på saken.

Tikka var flink jägare, han lade ut räfsaxar och förgiftade kattor till lockbete. Innan kort hade han fångat de fjorton räfvarna, sydde en fäll af dem och förde fällen till Nilla. — Det är bra — sade hon — men nu behöfver jag också en rya till brudtäcke; den måste vara extra fin och hopsatt af granna fågelfjädrar. Gå, fånga trehundra hackspettar, efter du heter Tikka,* sy ihop deras stjärtfjädrar till en rya åt mig, och jag vill tänka på saken.

Ja, Tikka gick, fångade trehundra hackspettar, sydde af deras stjärtfjädrar den silkesmjukaste rya och förde ryan till Nilla. — Ryan är verkligen inte illa — sade Nilla — men du kan förstå, att jag måste kläda mig fin, när jag står brud. Gå, sök pärlmusslor i åarna, gör åt mig ett äkta pärlband, som räcker två gånger kring halsen, och jag skall tänka på saken.

Tikka såg på Nilla, som höstacken ser upp till kyrktornet, betänkte sig litet, ty detta var en värre beställning än de föregående två, men därefter gick han. I två vackra somrar var den lille skräddaren försvunnen från byn. Han petade som en ål i åarnas gyttja, han vaskade

* *Tikka* betyder hackspett.

som en guldgräfvare genom insjöarnas sandbotten, och slutligen hade han samlat ett äkta pärlband, som räckte två gånger kring halsen. Med detta gick han till Nilla. — Vill du nu tänka på saken? — frågade han.

Nilla vägde pärlbandet i handen, mätte det kring sin hals och svarade ändtligen: — Nu vill jag fråga far.

Far och dotter höllo råd huru de skulle blifva af med den oslipplige skräddaren. — Tikka — sade Anttila-värden, sedan han rådplägat med sin dotter — du är ingen oäfven karl, du är ihärdig och kan ännu uträtta stora ting. Det är så, ser du, att jag har en syster, som är gift i Sverige, och jag vill gärna veta huru hon har det där, men det är för långt och besvärligt att resa dit öfver hafvet. Efter du är en så flink skräddare, så tråckla ihop Finland med Sverige tvärs öfver Bottniska viken, så att jag kan språka med syster min utan denna besvärliga resan, och då vill jag gifva dig Nilla till hustru.

Tikka betänkte sig åter, höstacken såg än en gång upp till kyrktornet, och höstacken var ingen dum höstack, han förstod ganska väl meningen med en sådan beställning. Tikka betänkte sig en gång till, bet ihop tänderna och svarade, att han ville försöka.

Det dröjde ej länge, innan Tikka uppgjort sin plan. Han gick till alla gummor i byn och beställde krokrefvar. Gummorna spunno och spunno vintern om. Slutligen hade de spunnit så många och stora buntar af stark krokref, att ingen båt kunde bära dem alla. Ticka måste befrakta en galeas. En vacker sommarmorgon hade han bundit ena ändan af sin långa ref vid en tall på finska kusten och föresatte sig att binda andra ändan vid en tall på den svenska kusten. Men för att ej göra sig detta besvär lönlöst, hade han förskaffat sig femton tusen laxkrokar

med beten af strömming: hans långref skulle gifva ett godt fiskafänge.

Nå ja, Tikka seglade ut med sin galeas och utlade sin långref. Han hade väderlycka, det råkade hela veckan vara så lugnt som en filbunke på det annars stormiga hafvet, och försöket lyckades så förträffligt, att Tikka om några dagar hade fastknutit andra änden af sin långref vid en tall på kusten af Sverige. Under återresan begagnade han tillfället att vittja sin långref och fick så många laxar, torskar, flundror, gäddor, simpor och abborrar, att det blef stor fiskmarknad i Björneborg och Tikka hade sin ref betald.

Nu gick Tikka till Anttila-värden och sade: — God dag, svärfar. — Jag har tråcklat ihop Finland med Sverige; gif mig nu Nilla till hustru!

Anttila-värden blef ej litet förvånad, men han var en knipslug man, han fann råd. — Det kan vara godt och väl — sade han — att du tråcklat ihop oss med Sverige, men ett fattas ännu: jag kan väl icke fråga din långref huru syster min mår.

— Hvad heter hon, och hvar bor hon? — frågade Tikka.

— Min syster, madam Andersson, bor i en stad, som heter Öregrund, här midt emot, på andra sidan om hafvet. Du kan ju lägga ut en krok åt henne: kanske hon biter på långrefven.

— Och om jag nu tråcklar ihop oss med Sverige, så att kära far kan få fråga huru syster hans mår och få svar på frågan, får jag då Nilla till hustru?

— Det är klappadt och klart, det skall ske nästa mikaelisöndag, sade Anttila-värden med ett belåtet grin, ty nu var han viss på att lura skräddaren.

Tikka lät förstå, att han ville ha vittnen på löftet.

— Tjugu, om du vill — sade Anttila-gubben. — Stugan är full med folk, som kommer från kyrkan. — och han berättade skrattande för allt kyrkfolket hvad han hade lofvat Tikka.

Harjus Mårten, som hade godt öga till Nilla och råkade vara med bland kyrkfolket, sade till Nikku, spelmannen: — Låt oss passa på, när Tikka om mikaelisöndagen kommer att fria till Nilla. Då tager jag Nilla midtför hans näsa, och du spelar ut Tikka med brudmarschen. — Förstås, att Nikku var med om ett så roligt spratt, och Tikkas båda ovänner stämde möte på den utsatta tiden.

Tikka gick mörk i hågen och begrundade hvad han nu skulle göra. Icke kunde han med sin långref fiska upp en madam i Öregrund; icke kunde han resa dit öfver, fastbinda henne vid refven och draga henne hit. Men Tikka hade hört talas om en besynnerlig, ny inrättning, som kallades *telegraf*, där människor kunde samtala på långa afstånd genom en tråd. Om han nu kunde lägga en sådan tråd öfver till Sverige, hade han vunnet spel. Ingenting borde vara omöjligt för en tapper skräddare, som redan tråcklat ihop två länder med en hampref. Ett stygn till! tänkte Tikka.

Han beslöt vandra till Åbo för att få veta huru han borde göra. Jag kan ju icke fråga och få svar genom långrefven, tänkte han. Det där, som de kalla telegraf, måste vara något ihåligt rör.

Tikka gick till Björneborg, gick till Raumo och frågade alla skräddare, som han mötte, hvad telegrafen var. Några svarade: det är ett trolltyg. — Andra sade: det är svarta skinnkulor, som man hissar upp på en stång. — Ty vid den tiden, när engelsmännen hitkommo som fiender på sina skepp, hade man brukat hissa svarta märken på stänger vid kusten för att signalera fiendens ankomst.

Tikka gick vidare, kom till Nystad och frågade åter sina vänner skräddarne. En af dem svarade: — Gå till hamnen; där skall ett ångfartyg resa ut med telegrafen i morgon.

Tikka gick till hamnen, fann ångfartyget och såg stora rullar med omspunnen koppartråd, dem man gjorde sig färdig att utlägga i hafvet.

— Får jag resa med? — sade Tikka.

Kaptenen på ångbåten råkade vara vid muntert lynne, såg på den lille, magre skräddaren och sade: — Du kunde duga till flöte åt tråden. Jag slår vad, att du flyter på vattnet som en kork.

— Jag flyter så godt som en annan i båt på vattnet — svarade Tikka. — Jag är skräddare och har en gång förut tråcklat ihop Finland med Sverige.

— Vackert så! — sade kaptenen. — Är du en sådan karl, så följ med; du får göra det storverket en gång till.

Tikka fick följa med fartyget och deltaga i arbetet med trådens afrullande. Ångbåten styrde västerut, stundom i smult väder, stundom i hög sjö, och lät telegraftråden löpa från rullarna ned i hafvet, alltsom färden gick framåt. Det var icke ett lätt arbete; där behöfdes en skicklig skräddare. Gick båten sakta framåt, löpte allt lätt, men så hände ibland att stormen kom och båten tog fart, så att rullarna rykte af hetta och tråden var nära att slitas af. Tikka var outtröttlig: han passade på sitt andra stora skräddarstygn, och det gick som en engelsk synål går genom ett shirtingsfoder. På tredje dagen var tråden utlagd och Sverige så stadigt hopsydt med Finland tvärsöfver hafvet, att sömmen håller i denna dag.

— Det var en välsignad sak, att vi hade skräddaren med — sade ångbåtskaptenen. — Manhaftige Tikka, du har förtjänt en belöning; hvad begär du?

— Jag begär — sade Tikka — att få vara den första som telegraferar från Nystad till Öregrund.

— Beviljas — var svaret. — En så blygsam begäran kan icke afslås.

Ångbåten vände tillbaka till Nystad, och Tikka telegraferade: — »*Värden på Anttila frågar huru hans syster madam Andersson mår i Öregrund.*»

Om en stund kom svaret: — »*Madam Andersson hälsar och tackar. Hon har fått ett laxben i halsen och kommer från doktorn, men nu mår hon bra och har bjudit madam Rörstrand på kaffe.*»

— Gif mig intyg på detta och att jag tråcklat ihop telegrafen — begärde Tikka.

Intyget ficks; Tikka vandrade tillbaka till Kartanonkylä. När han gick förbi Wiittala torp, stod Maju vid bäcken och tvättade mjölkbunkar. Hon stod där så flitig och gladlynt, hon var så fin och behaglig i sina fattiga kläder och såg med så varma, goda ögon på Tikka, där han kom dammig och svettig gående vägen fram.

— Å, hvad du ser trött ut! — sade hon. — Vill du ej dricka litet tjärnmjölk att muntra dig med?

Tikka hade ingenting däremot; Maju sprang att hämta ett stop skön, uppfriskande tjärnmjölk; de hade ju en ko i torpet. — Hvarifrån kommer du? — frågade Maju.

— Jag kommer från Nystad, jag har tråcklat ihop Finland med Sverige, och nu går jag att begära lysning om söndag med Nilla på Anttila.

— Jag vet det — suckade Maju. — Lycka till, kära Tikka. Du får en rik brud.

— Maju — sade Tikka — om någon skulle fria till dig, skulle du då begära en räfskinnsfäll, en rya af fågelstjärtar och ett halsband af äkta pärlor till fästmansgåfva?

— Hvad skulle jag med den grannlåten? — frågade Maju förundrad.

— Men om någon skulle fria till dig, Maju, skulle mor din då skicka honom som en narr ut i världen att tråckla hop ett storfurstendöme med ett konungarike?

Maju skrattade. — Mor skulle skicka honom att damma af sina stöflar och kamma sin lugg — sade hon med en skämtsam anspelning på Tikkas utseende efter den långa vandringen.

— Adjö, Maju!

— Adjö, Tikka! Lycka till!

Tikka gick till sin enslige stuga och fick den natten ingen blund i sina ögon för friartankar. Andra morgonen, som var mikaelisöndag, klädde han sig fin, tog sitt intyg i fickan och gick till Anttila gård. Harjus Mårten och Nikku voro redan där, fiolen var stämd till brudmarschen, och alla väntade något extra muntert, när Tikka skulle spelas ut med en lång försmädlig friarkorg. Nilla ensam var icke glad: fadern ville gifta henne med Harjus Mårten, som hon ej kunde lida, och då tänkte Nilla, att hon ändå skulle bli lyckligare som den lille beskedlige skräddarens hustru.

Tikka kom, trädde modigt in i stugan och skakade hand med Anttila-värden. — God morgon, far! Nu är jag här för att utkräfva löftet. Allt kyrkfolket är mitt vittne, att Nilla skall blifva min hustru.

— Så, så, menade Anttila med sin knipsluga min, medan Nikku redan begynte knäppa fiolen. — Nå, då har min syster i Öregrund förmodligen bitit på kroken. Det skall blifva mig kärt att höra huru den beskedliga människan mår.

Tikka upptog sitt telegram ur fickan och läste: — »*Madam Andersson hälsar och tackar. Hon har fått*

ett laxben i halsen och kommer från doktorn, men nu mår hon bra och har bjudit madam Rörstrand på kaffe.»

— Hvad för något? — skrek Anttila-gubben, röd af förargelse, medan Nikku af misstag skrufvade sin fiol, så att kvinten sprang af. — Skäms du inte att göra narr af mig?

— Här är mitt intyg — svarade Tikka och framräckte sitt papper. Alla trängdes kring Anttila-gubben för att få del af det märkvärdiga dokumentet. Harjus Mårten, som ej kunde läsa skifvet, måste fråga de öfriga hvad där stod. Ja, där stod ganska riktigt, att så och så hade skräddaren Tikka tråcklat ihop de båda länderna med en telegraftråd genom hafvet. Där stod, att han i egen person frågat med tråden huru madam Andersson mådde och därpå mottagit medföljande svar. Där var ingen undflykt: den sluge värden på Anttila hade blifvit fångad i sin egen snara, han kunde ej bestrida sitt löfte mot så många vittnen och måste medgifva, att Tikka ägde anspråk på Nilla. Nikku gömde fiolen med den söndriga kvinten under armen och smög sin väg; men Harjus Mårten förklarade stormodigt, att han icke ämnade gifva vika för en ådan liten hackspett; Nilla hade också ett ord med i laget.

Nilla ville verkligen hafva ett ord med, men till skräddarens förmån. Kyrktornet såg nu med de blidaste ögon ned på höstacken och utsträckte sina två långa armar som flaggstänger för att falla honom om halsen, när Tikka tog ett steg tillbaka och sade:

— Tack skall ni ha, fader Anttila, för att ni nu vill gifva mig Nilla till hustru. Men nu är det så, ser ni, att jag icke vill hafva henne. Jag har länge nog lupit som en narr för henne och er. Hon är alldeles för hög

HOOVER WAR COLLECTION

för en sådan liten karl, som jag; gif henne åt någon, som bättre fyller måttet och som bättre kan löpa kring världen med edra ärenden! Adjö, far; adjö, Nilla! Låt oss vara goda vänner ändå.

Snart var höstacken som bortblåst af vinden, och kyrktornet stod kvar i sin ensliga storhet. Kyrkfolket hviskade och småskrattade, hvilket så förargade Anttila-gubben, att han knackade sönder sin bästa pipa mot spiselmuren. En förargelse kommer ju sällan ensam.

Hela byn visste, att Tikka friat, men icke alla visste, att han gifvit sin brud korgen. Söndagen efter mikaeli blef mycken förundran i kyrkan, när lysning afkunnades för skräddaren ärlige och välfrejdade Josua Tikka samt torparedottern ärliga och dygdesamma Maria Wiittala. Det är hampfrö med hampfrö, sade folket och nickade; icke skulle hampfrö och tallkott ha passat i samma fågelbo.

Tikka och Maju blefvo ett lyckligt par: de voro precis lika långa, den ena behöfde icke se ned på den andra. Lika rika och lika arbetsamma voro de dessutom. Den gamla förfallna stugan blef reparerad och målad; där stodo balsaminer i fönstret, och tre feta kor försågo stugan med mjölk och smör. Nilla, kyrktornet, hade i förtreten gift sig med Harjus Mårten, men det hjälpte icke, att Nikku spelat för dem brudmarschen, som han icke fick spela för Tikka. Mårten slarfvade bort sin hustrus arf efter rika värden på Anttila och pantsatte Nillas pärlband för en vadmalsjacka hos Tikka, medan Nillas fågelrya brukades till kråkskrämma och malen åt upp hennes räfskinnsfäll.

— Gråt inte, Nilla du — sade Maju; — jag har sytt en ny kjol åt din äldsta flicka, och nästa söndagskväll skall du taga barnen med dig till vår stuga; då få de mala kvarnpolskan efter Tikkas harmonika.

Hvad var det vidare, än att kyrktornet blef i sin fattigdom lägre än höstacken, fastän höstacken aldrig växte hög som ett kyrktorn? När man sedan såg Tikka och Maju, små och finurliga som dockor med riktiga ögon, trippa fram öfver kyrkbacken, sade folket till hvarandra: Lika barn leka bäst! Men Finland och Sverige äro sömmade hop med fjällen i norr, med Tikkas tråd och med mycket annat.

Hjältevisa vid fem år.

Nu sjunger jag min visa,
och hon skall vara fin.
Mor kallar mig rädisa,
far säger Pikkulin.
Jag är så stor, tro du mitt ord,
att när jag står uppå ett bord,
så är — bimbam, bimbum, bimbång,
så är jag en mil lång.

Och Simson, må du veta,
var ej så stark som jag.
Räck hit ditt finger, Greta,
försök ett nappatag!
Och lånar du mig oxens horn,
så skall jag lyfta kyrkans torn,
om det — bimbam, bimbumbelibungt,
om det ej är för tungt.

Hvad skall du vara rädder?
Jag är ju inte arg,
om du ej kommer klädder
i pälsen af en varg.

Si, vargarna, dem skjuter jag,
för skjuter jag ej dem i dag,
så ä — bimbam, bimbumbelebej,
så äta de upp mej.

Och tänk hvad jag gör nytta,
och tänk hvad jag kan allt!
Jag stupar kullerbytta,
och rår med sju lass palt.
Jag hoppar kråka duns i back
och rider som en lunsebrack
galopp — bimbam, bimbumbelebygg,
galopp på pappas rygg.

Och hör du hur det skramlar!
Min ficka är ej tom.
Där trillar och där ramlar
af bara rikedom.
Jag tänker köpa bagarbo'n,
för har jag inte en miljon,
så har — bimbam, bimbumbelebenn,
så har jag femti penn!

Och kejsarn, jo jag tackar,
han har det ej så godt.
Nog har jag hundra backar,
om han har hundra slott.
Men han har ej så kvicker häst,
min Polle springer ändå bäst,
fast han — bimbam, bimbumbelegren,
fast han är utan ben.

Si, när jag får en riktig
mustas att bita på,
så blir jag värnepliktig
och general, får gå,
och sen student, för a, b, x
och sen isvosik numro sex,
så får — bimbam, bimbum, bimbem,
så får jag köra hem.

Men nu är jag rädisa,
nu är jag Pikkulin.
Jag tycker, att min visa
förtjänt en apelsin.
Jag är så hungrig, mamma du;
så bred åt din rädisa nu
en duk — bimbam, bimbumbelibås,
en duktig smöregås!

Florios och Unda Marinas sagor.

8. Unda Marina berättar om slafhandlaren.

Har du rott i din båt på en glimmande sjö
och sett månen sitt guld öfver vattnen strö?
Där är glitter och sken, och därunder är natt,
men du tycker dig se en omätelig skatt.

När jag sam där en kväll i Antillernas våg
och som smältande guld var det haf, där jag låg,
kom en seglare fjärran från Afrikas jord,
och han förde femhundrade slafvar om bord.

Det var kedjade män, det var kvinnor i band,
det var barn, som man röfvat från moder och land,
det var trängsel och nöd, det var hunger och gråt,
men det skrattade människoröfvaren åt.

Jag dök ned till min faders försilfrade borg.
Jag kom upp med de dyraste pärlor en korg,
och jag räckte min korg öfver seglarens bog:
— Vill du sälja din last, så se här, är det nog?

Den förmätne korsaren vid relingen stod
och såg ned i de gyllene vågornas flod.
— Lilla troll — sade han — jag vill vara dig huld,
jag vill sälja min last för ett haf utaf guld!

Nu så var där en ö med ett ref af korall,
det låg hvasst som en knif där i bränningens svall.
Jag gaf skeppet en törn, och det hakade fast,
och det kantrade, knakade, bågnade, brast.

Hur de gyllene vågorna vimlade då
af svartulliga hufvuden, stora och små!
Men till räddande stranden jag bärgade dem,
och jag skänkte dem frihet och förde dem hem.

Blott den girige röfvaren såg jag ej mer;
det var bly i hans fot, och det drog honom ner.
Han fick dricka sig mätt af den skatt han begärt,
detta haf utaf guld, som han hade så kärt.

---

9. Unda Marina berättar om pärlan.

Har du hört mina forsar i midnattens land?
Har du vakat en natt vid Kajanas strand?
Har du sett mina laxar i lekande språng
och en metares spö på den smala spång?

Där är guld i min fors, där är purpur i skyn,
när den sjunkande solen vid himlens bryn
stöter lätt emot nattens förreglade dörr,
studsar upp, blinkar eld, går framåt, är som förr.

Det är tyst som en bön. Ingen fläkt. Intet ljud.
Den föryngrade skapelsen prisar sin Gud:
då med ens få de tusende fåglar en röst,
och de hälsa god morgon med jublande bröst.

Jag såg gräfvarne vaska den glittrande sand
i sin giriga balja vid Ivalos strand.
Det var frysande kallt, det var mödor och svält,
och de bodde, som räfvar, i kulor och tält.

Nu var också en gosse bland gräfvarne där,
och han hade sin fattiga flicka så kär.
Och han gräfde, han frös utan rast eller ro,
men han fann ej en skatt till att bygga sitt bo.

Då så kröp där i älfven en mussla också,
hon var glömd och föraktad och smutsig och grå,
och de andra, de sparkade henne i dyn,
men jag kastade musslan åt gossen från byn.

— Å, hvad gör jag med fulingen? — skrattade han.
Men jag hviskade: sök! Och han sökte och fann.
Kan du tro hvad han såg i det öppnade skal?
Jo, den vackraste pärla i Ivalos dal.

Och han byggde en stuga, han röjde en sved,
och så bjöd han sin fattiga flicka med.
Där så blef hon hans lyckliga hustru i går,
och nu ha de sex renar, en ko och två får.

Men det sade mig gossen, och det vill jag tro,
att på guld skall en män'ska ej bygga sitt bo.
Det skall byggas på kärlek, på bön och på flit;
då så hitta de vackraste pärlorna dit.

Prins Florios kanal.

Maka åt dig! — sade enrisbusken åt ljungen. — Skäms du inte att stå i vägen för en kanal?

— Är det möjligt? — frågade ljungen förundrad. — En kanal här på torra skogsbacken!

— Ja, en kanal. Har du ej sett skogens alla småkryp borra i sanden? Här komma de.

Enrisbusken hade ögon i sina bär. Där kommo långa rader af myror, hvar med sitt strå, och några hundra tusen larver, som åto upp gräset. Daggmaskarna gjorde hål i sanden, tordyflarna ville borra sig in i hålen, men föllo på rygg och sparkade hjälplösa i luften. Gräshopporna satte sig lata bredvid dem och pepo: — Flit är vårt nöje. Arbeta ni, gossar; nog bestå vi musiken!

— Men hvad uträtta de? — frågade ljungen. — Icke ser jag tecken till någon kanal.

— Ser du inte, att de gjort en myrväg i sanden? Sådana äro höga herrars storverk. Herrarne sitta själfva hemma och skicka andra ut att arbeta. Där en myra kraflar sig fram, säga de sig ha byggt en järnväg, och där regnet sipprar bort mellan småstenarna, ha de gräft en kanal.

— Hvilka höga herrar?

— Det var en fråga! Florio, prins Florio, skogskonungens yngste guldgosse, han som är förlofvad med prinsessan Unda Marina, hafskonungens yngsta guldöga. Det är bara fåfänglighet med sådana långa förlofningar. De stackars barnen ha varit förlofvade sedan världens skapelse. Folk, som förstår politik, säger, att det måste så vara för världens fred. Skogskonungen och hafskonungen ha ju legat i förskräckliga krig med hvarandra, och deras drottningar ha förlofvat barnen för att göra en ände på krigen. Men ännu jäser där gammalt groll i de båda konungarne, och de vilja ej höra talas om bröllop, förrän barnen ha vuxit stora.

— Jag trodde, att när man varit förlofvad från världens skapelse, borde man vara gammal nog — anmärkte ljungen oskyldigt.

— Nå, om inte just från världens skapelse, så något ditåt — fnurrade enrisbusken. — Fråga berget; det är äldre än jag.

— Hvarför växa de då ej stora som andra kungabarn?

— Hvarför? Alla små riskvistar i skogen vilja nu veta kungabarns hemligheter! Jag kan tiga, jag; men här i backen är så mycket nyfiket folk — lingonris, kråkris, kattfötter och blåbärsris. Nå, oss emellan kan jag berätta det, om du lofvar att ej tala om det. Det är så, ser du, att Florio är solens gudson och Unda Marina solens guddotter. Därför ha de fått faddergåfvan att vara evigt unga, så länge solen skiner, och jag tänker, att hon skiner väl än i några tusen eller millioner år. Men om hösten och vintern, när det blir mörkt, krypa kungabarnen, som fjärilslarver, in i sin guldpuppa, och om våren krypa de åter ut som fjärilarna. Det är väl därför, kan tro, de aldrig växa.

— Men hvartill bygger prins Florio en kanal? Har han ej floder, åar och bäckar nog?

— Hvad skulle ej han ha slaskvatten! Han är visst den allra älskvärdaste prins man kan se, men han är nu skapad som andra pojkar, och pojkar äro aldrig nöjda, om de ej få förbättra naturen. Tror du han trifs i sin faders förgyllda slott? Nej, han har byggt sig en granriskoja här nära vid skogssjön. Där är han glad med sina fåglar, björnar och tordyflar, och dit vill han bjuda Unda Marina på tranbär, inlagda i honung. Men du förstår, att en sådan saltvattensprinsessa inte gärna vill resa landvägen.

— Jag förstår. Därför vill prinsen gräfva åt henne en kanal upp till skogssjön.

— Tyst, för all del! Det är en stor hemlighet. Men här kommer ju prinsen själf.

Ljungen reste sig på sin smala stjälk, lingonriset, kråkriset och blåbärsriset knuffade hvarandra; kattfötterna trätte med tallkottar och hönsbär. Alla ville se prinsen. — Kära — sade smultronblomman åt murklan i backsluttningen — låt mig klifva upp på din breda bruna rygg!

Längre ned, där ängen begynte, blef ett tassel bland alla nyfikna och pratsamma blommor. — Prinsen kommer, vår vackra prins, vår egen älskade unga prins! Hvarför kommer han? Och hvarför har han så många arbetare med sig?

— Jag vet — sade hvitsippan. — Han skall bygga ett slott.

— Eller en lejongård — inföll ranunkeln.

— Ve, då trampa lejonen ned oss — skrek gåsörten.

— Man sticker dem i foten — menade kardborren.

— Jag spår, att han bygger ett fjärilhus — inföll ängsnejlikan.

— Då få vi fina kavaljerer i myggdansen — surrade rödväpplingen.

— Om det vore så väl! — suckade nyponbusken. — Men enrisbusken har sagt mig i största förtroende, att prinsen vill bygga en kanal här i skogsbacken.

Allmän förundran. — En kanal, hvad är det?

— Det vet ingen så noga — försäkrade ormbunken. — Men något slags kanaljeri är det, var säker därpå!

Myrorna och larverna tyckte sig ha uträttat ett storverk, när de banat en två finger bred väg från skogssjön till hafvet. Men den, som icke prisade storverket, det var prins Florio. — Sådana stackare! — utropade han. — Har jag ej befallt er gräfva en kanal, och så ha ni byggt en myrväg!

— Nej, hör nu, ers kunglig höghet! — pep en gammal förståndig myra, där hon kröp upp på prinsens stöfvelskaft och kände sig för med sina spröten. — Stackare äro vi ju, för det är vårt yrke, men hvad skulle en kanal vara annat än en myrväg?

— En kanal — förklarade prinsen — är en bred och djup vattenränna, där skepp kunna flyta och båtar ro.

— Jaså — sade myran — kalla då hit mullvaden, han förstår sig på sådant.

Prinsen kallade mullvaden. — Kan du gräfva, du?

— Skulle tro det — svarade mullvaden.

— Gräf mig då en kanal från skogssjön till hafvet. Hinner du ej ensam, så tag med dig alla råttor och möss. I morgon afton skall allt vara färdigt.

— Lita på det! — sade mullvaden.

Andra kvällen kom prinsen tillbaka och fann en liten gång under gräsvallen, jämnt så bred, att en mullvad godt kunde krypa igenom den.

— Hvad för något? Kallar du detta en kanal?

— Så kalla *vi* det — försäkrade mullvaden.

— Att kräk kunna vara så dumma! Hvem i alla dagar skall jag nu få att gräfva kanalen?

— Duger ej jag, så duger väl gräfsvinet — pep mullvaden med en snörp på sitt tryne. Han tyckte ej om att kallas dum, så att alla hörde det.

Prinsen kallade gräfsvinet. — Kan du gräfva åt mig en kanal? Men en riktig kanal, förstår du; icke ett sådant där litet mullvadskrypin.

— Det är en smal sak för mig, det gör jag ju alla dagar — grymtade gräfsvinet.

— Nåväl, tag dina grisar med dig, och gör allt färdigt till i morgon. Men kom ihåg: en riktig kanal!

— Ja, en spikriktig kanal — lofvade gräfsvinet.

Tredje dagen kom prinsen tillbaka och fann hela skogsbacken uppbökad af svinen, så att där ej mer kunde ses en grön fläck. Maken till svineri fick man söka på sju mils omkrets.

— Hvad? Och detta skall vara en spikriktig kanal?

— Så kalla *vi* det — grymtade gräfsvinet.

Den milde prinsen förlorade tålamodet och lät sitt ridspö dansa på grisarna, så att deras borst reste sig af förskräckelse. — Ack, jag olycklige prins, måste jag nu släpa hit mina elefanter den långa vägen från Afrika?

Intet djur vågade svara. Men den gamla knotiga tallen vid skogsbrynet lät förnimma ett mummel i grenarna.

— Hvad är det tallefar mumlar? — frågade prinsen otåligt.

— Själf är en god dräng — brummade tallen.

— Hvad vill det säga? Hvilken själf?

— Den Själf, som befaller andra göra hvad han själf kan uträtta. Den Själf, som har två unga, starka

armar, men skickar ut svaga varelser till ett arbete, som de icke förstå.

— Menar du mig? — frågade prinsen, något förlägen.

— Själf är klok nog att gissa gåtor — svarade tallen.

Florio eftersinnade. — Du har kanske icke så orätt, tallefar. Hit med en spade!

Prins Florio fick en spade och började gräfva. Det gick fubbligt i början; han var ej van vid så simpelt arbete. Först blef där en grop, sedan en sned ränna. Men Florio var läraktig, och arbetet begynte roa honom. Han tog ett snöre, mätte ut en rak linje till stranden, mätte lika bredd, lika djup, tog duktiga spadtag och hade till kvällen kanalen färdig. Endast en smal sandbank lämnades kvar närmast skogssjön, för att i rätta ögonblicket fylla kanalen med vatten. Där posterades Florios trognaste björn, som skulle krafsa bort sandbanken, när prinsen gaf signal med sitt jakthorn.

— Nu går jag att vänta Unda Marina — utropade prins Florio glad och aftorkade belåten svetten från pannan, ty det hade varit ett styft arbete.

*

Det var midsommarkväll; du vet hvad det är, en kväll utan mörker, en kväll utan natt, en drömmande kväll, som flyter ut i en morgon. Så långt man kunde se, låg det stora, vida hafvet alldeles blankt som en silfverbricka, ända bort mot den töckniga horisonten, där Fjäderholmarna skymtade fram mellan himmel och jord. Hafvet var lugnt, men icke alldeles slätt, icke alldeles tyst: där lyfte sig långa, glänsande kullar af dyningen,

som gick emot stranden, och när han rullade in öfver kiselstenarna, hördes ett hemlighetsfullt dån, såsom af en aflägsen åska. Den nedgående solen droppade guld och rosor i hafvets silfver. Hennes stora, röda klot trillade tveksamt på randen af vattnen, såsom en flicka är rädd att stiga i badet och säger: skall jag doppa mig? Är det för djupt? Slutligen beslöt solen likväl att doppa sig, långsamt, försiktigt, först med fötterna, så ända till armarna, så öfver hufvudet. Plums, där sjönk hela det stora gyllene klotet ned i brinnande vågor, så att det gnistrade öfver vattnen. Där dök hon ned, dagens drottning, men blott för en kort stund, såsom ett plaskande barn kniper sig i näsan och doppar sitt hufvud under vattnet, men blott för att skrattande åter lyfta det upp med drypande lockar. Ja, det finns också haf, ännu högre i norr, där dagens drottning trillar som en trissa på vattenranden och icke törs doppa sig alls. Där måtte vara för djupt.

På landsidan låg skogen som ett stort sofvande fågelbo. Där var klart ljus öfver grenar och toppar, alla löf genomskinliga, alla kvistar broderade med guld, men natten och skuggan hade gömt sig under granarnas barr. Alldeles tyst var icke heller skogen; taltrasten sjöng sina vackra visor, och när han hvilade näbben, hördes kornknarrens hesa röst från diket i rågåkern. Teg också han, då blandade sig i hafvets aflägsna dån ett lätt sus, såsom när vinden hviskar i unga löf. Men det var icke vinden, han hade krupit under fällen och sof; det var millioner och åter millioner myggors dans mellan träden, där de själfva höllo musiken. Skulle de icke dansa! De hade ju blott en dag att lefva, men det var en lång, lång dag utan natt; de hade ju tid att glädjas åt lifvet.

Prins Florio satt på en klippa vid stranden. I hvarje

gungande dyning, som kom, tyckte han sig se Unda Marinas hvita skuldra höjas ur vågen, men det var icke hon, det var lätt, hvitt skum, som kvarlämnade såpvatten kring småstenarna. Den unge prinsen började tröttna att vänta, skar sig en pipa af rö och blåste en lång, klar ton, som gick ut mot hafvet och tycktes rispa en fåra i vattenspegeln.

Då kom en dyning, högre än alla de förra och bländande hvit i sin buktiga rygg: det var icke mer ett försvinnande skum, det var hafvets unga, undersköna prinsessa, som höjde sin skuldra i vågens gungande silfver. Hennes långa, guldgula hår flöt på dyningen, hon sam med ena armen, medan den andra kastade en slängkyss till stranden. Snart var hon där; åter bröts dyningen mot kiselstenarna, men nu flöt hon ej bort i såpvatten, nu låg det gladaste, täckaste barn om tio eller tolf år vid Florios fötter.

— Stygga flicka! — bannade Florio, medan han skrattande kramade vattnet ur hennes långa lockar. — Jag har väntat så länge, att jag hunnit räkna tiotusen af dina fotspår i sanden här vid sagornas strand.

— Har du intet bättre att göra? — frågade Unda Marina med klingande löje. — Lär vishet af mig! Jag kommer från Antillerna och hörde din pipa ute i Östersjön. Kan du tro, Florio? Jag har dömt en dom i min faders rike. — Och Unda Marina berättade sagan om *slafhandlaren*, hvilken saga står skrifven i denna bok.

— Nu skall du berätta en saga för mig — fortfor hon och lutade sitt våta hufvud mot hans knä. — Jag är trött, jag har simmat så långt i dag. Och när jag hör dig, tror jag mig höra skogen susa.

— När jag hör dig — sade Florio och strök hennes hår med handen — tror jag mig höra vågorna sjunga.

Hvarför skola hafvet och skogen älska hvarandra och likväl bo evigt skilda?

— Därför att man mest älskar det, som man saknar mest — svarade Unda Marina med en vacker blick, som i drömmen.

Florio bröt i tankarna sönder sin pipa. Därpå fattade han prinsessans hand och berättade sagan om *björken*, som också står skrifven i denna bok. När han slutat, hade Unda Marina somnat emot hans knä.

Florio smålog. — Är jag icke en narr, som vaggar små flickor till sömns med sagor? Upp, du lilla sömniga blåbärsöga, nu har jag något muntert att bjuda dig på! Stig i min båt!

— Får jag ej hellre simma? — frågade Unda Marina halfvaken.

— När har du hört, att en prinsessa kommer simmande till ett kungligt slott? Frukta ej att ro i min båt; han är hvit som snö, med en blå rand som himmel och haf.

— Det är Finlands färger — inföll Unda Marina.

De rodde till mynningen af den torra kanalen, som Florio gräft med egen hand och som kostat honom så mycken förtret. — Nu skall du få se mitt slott i skogen.

— Nej, jag tackar så mycket, jag reser aldrig landvägen — skrattade Unda Marina.

— Ah, gif nu akt! — Och Florio gaf den öfverenskomna signalen med jakthornet.

Han hade trott, att kanalen i ett ögonblick skulle fyllas med vatten, men björnen behöfde tid att krafsa en ränna. När de väntat en lång stund, begynte några droppar vatten sippra fram på kanalens botten.

— Skall jag simma där? — frågade Unda Marina skalkaktigt.

Prinsen blef otålig och blåste signal på signal i jakthornet. Ändtligen blef där en liten bäck. — Låt oss ro nu — sade Florio.

Stackars gosse, han hade glömt sluttningen från den stora skogssjön där ofvanför till det ännu större hafvet nedanför. Björnens första lilla ränna i sandbanken hade i början långsamt, därefter allt hastigare ätit en bredare fåra i den lösa sanden. Vattnet tryckte på och vidgade fåran allt bredare, allt djupare. Slutligen brast hela sandbanken...

Florio hade med möda stakat båten ett stycke fram i den lilla bäcken, när bäcken plötsligt förvandlades till en å, ån till en flod och floden till en brusande fors, som ryckte med sig jord, stenar, träd och stora stycken af sina stränder. Allt kastades om hvartannat i denna oemotståndliga, grumliga strömhvirfvel, som uppslukade halfva skogsbacken med dess myrvägar, mullvadsgångar, gräfsvinsarbeten, lingonris, kråkbär, blåbär, ljung, nyfikna blommor och skvalleraktiga enrisbuskar. Där var intet annat råd för prins Florio, än att rädda sig bäst han kunde, gripa sin lilla prinsessa om lifvet och bära henne bort ur den förskräckliga forsen. Men nu hade Florio råkat in i ett element, där han var lika litet hemma, som hans prinsessa var hemma på landbacken. Strömmen kastade honom omkull och betäckte honom med spillrorna af hans eget granrisslott, som kom neddansande utför forsen. Han skulle ha varit en förlorad prins, om icke Unda Marina, som nu kände sig hemma i sitt element, gripit honom med vänstra handen i hans fladdrande hår, medan hon sam med den högra ut till hafvet och landsatte honom lyckligt vid sagornas strand.

— Medgif, att min fader, hafvet, är mäktigare än

din fader, skogen — sade Unda Marina, när de åter sutto på klippan.

— Och likväl vinner min fader af din fader hvart tjugonde år ett grefskap i Finland — svarade Florio.

De gnabbades ibland, de två, men de fortforo att älska hvarandra. Solen hade åter dykt upp ur sitt korta bad i de brinnande vågorna. Midsommarkvällen hade oförmärkt flutit ut i midsommarmorgonen och återspeglade sin glans i två par glada ögon, som strålade af barndomens ogrumlade lycka.

När de åtskilts, gick Florio att bese den förr förtjusande udde, där han byggt sin granriskoja vid skogssjön. Han kom till en okänd nejd, där allt var förvandladt. Udden var borta, kojan borta, stranden ett fult fält af lera och sjön bortrunnen, så att endast den djupaste gölen ännu fanns kvar. Af kanalen sågs icke ett spår mer i den sköflade skogsbacken.

Florio tänkte med harm på den glada öfverraskning han velat bereda sin älskade Unda Marina och som slutat så halsbrytande. — Det är ett förräderi af hafskonungen — utropade han och stampade vredgad med foten i marken.

— Var så god och trampa icke ut den sista gnistan af mitt olyckliga lif — jämrade under hans fötter den skvalleraktiga enrisbusken, som låg där i leran med uppryckta rötter. — Ers höghet har rätt, det är ett svart förräderi. Jag skulle i ers höghets ställe hämnas med att uttorka hafvet.

— Men hvar skulle då min fästmö bo?

— Någon groddamm funnes väl alltid kvar på torra landbacken — menade enrisbusken.

Den gamla, knotiga tallen, som visste att Själf är en god dräng, stod ännu kvar vid det forna skogsbrynet.

Han hade varit för fast rotad vid klippan för att följa med strömmen. Åter mumlade han något i sina tofviga barr, och prinsen ville veta hvad han hade att säga.

— Som man bäddar, får man ligga — brummade tallen.

— Jaså. Var det icke du, som gaf mig rådet att gräfva?

— Ja, Själf.

— Jag förstår. Själf gjorde rätt i att gräfva, men Själf var dum, när han gräfde sin kanal i en backe?

— Själf var en pojke.

— Tack skall du ha. Hädanefter skall Själf vara klokare. Detta skall vara hans sista pojkstreck.

Den fallna julgranen.

Där låg han!

Hur var det möjligt? Huru kunde han stjälpa? Matts Lång funderade och kunde icke begripa huru hans stolta julgran kunde ramla från bordet.

Matts Lång var lotsålderman vid Hangö och hade en bra stuga där ute på klipporna. Skulle icke han må som en prins? Sjön var hans kungarike, alla fartyg hans skattskyldiga undersåtar. Torsken kom till hans krok och sade till flundran: ur vägen, det är jag, som skall bita på! Strömmingen kom till hans skötar och förargade sig, att hvarje maska redan var full med fisk. Nog hade Matts Lång att äta sig magen mätter. Men ännu bättre var, att han hade en präktig gumma, en sådan trogen, rar och husesam lifstidsvän, som just passade till lotsåldermansmor och skötte om gubben på gamla dagar rätt som en guldgubbe. Gå dit, får du se huru hel och ren och fin hon håller sin Matts. Men det bästa var att de båda voro gudfruktigt, rättskaffens och hederligt folk, som ärligt förtjänat sitt dagliga bröd och till och med litet däröfver till plättar åt barnen. Ingen människa kunde afundas dem detta.

Ja, som sagdt, skulle icke Matts Lång må som en

prins? Han hade i all sin tid varit med om ett hårdt arbete på sjön i stormar och höstmörker, men nu var han gammal och styf i armarna, nu skötte de yngre lotsarna, som bodde i stugan på andra sidan om viken, det tyngsta arbetet. Matts brukade endast vara med om att lotsa Tsarevna, när kejsaren kom med sin kejsarinna för att en gång om året få känna sig fri och lycklig i Finlands skärgård under den vackraste sommartiden. Då behöfdes en lots att lita på, och på hvem kunde en kejsare lita som på Matts Lång? Matts hade fått guldur och medalj för den stora äran: uret låg i sin granna dosa året om och drogs upp till julen för att barnen skulle få höra guldfågeln picka. Medaljen sparades till att föra stat, när kejsaren eller lotschefen nästa gång kom till Hangö.

Nu var julafton, fyrbåken brann som en stjärna till de seglares fröjd, som firade jul på det mörka hafvet, men närmast stränderna låg isen med puttar af flödvatten. Där saknades icke en hög julgäst i de gamlas ensliga stuga, ty Herren Jesus var där med sitt heliga ord; men där saknades barnen. Enda dottern var gift i Tenala på fastlandet tre mil därifrån: hon och hennes man hade lofvat komma med sina barn till de gamla om julafton, och de väntades hvarje stund från kölden, mörkret och isen därute.

Matts hade varit till Jussarö och huggit en vacker julgran. Mor hade begifvit sig ända till Hangö stad och kom därifrån med äpplen, pappersblommor, lutfisk, risgryn och annat godt. Det var något nytt att kläda en julgran åt barnen!

— Men hör nu — hade mor sagt — är icke granen för hög? Om du ställer honom på bordet, ryms han ej under taket.

— Han *skall* rymmas — hade Matts svarat. — Ryms ej en fartygsmast under himmelens tak?

— Men han står så ostadigt, när han är så hög — invände mor. — Jag är rädd han förliser.

— Han *skall* stå — sade Matts, och det var icke att säga emot. Gubben var envis och tyckte att han tacklat så många fartyg i sina dagar förut.

Granen var färdigklädd med blommor, äpplen och pepparkakor. Gumman gick till sin spis att se efter grytor och pannor, ty risgrynsgröten skulle ju koka i tre timmar, och där skulle vara en böna åt den, som först skulle få giftaslyckan. Matts lyfte den tunga granen att stå i sin pallfot på bordet, böjande undan toppen, som sopade taket och sade, som en lots kommenderar i sjögång: — Brassa rodret dick bidevind! Vill du stå, du? Vet du icke, att Matts Lång kommenderar: stå!

Därpå steg han tillbaka att se huru präktigt bordet seglade bort med sin mast och sitt toppsegel, efter ju allt hvad han såg här i världen skulle föreställa fartyg. I detsamma öppnades stugudörren, ett litet luftdrag kom in, och ritsch, ratsch, där stöp den stolta granen kullerbytta från bordet, slog Matts en blånad på högra armen och låg där så bedröflig med afbrutna kvistar, trillande äpplen, lösryckta pappersblommor och söndersmulade pepparkakor, som du väl kan föreställa dig. Pinnstolen omkull, bordduken neddragen; själfva den spräckliga trähästen, som mor köpt åt lille Petter för dyra pengar i staden, trafvade på sina hjul en hel aln tillbaka för detta krambambuli i den fredliga stugan. Det kunde man kalla ett haveri!

Mor hörde bullret och kom förskräckt in, med pannkakan ännu halfgräddad i pannan. Här fann hon sin Matts sittande fundersam på golfvet och tagande sig om

armen, där han fått sig en smäll. — Där ligger han — sade Matts.

— Ja, jag ser det — sade gumman och kunde icke annat än skratta.

— Hvarför stod han icke? Jag sade ju, att han *skulle* stå.

— Och jag sade, att han ej skulle stå — menade gumman.

— Det måste ha varit en jordbäfning — funderade Matts. Han hade så ofta hört talas om jordbäfningar nu för tiden.

— Eller en luftbäfning — skrattade mor. — Hör nu, gubben min, jag vill minnas, att du seglat till sjöss i dina dagar?

— Kan tänka! — fnurrade Matts. På en så dum fråga tyckte han det ej löna mödan att svara.

— Nå, efter du seglat till sjöss, så vet du, att ett fartyg med hög tackling behöfver en stadig barlast för att ej kantra.

— Det vet ju en kajutvakt — menade Matts.

— Ja, det tror jag. Nå, om nu tacklingen är för hög, eller barlasten för lätt, så kantrar fartyget. Om en människa står här i världen som en julgran med en hög tackling, det vill säga, om hon är rikare, förnämare, mäktigare, vackrare, lärdare, klokare än andra människor, och då icke har en stadig barlast af gudsfruktan och sedligt allvar, så måste hon också kantra. Är det ej så?

— Det kan ju ett barn begripa.

— Nej, det begripa visst icke alla. Och om nu en envis gubbe, som du till exempel, råkar anse sig klokare än sin gumma och icke har nog barlast af praktiskt förstånd att göra en stadig fot under en hög julgran, hur går det då med hans gran?

— Han kantrar vid första by — svarade gubben Matts och måste nu själf skratta af hjärtans grund.

— Nå, så kom, låt oss hjälpas åt att ställa masten på fötter igen! Men först måste vi toppa af honom, efter du nu ej hinner göra en starkare fot. Ser du, så gör Gud med oss, rankiga seglare här på världens haf. När vi klifva för högt och foten ej bär, så toppar han af oss. Då knorra vi i vårt sinne och tycka, att Gud gör vår julgran illa, men si, det gör han för att vi ej skola kantra.

— Hjärtandes! — utropade lotsåldermansmor, medan de åter klädde och uppreste granen. — Nu få vi skynda oss, jag hör bjällrorna klinga därute på isen. Nu komma barnen!

Jennys förmaningar.

(Kammarlek.)

Personer:

Jenny.
Gårdshunden Vakt.
Dockan Tippi.
Rösten.

Teatern föreställer en kammare. JENNY inkommer ensam och ser icke TIPPI, som ligger på golfvet med högra armen och bägge benen afbrutna.

JENNY. I dag ha vi lof på första maj. Nu är jag fin och kammad som en prinsessa, och nu har jag rent, stärkt förkläde och röda strumpor och sprittnya skor. Nej, hvad jag är fin, jag är så super... super... hur var det mamma sade? — superfin! Det är för att jag är så rysligt ordentlig. Jag viker alltid ihop mina kläder på en stol, när jag lägger mig, och så vet jag alltid om morgonen hvar jag skall söka dem. Alla mina saker och mina dockor äro så otroligt i ordning. Är det inte skam att se huru Lotten Liljekrona låter sina dockor ligga på golfvet, så att man trampar på dem! Sådan slarfmaja! Har jag inte sagt henne så många gånger: Lotten, Lotten, hur sköter du dina barn? Tänk nu,

Lotten, hur du låter dem frysa i bara lintyget! Dockklädningen släpar i spottlådan, hatten och kängorna ligga råttgnagade under dockskåpet. Man skall vara ordentlig, ser du; Tippi är alltid så fin, hon, och hvar afton kläds hon af och lägges i vaggan och hvar morgon kläds hon på. När du kommer till oss på första maj, skall du få se huru rysligt snygg hon är...

En hund skäller utanför.

Så, nu skäller Vakt vid porten. Det är Lotten som kommer. (Tittar i fönstret.) Nej, det är ryssen, som bjuder ut glace. (Man hör utanför:) Åsche maråsche! Om jag skulle köpa för 25 penni glace? Ja, jag vet, mamma bjuder på strufvor och mjöd, men tuttelidu, se, det vore något att bjuda på glace!

(Hon springer till bordet att söka sin sparbössa, men trampar på Tippi. Kratsch.)

Hvad var det? Tippi? Min Tippi! (Storgråtande.) Min Tippi på golfvet, utan armar och ben; uhuhu, min stackars Tippi, min egen Tippi! Hvem har gjort dig så illa? (Häftigt och harmset.) Det har Vakt gjort. Ingen annan har gjort det, än Vakt. Vakt är en varg, som äter upp mina små barn. Vakt! Vakt!... Nej, han kommer inte om han hör, att jag är ond på honom. (Lockande.) Vakt! Vakt, *ici!*

VAKT kommer, Jenny fattar en käpp.

JENNY. Bekänn, att det är du, som ätit upp Tippis armar och ben! Ser du käppen, Vakt? Vill du bekänna! Jaså, du vill inte? Då skall du få en risbastu, så det sprakar i pälsen.

RÖSTEN (talar osynlig med hundspråk). Slå mig inte, prinsessa, jag är oskyldig!

JENNY (häpen). Hvad för något? Kan du tala, du?

RÖSTEN. Jag måste ju svara, när du frågar.

JENNY. Hör på den! Det var märkvärdigt. Nog har jag läst det i sagorna, men aldrig har jag trott, att hundarna kunna tala.

RÖSTEN. Hvarför skulle ej hundarna tala sitt språk, som du talar ditt? Det behöfver ju bara öfversättas. Är jag inte fars och mors trotjänare, som dag och natt vaktar gården mot tjufvar? Får jag ej frysa och svälta, jag? Och är jag inte din vän, alltifrån den tid när du var så liten, att du blott kunde krypa? Då kröp du till mig och ref mig i öronen och ryckte hår ur min mjuka päls. Blef jag ond, jag? Hvarför vill du nu slå mig?

JENNY. För att du ätit upp Tippis armar och ben. Fy, Vakt, fy, stor skam! Huru kan man göra så illa åt ett litet barn? Stackars Tippi har aldrig gjort någon illa, hon, och ändå kan du vara så grym! Man skall vara beskedlig mot små barn, Vakt! Man skall akta dem som porslinsdockor, man skall vara snäll och ordentlig med dem. Fy, en sådan otäcking du är, Vakt! Du måste få ris.

RÖSTEN. Hör nu, prinsessa, jag förstår inte hvad du säger. Jag har ju hela natten legat på vakt vid trappan, och först nu på morgonen fick jag ett ben i köket. Aldrig kan det ha varit Tippis ben; det smakade som ett oxben.

JENNY. Men där ser du ju att stackars Tippi är utan ben. Hade Tippi varit en fågel, skulle jag tro, att vargen har varit Misse, men aldrig har jag hört, att Misse fått smak på dockor. Nej, det är du, Vakt, det är du, och därför skall du få ris.

VAKT. Vov-vov.

JENNY. Nå, se, nu bekänner du själf, att det var du. *Couche*, Vakt! Lägg dig beskedligt ned, så skall jag inte basa så hårdt.

RÖSTEN. Förstår du inte hundspråket? När jag säger vov-vov, betyder det: här kommer någon, gif akt! Och se, nu kommer käppen till min rygg, och jag säger: gif akt, käpp, att du ej straffar en oskyldig! Fråga Tippi! Hon måtte väl bäst veta hvem som ätit upp hennes ben.

JENNY. Hör du, Tippi, hvad den elake Vakt säger? Stackars lilla Tippi, om du kunde tala, skulle du nog säga hvem som varit så grym mot dig.

RÖSTEN (talande dockspråket). Det har min mamma varit.

JENNY (häpen). Hon kan också tala! ... Hvad är det du säger, Tippi! Det är ju jag, som är din mamma.

RÖSTEN. Ja, min mamma sökte i går sin mammas fingerborg, som hon tappat någonstädes, och så hittade hon den i min vagga. Min mamma hade så brådt för att hennes mamma behöfde strax fingerborgen, och så kastade min mamma ut mig och alla kläderna ur vaggan, medan hon sökte. Min mamma är en stor slarfva, när hon har brådt. Ibland kan hon putsa mig superfin, men en annan gång flyger hon från mig, som ett yrväder, och lämnar mig oklädd och okammad, liksom nu. Se bara huru mitt hår ser ut! Och det är ändå riktigt hår. Jag har kostat tre mark i Fontells bod.

JENNY (mycket förlägen). Men, söta Tippi ... hvem i all världen kunde tro, att dockorna i Fontells bod kunna tala? ... Ja, Tippi, nog är det sant, att jag sökte fingerborgen, men lade jag dig inte tillbaka i vaggan?

RÖSTEN. Du *tänkte* lägga mig dit, men du glömde det och lät mig ligga på golfvet. Så blef det mörkt, så kom Lovisa tassande genom rummet och trampade på mig. Kratsch, där låg ena benet! Sedan kom Robert ridande på en käpphäst, och kratsch, där låg andra benet! För en kort stund sedan kom min lilla mamma

LOVER WAR COLLECTION

själf midt på ljusa dagen, och kratsch, där låg högra armen! Adjö, lilla mamma. Vid nästa kratsch stryker hufvudet med.

JENNY (slår af förskräckelse hop sina händer). Tippi, Tippi, har du en sådan slarfva till mamma, hvad i all världen skall då din mammas mamma säga? Gå ut, Vakt, gå ut; du skall få halfva min strufva i dag, om du ej talar om för någon att jag trampat på Tippi. Hvad är det nu för en säkerhet, när alla hundar och dockor lärt sig tala?

(Vakt springer ut, och strax därpå hör man honom skälla: vov vov.)

JENNY. Nu är det Lotten Liljekrona. (Hon samlar ihop Tippis bitar.) Hon skall ej se mitt rysliga slarf. Ah, hvad jag skäms! Hon är ordentligare, hon än jag; hennes Kunigunda har aldrig legat i bitar på golfvet. (Eftersinnar.) Nej... jag vill inte visa mig bättre än jag är! Hyckla, fy! Lotten skall få se huru dum jag varit. Men ni alla, små gossar och flickor där, jag har något att hviska åt er. (Hviskande.) Ingen skall tro sig vara bättre än andra. Alltid finns någon Vakt eller Tippi, som skvallrar ut våra dumheter, och så stå vi med skammen!

Lucias siffror.

(Jullek.)

Personer:

Nanna, n:r 1.
Hanna, n:r 2.
Anna, n:r 3.
Märta, n:r 4.
Berta, n:r 5.
Melicerta, n:r 6.
Nora, n:r 7.
Dora, n:r 8.
Flora, n:r 9. } Skolflickor.*
Magister Tabell, deras lärare.
Thomas, en okänd gubbe.
Lucia, hans unga gumma, en fe.
Skolvaktmästaren.
Röster utanför.

Ett skolrum med pulpeter och i hörnet en stor räknetafla. Till vänster en dörr, till höger ett fönster. MAGISTER TABELL med sina flickor.

TABELL. **Ja, det kan nu ej hjälpas. En del flit, subtraherad från två delar lättja, gör en del lättja i rest. Detta är minus, förstå ni. De, som varit lata i räkningen, måste repetera kursen på själfva Luciadagen.**

* Nanna är den minsta, de öfriga i ordning efter längden.

FLORA. Söta magistern, vi skola vara så flitiga i jul, om vi få lof att fira Lucia.

ALLA FLICKORNA. Söta magistern, vi skola vara *så, så* flitiga.

TABELL. Flitiga under julen! Det skall man tro. Ni skola vara *så, så* flitiga i kälkbacken och göra *så* märkvärdiga framsteg i ringdansen kring julgranen. Hvad behöfves där mer? Jo, att med mycken flit snaska godt. Och därmed tro ni er inhämta den ädla räknekonsten! Se ni, aritmetiken är den största af alla konster. Det är siffrorna, som regera världen, och siffror äro vi alla — enheter, förstå ni? Addera enheterna, subtrahera dem, multiplicera dem, dividera dem, det är lifvets summa. Den som kan räkna, han *kan* allting, och han *vet* allting. (Nanna, Märta och Nora markera.) Nå, hvad är det? Ni ha lof att fråga.

NANNA. Kan han räkna ut hvad väder det blir i morgon?

MÄRTA. Kan han räkna tankar?

NORA. Kan han räkna ut om han är lycklig?

TABELL. Ja, det förstås. Han kan allting. Siffrorna äro världens konungar, de genomtränga allt och behärska allt. Men nu skola vi repetera hufvudräkningen.

ANDRA SCENEN.

THOMAS inträder, höljd i en vid kåpa.

THOMAS. Goa herrn, gif mig en liten slant till julen!

TABELL. Hvem är där? Hvad är ni för en?

THOMAS. Jag heter Thomas, och min gumma heter Lucia. Jag är en fattig pilgrim, som går kring världen och söker snälla barn. Herrn har många barn, han.

TABELL. Gå er väg, ni stör oss. Ser ni icke, att här är en skola?

THOMAS. Därför kom jag ju hit. Jag trodde, att man i en skola lärt sig vara god mot de fattiga.

SKOLFLICKORNA. Söta magistern . . .

TABELL. Nå, se här, efter de bedja för er.

(Han lägger en silfverslant i gubbens hatt.)

NANNA. Få vi också gifva något?

TABELL. Ja, ja, men det skall ske fort. Vi försumma räkningen.

(Flickorna frambära åt Thomas pepparkakor, pumpernicklar och annat godt.)

THOMAS. Stor tack! Till belöning skall jag säga er något. Det är i dag Lucia, min gummas namnsdag, och det är en märkedag. Den, som i dag önskar något och säger prosit, den skall strax få sin önskan uppfylld.

TABELL. Ha vi nu tid med märkedagar? Gå er väg!

THOMAS. Får jag ej höra en stund på de små snälla fröknarna?

TABELL (för sig). Man blir då aldrig af med den karlen. (Högt.) Nå, hör då, så får ni lära er något . . . Addition. Nanna! (Nanna uppstår.) I går fick du af din mamma sex äpplen. (Nanna nickar.) I dag får du sju andra äpplen af din pappa.

NANNA. Å, så roligt!

TABELL. Huru många äpplen har du då?

NANNA. Sju.

TABELL. Tänk efter! I går fick du sex . . .

NANNA. Ja, men dem har jag redan ätit upp.

TABELL. Så, så; du skulle ha tretton äpplen . . . Sitt ned! Melicerta! (Hon uppstår.) Subtraktion. Robert hittade på gatan en påse med nötter. Han räknade nötterna, de voro 54. Han skalade 14, men kastade bort dem, efter de voro maskätna. Huru många nötter hade han kvar i påsen?

MELICERTA. Han hade inga nötter alls kvar i påsen.

TABELL. Hvad för något? Hade han inga nötter alls?

MELICERTA. Nej, han kastade bort dem, för att de voro alla maskätna. Hvad skulle de duga till, som legat på gatan?

TABELL. Förbättrar du mina exempel? Han hade 40 nötter kvar i påsen... Sitt... Dora! (Hon uppstår.) Multiplikation. Hvad göra 70 gånger 3?

DORA. (Flinkt.) 73.

TABELL. (Häftigt, men hejdar sig.) Du är... Ja, du är 73 gånger så klok som tabulan. Efter tabulan blir det 210. Sitt! Ni kunna hvarken addera, subtrahera eller multiplicera. Nå, Hanna! (Hon uppstår.) Försök division. Björken hade 2,000 löf, när han höggs i skogen. Fem får och en get kifvades om löfven. — Hvad är det värdt att träta? — sad' bocken. — Jag äter upp hälften, och ni andra dela resten i lika delar. — Huru många löf fick bocken, och huru många löf fick hvarje får?

HANNA. Bocken fick ingenting för att han var snål.

TABELL. Men om han nu fick hälften, huru många löf fick bocken.

HANNA. Nej, han fick ingenting, för att han var så rysligt snål.

TABELL. (Rusar upp i vrede.) Är det icke så, att man kan bli rosenrasande? Här sitter jag hela långa termin och matar de där kycklingarna med siffror som guldkorn, men när jag frågar hvad bocken får, ja, se, då får bocken ingenting, för att han är så rysligt snål! Kalla ni det att räkna? Berättar man sagor i aritmetiken? Jag önskar ni vore siffror, siffror (snusar) och ingenting annat än siffror (nyser.) Prosit, det nös jag på.

(Thomas afkastar kåpan och framträder i julgubbens välkända gestalt. Musik bakom scenen till Thomas' besvärjelse:)

Yksiki, kaksiki, kolmeki.
Tretton femsjuttondels ett, minus sex.
Autumni rigores
Mordite flores!
Sit ordo lex,
Dum fiat numerus omnium rex!

Scenen förmörkas, alla flickor nedhuka sig bakom sina pulpeter och uppresa sig åter efter besvärjelsens slut, då scenen ljusnar. Deras ansikten äro nu krithvita*, de bära alla en guldkrona på sitt hufvud och sin tydliga siffra från 1 till 9, i ordning från Nanna uppåt. De äro porslinsdockor med rörliga leder, röra sig styft och mekaniskt samt tala långsamt, grammatikaliskt, utan att förändra en min. Scenen ljusnar å nyo.

TABELL. Hvad är det? Här måste ha kommit imma på mina glasögon. (Han aftorkar dem sorgfälligt, påtager dem åter och räknar förvånad siffrorna) 1, 2, 3, 4 o. s. v. Det har sin riktighet. Skulle jag ha somnat midt under räknetimmen och drömma aritmetik? (Han nyper sig i örat.) Nej, jag är vaken. (Pekar på tre af eleverna.) Flora! Melicerta! Nanna!

FLORA. Jag heter icke Flora. Jag är 9.

MELICERTA. Jag är 6.

NANNA. Jag är enheten.

TABELL. Verkligen? Nå, hvarför bära ni kronor på edra hufvuden?

FLORA. Vi äro kungabarn. Det är siffrorna, som regera världen.

TABELL. Mjuka tjänare! Det där har varit i säck innan det kom i påse.

* För detta ändamål finnes antingen finmalen krita eller ock hvita masker med hål för ögon och mun.

THOMAS.

O, räknemästare, du önskat det,
som oförväntadt nu gått i fullbordan.
Din klass, de unga, blomstrande elever,
de äro nu, med makten af ditt ord,
förvandlade till siffror. Deras tankar
och ungdomsvarma känslor frusit bort
i stel aritmetik. Tillintetgjordt
är nu allt annat. Räkna, räkna, räkna
och åter räkna är nu deras lif.
De skola räkna ungdomens sekunder
och hjärtats pulsslag; mäta mänskors värde
i mark och penni; städsla lifvets plikter
för lön och lega; sälja dygd och ära,
samvete, fosterland för stadgadt pris.
De skola utgå att regera världen.
Det skall ej finnas något, som ej säljes
och köpes mer. Allt, allt är mått och vikt
och tal och räknekonst. — O, mästare
din konst är god, jag lastar henne icke;
din konst är mänskans bästa tjänarinna,
blott hon ej vill behärska människan;
det finns oändligheter i ditt bröst,
som icke vägas, mätas eller räknas.
Inför de ädlaste, de högsta strängar
i lifvets samklang — kärlek, vänskap, sällhet —
där står din räknekonst så svarslöst stum,
som nattens stjärnor öfver öde rum.
Farväl... Din vishet all kan ej befria
din siffras fångar... Det kan blott Lucia.

(Han försvinner.)

TABELL. Nå, om icke det där var vers, vill jag aldrig rita en åtta mer. Poesi och aritmetik (snusar), det

är som en tändstickslåda i ett glas vatten. Hvad tusan är det där för en karl? Han måtte gå kring och sälja visor på marknaden. Men hör nu, mina nådiga prinsessor, som regera världen, förstå ni er bättre nu på quatuor species? Ställ upp ett tal! Till exempel 27 ... (Siffrorna uppställa sig efter kommando, och exemplen kunna varieras efter behag.) Riktigt! Nå, vidare ... 356 ... 4,785 ... 16,293 ... 175,482 ... 8,936,475 ... 81,639,574 ... 123,456,789 ... På spiken rätt. Det kallar jag hela tal. Ni göra framsteg. Nå, vidare ... ett bråk, till exempel $\frac{5}{293}$ — (N:o 5 ställer sig på en stol bakom de tre öfriga.) Också riktigt ... Addera 57 till 362. (Siffrorna uppställa talet 419) ... Har man sett på maken? Perfekt! Nå, subtrahera därifrån 174! (Siffrorna angifva talet 245.) Också riktigt. Multiplicera detta tal med 3! (Siffrorna uppvisa 735.) På spiken! En bankfröken skulle ej göra det bättre. Nå, dividera 735 med 7! (Siffrorna uppställa tvekande 15.) Nej, *det* är på tok. Det skall vara 105.

FLORA. Här finns ingen nolla.

TABELL. Hvad? Ingen nolla? Och det är just nollorna, som regera världen. Ro hit med en nolla! Hvad är aritmetiken utan nollor?

FLORA. Vi äro nio siffror och du den tionde. Alltså är du nollan.

TABELL. Hör nu, prinsessa, för det första kallar man ej sin lärare du, och för det andra är han ingen nolla för sina elever. Men jag vet en utväg. Vimlar ej vår stad och hela världen af nollor? (Går till fönstret, ropar utåt och klappar i händerna.) Halloh, där! Alla nollor hit! ... Man skall se huru snabbt vi får vår million i ordning. (Siffrorna taga i ring.)

TABELL. Jaså, ni mena, att summan af hela räknekonsten är noll? (Snusar.) Jag tillåter mig säga, med all

respekt för de nio medusorna, att om detta är skämt, så är det oförskämdt ... (Man hör stoj utanför.) Hvad är detta för stoj?

SKOLVAKTMÄSTAREN. Herr magister! Herr magister!

TABELL. Hvad är det?

VAKTMÄSTAREN. Hela tamburen, trappan, gården och gatan äro fulla med folk. Hit rusa allt flera, så långt man kan se.

TABELL. Hvad är det för folk?

VAKTMÄSTAREN. Alla sorter, stora och små ... höga herrar ... förnäma fruar och fröknar ... borgerligt folk och simpelt folk ... Alla skrika de: släpp oss in, vi behöfva bara en siffra för att blifva millioner! ... Nej, hör hur de bullra! (Starkt buller utanför, man hör röster: millioner! millioner!)

TABELL. Nå, nog trodde jag, att här skulle vara godt om nollor, men de där utfattiga millionerna utan siffror framför bli nästan för närgångna. Bed dem draga till banken! ... Nej, skicka dem till järnvägsstyrelsen! Vi behöfva millioner för att åka till Lappmarken. (Vaktmästaren går. Nytt stoj och därefter tystnad utanför.)

TABELL. Vi få hjälpa oss utan nollor i dag. Jag är mycket nöjd med er senaste räkning. Hvilken lycka, att ni förvandlats till siffror! Och siffror kunna ej få mindre vitsord i räkning, än ... gissa!

ALLA SIFFRORNA (lugnt och kallt). Berömliga.

TABELL. Ja, och det *understruket*. Gläder det er icke efter så många motgångar? Ack, mina kära elever, jag är stolt öfver eder ... ni skola gå långt ... det är min bästa belöning ... det rör mig till tårar. (Han gråter och snusar.)

FLORA. En tår väger fem sjundedels centigram.

TABELL (som förut). Min vänskap för eder ...

NORA. Betalas med 3 mark i timmen.

TABELL (som förut). Mitt hjärtas känslor...

MELICERTA. Hjärtat slår 80 slag i minuten.

MÄRTA. Nej, det är olika. Kärleken kan slå 120, vreden 130, raseriet ända till 140.

TABELL. Hvad hör jag? Väga ni mina tårar i centigram, min vänskap i penningar, mina känslor i pulsslag? Huru mäta ni då eder tacksamhet mot skolan, eder plikt mot fäderneslandet eller edert samvetes vittnesbörd?

FLORA (kallt och bestämdt). Allt det, som icke kan vägas, mätas eller räknas, det finns icke till.

TABELL. Hvad? Finns icke till? Olyckliga barn, du förskräcker mig!

NORA. Förskräckelsen kan nedgå till 40 slag i minuten.

TABELL. Ack, när jag tänker på edra sköna, lyckliga ungdomsdagar.

ANNA.* En dag och en natt räkna 24 timmar, 1,440 minuter, 86,400 sekunder och 5 millioner 184,000 terzer.

HANNA. En skön dag räknar 0,0 millimeter i nederbörd.

NANNA. En lycklig dag kan ej räknas, alltså finns han ej till.

TABELL. Bort, bort! Det är ju omänskligt, det där. Siffrorna spöka. Hvar är Thomas? Hur skall jag få de stackars barnen åter till människor?

MELICERTA. Du har önskat en gång och fått en gång ... Plus 1 minus 1 är lika med noll. Det är subtraktion. Där återstår ingen rest.

* Replikerna kunna fördelas på de mest talföra.

TABELL. Riktigt, men ryskigt! Tag hela min räknekonst, men (snusar) låt mig förnimma, att hos er finns en enda mänsklig känsla kvar!

NANNA (långsamt och afbrutet, liksom i drömmen). Jag önskar... 2 minus 2, lika med noll... Jag önskar... 12 gånger 4 gör 48... jag önskar... 21, divideradt med 7, gör 3... Jag önskar... plus 9... att vi blifva människor igen.

TABELL (nyser). Prosit. (Den stora räknetaflan öppnar sig, och i dess ram står Lucia som ung fe med utsträckt spira. Musik. Mörker.)

Lucias besvärjelse.

Aronda midô,
calamba vitello!
Fugite, numeri!
Surgite, animæ!
Villorna vika, och sanning består;
öppna dig, knopp, för den blommande vår!

(När scenen ljusnar, återser man skolflickorna i deras förra gestalter, glada klappande händerna. Siffror och kronor äro försvunna.)

LUCIA. Nej, behållen edra kronor! Är icke människan skapelsens krona? (Flickorna återtaga sina kronor.)

NANNA. Jag drömde så löjligt... att jag var en siffra.

FLORA. Jag med. Och vår själ var *quatuor species.*

TABELL. Det var icke så illa det, mina barn... men måtta i allt!

MELICERTA. Och jag drömde, att magistern lofvade oss *berömliga*, understruket.

TABELL. Gjorde jag det? Ja, det är möjligt. Ni räknade, tror jag, bättre än jag. Men, när jag tänker på att mina tårar väga fem sjundedels centigram, att kär-

leken räknas i pulsslag och vänskap i mark och penni . . . Uff, tack skall du ha, goda fe, som gjort de där isklimparna åter till folk!

VAKTMÄSTAREN (i dörren). Här är en nolla, som nödvändigt vill in.

TABELL. Ha vi nu tid med nollor? Här är allt summeradt och allt plus.

THOMAS (inträder med en korg). Utom jag. De små barnen uppskatta mitt värde till en million. De stora påstå, att jag icke finns till. Om de stora ha rätt, är jag en nolla.

NANNA. Liksom vi icke kände dig, julgubbe! Du är värd mer än alla siffror i rad, du är den rikaste bland de rika, efter du gör så många lyckliga.

TABELL. Räkna ut det, den som kan! Och ändå är han den verkligaste verklighet!

THOMAS (till Nanna). Skattar du mig så högt, du allrararaste lilla numero ett? Nå, välj då ur min korg det vackraste du kan finna . . . du och de andra hackorna! (Han bjuder sin korg åt alla.) Skola vi icke nu fira min gummas namnsdag?

SKOLFLICKORNA (som i styckets början). Söta magistern . . .

TABELL. Jaså. Är det nu åter den gamla visan? Det var en tid, när jag kallades du och sades vara en nolla. Fira Lucia? Ja, det skola vi göra, så det sjunger i julgranen! Hur skulle ej så perfekta siffror fira Lucia?

FEN LUCIA (under det att flickorna grupperas i sifferordning och Thomas sist som nolla).

Liten siffra flyger högt,
mäter solens bana,
letar ut hvad ingen sökt
och du knappt kan ana,

väger smått och väger stort;
men på hjärtats stängda port,
där guldtråden väfves,
klappar hon förgäfves.

Siffran kom till skolans barn:
får jag taflan krita?
Får jag nysta läxans garn
och din griffel slita?
— Siffra, kom, och kom igen!
Du skall bli en nyttig vän;
blif min tjänsteflicka,
och min tafla pricka!

Men en sak, en sak för dig
kan jag ej fördölja:
ack, jag är *oräknelig,*
liksom hafvets bölja!
Böljan kommer, böljan går,
ingen siffra mätt dess spår...
Nu så lös, Lucia,
alla fångar fria!

(Lucias fest börjar för öppen ridå, och julgubben utdelar sina gåfvor.)

Krypskyttarna.

(Sommarlek.)

Personer:

Malte, Palte och Jösse.

MALTE och PALTE mötas i skogen.

PALTE. Hvart skall du gå?

MALTE. På jakt.

PALTE. Men du har ingen bössa.

MALTE. Jag har en bra käpp.

PALTE. Jag skall också söka en bra käpp. Hvad skall du skjuta?

MALTE. Jag skall skjuta Jösse till stek åt mamma.

JÖSSE kommer skuttande bakom deras rygg.

JÖSSE. Hvad är det de säga? Skjuta mig? Uff, det är jägare! Det är då en världens lycka, att de vända ryggen åt mig. Jag vill gömma mig här i busken och höra hvad de säga. (Han gömmer sig.)

MALTE. Jag skall vara en krypskytt.

PALTE. Jag skall också vara en krypskytt. Hvad är en krypskytt för karl?

MALTE. En krypskytt är en jägare, som kryper på magen.

PALTE. Det var lustigt. Hvarför kryper han på magen?

MALTE. För att Jösse skall tro att han är en stock.

PALTE. Åhå, är Jösse så dum?

MALTE. Ja, han är *så* dum, vet du, att när han gömmer hufvudet i en buske, tror han att ingen ser honom.

JÖSSE (i busken). Det skall jag komma ihåg.

MALTE. Och så rädd är han, vet du! När Jösse ser en kråka, tror han, att hon är en varg.

JÖSSE. Undrar det?

PALTE. Jag skulle inte alls vara rädd för vargen.

MALTE. Och jag skulle taga en björn i kragen.

JÖSSE. Nej, hör, nu börja de skryta! De där äro inga farliga jägare.

PALTE. Hvad skola vi göra med Jösse, när vi skjutit honom?

MALTE. Jag stoppar honom i min portör.

PALTE. Den är ju full med smörgåsar.

MALTE. Därför skall jag strax äta upp mina smörgåsar, så att han får rum.

PALTE. Jag skall också äta upp mina smörgåsar, så att jag får rum för min Jösse. (Båda äta.) Men om Jösses ben stå ut från portören?

MALTE. Så knipa vi af dem till hartassar för griffel taflorna.

JÖSSE. Tackar så mycket.

MALTE. Sedan steka vi Jösse och äta honom med gurkor.

JÖSSE. Smaklig måltid!

PATE. Nej, vet du, jag tycker mera om lingonsylt och stekta potäter.

MALTE. Nå ja, och våfflor till efterrätt. Mamma skall hålla kalas, när vi hämta harstek åt henne.

JÖSSE. Ja, tänk bara hvad mamma blir glad!

PALTE. Men, kära Malte, hvad skola vi göra med Jösses skinn? Inte brukar man steka harskinn.

JÖSSE. Nej, mitt skinn skulle fastna små herrarna i halsen.

MALTE. Ja, hvad skola vi göra med skinnet? Månne grisen vill ha det?

JÖSSE (skrattar). Ohoho, grisen? Det börjar bli roligt.

PALTE. Om inte grisen vill ha det, duger det nog till dammtrasa åt Fina.

MALTE. Nej, vet du, vi sälja skinnet, och så köpa vi knäckor.

PALTE (mumsande). Ja, det göra vi. Men huru skola vi nu få fram Jösse för att skjuta honom?

MALTE (mumsande). Krypskyttarna veta så många konster. Vi skola skrämma honom med att räkna till hundra. Ett, tu, tre, fyra . . .

PALTE. Sexton, sjutton, aderton, nitton . . .

MALTE. Tjugusju, tjuguåtta, tjugunio, tjugutio . . .

PALTE. Tjuguelfva, tjugutolf . . .

JÖSSE. Nu staka de sig.

MALTE. Tjugunitton, tjugutjugu, tjugutjuguen . . .

PALTE. Nej, hör du, nu går det galet!

MALTE (mumsar på en ny smörgås). Vänta, vi börja om igen! Ett, tu . . .

(De räkna om igen och komma till tjugutjugutjugu.)

JÖSSE. Hvad är det för jägare, som inte kunna räkna till trettio? Jag skall lära dem att kalla Jösse dum.

(Jösse tager ett skutt ur busken och springer mellan Maltes och Paltes ben. De falla på magen.)

PALTE (skrikande). Hjälp, hjälp! En varg!

MALTE (hvars smörgås fastnat honom i halsen). En bjö . . . bjö . . . bjö . . . björn!

JÖSSE (skrattande). Nej, bara lilla Jösse, som skjutit omkull två krypskyttar. Uhuhuh! Nu har jag skrattat min mun på sned!

Vidrack.

Det var en gång en gosse, from och fredlig.
Han hette Vidrack och var så beskedlig,
att han lät myggan bita sig helt blå,
men lyfte icke armen upp att slå.
Han var så lat! Han var så lat, den gossen,
att när han riktigt törstig låg på mossen,
och källan var tre alnar nära till,
steg han ej upp att dricka, han låg still.
Hos far och mor låg han raklång i sängen
och såg i taket, stora, långa drängen.
Man kunde tro, att han var sjuk och svalt,
men han var frisk och frodig som en palt,
han tyckte om att ligga där och latas
och låta som ett litet barn sig matas.

Far sade: — Skäms du ej, din lata best,
när far din själf arbetar som en häst?
Upp med dig! Nu så gräfta vi potatis,
och jag behöfver folk, det fås ej gratis. —
Mor blef förskräckt. — Nej, det går aldrig an.
En sådan liten stackare som han!

Du minns, han hade tandvärk sista våras,
och nu kan han af gräftan dödligt såras.
Ack, hvarför skall du störa gossens blund?
Låt stackars Vidrack hvila sig en stund.

Far knackade sin pipa ut mot spisen
och sade: — Mor, du skämmer bort den grisen.
Hvad duger pojken utan arbete?
Han kan ju ej ännu sitt abc,
och Mårtens Kalle läser ren katkesa...
Nå godt, han skall ej gräfta, han skall läsa.

Där sändes bud till klockarn. Klockarn kom
och stafvade med Vidrack dagen om,
där gossen låg och gäspade på ryggen
och såg i taket på en dans af myggen.
Ja, där stod A så långbent och så tunt,
men B det var så obegripligt rundt.
Att få det där i skallen var besvärligt,
och stackars Vidrack gäspade förfärligt.
När kvällen kom, så visste han rätt bra,
att var det icke B, så var det A.

— Nu är du lärd — sad' mor. — Nu kan du blifva
professor minst, när du lär dig att skrifva.
Men du har ej dig tvättat sen i fjol;
det skall bli skönt att skina som en sol;
gå nu i bastun, du min gosse kära,
och orkar du ej gå, skall jag dig bära.

Ja, mor hon bar sin luns som mjölesäck;
då tyckte Vidrack han var riktigt käck.

Men se, nu kom det svåraste i saken:
— Sitt, gossen min, så kläder jag dig naken.
— Hvad? Skall man kläda af sig i ett bad?
— Ja, det förstås. Var nu rätt snäll och glad!

Men den, som ej blef glad, var mjölesäcken.
Ett sådant tyranni! Nej, det skall näcken!
Till det så hade Vidrack visst ej mod;
han kröp på lafven som han gick och stod,
i skjorta, byxor, stöflar, väst och tröja
och svettades så grymt af där att dröja,
att gossen stackare blef bastusvag
och somnade . . . och sofver än i dag.

Den sagan hörde jag, när jag var liten,
än som förmaning, än som lön för fliten.
Hvar gång jag somnade med kläder på,
så fick jag höra orden: *skall du gå,*
som Vidrack gick, fullklädd på bastulafven?
Jag upp med fart! Hvem ville bli som han,
till ordspråk och spektakel för hvar man
ännu när man är längesen begrafven?
Den stackars Vidrack! Ja, hvad hjälper det
att spara här i världen sina fjät
och titta fromt med lättjans majestät
på myggornas kadriller högt i taket,
när man blir busen, som får barnet vaket?

Mars 1888.

(Vintersaga för Norrköpings skolbarn.)

Fimbulvinter står i nord,
pepprar luft och sockrar jord,
gnistrar hög i stjärneprakt,
står vid fruset haf på vakt.
På dess bro
sammangro
Sveriges berg och Finlands mo.
Gosse, spänn ditt stål på fot!
Vänners land tar dig emot.

Om Rimtussen, som så hård
nu regerar Odins gård,
visste hur hans tid är kort,
smälte snart hans krona bort.
Röd om hyn,
står i skyn
Balders pilt vid himlens bryn,
sömnig än och morgontung;
han är vårens unge kung.

Snart sitt öga upp han slår,
kammar rimfrost ur sitt hår,

tvättar sig i morgondagg,
gröna tröjan tar från knagg.
Silkeslen
går han sen
ut att borsta skogen ren,
löser fri den bundna sjön
och sår tusen, tusen frön.

Men Rimtussen rymmer, han,
hvarför var han en tyrann?
Vet han ej, att fria haf
kasta stolt sin fjätter af?
Våld förgår,
rätt består,
kärlek vattnar lifvets vår.
Jorden hör de goda till;
vill du vara god?... Du vill!

Ny julvisa.

Ute mörknar himmelen,
brasan tänds på hällen.
Kommer du till oss igen,
kära jul, i kvällen?
Natt betäcker land och stad;
men du kommer lika glad,
lika ljus tillbaka
med din klapp och kaka.

O, hur vi ha väntat dig,
räknat dag och timma!
Solen har försofvit sig,
månen kröp i dimma,
men du visste nog din tid,
kom igen med morgonfrid
och med aftonstjärna,
kom till oss så gärna.

Förr, när far var liten pilt,
mor en liten flicka,
kom du lika gladt och mildt
att dem klappar skicka.

Nu så börjar far bli grå,
mor har oss att tänka på,
skura rent och damma,
men du är densamma.

Du blir aldrig gammal, du,
aldrig grå i håren,
alltid är du barn ännu
med de gamla åren.
Alltid fejar du vårt hus,
alltid tänder du ditt ljus,
alltid kan du sjunga,
leka med oss unga.

Kära jul, jag vet din stig!
Inga år dig binda,
Jesusbarnet är med dig,
barnet i sin linda.
Han densamme som i går,
han är än om tusen år
barnens vän den bästa
och hos dem vill gästa.

Milde Jesus, kom i kväll,
kom, när ljusen tändas,
och för med till slott och tjäll
fröjd, som aldrig ändas!
Utan dig flyr friden bort,
utan dig är glädjen kort,
världen mörk och kulen:
där *du* är, är julen.

Spelemansvisa.

God kväll och god natt öfver land och sjö,
ti tu falidu tildalla!
På stranden växa där vass och rö;
till pipor bli de alla.

Nymånen blinkar så blank och skär,
ti tu falidu tildära!
Jag undrar hvar nu den gubben är,
som ville månen tjära.

Och världen är nu så stor och grann,
ti tu falidu tildisar!
Och jag är bara en speleman,
som vallar får och grisar.

Men när jag växer till stark och ung,
ti tu falidu tildagen!
Blir jag så stor som en kejsarkung
och tar en björn i kragen.

Karl Petter Nyström det är mitt namn,
ti tu falidu tildesen!
Mig till stor heder och ingen skam;
det står nog i katkesen.

Jag rider solo på Nygårds grind,
ti tu falidu tildissen.
Och spelar polska för aftonvind,
och mössan min tog kissen.

Och dansar du, så nog spelar jag,
ti tu falidu så glader!
Nog spelar jag, fast till ljusan dag,
för alla löf och blader.

Men grytan kokar, jag måste med,
ajö, falidu, pipflöjten!
Den som hade en duktig sked
och ett pund smör i gröjten!

Peppeli.

Det var en gång en liten lustig man,
som hette Peppeli. Tre år var han
och kunde redan göra mycken nytta
med hoppa kråka och med kullerbytta.

Han var en liten trind och käck figur,
beskedlig nog och snäll till sin natur,
men eget hufvud hade Peppi lille:
han tyckte om att göra som han ville.

Nu hade Peppi fått på sätt och vis
sin kloka syser Elsa till polis,
och sju år var hon, tror jag, eller åtta.
Hon lekte katt, när Peppi lekte råtta.

Det tyckte Peppeli ej riktigt om,
det var besvärligt, hvar han gick och kom,
att icke efter sitt behag få göra
och ständigt varnas: se, men inte röra!

En vacker dag, när bären mognat nyss
och Elsa glömt att på sin rätta lyss,
smög Peppeli sig ut igenom grinden
och var försvunnen som en rök i vinden.

Han trafvade vid bästa lynne fram,
betraktade en häst, en hund, ett lamm,
en mager ko, ett kart i lingonrisen,
och var en karl, som struntar i polisen.

Snart visste han ej mera hvar han var,
det led mot kvällen. Månen sken så klar,
och Peppis mage frågade förlägen
hvart aftongröten hade tagit vägen.

Han ropade på Elsa, mor och far,
men skogens eko blef hans enda svar.
Han satte sig på tufvan ned att gråta;
ack, frihet utan gröt, hvad kan den båta!

Då kom — en varg? — Nej, käre, blif ej rädd!
En liten gumma kom, i paltor klädd.
En påse bar hon; flink var hon som måsen,
och ett, tu, tre var Peppeli i påsen.

Han skrek! Han sparkade! Ej ur en fläck.
Hvad hjälper det att sparka i en säck?
Dunk, dunk, sad' påsen. Kissen, hon tog korfven,
och höken hönan tog i pikkalorfven.

— Men hvar är Peppi? — sad' där hemma mor.
— Han lekte nyss vid grinden, som jag tror.
— Gå, sök den slarfven! — Elsa gick att leta,
men ingen Peppi fanns, det kan man veta.

Då blef uppståndelse, när kvällen kom,
där trummades i alla gathörn om,
att den, som hittar Peppi på hans sträckor,
skall få en så med femtontusen knäckor.

Och alla snåla barn de sprungo ut
med ljus och lykta i hvarenda knut
och kippade med våta skor i mossen,
men den, som icke fanns, var Peppi gossen.

Mor grät, och Elsa grät, och far sig snöt,
och snyftade: — Ja, han blef utan gröt,
vår stackars Peppeli! Ack, att han skulle,
så trind och rund, bli vargens namnsdagsbulle!

Bäst som de gräto, kom en gumma in:
— Vill herrskapet ej köpa grisen min?
Han grymtade så illa där i skogen;
jag råkade ha påsen, och jag tog 'en.

— Nej, kära gumma, nu är på det vis,
att vi ha själfva mist en liten gris.
— Men se nu på hur han är rask och starker!
Jag tänker han skall väga nitton marker.

Duns! sade påsen, när han lades ned
och bandet lösts, som han var knuten med.
Och se, då vaknade en pilt vid dunsen;
han hade somnat där, den lilla lunsen!

— Hvad? Peppeli! Det är ju Peppeli! —
Och Peppeli, som nu sig kände fri,
marscherade i glädjen och i pratet
att se om där ännu fanns gröt i fatet.

— Men i en påse? — Ja, hur skulle jag
få pojken hem med annat nappatag?
Jag känner så'na herrar sparkeliner.
I påsen med dem, där ej solen skiner!

— Men, kära gumma, nu så får ju ni
de femton tusen för vår Peppeli...
— Nej, gif mig femton koppar rara kaffet!
Jag tänker Peppi nu skall minnas straffet.

Två gånger två är fyra.

Haren och ekorren voro så goda vänner, att de kallade hvarandra Jösse och Kurre. — God dag, Jösse, sad' ekorren, när de möttes i skogen.

— God dag, Kurre — sad' haren. — Har du hört någon hund skälla i dag?

— Ingen annan, än klockarens Prisse. Honom bryr jag mig inte ett dugg om.

— Nej, hvem skulle vara rädd för klockarens Prisse? — menade Jösse stormodigt. — Inte om han vore stor som en häst!

— Nu skola vi gå ut på förtjänst — sade Kurre. — Allt hvad vi förtjäna skola vi dela oss emellan. Jag skall få precis lika mycket som du, och du skall få precis lika mycket som jag.

— Det går jag in på — svarade Jösse. Sagdt och belagdt. De gingo ut på förtjänst och delade allting broderligt.

När de kommo till en rönn, klef Kurre i trädet och kastade ned de röda bären åt Jösse. När de kommo till ett kålland, bet Jösse af de feta kålhufvudena och släpade dem åt Kurre.

En dag funno de fyra äpplen på landsvägen. Nygårds Kalle hade gått till skolan tidigt på morgonen och burit en påse på ryggen. I påsen hade han en half kaka bröd, en ostbit, en liten flaska med mjölk och fyra äpplen, som mor gifvit honom för att han fått ett godt betyg. Påsen råkade ha ett lagom stort hål i ena hörnet, och äpplena hade trillat ut genom hålet.

Nu ville Jösse och Kurre dela äpplena. Kurre försökte sin räknekonst och delade så, att han gaf ett äpple åt Jösse och behöll tre på sin lott.

— Nej, vänta litet — sad' Jösse; — månntro det är alldeles riktigt? Nu försökte Jösse dela på sitt sätt, gaf ett äpple åt Kurre och behöll tre för sin egen räkning.

— Nej, men hör nu — sade Kurre; — jag tror, att detta är lika galet. — Och de funderade och funderade och begrepo ej hur i all världen de skulle dela, så att den ena ej skulle få mer än den andra.

Nygårds Kalle hade fått lust att muntra sig med ett äpple på vägen, sökt i sin påse och sökt förgäfves. De måste ha fallit, sade han till sig själf, och vände om för att söka sin förlorade skatt. Då såg han Jösse och Kurre sitta vid vägkanten, men äpplena hade trillat i diket.

— Nej, se Jösse och Kurre! — utropade Kalle. — Ha ni sett mina äpplen?

— Vi ville just dela fyra äpplen — svarade Kurre, — men vi kunde omöjligt begripa huru vi skulle dela fyra äpplen mellan oss två, så att vi hvardera skulle få lika många.

— Det är ju ingen konst alls — menade Kalle — Hvar och en af eder får två äpplen.

— Hå! — utropade Kurre och Jösse med mycken förundran. — Huru vet du det?

— Hvad, skulle inte jag veta, att två gånger två är fyra? Jag går ju i folkskolan.

— Det var märkvärdigt. Får man lära i folkskolan, att två gånger två är fyra?

— I skolan får man lära allting — svarade Kalle stolt.

— Det vore något! Vet du allting, du?

— Ja, nästan allting. Jag kan räkna ända till sju gånger sju, men jag minns intet riktigt de andra siffrorna.

Jösse och Kurre kunde ej nog förundra sig öfver en så häpnadsväckande lärdom. Emellertid ville de följa det goda rådet, plockade äpplena upp ur diket och begynte dela dem efter två gånger två är fyra.

— Men det är ju mina äpplen! — skrek Kalle.

— Se, det visste han också! — utropade Jösse och Kurre. — Den gossen han vet då allting. Det vore roligt att få komma till skolan och bli så lärd.

— Kom med! — sade Kalle. — Följ efter mig, jag går just dit. Ni kunna ju krypa under bänken och hålla er tysta, för att i skolan får ingen bullra.

— Där finnes väl ingen hund? — frågade Jösse.

— Hund? Skulle där finnas hundar i skolan! Ibland kommer Prisse med klockarens Ville och stjäl sig in, men då blir han utkörd.

— Men om han biter oss?

— Skulle Prisse bita! Han är så beskedlig, att när jag drager honom i svansen, skrattar han bara.

— Skrattar han? — Jösse och Kurre sågo på hvarandra. Aldrig hade de hört, att en hund brukar skratta, men hvad kan man icke lära sig, när man kommer i skolan? Kanske kunde också de lära sig skratta. Och så beslöto de båda vännerna att följa med Kalle till skolan. — Ingen rädder här — sade Jösse.

Vägen blef icke lång för två så duktiga skuttare. Snart voro Jösse och Kurre i skolan och lyckades krypa så tyst under bänken, att ingen såg dem. Barnen sutto på sina platser, skolmästaren kom in och började förhöra: — Åtta gånger åtta, hvad gör det?

Det var ett strå hvassare än två gånger två! tänkte Kurre och Jösse, där de spetsade öronen. Men just som förhöret börjat, svansade klockarens Prisse in i skolsalen. Man såg det på honom, att han var van att bli utkörd, han slokade svansen och ämnade sig under bänken. Men så begynte han snusa och vädra . . . murriburr . . . och så begynte han morra.

— Hut, Prisse! — skrek skolmästaren; — vill du laga dig ut!

Men Prisse var redan vid bänken, där han fann något ganska misstänkligt gömdt, och nu begynte han skälla. Lyckligtvis stod där ett fönster öppet.

Huj, där blef ett skutt öfver bord och bänkar. De förvånade skolbarnen sågo Jösse och Kurre kila ut genom fönstret och Prisse efter dem. Allmän uppståndelse, skrik och skratt, alla till fönstret. Den gången fick ingen veta hvad åtta gånger åtta gör här i denna krångliga världen.

Jösse och Kurre sprungo, allt hvad benen buro, till skogs med den beskedliga Prisse tätt i hasorna. Men Prisse var allt annat än beskedlig nu; svansen stod i vädret, tungan hängde, han hade icke ens tid att skälla, han gläfsade med ett fint, pipande ljud, som hans likar bruka, när de hittat ett färskt harspår. Så gick jakten ända till skogsbrynet. Där visste Kurre råd: i ett huj klef han upp i en hög tall och var försvunnen bakom dess yfviga grenar. Prisse stannade, bedragen på bytet, vid tallens rot och skällde ursinnigt. Hvad skulle det tjäna till? Kurre var icke nog dum att krypa ut ur sitt säkra gömställe,

och när Prisse skällt sig trött, smög han sig snopen till baka till skolan.

Jösse hade under tiden fått godt rådrum att rädda sig i skogen. När allt var säkert och ingen fiende mera sågs till, möttes de båda vännerna åter på björnmossen under en enrisbuske. Om de nu hade lärt sig att skratta, skulle visst hela skogen ha genljudit af deras munterhet. Men fastän de ej kunde människornas konster, kunde de dock vara glada på sitt sätt och gyckla öfver sitt äfventyr, som harar och ekorrar gyckla i gröna skogen.

— Ingen rädder här — sade Kurre och härmade Jösses långa skutt.

— Ja, men hörde du Prisse pipa? — frågade Jösse litet förlägen öfver sitt förra skryt. — Aldrig hade jag trott, att Prisse kunde sjunga så fint.

— Prisse är så beskedlig, Prisse skrattar bara, när man drager honom i svansen — härmade åter Kurre.

— Och vi som trodde, att Kalle visste allting!

— Ja, nog kan man ju lära mycket i skolan, fastän man icke vet allting för att två gånger två är fyra!

Flickskolan i farmors tid.

Jag var också en liten flicka,
fast inte var det just i går,
med kam och band i flätadt hår
och risgryn i min klädningsficka.
Jag kom, som du, emellanåt
från skolan hem med fållen våt.

Och där var strängt, det må du veta.
Med knäppta händer fick man stå
och läsa upp katkesen då
som tända ljus för moster Greta,
men den, som tasslade i mjugg,
var aldrig säker för en lugg.

Vi lärde skrifva och addera
och att Paris är hufvudstad
i Frankrike, och så en rad
om Stockholm, Petersburg med mera.
Vår läxa var ju skäligt kort,
men ingen prick fick lämnas bort.

Så skulle vi ju snälla vara
i allt slags söm och broderi.
Den flickan, som ej gick uti
en hemsydd kjol, var slamsedara.
En märkduk skulle alla ha
med stafvar, börjande från A.

Min var i rödt och blått på siden,
i ram han hänger än i dag.
Ja, ser du, det var annat slag
än edra skolor nu för tiden.
Men sy i kapp med oss! Aj, aj!
Och spring, som vi, på första maj!

Skolan i morfars tid.

Evert och Reinhold hemkommo från skolan, båda vid dåligt lynne. Evert såg ut som hade han sålt smör och tappat pengarna. Reinhold hvisslade, sparkade undan katten, smällde i dörrarna och såg ut som ville han bitas.

— Hvad är det? — frågade gamle morfar.

— Just ingenting — svarade Evert gråtfärdig. — Jag fick anmärkning i betyget bara för att jag två gånger kommit till skolan en kvart öfver åtta.

— Och jag — svarade Reinhold — fick sitta kvar två timmar i dag på lördagen för att jag råkade stampa litet, när magistern gick ut. Kantänka!

— Stackars gossar — menade morfar — det är ju förskräckligt strängt man nu huserar i skolan. Det är ett rent af olidligt tyranni!

Gossarna sågo något tvehågsna på honom. Han brukade just ej beklaga dem för alla små motgångar.

— Ha ni läxor att läsa? — frågade morfar.

— Icke nu — sade gossarna. — Det är lördagskväll.

— Nå, sätten er här, medan vi vänta på kvällsvarden, så skall jag berätta för er huru det var i skolan på min tid för några och femtio år sedan.

Gossarna satte sig.

— Med skolan menades den tiden gossarnas skola. Flickorna fingo ju läsa katkesen för gamla mostrar, brodera märkdukar och skrifva efter förskrift, men alla publika skolor voro för gossar. Hvad behöfde flickorna mer? Nå, ja. Föreställen er nu, att vi komma till skolan en måndagsmorgon klockan sex.

— Klockan sex!

— Ja, sex. Skoltimmen började på min tid klockan sju, men vår gamle vaktmästare tyckte detta var att klema bort ungdomen. Endast några år förut hade skoltimmen börjat klockan sex, hvarför ostiarien och custos för hvar klass då måste vara i skolan klockan fem. Det var de, som gjorde upp brasan i skolan vintertid och städade skolrummen, därför måste de vara där en timme före de andra.

— Hvad gjorde då vaktmästaren?

— Han bar in veden, sopade gården, fyllde vatten i krukor och karaffiner. Därtill gingo ju hela sår. All annan städning i skolrummen tillkommo gossarna själfva.

— Skurning också?

— Nej, icke skurning. Men att sopa och damma. Som sagdt, vi voro bortklemade, vi kommo klockan sex, när vi hade städning och eldning; de öfriga kommo mest klockan half sju för att hinna bullra litet och stampa snön från stöflarna. I vadmalskläder kommo vi alla; ni skulle ha sett en morsgris, som en gång kom i galoscher! Stackars gosse, han blef tilltygad, och galoscherna stektes vid sakta eld för att de skulle bli riktigt möra. Klockan half sju på måndagsmorgonen skulle också custos aflämna klassens bestämda tribut af talgljus och klobbor.

— Klobbor? Hvad var det?

— Se, det kan vår tid fråga! Klobbor voro björk-

ris med en flätad tjockände och i smaländen fina riskvistar. Somliga lärare tyckte mer om det tjocka, andra mer om det smala; ibland profvades båda ändarna. Skolgossarna tyckte just ej om någondera änden, men fingo de välja, togo de hellre den tjocka, ty smaländen svepte om fingrarna rätt som ett eldbad. Nu måste hvar gosse i de tre lägsta klasserna hämta i tur till skolan två sådana klobbor i termin, alldeles som han måste hämta två talgljus. Custos höll noga ordning på detta, och hvar måndagsmorgon låg alltid det bestämda antalet klobbor och ljus på ett bord i klassen, färdiga att hvar på sitt sätt befordra upplysningen.

— Men, morfar, att själf hämta klobbor, det var ju slafveri!

— Var det? Kanhända. Frie män ha vi ju blifvit ändå. Nöjsamt var det ju icke. Skoltimmen började, och då skulle ni ha fått erfara hvartill klobborna användes. — Grönros, hvad gör 11 gånger 12? — Grönros tiger, svettas och får ej hop något tal. Klobborna fram, tjocka änden! — Pettersson, hvad gör 11 gånger 12? — Pettersson har nyss sett faran af att tiga och dammar till: 99. — Klobborna fram, smala änden! — Meyer, hvad gör 11 gånger 12? — Meyer stackare har sämsta räknehufvudet i hela klassen, mumlar något, som ingen begriper, får först med tjocka, så med smala änden och sättes slutligen öfverst på en trappstege för att i lugn öfvertänka lösningen af detta svåra problem.

— Sådant tyranni! — utropade Evert.

— Sådan skam! — utropade Reinhold.

— Jag berömmer det icke, jag endast berättar. Och likväl kände jag en professor i matematik, som blef uppfostrad i en sådan räkneskola. Men i latinet hade vi en rektor, som förstod att bereda en munter omväxling i de

enformiga björkrisen. Latinet var skolans stolthet, och olycklig den, som ej kunde uppramla alla undantagen i Strelings grammatika. Det hände ibland, att klassen kunde perfekt, och rektorn tummade otåligt sin tjocka, knöliga käpp, som alltid stod i beredskap bredvid hans stol. Men så fick han slutligen fatt i en missdådare. — Ahlfelt, öfversätt detta ställe i Virgilius: *juvat indulgere labori.* — Mitt nöje är att arbeta — svarade Ahlfelt. — Riktigt. Men antag, att du förr varit flitig och nu är lat, huru skulle du uttrycka detta på latin? — *Juvavit indulgere labori* — svarade Ahlfelt i en olycklig stund. — Hvad? *Juvavit?* En sådan *asinus!* — skrek rektorn. — Vill kunna latin och vet icke, att *juvat* i denna bemärkelse är oböjligt. Ja, han vet icke ens, att det aldrig i tidernas tider hetat *juvavit,* utan *juvo, juvi, jutum, juvare!* Jag skall lära dig kökslatin! — Hvarpå rektorn nedböjde förbrytarens nacke och sågade honom så eftertryckligt med sin knöliga käpp, att nacken blef röd som en kokt kräfta. Detta gjorde han på skämt, den gamle rektorn, det var hans käraste nöje, han var ej alls ond, han skrattade hela tiden, ty Ahlfelt var en af hans mest gynnade favoriter. Med något skulle ju också en skolman roa sig. Men den, som icke var road af ett så oskyldigt skämt, var den, som allt emellanåt, stundom hvar vecka, fick äran att vara rektorns sågstock.

Det fanns många slags straff, den tiden, i skolan, det ena uppfinningsrikare än det andra: — långa luggar och röda öron voro alltid i fara. Knäppar på näsan, knäppar i hufvudet, knuffar i ryggen, nypningar, skamvråar och allehanda underliga ställningar brukade behagligt omväxla med gammaldags stutar på spända byxor. Detta gällde mest läxor; men för sidvördnad mot läraren vankades mest en örfil i blanka minuten. Det var så tidens

sed, och ingen betviflade, att lärarna menade väl med sina elever. Nå, hvad tro ni, gossar? Efter eder skola nu är så förskräckligt sträng, efter Evert fått anmärkning för att han kommit till skolan en kvart öfver åtta och Reinhold fått två timmars arrest för att han stampat åt läraren, vore det ej skäl, att alla gossar skulle underskrifva en inlaga till skolstyrelsen med enträgen begäran att få den gamla skolan tillbaka? Kanske det lyckas; kanske går skolstyrelsen till hans majestät, och så få vi i nästa termin klobborna åter.

Gossarna skrattade, en smula förlägna, och tycktes ej vara rätt hugade att besvära skolstyrelsen.

— Ja, då vet jag intet annat råd — menade morfar — än att vi härnäst hvarken stampa eller komma för sent. Kanske det hjälper.

Onkel Adam.

Du, som nu går i skolan, har du läst Linnea? Vet du hvem Onkel Adam var? Jag skall säga dig det.

Han var en gammal, storväxt, nästan jättelik doktor, som bodde i svenska staden Linköping, såg bister ut i porträttet, men kunde i verkligheten vara så hjärteblid och var mycket afhållen af stora och små i Sverige och Finland. Hans rätta namn var Carl Anton Wetterbergh, men när han begynte skrifva böcker, kallade han sig i böckerna Onkel Adam. Jag vet ej hvarför han ville så. Kanske för att han ville vara okänd och hellre skrifva vackra böcker än själf vara berömd. Han var då 40 år, och många yngre kallade honom onkel eller farbror.

Han skref och skref, och länge visste ingen hvem som skrifvit dessa roliga berättelser, som läto en skratta så godt, men där man på samma gång blef så varm om hjärtat. Han beskref människors dårskaper på sitt glada, godmodiga sätt. Han gaf ris åt allt det orättvisa, högfärdiga, själfkära, förvända och dumma, som yfs i världen. Och på samma gång försvarade han de små, de svaga, de fattiga, de förtryckta, de glömda, de oskyldigt lidande. De högfärdiga blygdes, de goda gladdes, och alla frågade

hvarandra: Hvem kan han vara, som skrifver så förunderligt sant?

Hur skulle icke så många nyfikna till slut få fatt i den stora hemligheten! Så kom en dag, när alla visste hvem Onkel Adam var, men alla tyckte, att detta var ett passande namn för honom, som ju var en försvarare för de små i världen.

Huru skulle ej han, som alltid stod på de svagas sida, hålla af barn! När han blef gammal och tröttnat att skrifva böcker mot allt, som här i lifvet är en smula på sned, begynte han skrifva en barntidning, som hette Linnea. Den hade flera läsare i Sverige, än Eos och Trollsländan i Finland, och blef nog en kär vän äfven för finska barn. Onkel Adam kände den rara konsten att skildra naturen och människolifvet så lefvande friskt, att man tyckte sig ej *läsa* en berättelse, utan *se* den, *höra* den och *taga* i den med händerna. Och så kände man sig frisk och glad och varmhjärtad när man läste Linnea. Där märktes knappt en förmaning att vara god, lydig, flitig och sanningskär, och likväl blef man det, utan att veta huru. Ty det var den rätta konsten att lära barn blifva goda människor! De förstå det nog själfva af berättelsen, utan att det behöfver matas i dem med sked.

Så blef Onkel Adam gammal och grå, men i sin kärlek till barnen förblef han beständigt ung. Han var nära sextio år, när han lärde sig konsten att skära i trä, emedan Linnea behöfde träsnitt, och sådana voro dyra och icke lätta att få i Linköping. Och vid sjuttio år roade han sig att göra vackra landskap af mossa, stenar och växter, ordnade och fastlimmade på en träskifva. Aldrig ville han vara sysslolös; en arbetare var han alltid, och ingen har skrifvit som han om arbetets ära.

Icke mången har med en så vaken blick och så klart omdöme, som Onkel Adam, lärt känna lifvet och människorna. Det var en glädje att höra honom berätta! Han älskade människorna med alla deras fel och dårskaper. Han hade själf varit fattig; hur skulle ej han vara alla fattigas vän? Han tyckte sig ej vara bättre än någon annan, tvärtom. Och när han hörde sina skrifter berömmas, svarade han: — Jag är ingenting annat än Guds fattige renskrifvare.

I en af sina berättelser omtalar han en ung flicka, som var med om att kläda kyrkan i blom på söndagen, när skriftskolebarnen skulle gå till nattvarden. Där stod Frälsarens bild, och flickan lade en hvit näckros i bildens hand. En ung man såg detta och förstod däraf, att hon och ingen annan måste blifva hans brud. Detta blef hon och blef i mer än femtio år densamme unge mannens trogna lifstidsvän. Sådan var Onkel Adams och hans Heddas egen vackra lefnadssaga. De fingo behålla två kära barn, och det var med dem, som det brukar heta om sagornas hjälte och hjältinna: »De lefde lyckligt tillsamman i många år.»

Jag såg dem i deras enkla hem i Linköping. Där var ej högt till taket, men ej heller långt till den sanna lyckan. Han var en vis man, som kunde på samma gång vara ett godt barn, och hon en förståndig husmoder, som kunde följa och leda den vises tankar. Så skall det vara. I Guds kärlek åldras man icke.

Onkel Adam var i sitt åttiofemte år, när han d. 31 jan. detta år fick hvila sitt trötta hufvud. Minns honom, barn, ty han har älskat dig!

1889.

Station Sylvester.

(En nyårslek.)

Personerna kunna vara så många man har råd till.

Fugax den 1891:sta, nutidens konung.
Almanacka, hans drottning.
Fugax den 1892:dra, framtidens konung.
Den okända, hans sköterska.
Elektrik och Bajonett, konungens adjutanter.
Telegraf, Stenograf, Telefon och Fonograf, konungens springpojkar.
De tolf månaderna och de sju veckodagarna, konungens svit.
Vingflax, stationsinspektor.
Fru Mab Äppelkärna, restauratris.
Jungfru Sibb Smultronblomma, städerska.
Far och Mor samt deras barn: Kalle Perfekt, Lotta, Paltarna n:o 1 och 2.

Dessutom en herre, en gumma, röster, passagerare, biljettförsäljerska, bagagekarl, stationsgöken, hurrabasar och stumma personer.

Man befinner sig i stationens väntsal, som prydes af ett stort gökur. Ingång i fonden. Till höger biljettlucka och disk för bagaget. Till vänster buffet. Det är sent på aftonen och lamporna tända. Man ser ej bantågen, men man hör dem hvissla, ringa och bullra.

Göken galar klockan 11.

FRU MAB (vid buffeten. Hon bär blått band vid axeln). Sibb!

SIBB (utanför). Ja, frun!

MAB. Men så skynda dig! Det är brådt.

SIBB (utanför). Kommer strax, frun.

MAB. Strax och strax, hvad är detta för strax? (Skriker.) Sibb!

SIBB (inträder, näbbigt). Nå, hvad är det nu åter igen? Jag har annat att göra.

MAB. Klockan slog 11. Bantåget från jorden anländer klockan half 12 och och bantåget från solen precis klockan 12. Gör i ordning te, kaffe, choklad, socker, grädde, skorpor, smörgåsar, biffstekar, potatis, sill, lax, kall skinka, ost, sillsallad, hvassbuk, tunga, medvurst, bakelser, stek, selters och annat mer, som hör till en gentil huggsexa. Inga starka varor, du vet. Allt skall vara färdigt inom en half timme.

SIBB (otåligt dammande möblerna). Potatis, sill, lax . . . ja, ja, när jag får tid.

MAB. Tid? Här är tidens gångjärn. Vet du icke, att här är världens ände? Du skall ha tid till allt. Är du inte förlofvad med banvakten Stopp? Du skall tänka på ditt utstyre, Sibb.

SIBB (gråtande). Det lönar visst mödan för sådan lön! Här betalas ju allt bara med tid. Tvi så'na pengar, inte gå de i banken.

MAB. Fri kost och ett par kängor om året. Du har ju löfte om löneförhöjning. Det är din syssla att hålla tidens gångjärn blanka. Järnvägen går genom station Sylvester rundt omkring världen. Och nu, ser du, vänta vi kungen. Du förstår, det skall vara fint.

SIBB (aftorkar tårarna med förklädet). Hjärtandes, kommer kungen? Hur ser han ut?

MAB. Som en kung skall se ut i skinnmössa och respäls. (Stampningar utanför.) Men jag hör någon komma.

SIBB (för sig). Tänk, om det vore kungen! Nu skall jag passa på.

Far, mor, Kalle, Lotta och paltarna inträda, stampande snön af fötterna. Deras dränggosse inbär bagaget.

FAR (till gossen.) Låt hästarna pusta, Malte! Spara inte på hafrepåsen. Se om Blacken, han är ömskodd och haltar på vänstra bakfoten.

MOR. Adjö med dig, Malte. Hälsa Lena, och bed henne se väl efter elden. Jag glömde Kalles strumpor i nedersta byrålådan; Lena kan skicka dem efter med nästa bantåg. (Malte går.) Ha vi kommit i tid, pappa?

FAR (ser på klockan). Skulle tro det, gumman min. Tre kvart före tåget. Du hade så brådt, att vi skållade oss med heta ölsupan i middags.

MOR. Men ha vi allt vårt med oss?

FAR (räknar på fingrarna). Grå kofferten, bruna kappsäcken, öfverplaggsbyltet, blomkrukan, två paraplyer, tidtabellen, Kalle, Lotta, paltarna, käpphästarna, mamma, strumpstickorna, pipan, tobakspungen, summa sjutton kolly och jag den adertonde. Det har sin riktighet.

MOR. Skynda dig, köp biljetter och inlämna bagaget! Vi ha ingen tid att förlora.

BILJETTFÖRSÄLJERSKAN och BAGAGEKARLEN visa sig på sin post. Resande börja anlända med sina bylten och korgar.

KALLE. Nästa gång skall jag köra lokomotivet, Lotta. Bara jag kommer på femte klassen, skall jag bli förare.

LOTTA. Du, din stackare? Kissen kan du köra och intet folk.

KALLE Jo, jag kan. Jag skall köra en mil i minuten.

LOTTA. Ja, och köra i diket, det tror jag du kan.

PALT N:o 1. Söta mamma, en smörgås!

PALT N:o 2. Töta mamma, en möjgåt!

MOR. Men, kära paltar, ni hade ju sex smörgåsar med er i kursläden.

PALT N:o 1. Uhu . . .

PALT N:o 2. Uhu . . .

MOR (synar deras paletåer). Hvad i alla dagar! Ha ni suttit på smörgåsarna? Där är smulorna af en och där den andra med smörsidan inåt! Paltar, paltar, hvad i världen skall mamma stackare säga, när ni komma så grisiga till farmor och gratulera henne till godt nytt år?

BÅDA PALTARNA. Uhuu . . .

MOR. Lotta, köp åt dem ett par smörgåsar vid buffeten!

LOTTA (vid buffeten). Var så god, fyra! Nog gå de åt.

MAB. Fem minuter stycket, lilla fröken. Det gör tjugu minuter.

LOTTA. Hvad för något? Tjugu minuter.

MAB. Ja, lilla fröken vet ju, att tid är pengar. Finns det ej smått, kan jag växla en dag till timmar och en timme till minuter.

FAR (vid biljettluckan). En vecka för biljetten! Det är ju skamlöst. Kalle, hjälp mig med sakerna! (De inlämna bagaget.)

SIBB (för sig). Nu skall jag passa på. (Nigande.) Nådig herr majestät, jag skulle ödmjukast be om en liten löneförhöjning. Jag släpar här med dammborsten sju dagar i veckan, utom te och kaffe och frun och biffen och smörgåsarna och . . .

(Ett tåg hvisslar. Brådska och språng.)

FAR. Ur vägen, människa! Har jag tid att vara majestätisk med aderton kolly? Var god och gif kvitto! Jaså, öfvervikt? Jo, det fattades!

VINGFLAX (rusar in). Ankommande tåget, n:o 365. Lyktorna tända! Grön flagg! Allt klart att mottaga hans majestät!

Han upphänger en tafla, på hvilken läses med stora bokstäfver: »Lefve nutidens konung, den stormäktige Fugax den 1891:ste, i tusen år!»

(Man hör tåget bullra och stanna.)

RÖST UTANFÖR. Station Sylvester, en half timmes uppehåll. Alla pasagerare byta om vagn.

SIBB (för sig). Nu skall jag passa på.

(Passagerarna instörta och anfalla buffeten.)

RÖSTER OM HVARANDRA. En kopp te. . . . En knif ... Var så god langa hit en brödbit... Mera smör! ... Osten, jag ber! ... Kära bror, låna mig gaffeln!

EN HERRE. En biff och en half öl, men inte för mycket stekt!

MAB. Här finns intet stekt öl.

HERRN. Nå, fort ett glas vin!

MAB. Här säljs intet vin.

HERRN. Jag trodde, att vinet skulle gå till världens ände!

EN GUMMA. Var så vänlig, en kopp kaffe!

MAB. Ja, fjorton, om det behagas. Där hör herrn. Det är kaffet, som går till världens ände.

GUMMAN. Kära hjärtandes, hvad vore världen utan kaffe?

VINGFLAX (åter inrusande). Plats för hans majestät, som behagat mönstra banan och strax skall vara här! Polis Handfast, harskla sig, passa på, när jag ger signal till hurra!

KUNG FUGAX den 1891:ste inträder, åtföljd af sin DROTTNING, SVITEN och SPRINGPOJKARNA. Han är en mycket gammal, hostande herre i skinnpäls och stöder sig på sina adjutanter.

VINGFLAX. Hip, hip, hurra!

ALLA. Hurra!

FONOGRAFEN (allid härmande med hes röst). Hip, hip, hurra!

KUNGEN (nådigt). Det är bra, mina vänner, mycket bra, men skona nu mina öron! Banan är i ordning; huru skulle det gå med världen, om *jag* spårar ur? Adjutant Elektrik, jag afsätter ångan och utnämner dig till lokomotivförare. (Blir varse taflan.) Hvad ser jag? Mina trogna undersåtar önska, att jag må lefva i tusen år! (Rörd.) Ack, mina vänner, jag är inte odödlig, jag börjar bli gammal och har ej hunnit uträtta hälften af hvad jag velat. Stenograf, min hofgås, hvad är det jag uträttat?

STENOGRAF (alltid skrifvande). Förskräckligt mycket, ers majestät (för sig), eller med andra ord, just ingenting. (Högt.) Ers majestät har lefvat.

KUNGEN. Ja, mina vänner, jag har lefvat. Ingen kan tro huru mödosamt det är för en kung att lefva.

STENOGRAF. Lefvat och regerat.

KUNGEN. Har jag också regerat? Det var katten. Hvad säga mina ministrar om det?

STENOGRAF. Lefvat och regerat i fred. Utom småkrig.

KUNGEN. Adjutant Bajonett, den där karlen påstår, att jag regerat i fred. Huru många soldater har jag nu i Europa?

BAJONETT (gör honnör). Fjorton millioner, ers majestät.

KUNGEN. Och det kalla de fred! Hvem skall betala dem?

BAJONETT. Ers majestäts efterträdare.

KUNGEN. Notera det, hofgås: mina efterträdare.

(Stenograf annoterar.) Skall då världen aldrig veta om mig något mer, än att jag lefvat och regerat i fred? Puh, det är magert. Hvartill tjäna då mina fjorton millioner soldater? Jag önskar jag hade en bra rumormästare.

LOTTA. Kalle, kungen frågar efter dig. Han vill ha en rumormästare.

KALLE (framträder och bockar). Var det mig, som herr kungen menade?

MOR (förskräckt). Kalle, skäms du inte?

FONOGRAF. Kalle, skäms du inte?

KUNGEN (till Kalle). Hvad är du för en knyffel?

KALLE. Jag är Kalle Perfekt och kan allting.

KUNGEN. Det förstås. I vår tid kunna pojkarna allting. (Hostar.) Nå, gör mig ett Eiffeltorn af knäck! Jag är hes, jag har förkylt mig på resan. Hvarför lät jag det ösregna halfva sommaren?

SIBB (för sig). Nu skall jag passa på. (Nigande.) Nådig herr kung, jag skulle ödmjukast be om en liten löneförhöjning. Jag släpar här med dammborsten sju dagar i veckan, utom te och kaffe och frun . . .

(Afgående tåget ringer första gången.)

KUNGEN. Hvad? Tåget ringer! Och jag har ännu så mycket ogjordt i världen!

MOR. Hvar är paltarna? Tåget går. Har någon sett mina paltar?

FONOGRAF. Har någon sett mina paltar?

FAR. Ingen brådska, mamma. Är du perplex? Tåget går ju till solen.

MOR. Det kan ingen så noga veta. Paltar! Paltar!

MAB (till Sibb). Sibb, där springer en herre, som inte betalat! (Sibb tager fatt honom.)

(Tåget ringer andra gången.)

KUNGEN. Nej, jag reser platt inte, förrän jag sett

min tronföljare. Telegraf, stoppa tåget! Telefon, ropa hoj! Bajonett, spetsa stationschefen!

(Ett ankommande tåg hvisslar.)

VINGFLAX (med hög röst). Ankommande tåget n:o 1 anländer från solen! (För sig.) Det är hög tid, att jag vänder om taflan. (Han omvänder taflan, på hvars andra sida man läser:) »Lefve framtidens konung, den stormäktige Fugax den 1892:dra, i tusen år!»

KALLE (till kungen). Ser herr kungen hvad där står? Fy, stora skammen, att så nedrigt svika sin trohetsed!

KUNGEN. O, hvilken svart otack! Elektrik, spring med blixtens hastighet, och spräng ankommande tåget i luften!

VINGFLAX (griper Elektrik i kragen). Vill du hålla dig stilla, sprakfåle? Ser du inte, att alla öfvergifva den gamla kungen för att tjäna den nya?

(Hela sviten vänder den gamla kungen ryggen.)

KUNGEN. Förräderi! Hvar har jag mina fjorton millioner soldater? Marsch hit med pipor och trummor! Almanacka, min drottning, skall också du bli mig otrogen?

ALMANACKA (svängande om på klacken). Jag har varit gift 349 gånger förut.

KUNGEN. Nej, se på den spåkäringen! I tolf runda månader har hon ljugit på mig för 20 penni kontant. Men (suckar) hon har rätt, det är världens gång. Mitt folk hyllar den uppgående solen, och jag — jag tillhör numera historien! Kom, Kalle Perfekt, du, den ende som förblifvit mig trogen, du skall köra mitt bantåg, du skall blifva min siste rumormästare.

(Afgående tåget ringer tredje gången. Göken galar tolf. Kungen stöder sig på Kalles arm och går med honom hostande ut. Paus. Man hör ett tåg rulla bort.)

MOR (skrikande). Kalle! Hvar är Kalle?

VINGFLAX. Lugna er, min fru. Han reste nyss med högstsalig hans majestät till solen...

MOR. Min Kalle, min olyckliga Kalle!

LOTTA. Var inte ledsen nu, mamma. Inte hålls Kalle länge i solen. Han kommer tillbaka med nästa tåg.

FAR (snusar). Det måtte jag säga; näst flickorna vet jag ingenting krångligare än pojkar. Men se där, mamma, har du ju dina paltar!

PALTARNA framkrypa mellan bagaget.

MOR (med ett glädjerop). Mina paltar! Mina egenhändiga paltar! (Besinnar sig.) Men ris borde ni få...

PALTARNA. Uhuu...

(Ankommande tåget bullrar och stannar.)

RÖST UTANFÖR. Station Sylvester, femton minuter.

VINGFLAX. Plats för hans majestät, framtidens konung Fugax den 1892:dra!

DEN NYE KONUNGEN, ETT LINDEBARN, inbäres af DEN OKÄNDA och hälsas med allmänt hurra.

MAB. Sibb, gå, mjölka vår bästa ko och hämta spenvarm mjölk för den lilla sötnosens dihorn!

SIBB (för sig). Nej, nu skall jag passa på. Jaså, det är bara en liten parfvel; jag skall tala så han förstår. (Nigande.) Söta lilla rara rödaste gull, var så innerligen söt och rar och beskedlig och gif mig en liten löneförhöjning! Jag släpar här sju dagar i veckan...

FONOGRAF. Söta, lilla, raraste gull, bara en liten, liten löneförhöjning...

DEN OKÄNDA (sätter sig tätt beslöjad, med barnet på en tron. Till Fonograf). Tig papegoja!

(Till Sibb.)

Stackars slitna trasa, om den store kungen däruppe vill löna dig och oss, som vi förtjänt, hvad få vi då?... Och du begär förhöjning?

PALT N:o 1. Mamma, hvem är den där?

PALT N:o 2. Mamma, hvem ä' den dej?

MOR. Tyst, tyst, kära barn. Det är en, som skall göra er hufvudet längre, om ni är' snälla.

LOTTA. Det är en, som skall rida på käpphäst kring världen, så att det sprakar i knutarna.

FAR. Det är tidens lilla palt, som ni äta till frukost och mamma och jag till aftonvard.

MOR. Prata nu inte, pappa; gör oss i ordning, tåget går på blanka minuten. Det finns intet löjligare, än att försumma ett bantåg. Ack, Kalle, Kalle, att du skulle resa ifrån oss till solen!

TELEGRAF (med en depesch). Telegram från morgonstjärnan! Tåget n:o 365 har spårat ur mot planeten Venus. Ingen skadad, men sju vagnar svedda. Olyckan har skett för att en ung lokomotivförare vid namn Kalle Perfekt körde med ljusets hastighet två millioner mil i minuten.

LOTTA. Jo, han kan köra!

MOR. Men det är ju förskräckligt. Nu skall man få se, att de steka Kalle på halster i solen.

PALTARNA. Uhuu . . .

FAR. Steka på halster? Nej, mamma, i våra dagar steks man ej för ett framsteg, man får medalj.

(Tåget ringer första gången.)

VINGFLAX. Tåget n:o 1 afgår till jorden.

ALMANACKA (till lindebarnet). Välkommen till jorden, min trehundrafemtioförsta gemål.

Månaderna framträda.

JANUARI (hvit).

Jag, årets äldste son, dig hälsar nu
med klara stjärnor och med frusen sjö,
att du må väcka sol ur vintersnö.

FEBRUARI (hvit).

Välkommen till min fastlagsbulle du,
att krydda läxan med en munter sång
och skidors hopp och kälkars glada språng!

MARS (mörkblå).

Må sorgens drifvor smälta för din blick,
må solsken droppa på din unga fröjd,
och lärkan drilla i din ljusa höjd.

APRIL (brokig).

Är jag föränderlig, blif trofast du!
Låt mänskolifvets hvita sippor gro
med rena tankar i din barnatro!

MAJA (grön).

Och när du går med lösta vågor ut
att kläda hafvet blått och jorden grön,
o, konung, så i tiden goda frön!

JUNIA (grön).

Men när du i din högsta fägring står,
var ej allenast skön, var öm, var god,
var stark, var frisk, var stor i hjältemod!

JULIA (röd).

Och lef, i blomman af din kraft, ej blott,
lik syrsan, tanklös för den dag, som går,
men för hvad bäst och ädlast du förmår!

AUGUSTA (gul med ax).

Hvad du har sått, det skall jag bärga in.
Gif bröd, gif seger åt allt godt och sant,
som hallon mognar rödt vid bergets brant!

SEPTEMBER (brokig).

Och gulna löfven i din lefnads höst,
med tankens äppleskördar än oss gläd!
Af frukten känner man det goda träd.

OKTOBER (grå).

Arbeta, konung! Arbete är kraft.
Ju mer det mörknar kring din lefnads stig,
dess mer ett inre ljus upplyse dig.

NOVEMBER (svart med silfver).

Säg ej: mitt lif, min kraft, min fröjd är slut!
Spänn blanka skridskon på din snabba fot,
och ila glad ditt fjärran mål emot!

DECEMBER (hvit med julljus).

Din jul skall komma. Gläd dig åt hans fröjd,
men sof ej bort Guds rikes morgonväkt;
tänd himlens ljus, när jordens sol är släckt!

SÖNDAGEN MED VECKODAGARNA.

Sex arbetsdagar ger jag dig i arf.
En dag skall i din Gud du hvila still,
men alla dagar höra Herren till.

DEN OKÄNDA.

Här sofver tidens yngsta spenabarn.
Han droppar in i tionde dekaden
af detta segerstolta, ljusbekrönta,
maskstungna nittonde århundrade.
Han kan ej tala, kan ej svara än,
han drömmer om en okänd framtidsdag,
men han skall visa snart hvad han förmår
vid nästa slag, som tidens klocka slår.

(Tåget ringer andra gången.)

VINGFLAX (till den okända). Tåget går. Ursäkta, har madam köpt biljett?

DEN OKÄNDA (uppreser sig, afkastar slöjan och är nu himmelsblå med ett diadem af stjärnor).

Jag är Urania, den stjärnbeströda
natthimlens äldsta, evigt unga dotter.
Jag var, förr'n någon af er än var till,
och jag är sänd att bära denne pilt
till spiran af hans korta herravälde.
Ni, kryp af tiden, myror för i dag
och luft i morgon, akten eder stack!
Gån, släpen strået! Ut till edra sysslor!

(Tåget ringer tredje gången. Vingflax, drottningen och hela sviten rusa ut.)

LOTTA (dragande far ut med sig). Mamma, mamma, tåget går!

MOR (sysslar med paltarna). Jag kommer, jag kommer strax, kära barn. Jag måste ju knäppa paltarnas paletåer att de inte förkyla sig. Och se nu, slarfva ej deras kängband i fötterna?

(Man hör tåget rulla bort.)

MAB. Frun har försummat sig. Tåget gick.

MOR. Tåget? Å, det är inte möjligt!

MAB. Allt är möjligt. Frun får ackordera in sig hos mig till nästa år.

SIBB. Och hjälpa mig att skura tidens gångjärn blanka.

MOR (dragande paltarna med sig). Skynden er, barn! Å, det vore förskräckligt! Men det är inte möjligt!

DEN OKÄNDA (nyss försvunnen, framträder med barnet vid dörren).

Nej, du har rätt. Att lämna öfvergifven
en mor med sina barn, det är omöjligt.

Se, här är jag med kungen kvar ännu!
Förutan oss blir intet nyår af.

(Man hör tåget rulla tillbaka.)

VINGFLAX (inrusande, kastar sig på knä).

Nåd! Nåd, ers majestät! Stationens klocka
slog länge sedan tolf...

DEN OKÄNDA.

Ditt ur går galet.
Du räknar soltid, men jag räknar stjärntid.
Först nu är klockan tolf. (Till mor.) Kom, tåget går!
Nu signe Gud det nya år.

(Den okända, Vingflax, mor och paltarna gå. Mab och Sibb blifva ensamma kvar. Man hör tåget ånyo rulla bort.)

MAB. Godt nytt år, Sibb!

SIBB. Äfvenledes. (För sig.) Nu skall jag passa på. (Nigande till åskådarna.) Mitt herrskap, jag släpar här sju dagar i veckan. Jag har den äran önska er det allra bästa nyår... och alla fattiga tjänsteflickor — löneförhöjning!

(Ridån faller.)

Den heliga nattens barn.

(En julsaga.)

Minns du ännu sagan om »den heliga natten»? Det finns endast en helig natt på det långa året, och det är julnatten, men om den natten veta vi flera sagor. Alla nätter sofva goda barn under änglarnas vakt, men det är icke alla nätter frid på jorden, det finns endast en fridlyst natt, när hela skapelsen hvilar i Guds tillbedjan och ingen får göra en annan illa.

Det var en gång en underlig väntan i hela världen. Alla visste att någonting nytt och stort skulle komma, men hvad det var visste ingen. Stjärnorna på himmelen sågo frågande på hvarandra. Hvad är det? frågade stjärnan Capella i öster en annan tyst stjärna, Aldebaran i väster. Ljusstrålen flög fram och åter emellan dem, men Aldebaran kunde ej svara och blinkade hemlighetsfullt: syster, jag vet icke! ... Vega på den nordvästra himmelen frågade sin lysande broder Sirius på den södra: när kommer det underbara? Men Sirius visste lika litet *när*, som Aldebaran visste *hvad*. Karlavagnens femma gjorde cirkel efter cirkel rundt kring nordstjärnan och tänkte för hvarje rundresa: nästa gång kommer det nya i världen. Tusen år gingo förbi, och det nya kom icke. Judarnas profeter

hade berättat för dem, att Gud skulle nedstiga under namn af Messias och förbarma sig öfver allt, som lider och dör på jorden. Detta var mycket mer än stjärnorna visste, men det var likväl icke allt, ty judarna missförstodo sina profeter och sade till hvarandra: Här skall komma en stor krigshjälte, befria oss från romarnas ok och göra oss till världens herrar.

Vid den tiden bodde i Betlehem i judiska landet en mulåsnedrifvare vid namn Amrah. Han var en klok, men hårdhjärtad och girig man, som börjat sitt yrke med en åsna, men nu hade femtio och hoppades med tiden få hundra. Ty han höll härbärge för resande och uthyrde sina åsnor åt dem. Han hade hört, att där skulle blifva en stor folkräkning, då allt folk i judalandet skulle skattskrifvas i sina fäders stad. Och emedan Betlehem var konung Davids stad, tänkte Amrah: Hit komma många rika och förnäma af Davids släkt; jag vill göra mitt härbärge dubbelt större och förtjäna mycket penningar.

Så byggde Amrah en stor gård och hade många rum för gäster och många spiltor för deras hästar och åsnor. Davids efterkommande voro talrika, och där begynte komma många resande, både rika och fattiga, men Amrah mottog endast de rika, och äfven de voro så många, att härbärget snart blef fullt. Där fanns endast ett rum kvar, kungssalen, den största och förnämligaste: honom ville Amrah spara för en konung eller furste.

Denne girige man hade två goda och fromma barn: en gosse vid namn Eli och en flicka, som hette Tirza. Barnen betraktade med förundran de många främlingarna och tyckte det vara ganska orätt, att de fattiga ej blefvo mottagna, medan där ännu funnos rum i härbärget. Då hände det sig sista dagen, när alla rum voro upptagna och endast kungssalen stod obebodd, att där kom en timmerman,

som ledde vid tygeln en åsna, och på åsnan red hans unga hustru, darrande af trötthet.

— Här finns intet rum — snäste Amrah, ty han kunde väl se, att de nykomna voro fattigt folk.

— Var ändå barmhertig och gif oss den minsta vrå — suckade timmermannen. — Vi ha rest en lång väg och min hustru är mycket trött.

Amrah skrattade. — Ha ni råd att betala tjugu siklar guld för en natt eller två?

— Nej, det ha vi inte — svarade timmermannen — Men var barmhärtig mot oss, och Gud skall löna eder mångfaldt igen.

— Far! Far! — bådo Eli och Tirza med tårar i ögonen. — Se hur trött och blek den stackars unga kvinnan är! Hon kan ju knappt hålla sig uppe i sadeln. Och se hur innerligt vackert och godt hon beder att få hvila hos oss! Vi ha ju kungssalen ledig; låt henne få sofva där i natt!

— Allt annat! — utropade Amrah försmädligt. — Det är just kungssalen, som kostar tjugu siklar i guld.

Ja, hvad skulle de trötta resande göra? De måste bedröfvade återvända från härbärget och visste intet annat råd, än att sofva under bar himmel på hårda berget.

Men när de ridit ett stycke ut, kommo två barn springande efter dem. Det var Eli och Tirza. — Följen med oss! ropade barnen. — Vår fader har ett stall för sina åsnor här nära i bergsgrottan. Där är godt rum nu, för att åsnorna äro uthyrda åt resande. Och där är likväl bättre att sofva, än ute på berget.

Timmermannen var glad att få tak öfver hufvudet och följde tacksam de vänliga barnen. — Ja — sade han — hvarför skulle ej vi kunna sofva i ett stall? Vår stam-

fader David har sofvit mången natt i sådana bergsgrottor när han flydde för konung Saul.

När de kommo till grottan, voro där flera krubbor lediga, och de utvalde åt sig den renlígaste. Tirza fann en kvast och sopade krubban så fin som ett kammargolf. Eli bredde ut skön, frisk halm i krubban och gick sedan att hämta vatten ur källan för att vederkvicka de trötta. Han glömde ej heller att gifva gräs och vatten åt deras åsna.

— Men — sade Tirza — det blir nu mörkt, och vi ha ingen lampa med oss.

— Och så ären I hungriga — menade Eli. — Viljen I, så spinger jag hem och hämtar min honungskaka, som jag fick af en resande för att jag sadlade af hans åsna i går.

— Tack, tack — sade timmermannen — vi behöfva ej lampor, vi äro goda vänner med himmelens stjärnor, och ännu ha vi kvar litet mat i vår resväska.

— Godnatt, sof godt! — sade barnen.

Den unga, bleka kvinnan, som lagt sig på halmen, räckte dem handen till afsked och sade: — Gud skall höra min bön. Efter ni vederkvickt de trötta och beredt de hemlösa en bostad, så skall Gud aldrig låta eder vara utan hem eller hugnad i världen. Och om någon af eder hungrar eller törstar, så skall han hungra och törsta efter rättfärdighet inför Gud.

Undrande hvad detta mände betyda, gingo barnen ut ur grottan. Då ropade Tirza: — Nej, se, Eli, se!

Rätt ofvanför dem på himmelen sken en stor, lysande stjärna, som ej varit där för en stund sedan. Natten hade inbrutit. Hela horisonten var mörk, så långt något öga såg, men här öfver grottan var det som klara dagen.

Alla de tusen och åter tusen stjärnorna på den mörkblå natthimmelen voro icke mindre förundrade, än Eli och Tirza. — Hvad betyder detta främmande ljus? — sade

Regulus till sina grannar, de tre kungliga stjärnorna i Orions bälte. Och Orions stjärnor svarade: — Nu kommer det stora nya i världen, men hvad det är, vet ingen ännu.

Algol sade till Alamak: — Jag ser tre konungar vandra från fjärran österland.

Arcturus sade till Gemma: — Jag ser konung Herodes darra på sin tron.

Nordstjärnan, kring hvilken jordklotet vänder sig, ropade högt, så att det hördes kring hela världen ända till de grå stjärntöcknen bortom Orion, hvilkas afstånd ingen kan mäta: — Jag ser ett litet barn i Betlehems krubba!

I samma ögonblick uppfylldes hela rymden af änglasång och millioner och åter millioner ljusgestalter, som prisade Gud. Det var den heliga natten. Det länge väntade stora var kommet, och nu visste alla dess namn: — Världens Frälsare Jesus Kristus.

Betlehem och snart hela judalandet uppfylldes två dagar därefter af ryktet, och nu var den store konungen öfver tid och evighet kommen till världen. Herdarna hade berättat om änglasången, de tre konungarna från österlandet hade framburit rika skänker af guld och myrrha åt barnet i krubban. Den girige Amrah fick stora ögon. Nu var jag dum, tänkte han; men hvem kunde tro, att det usla folket på åsnan var så förnämt? Jag vill bjuda dem bo i kungssalen, så får också jag min andel af guld och myrrha.

Alltså gick han till krubban och bugade allerödmjukast för det förnäma herrskapet.

— Förlåt, edra höga nåder! Jag bedyrar, att det var ett misstag i förrgår. Om deras höga nåder nu vilja bo i kungssalen, så skall det för mig vara en stor ära.

Timmermannen Josef svarade: — Vi äro inga nåder, vi äro Guds fattiga tjänare, men vi förlåta dig, ty dina

barn ha godtgjort din hårdhet. Vi bo nu kvar i din krubba, och sant sade du, att du begått ett misstag i förrgår. Visa aldrig de fattiga bort från din dörr, ty din kungssal skola åsnorna trampa ned, men öfver denna krubba skall byggas en kyrka af guld, till hvilken hela världen skall vallfärda.

— Jämmer! — suckade Amrah vid sig själf — att jag kunde vara så makalöst dum! Hör nu på, Eli och Tirza, ha ni fått några dricks pengar, när ni hjälpte den nyfödde konungen till tak öfver hufvudet?

— Ja — sade Eli. — Vi skola aldrig hungra, aldrig törsta och aldrig sakna ett hem på jorden.

— Och om vi hungra eller törsta — tillade Tirza — så skall det vara efter rättfärdighet inför Gud.

— Så, så — sade Amrah betänksamt; — det var kungliga dricks pengar. Jag tror det lönar sig att vara god mot de fattiga.

Bokhandlaren.

(Yrkesvisa 19.)

Nej, aldrig så finns där en myra i stack
så trägen som vi, stackars folk, i vårt fack,
när mammor och pappor
i dörrar och trappor
oss hänga om julen i häl och i hack!

— Herr Hyllberg, var god, välj en bok åt vår Frans!
— Herr Hyllberg, åt Lotta små bilder i glans!
— Herr Hyllberg, soldater!
— Herr Hyllberg, teater!
— Herr Hyllberg, ett julkort med bilder och krans!

— Men säg mig, hvad önskar då frun för en bok?
— Naturligtvis en, som är rolig och klok,
moralisk för resten . . .
Den sista med hästen
och jägarn och tigern, den var då på tok.

Så kommer en fröken, läskunnig och van.
— Jag skulle få byta min sista roman . . .

— Men den är ju bläckad
och rifven och fläckad,
den har nu visst redan gjort rund genom sta'n.

Mankerad går fröken sin kos, när en svärm
af skolbarn de knuffas vid diskar och skärm.
— En griffel! Ett gummi!
Pennaler med rum i!
Presentkort på sländan och skrifbok med pärm!

En gubbe vill pruta fem penni precis
på nästa års almanack, tjugu i pris.
— Men solen skall skina
och vädret stå i'na,
för annars så duger hon ej åt vår gris.

— Nej, käraste — säger hans gumma — låt se
en psalmbok, den nya; hvad står där måske?
Nej, skall det nu vara
Guds ord att förklara?
Här står ju ej ens *margelunda*, o, ve!

Sist kommer en liten en pilt och begär
en bok, som skall vara den vackraste här.
— Nå, hvad kan den heta?
— Ja, hur skall jag veta?
Men Robinson, tror jag, och Fredag det är.

Och hönorna värpa, och tupparna slåss,
och böckerna spraka som gnistor och bloss,

och boklådan härmar
allt grannare pärmar,
men om vi bli klokare fråga ej oss!

Det bästa i går är i dag mer ej kändt,
och råttorna gnaga författarens pränt,
men offrad och svuren
åt litteraturen,
herr Hyllberg står kvar som en evig student.

Bokbindaren.

(Yrkesvisa 20.)

Hvad är en människa utan kläder?
Ett värnlöst byte för himlens väder,
en plockad höna, som mist sin fjäder,
ett simhus-spöke, ett bastutroll.
Hvad är en bok utan rygg och pärmar?
En krigsman, som ej hans sköld beskärmar,
en trasig tröja förutan ärmar,
en skatt för tjufvar, ett öppet sål.

Si, därför är jag nu af naturen,
en mästerskräddare, klippt och skuren
att sy en rock åt litteraturen
och stänga lås för en oläst port.
Jag är författarens yrkesbroder,
som kläder honom med nya moder
i läderbyxor med spräckligt foder,
och guld på rygg och visitekort.

Där jag nu står vid mitt bord och klistrar
och skär och falsar, så pressen gnistrar,
gör jag grammatikor åt magistrar
och målar tuppar i abc.

Och stundom händer, att riset smäller
— grammatikan är ej god, hon heller! —
så värper tuppen ju karameller;
det gaf *jag* honom till ämbete.

Nu säg, hvad får jag för lön och heder?
Här stå ju böcker båd' upp och neder
rätt som soldater i långa leder,
och *hvem har gjort dem*, om icke *jag*?
Men tror man någon för det mig tackar?
Fastän jag falsar, så svetten lackar,
hör jag hur folk om författarn snackar.
Tvi, sådan otack ger jag goddag!

Om nu bokbindaren strejka ville,
hvad blefve lärdom, talang och snille,
hvad blefve skolan — ja, säg, du lille! —
om du kom dit med en trasig bok?
Men si, så är det nu här i världen,
att den får äran, som ej begär den,
och den, som bör få för sitt besvär, den,
han står i klistret... — *Det* är på tok!

Bagargossen.

(Yrkesvisa 21.)

Snålmåns snaskar på sin bulle;
den skall vara färsk och rar.
Smöret bredes som en kulle,
ej ens kanten lämnas kvar,
och när Lena, flink i stöket,
bakar skorporna i köket,
vill ju Måns få baka med
för att grundligt mjölas ned.

Hvad en stackars bagargosse
sliter, det vet Månsen ej.
Mästarn ropar: Lata tosse,
degen jäser, upp med dej!
Ack, jag sof så godt i fällen,
och så måste jag till spjällen,
för att Måns, kantänka, nu
vill ha färskt bröd klockan sju.

O, man kan ihjäl sig svetta,
om man ej blir stekt i os;
ugnen spricker snart af hetta,
luften är som äppelmos.

Sömniga gesäller vingla,
knåda, kafla, trilla kringla,
vika skjortans ärmar opp,
gäspa — och få en sittopp.

Skada, när nu bullen ångar
färdig, fet och gul och rund,
att min näsa doften fångar,
så att jag blir mätt på stund.
Ack, om jag en snålmåns vore,
och min knif i smöret fore,
då så vore jag till mod
som en prins i bagarbod!

Det är jag, som matar staden.
Tänk blott: vore icke jag,
hvar skall hela långa raden
få sig en bit bröd i dag?
Annat allt kan man förgäta,
men si, äta, äta, äta,
det vill stort folk, som de små.
Sådan karl är jag ändå!

Jag är högsta potentaten
här i världens hungersnöd.
Hvad är lifvet utan maten?
Hvad är maten utan bröd?
Bakar jag ej bröd för dagen,
får ju kungen knip i magen;
gräddar jag ej kakan snällt,
dör ju hjälten rakt af svält.

Bagarn, han styr hela tåget,
bagarn, han är klok och van.
Men... hvad kryper där i tråget?
Ve, en mångbent torrakan!
Snålmåns, tag min tjänst! Här är den,
du skall få regera världen,
bara jag får, mätt som du,
sofva lugn till klockan sju.

Gatsoperskan.

(Yrkesvisa 22.)

Nej, det är då riktigt skam
hur man sopar dammet!
Skäms hon inte där, madam!
när jag går i sammet?
Ser hon ej, hon sopar smolk
midti syn på bättre folk?
Låt nu kvasten bida,
tills jag är på sida!

— Kära fru, går ni förbi,
komma sjutton andra.
Hur skall jag få gatan fri,
där sjuhundra vandra?
Bättre folk? Naturligtvis,
när en fattig stadspolis
gör åt de förnäma
gatorna bekväma.

Men hvad blir af gatan, säg,
om jag inte putsar?
Slaskeputt och traskeväg,
sopehög och smutsar.

Undrar just hur ni se ut
med er sko och silkesklut
här på språng i hasten
utan mig och kvasten!

Det är så, min fru, ni ser,
med oss världens myror:
bygga vi ej stack åt er,
få ni höga hyror.
Jämna vi ej utan knot
vägen för er fina fot,
få ni vackert trippa
här med skor, som kippa.

Åk i vagn! Ja, kör för det!
Hvem gör ekipaget?
Snickaren, han hyflar trä't,
smeden gör taklaget.
Smått folk blir ni aldrig kvitt;
sköt ert kall, jag sköter mitt.
Sen må Herren veta
hvem skall bättre heta.

Sopa, sopa, du min kvast,
sopa rent i världen!
Sopa bort all synd och last,
som förhindrar färden!
Sopa ren mig själf! . . . O, ve!
Nu kom en isvoschkare*
och kör sönder kvasten . . .
Po . . . polis, tag fast 'en!

* Hyrkusk.

Lille prinsen.

(När han åker ut med sin guvernör.)

Nu åka vi ut,
när läxan är slut.
Ers höghet behöfver
motion en minut.
— Får jag ej spatsera?
Det roar mig mera,
— Spatsera till fots?
Hvad drömmer ers höghet?
Låt mig vara lots!
Hvad skulle folk mena,
om prinsar få skena
på gatan allena
och bryta af bena?
Hofvagnen kör fram.
Tag kappan för damm!
Lakej, håll i steget!
Hans höghet högsteget
vill stiga uti.
Och ut åka vi
direkte till parken.

Så fuktig är marken;
det doftar det glittrar
af majregn och vår,
och bofinken kvittrar
i grenar och snår.
Hvad stoj där på fälten
i gossarnas läger!
Den tappraste hjälten
tar lyran med seger;
men borta vid backen,
nej, se hur pultronen,
så röd som pionen,
får bollen i nacken! . . .
— Ack, låt mig gå med
i gossarnas led!
— Gå med dem! O, fasa
Ers höghet vill rasa
med pojkar och pyser!
Jag hiąsnar, jag ryser.
Kusk, kör i galopp
förbi denna tropp! . . .
Se, här promenera
hofdamer med flera
i frasande våder . . .
De hälsa så raka;
man svarar i nåder
och hälsar tillbaka.
Ers höghet, gif akt!
Honnör af en vakt;
för handen till pannan! . . .
Här kommer en annan,
en borgarmadam;
hon niger rätt fram.

Nå, nicka åt gumman,
hon tycker om kruset,
nog slår hon på trumman
för kungliga huset.
Det är dock en heder,
ers höghet, att vara
en prins och se neder
på småfolkets skara . . .
Kusk, kör nu för fem!
Hans höget vill hem.

Så var nu vår färd
just ej mycket värd.
Prinsstackaren lilla,
han får ej förspilla
sin höghet så illa,
att han skulle få
ha roligt också.
Man vill ju dressera
den valpen att sitta
och gäspa och titta,
när pojkar grassera.
Ack, finge jag springa
barfota i trossen,
se, det skulle klinga
och sjunga i gossen! . . .

Men tyst, vet du hvad,
som gjorde mig glad,
när vi voro hemma?
Där råkat sig dämma
en putt utaf vatten
på gården om natten,

och jag tog ett skutt
rakt in i min putt.
Jo, det kan du tänka
hur det skulle stänka
på skor och damaska!
Så roligt ej finns,
som det att få slaska
sig våt som en flaska
och . . . vara en prins!

En hög herres jakthund.

O, den stora skogen, de höga träden, den vilda stormen och de små barnen, som ej hitta hem till sin stuga om kvällen!

Vindarna hade sitt bo i Lappland vid foten af Ounastunturi. Där satt deras moder Myrsky och kokade gröt åt sina söner till kvällen. — Hvad månne mina pojkar nu åter ha för sig, när de dröja så länge? — knotade gumman.

Den förste som kom, var iskonungen Nordan: — Han kommer alltid beskedligt till kvällen. Nå, hvad har du uträttat i dag, min kära gosse?

— Ingenting särdeles. Jag har sockrat Lappland med snö och målat några nästippar röda i södra Finland.

Efter honom kom molnkonungen Östan. — Hvad har du uträttat? — Ingenting särdeles, litet slask här och där när jag blötte vägarna. Ojan Paavo i Saarijärvi miste sin stöfvel i kärret och Mylly Matti fick vatten mer än han ville i kvarnrännan.

Så kom solkonungen Sunnan. — Hvad har du uträttat? — Ingenting särdeles. Jag förde till hamnen ett skepp med kaffe från Rio Janeiro och blåste Vårt Land i lilla Olles vädersnurra på Kvastbacka.

Sist kom hafskonungen Västan. — Hvad har du uträttat? — Jag har gifvit ris åt min pojke Sydvästen, för att han varit dum.

— Stackars min Sydväst, har du nu åter dummat dig? Kom och berätta för farmor, så skall du få smöröga i gröten.

— Det var så — sade Sydvästen, med gråten i halsen — att när jag beskedligt plockade lingon i skogen, trasslade jag mina vingar i en krånglig fura. Då blef jag vred och skalade af hennes grenar, så att stammen stod kvar som en skroflig skeppsmast. Jag skall lära skogen att boxas.

— Så så, min gosse — sade farmor tröstande — och för det fick du ris? Kom till mig, så skall du få både smöröga och socker på gröten.

— Farmor skämmer bort pojkarna — menade Västan betänkligt. — En god risbastu gör dem godt, när de varit ute i onödigt slagsmål. Nu skall farmor få se, att den öfvermodige junkern ställer till något spektakel i morgon.

Morgondagen kom, och vindarna gingo åter ut på ströftåg kring världen. Sydvästen gick på långresa till sjöss för att ej komma i träta med skogen. Han mindes ännu sin risbastu och föresatte sig att vara fredlig.

Medan han lustigt dansade öfver vågorna, mötte han ett ångfartyg, som arbetade sig fram mot vinden med full maskin. — Nej, se på en sådan kaxe! — tänkte Sydvästen. — Han företager sig att stångas mot mig! Jag skall lära honom.

Huj, så vinden hven med pipor och trummor kring ångarens skorsten! Det tappra fartyget krängde på sidan, men reste sig åter i trots mot Sydvästen. Skummet stänkte högt kring vanter och rår, vattnet forsade kring

bogen som en sjudande gryta, men framåt gick ångaren, fram, fram tvärt emot vinden. Nu blef Sydvästen rosenrasande, det vilda lynnet fick makt öfver honom, risbastun var glömd, han ville lära en båt att stångas! Han kände sina vingar växa, så att de sopade vida hafvet, och allt hafvet var skum. Så tappert ångaren stred, måste han slutligen vika för denna mäktiga, omotståndliga hafsörn. Han kom icke vidare fram, kastades åter på sidan, ville vända, men förlorade rodret och dref redlös mot klipporna. Där låg han; maskinrummet fylldes med vatten, och hvad det sedan blef af den modiga båten, det veta blott hafvets skriande måsar.

— Stångas mot mig! — tjöt Sydvästen, där han segerdrucken rusade in mot den öppna kusten. Och nu kunde intet mera hejda hans rasande framfart. Utan att ens märka det, kastade han en liten segelslup med det utmanande namnet »Tuuli vei» som en ärtskida högt bland enrisbuskarna på en klippö.

Det var den 28 augusti, en torsdag. Lisa Maria, tio år, hade tagit med sig sin bror Kalle, åtta år, för att köpa hos landthandlaren en griffeltafla till folkskolan, som skulle börja nästa måndag. De voro på hemvägen och hade tagit en genväg genom skogen, just när Sydvästen bröt in öfver landet. — Hör hur det sjunger underligt i träden! — sade Kalle, där de gingo på den trånga gångstigen mellan björkar och furor.

— Ja, träden sjunga på sitt sätt och prisa Gud — sade Lisa Maria.

— Men ser du björken där, huru han böjer sig ända till jorden, när stormen luggar honom? — återtog Kalle.

Skulle icke han ödmjuka sig för Guds makt! — menade Lisa Maria.

— Ja, men där föll en hög tall! Hu då, brast han ej tvärs af midt på? Jag är så rädd för träden, Lisa. Låt oss springa, så att vi fort komma hem!

— Nej du, nej, hvad skall du vara rädd för ett litet blåsväder? Är stormen stark, så är Gud ännu mycket starkare. Och du vet ju, att han beskyddar oss, hvar vi i världen gå.

— Ja, ja, men där föll åter en tall! Och där en... och där en björk! Se, se! Nu ramlar ju hela skogen!

Där föll en stor fura knappt två alnar framför dem och stängde gångstigen med sina yfviga grenar. Duns, där en, och kratsch, där en, och så tjugu i rad, alla kullerbytta med topparna ned och rötterna uppåt! Det var ett dån af stormen och ett brak af stupande träd, så att ingen mer kunde höra den andra. Luften förmörkades af ett svart moln, regnet föll i strömmar och piskade trädens stupande kronor. Hvirfvelvinden gick som en vält öfver skogen och slog dess stolta stammar till marken, som hade de varit smala metspön. Ett träd föll bakom barnen, där de stått en sekund förut. En hög gran lade sig ned så tätt vid deras sida, att dess grenar togo mössan af Kalles hufvud och rispade Lisa Maria lätt öfver pannan. En tredje, en stor asp, öfveröste dem med sand, när dess mång-grenade rötter vände upp en jordtorfva, hög som ett litet hus. Barnen hade ingen annan utväg, än att krypa under en kullfallen fura, där de lågo skyddade af den tjocka stammen.

Kalle snyftade af förskräckelse, Lisa Maja var orädd. — Se — sade hon — hvad Gud är stor i sin makt!

Honom kan ju ingen motstå. Märker du ej, huru han bevarar oss på hvart steg vi gå? Hvarför föll det stora trädet just när vi kommit förbi, och hvarför föll det andra just innan vi hunnit dit? Skäm ut dig att vara rädd, när du ser, att vi ha en så stark vakt omkring oss! Mössan hitta vi nog och, ser du, griffeltaflan är ju alldeles hel!

Där låg nu skogen som ett slagfält, uppfylldt af döda och sårade. Men så var där ej lätt att komma fram. Hvart man såg, lågo högar af stammar och grenarnas ruskor. Kvällen kom, innan barnen tordes krypa fram ur sitt gömställe, och så blef det mörkt. Kalles snyftningar stodo icke att hejda. Skulle de, våta, hungriga och frusna, blifva kvar hela natten i skogen?

Lisa Maria tappade icke modet. — Nå, än sen, om vi måste ligga en natt i skogen, icke dö vi af det. Vi ha ju tak öfver hufvudet här under furan och mjuka grenar att sofva på. Vill Gud, att vi stanna här i natt, så komma vi hem i morgon; men vill han föra oss hem i kväll, nog vet han råd för det också. Ser du, Kalle, Gud vet allting bättre än vi . . .

Har du sett en skengalen häst rusa in i en rågåker, trampa ned allt och blindt skena framåt? Så var Sydvästen, undan, undan, eller du är förlorad! När han upprört hafvet och sönderslagit skogen, klöste han i förbifarten riornas halmtak, blåste kull skorstenar, spräckte fönsterrutor och knäppte ikull väderkvarnar, som hade de varit korthus. Icke brydde han sig om sådant småskräp, som barnen i skogen. Blåste de bort eller slogos ihjäl, det betydde för honom mindre än intet. Slutligen begynte han tröttna och småningom mojna. Efter klockan sju på kvällen kunde människor utan fara röra sig ute. Kalle hade då somnat. Lisa Maria låg

vaken men tordes ej ut i mörkret. Då, klockan mellan åtta och nio, hörde hon röster i skogen, och strax därefter syntes ett ljussken.

— Lisa och Kalle! Lisa och Kalle! — ropade rösterna. Det var far och drängen, som begifvit sig ut med yxor och lykta att söka barnen. De räknade riktigt ut, att barnen gått genvägen genom skogen.

— Upp med dig, Kalle, far är här! — ropade Lisa gladeligen. — Ser du nu, din lilla stackare, att Gud vet råd!

Nå ja, ett godt stycke arbete var det att bana sig väg genom den förhärjade skogen, men hvad gör ej en pappa för sina kära barn? Än högg han sig väg, än kröp han, än klef han, men hem skulle barnen och hem kommo de. Kalle hade till och med hittat sin mössa.

Sydvästen, som sopat hafvet och ödelagt skogen, hade nu rasat ut och begynte ihågkomma riset i vindarnas klyfta vid Ounastunturi. Sent på aftonen smög han sig skamflat in i klyftan och kröp där strax bakom farmors rygg. Till sin stora häpnad fick han då höra följande läxa af sin stränge fader, den förståndige Västan:

— Du vilda sälle, oförnuftiga, öfvermodiga pojke, vet du väl, att jag kunde knyta in dig i en säck, lägga dig under en stångjärnshammare och rätt eftertryckligt mörbulta dig för alla de dumma upptåg du tillställt i dag? Men denna gång må du gå fri. Det du gjort, det har du gjort ovetande, enligt högre befallning. Du tycker dig vara mäktig och stark, du yfs att ha besegrat hafvets vågor, skogens träd och människors konst, och du vet icke, att du är blott en hög herres hund, som han skickar att jaga på sina utmarker. Hans värf har du utfört och icke ditt. Gå,

blygs! Jag klipper din klo för aderton dagar, under hvilka du skall kopplas instängd i klyftan. Ditt öfvermod är din skam, men ur ditt verk, som nu är ödeläggelse, skall någonting nytt och bättre med tiden gå fram. Marsch, jakthund; prisa din herre, som vänder allt våld och all dårskap på jorden till redskap för sin visa, förbarmande kärlek!

Förspel till »Prinsessan Törnrosa».

(Se 4:de boken af Läsning för barn.)

Röd fond af morgonrodnad. På en upphöjd estrad sitta i halfcirkel feerna Hulda, Clara, Sola, Stjärna, Måna, spinnande på sländor, från hvilka guldtrådar utgå till Ljusöga, som sitter något lägre framför i midten af halfcirkeln. Närmast fonden sitter Mörköga fördjupad i läsningen af Ödets uppslagna bok.

LJUSÖGA.

Vi äro hemma från sagans världar,
från drömmens fjärdar,
från brasans härdar.
Vi äro väsen från sommardagen,
från blomsterhagen,
barn af behagen,
naturens döttrar, som, evigt unga,
i rymden gunga
och le och sjunga.
Vi bo långt borta i fjärran dalar,
i ljusets salar,
och däremellan
vi stiga sällan
till mänskoboning,
där utan skoning

den kloke hånar
det som förvånar,
när sagan lifvet sin färgprakt lånar.
Men där vi finne
ett barnasinne,
som än kan lefva
uti den värld, där vi glada sväfva,
då gå vi ljusa
att än förtjusa
dess oskuldsöga,
och fram stå bilderna från det höga,
dem lifvets klokhet förstår så föga
och där dock gömmes ett ursprungsord
från varma himlar till kulen jord.

Liksom en junikväll, när solen nedgår
och spinner röda silkesband af strålar
i skyarna långt ofvan fält och dal,
så spinna vi i långa, gyllne trådar
åt mänskors barn de blida gåfvor ut.
Den ena kallar gåfvorna en slump,
den andra en förtjänst, den tredje vinst;
men vi, som en allsmäktig skickelse
bestämt att länka lifvets lopp med fina,
osynliga och obekanta linjer,
vi veta, att hvart väsens lott är bunden
vid trådarna af eterns skära ljus.
Och om de bruste, skulle rymdens klot,
naturens harmoni, det godas lifskraft,
det rättas raka väg, det sannas samband,
våglinjerna utaf det sköna, allt,
allt skulle här på jorden sönderbrista
och vända till sitt himlaursprung åter.

Fördenskull spinna vi från tidens början
och spinna rastlöst fram till tidens slut
vår tråd vid sidan af vår mörka syster,
som på sin lott fått nattens väldighet.
Nu, ljusets döttrar, låten sländan hvila
ett ögonblick, så länge solen gungar
på oceanens gnistrande kristall,
och sägen mig: hvad är det, som I spinnen?

HULDA. Jag spinner *rättvisa.*
CLARA. Jag spinner *sanning.*
SOLA. Jag spinner *skönhet.*
MÅNA. Jag spinner *kraft.*
STJÄRNA. Jag spinner *lif.*

LJUSÖGA.

Och alla edra trådar sammanlöpa
i mig, som spinner *kärlek.* Om ett väsen
på jorden funnes, uti hvilket alla
det jordiskt godas trådar sammanflöte
som floderna i hafvet, o hur nära
stod icke detta väsen då sin urbilds källa,
det högsta goda, det fullkomliga,
af hvilket allt är här blott återsken!

MÖRKÖGA. (utan att se upp). Fåfänglighet!
LJUSÖGA. Är icke mänskan skaparns afbild?
MÖRKÖGA (som förut). Vrångbild!

LJUSÖGA.

Men våra gåfvor lefva, en och en,
i många bröst. Så sägen, ljusets döttrar:
Hur många älska *rättvisa* på jorden?

HULDA. Femhundratusen.
LJUSÖGA. Huru många *sanning?*
CLARA. Trehundratusen.
LJUSÖGA. Hur många *skönhet?*
SOLA. Nittio millioner.
LJUSÖGA. Hur många *kraft?*
MÅNA. Femhundrade millioner.
LJUSÖGA. Och *lif* hur många? Kan du räkna dem?
STJÄRNA. Två tusende millioner... Alla! Alla!

LJUSÖGA.

Nåväl, jag räknat ut, att nu bland dessa
två tusende millioner, som fått lif
och älska lifvet, lefva hundratusen
i kärlek utan spår af självviskhet.
Du hör det, dotter af den mörka natt:
ett hundratusen utan självviskhet!
Förstår du då hvad detta väsen vore,
i hvilket *alla* våra gåfvor finge rum?

MÖRKÖGA (ser upp).

Om alla edra ljusa gåfvor rymdes
i samma barm, var viss, de skulle strida
som skilda vindar öfver samma haf.
Rättvisan skulle spränga sönder *kärleken*,
mot *lifvet* skulle *kraften* kämpa vildt
och *sanning* tvätta smink från *skönhets* kinder.
Naturens makter tumla om i fejd,
och andens gåfvor kunna ej förlikas.
I stoftets värld är kamp, ej harmoni.

LJUSÖGA.

Må verkligheten slita då vår tvist,
vi välja ut den spädaste, den yngsta

bland jordens plantor, på hvars skära oskuld
ej än ett grand af stoftets brister föll,
ett barn, som föddes nyss till lifvets strid.

MÖRKÖGA.

Barn höra himlen till. Ett barn är fridlyst.
Naturens makter få ej röra det,
eld får ej bränna det, ej luft, ej vatten,
ej jord det skada.

LJUSÖGA.

Icke skada, nej,
men moderligt omhulda, skydda det
till lif och blomstring.

MÖRKÖGA.

Allt är oss förbjudet,
så snart det gäller dessa skapelsens
och högre makters främst utkorade.

LJUSÖGA (bläddrande i Ödets bok).

En dunkel hågkomst säger mig, att en gång
ett undantag . . . Här är det, nattens dotter!
På sjunde sidan här till höger står,
att denna natt skall födas en prinsessa,
om hvilken lifvets makter skola täfla
med dödens. Allt är förutsagdt.
Vid tingens början har en högre makt
förutsett denna tvist emellan oss
och gifvit oss till prof ett mänskobarn.
Låt oss förenade på detta barn
de gåfvor pröfva, som åt oss beskärts!

MÖRKÖGA (granskande boken).

Har då den stumma natten en gång födt
ett mänskolif, som trotsar ej blott döden,
men ock de högsta gåfvors frestelser?
Så står det skrifvet... Väl, låt oss försöka!
Men utan strid skall jag förvisst ej vika,
och viker jag, så viker jag en tid,
men vänder åter, när min timme slagit.
Hvar finns den korade, i natten födda,
som skall få allt, hvad andra delvis fått?

LJUSÖGA.

Hon finns här nära i en konungs slott.
Och nu, när solen stiger upp ur vågen,
när stjärnorna smält bort på himlabågen
och nyfödd dag bebådar nyfödt hopp,
begynner Törneros sitt lefnadslopp.
Upp, blida döttrar af naturen alla,
att edra bästa gåfvor frambefalla!
Nu rullas sagovärldens förlåt opp,
nu stiga feerna hit ned i tiden,
nu börjas mellan ljus och mörker striden,
och nattens allvar har med dagens skämt
vid Törnerosas vagga möte stämt.

Askungen.

Sagolek i tre äfventyr.

FÖRSTA ÄFVENTYRET.

Personer:

Thora, Superba, } landsflyktiga prinsessor af Burgund.
Trilla, deras kammartärna.
Dina, kallad Askungen, en fattig flicka, deras fostersyster.
Barbra, gåsvakterska.

En tarflig stuga med stor spis.

THORA och SUPERBA kläda sig till bal. TRILLA biträder dem. DINA sitter vid spisen, stickande strumpa, barfota, i ovårdad blus och hufva.

THORA

(betraktande sig i en liten handspegel af silfver).

Trilla, skall jag fästa smycket
här på axeln eller håret?
Säg mig du, om du förstår'et.

TRILLA.

Ja, se det beror på tycket,
kanske här på axelstycket.
Vacker blir man ej för mycket.

THORA.

Tror du? Men är det för grant
här på lockarna, ej sant?

TRILLA.

Ja, hvar det nu än må sitta,
skola alla herrar titta.
En så fin och ståtlig fröken
gör de andra rakt till spöken.
Den där minen, ja, den klär!
Litet öm och litet fjär,
hufvudet på sned så här.
Skratta nu, låt läppen smalna!
Nu bli alla herrar galna.

(Thora gör miner framför spegeln, Superba upptager ur en klädkista brokiga tygstycken, hvilka hon profvar som skärp.)

SUPERBA.

Trilla!

TRILLA.

Strax på ögonblicket.

SUPERBA.

Hvad är modet nu och skicket?
Passar rödt på gredelint?
Kanske gult är mera fint?
Om jag det med guldtråd sydde?...
Hvilken lycka, när vi flydde
från vårt konungsliga fäste,
där vår ovän allt förhärjat,
hit till detta usla näste,
att vi garderoben bärgat!

TRILLA.

Guldtråd? Jo, vasserra tri,
guld är just för en som ni.
Högsta modet nu för tiden
är att gå i guld och siden.
Frökens like finns ej till.
Ack, hvad fröken nu är vacker!
Damerna få nervattacker,
prinsen, han blir yr och vill.
Törs jag råda, på min ära,
näsan litet högre bära?
Så en drottning skall se ut;
drottning blir ni visst till slut.

SUPERBA.

Ack, ja, Trilla. Hur tror du,
att mig prinsen finner nu?

THORA (vid spegeln).

Kanske litet uppnäst bara.

SUPERBA (ond).

Uppnäst? Var så god förklara!
Du är sned, men jag är rak.

THORA.

Nå, det kommer an på smak;
alltid tittar du i tak.
Jag är äldre och vet mera.

SUPERBA.

Äldre? Får man gratulera?

THORA.

Jag är kronprinsessa.

SUPERBA.

Å!
Dina titlar! Mig förskona,
kronprinsessa utan krona!

TRORA.

Hvad nu felar kan man få.

SUPERBA.

Spetsar du dig på en prins?
Han är gammal nog att skilja
mellan en utblommad lilja,
och en ros, som välja finns.

THORA.

Oförskämda tossa, minns
hvem jag är!

SUPERBA.

Gif hit min spegel!

THORA.

Nej, förlåt mig, han är min!
(Båda försöka rycka spegeln åt sig.)

TRILLA (för sig; sjunger).

När två träta, det är regel,
tar den tredje fältet in.

DINA (sjunger).

Linda, linda ullegarn
kring den blanka stickan!

Ullegarn är lindebarn,
blir nog stora flickan,
blir en strumpa åt min fot,
trampar ej på kol och sot,
skall i dansen svänga,
när jag får en känga.

SUPERBA.

Hvad är det hon piper, myggen?
Knäpp min klädning strax i ryggen!
(Dina knäpper Superbas klädning.)

THORA.

Skäms du ej i spisen latas,
när med andras bröd du matas?
Knyt mitt skoband!
(Dina knyter skobandet.)
Vet du, att i kväll är bal
borta där i slottets sal,
och nu åka vi till kungen!
Bjuda oss var han ju tvungen,
efter här ej finns att få
så förnämt folk, som vi två.

SUPERBA.

Ja, och där är prinsen med!

TRILLA.

Och så tror sig folket veta,
att han skall en brud sig leta,
efter unga prinsars sed.
Men hvem annan kan han välja,
om han ej sin rang vill sälja,
än just våra fröknar, säg?

Lyckan springer ej sin väg.
Väljer han nu fröken Thora,
skall Superba han förlora;
väljer han Superba, ja,
då kan han ej Thora ta.
Därför, om nu jag får råda,
skall han fria till dem båda.

SUPERBA.

Nej, jag tackar. Han har smak.

THORA.

Hör man på! Nå, håll dig rak!

DINA.

Får jag komma med på balen?

THORA.

Du, sotnäsa? Är du galen?
Hahaha! Nej, kära du,
fråga själf min spegel nu!
(Håller spegeln framför henne.)
Nå, hvad månne spegeln svara?
Dum och tåpig . . .

SUPERBA.

Sned och ful,
mager, vindögd, blek och gul . . .

TRILLA.

Slamsig, sotig som en mara,
och så jämmerligen vattig
som en slaskeputt om jul.

kropp och själ. Du har ärft af dina förfäder het blod och ett stolt hjärta. Jag har låtit dig uppväxa i stor fattigdom och mycken förödmjukelse, för att du skulle lära dig blifva god, ödmjuk och tålig. Nu vill jag pröfva dig. Jag vill se hvad du lärt.

DINA. Hvarför kallar du mig prinsessa? Du vet att jag är ett fattigt fader- och moderlöst barn, som drottningen af Burgund fann utlagdt i skogen och lät uppfostra med sina döttrar.

BARBRA. Äro de goda mot dig?

DINA. Jag får mat med katten, jag behöfver icke sofva i skogen. Men jag vet ej hvarför jag ständigt fryser. Jag sitter helst i den varma spisen, och därför kalla de mig Askungen.

BARBRA. Du fryser af brist på kärlek. Thora och Superba ha sina skäl att bevaka dig som en kattunge. I dag fyller du femton år. Det är tid att säga dig hvem du är.

DINA. Hvem jag är?

BARBRA. Du är född i ett kungligt slott och har sofvit i en gyllene vagga. Din fader var Dietrik den andre, konung af Burgund, och din moder Heloisa, prinsessa af Austrasien. Din moder dog, när du var ett år gammal, och din fader gifte sig andra gången med den sköna och grymma änkan efter en röfvarhöfding, som han besegrat. Hon hade två döttrar, Thora och Superba, från sitt första gifte, men hennes äktenskap med din fader blef barnlöst. Då lät din styfmoder bortröfva dig, när du var liten, och sade åt din fader, att du blifvit uppäten af vargar. Han trodde henne och upptog hennes döttrar som sina egna. Du vårdades af en fattig herde, men när din fader stupat i kriget, tog din styfmoder dig till sig för att bättre bevaka dig. När hon dog, förmanade hon Thora

och Superba att aldrig låta dig eller någon annan veta din härkomst. Hvad blefve det af röfvarens döttrar, om folket får veta, att du är den äkta konungadottern? Förstår du nu hvem du är?

DINA (sorgset nickande). Ja.

BARBRA. Förlåter du dina fostersystrar?

DINA. Ja, Barbra. De ha ju låtit mig lefva. Men jag fryser, jag fryser för att ingen håller af mig . . . ingen annan än du.

BARBRA. Gud håller af dig för att du kan förlåta. Du har burit olyckan; nu vill Gud se, om du lika ödmjuk bär lyckan. Bered dig att resa till kungens bal!

DINA. *Jag?* . . . Jag!

BARBRA. Du. Jag vill sörja för en passande dräkt.

DINA. Nej, Barbra, det är omöjligt. Jag, som är så ful, så täpig, så dum . . .

BARBRA. Var god, var ödmjuk, och jag skall lära dig resten. Stilla nu!

(Hon höjer ett trollspö.)

Arigi davolna
Miranda gidó,
Farenga chitona spumante adó.
Dina infima, mutaris in regiam!
Transfigurata fueris.
Salve, regina!
Fix!

(Vid ordet »fix» vidrör hon Dina med trollspöet. Den grå blusen och hufvan försvinna. Dina står i kunglig dräkt med guldband kring pannan, men fortfarande barfota.)

BARBRA. Jag hälsar dig, Dina, prinsessa af Burgund.

DINA (betraktar sin nya dräkt och skrattar när hon ser sina fötter.) Prinsessan barfot!

BARBRA. Sätt dig! Du skall icke behöfva blygas.

(Hon påkläder Dina silkesstumpor och hvita sidenskor.) Dina bara fötter äro minnen af din ringhet, och dessa skor förmana till ödmjukhet. Minns, att hvarje gång en högmodig tanke uppstiger i din själ eller ett ondt ord på dina läppar, skall jag varnande höja mitt finger. Rättar du dig genast, sker intet mer, men försmår du min varning, skall du första gången tappa din ena sko och andra gången stå barfota i din kungliga dräkt.

DINA. Barbra, jag är så rädd, så rädd! Tro ej, att jag alltid är from och god, Barbra. Jag kan ibland vara så stygg i mitt hjärta, fastän jag ej törs visa det.

BARBRA. Jag vet det; just därför har jag låtit dig uppväxa i ringhet och fattigdom. Du är en flicka, du kan ej strida med svärd, men du kan strida med en hjältes mod emot alla fiender i ditt hjärta.

DINA. Lär mig ett sådant hjältemod! Barbra, Barbra, jag skall försynda mig, jag är säker därpå. Men ... är du Barbra? Hvem är du?

BARBRA. Jag är fen Cheristane, din gudmor. Frukta intet, behåll ditt barnahjärta, var dig själf, var Askungen, som vuxit till bättre förstånd, var ullgarnet, som blifvit stora flickan och får dansa i egen känga. Jag skall följa dig. Du, men ingen annan, skall se mig. Kom!

(De gå. Slut på första äfventyret.)

ANDRA ÄFVENTYRET.

Personer:

Lothar, konung i Frankland.
Brunhilda, hans drottning.
Prins Childebert, deras son
Grim, hofmarskalk.
Mumma, öfverhofmästarinna,
Pimpe, konungens favoritdvärg.
Pumpa, drottningens dvärginna.
En trubadur.
Thora, Superba och Dina.
Fen Cheristane (Barbra), osynlig.

Stumma personer: Grefven och grefvinnan af Paris, furstinnan af Rom, fursten af Östersjön, furstinnan af Sahara, prinsarna Amundus och Florestan, prinsessorna Florinna och Törnrosa, riddaren Blåskägg, Lunkentus, med flera, som man gärna vill återse. Dessutom trollsländor och lyktgubbar, som dansa, samt hofvet, som kan vara stort eller litet, blott icke för grant.

Slottets tronsal. KONUNGEN och DROTTNINGEN sittande på sina troner, mottagande gäster. Närmast dem PRINSEN och sedan hofvet. GRIM och MUMMA anmäla gästerna, som inträda när de uppropas, göra sin reverens för de kungliga och sedan stanna på sidan. PIMPE och PUMPA tassla högt i en vrå.

GRIM. Hans nåd grefven af Paris.

MUMMA. Hennes nåd grefvinnan af Paris.

GRIM. Hans höghet fursten af Östersjön.

MUMMA. Hennes höghet furstinnan af Rom.

PIMPE. Är hon ej kejserlig höghet?

PUMPA. Hon? Hennes far har pluggat latin i skolpojkar, och därför kallas hon furstinnan af Rom.

MUMMA. Hennes höghet furstinnan af Sahara.

PIMPA. Sådan kamel!

PUMPE. Skäms du inte? Hon är lika rik, som hon är svart.

GRIM. Hans kungliga höghet prins Florestan.

PIMPE. Det var han, som högg väg till det förtrollade slottet.

MUMMA. Hennes kungliga höghet prinsessan Törnrosa.

PUMPA. Det var hon, som sof i hundra år.

GRIM. Hans kungliga höghet prins Amundus.

PIMPE. Det var han, som förvandlades till fågel blå.

MUMMA. Hennes kungliga höghet prinsessan Florinna.

PUMPA. Det var hon, som sjöng: min sköna fågel blå, till mig du flyga må.

GRIM. Välborne riddaren Blåskägg.

PIMPE. Nå, ingen skam! Hvar har han sina sju hustrur?

PUMPA. Dem har han huggit hufvudet af.

GRIM. Hans manhaftighet snabblöparen Lunkentus.

PUMPA. Nej, nu börjar här komma bara simpelt folk. Jag ser inte till Bumburrifex. Är lyckan god, skall man få se, att också Mylly Matti, Lasse Liten och Bullerbasius bli presenterade vid hofvet.

PIMPE. Vänta litet, här komma två, som spricka af förnämhet och grannlåt.

MUMMA. Hennes kungliga höghet prinsessan Thora af Burgund.

PIMPE. Den har krupit ut ur ett påfågelägg.

MUMMA. Hennes kunglig höghet prinsessan Superba af Burgund.

PUMPA. Och hon ur ett kalkonägg.

PIMPE. Komma här flera höns?

PUMPA. Nej, de öfriga presenteras i balsalongen.

KUNGEN.

Sköna damer, ädle herrar,
jag er tackar för den heder
att få här mottaga eder.
Och nu ingen vägen spärrar
till en snurredans i salen.
Grim, ledsaga våra gäster,
gif signal åt vår orkester!
Mumma, bjud konfekt på balen!

(Herrarna bjuda armen åt damerna. Prinsen bjuder sin arm åt Thora, som triumferar, medan Superba ej kan dölja sin afund. Alla gå, utom kungen, drottningen, Pimpe och Pumpa. Musik.)

KUNGEN.

Nu, min drottning, skall vår son,
för att rikets väl bevaka,
välja sig en värdig maka,
det är prinsens lärospån.
Hvem af dessa damer alla
vill du helst din dotter kalla?

DROTTNINGEN.

Om hans lycka är jag mån.
Älskligare än Florinna
kan man ju ej någon finna,
och en lyckligare lott,
än den Törnerosa fått,
kan ju ingen dödlig vinna.

KUNGEN.

Sant. Men deras saga redan
slöts med bröllop länge sedan.
Hvad sägs om en romarinna?

DROTTNINGEN.

Fråga påfven!

KUNGEN.

Nej, madam!
Men furstinnan af Sahara,
henne kan man ställa fram.
Mycket guldsand!

DROTTNINGEN.

Ökendamm!
Vara svart är ingen skam...

KUNGEN.

Ja, då återstå knappt flera,
än de två ifrån Burgund.

DROTTNINGEN.

De två tyckas mig i grund
lärt sin konst att kokettera.

KUNGEN.

Döm för strängt ej deras sätt!
Kunglig börd fördrar ej lätt
landsflykt, fattigdom, elände.
Deras fader var min frände;
en af dem, det är mitt val.

DROTTNINGEN.

Deras börd man rätt ej kände,
och bland folket går ett tal...

PUMPA.

Pimpe, säger du vid häcken
åt en fjäril: denna blomma
understå dig ej försumma;
hon behagar *mig?*

PIMPE.

Å, näcken!
Mig så lyder ej den gäcken,
själf han väljer en på fläcken.

DROTTNINGEN.

Hör, min kung, hvad de förtälja?

KUNGEN.

Ja . . . Vår son skall själf få välja.

MUMMA (inrusande).

Aldrig såg man maken förr!
Oanmäld, okänd, objuden,
träder genom salens dörr
en figur, helt visst ett troll,
fast anständig nog är skruden.
Jag, som har om allt kontroll,
ropar strax åt trollet: håll!
Men hvad tycks? Förtjust, bedraget
af det spökande behaget,
hela hofvet står betaget.
Prinsen själf, som mistat sansen,
bjuder trollet upp till dansen.
Jag tar eld af raseri,
o, jag dör . . . det är förbi!

KUNGEN.

Pimpe, häll en skopa vatten
öfver gumman!

(Pimpe häller en karaffin vatten öfver Mumma som svimmat.)

MUMMA (hoppar upp).

Au! Hvad katten?

KUNGEN.

Bra. Nog slocknar hon till natten.
Låt oss se den nya skatten!

Dörrarna uppslås. DINA inträder vid PRINSENS arm. Efter dem hofvet, gästerna och fen CHERISTANE, osynlig för alla, utom för Dina och åskådarna. Dina niger för de kungliga.

KUNGEN.

Var välkommen, sköna fröken,
bland de ärade besöken
i vårt kungliga palats!
För allt ädelt finns här plats.

MUMMA (argt).

Får man nåden presentera
titel, rang och namn med mera?

DINA.

Tillåt, eders majestät,
att ett grässtrå jag får kallas,
trampadt af er fot och allas,
men som kysser edra fjät!
Kalla mig den morgonvind,
som, okänd från fjärran dalar,
nattens tysta sorg hugsvalar
och bär svalka åt er kind!

(Sakta till Cheristane:) Var det rätt, gudmor? (Cheristane nickar.)

KUNGEN.

Ädelboret språk ni talar,
det är nog i dessa salar.

PRINSEN (till drottningen).

O, min mor, jag ser mig blind,
hör mig döf. Jag ingen, ingen
mer än henne ser och hör!

MUMMA.

Ja, förstås, man gör honnör.
Var så god och lyfta vingen,
ty ett troll ju flyga bör!

(Dina vänder henne ryggen. Cheristane hotar med fingret.)

DINA (till Mumma).

Oerfaren är jag visst
och förstår ej hofvets seder.
Jag skall mycket tacka eder,
om ni rätta vill min brist.
(Sakta): Var det bra så, gudmor? (Cheristane nickar.)

THORA (till Dina).

Fröken okänd, eller hur,
var er far en trubadur?

SUPERBA.

Var han jude till natur?
Har han lyckats pengar samla,
efter edra smycken skramla?
Är' de nya eller gamla?
Kanske de satts in på pant?

DINA (häftigt).

Hvilket yrke än han öfvat,
aldrig har *min* fader *röfvat.*

THORA.

Hör på trollet!

SUPERBA.

Komediant!

PIMPE.

Ser du, Pumpa, hur de klösa
ögonen ur prinsens tös?

DINA (som ser Cheristane hota).

Ack, förlåt en faderlös,
om hon sårat faderlösa!
Finns ej från er faders borg
någon kvar, som vet er sorg?
(Sakta:) Var det rätt nu, gudmor? (Cheristane nickar.)

SUPERBA.

Det angår er ej, min sköna.

THORA.

Jo, en liten sotig höna
krafsar aska i vår spis.
Vacker är hon ej precis
och rätt dum naturligtvis.

KUNGEN.

Låt oss höra sång och cittra.
Grim, låt glada strängar kvittra,

kalla hit från skogens stubbar
mina muntra lyktegubbar,
låt oss se i silfverglans
mina sländors myggedans!

En TRUBADUR framträder och sjunger vid cittran. De öfriga falla in i slutstroferna. Under sången dansa små trollsländor och lyktgubbar.

Sländornas dans.

Här är sagans kung. Hans rike är så stort.
Nu så öppnar han sin himmelshöga port.
Nattens gula måne ser från molnet ned,
tusen stjärnor gnistra öfver ljungahed,
morgonstrimman lyser röd i dimman.
Bistra jättar grina grymt ur töcknen fram.
Svarta drakar jaga silfverhvita lamm.
Här är sagans kung! Hans rike är så stort.
Nu så öppnar han sin himmelshöga port.
Nattens gula måne ser från molnet ned,
tusen stjärnor gnistra öfver ljungahed,
morgonstrimman lyser röd i dimman.

Upp, min lätta slända, blinka guld för oss!
Upp, min lyktegubbe, sväng ditt blanka bloss!
Vackra älfvor dansa med i månskenskväll,
ljusa feer slunga spjut mot drakens fjäll,
och Guds änglar skydda fattig hydda.
Kom, min saga, kom med barnets glada mod!
Lifvet är så skönt, och Gud han är så god.
Upp, min lätta slända, blinka guld för oss!
Upp, min lyktegubbe, sväng ditt blanka bloss!
Vackra älfvor dansa med i månskenskväll,
ljusa feer slunga spjut mot drakens fjäll,
och Guds änglar skydda fattig hydda.

KUNGEN.

Bra, mitt fågelkvitter. Här
tag en lön för ditt besvär!

(Han lägger en guldkedja kring trubadurens hals.)

Och se här ett korn för myggen,
när hon dansat af sig ryggen.

(Han utströr konfekt, som sländor och lyktgubbar begärligt uppsnappa.)

Min gemål, låt oss i salen
nu en stund betrakta balen.

(De kungliga och alla, utom Cheristane, Pimpe och Pumpa, gå. Dina vid prinsens arm.)

PUMPA (med en blick på prinsen och Dina).

Bli de båda ej ett par,
kan ej flaggan vinden veta,
kan ej katten råttan leta,
höken aldrig dufvan tar,
och jag vill ej Pumpa heta.

PIMPE.

Sliddersladder, kärt besvär.
Bli de par, de båda där,
då blir guld af solskensglitter
och latin af fågelkvitter,
Blåskägg blir i Mumma kär,
och med krona Pimpe sitter.

PUMPA.

Slå vi vad?

PIMPE.

Får gå. Om hvad?

PUMPA.

Om din näsa. Om de tvenne
bli ett par och han får henne,
skall din näsa högst befängd
växa minst en aln i längd.

PIMPE.

Topp! Men då kan du ej klandra,
att, om *ej* de få hvarandra,
skall *din* näsa växa lång
som en lagom humlestång
och jag får förutan tvång
med min gamla näsa vandra.

PUMPA.

Vare sagdt. Men hvem slår af?

De räcka hvarandra händerna. Cheristane, osynlig, slår af vadet.

PIMPE.

Hvem var det, som smällen gaf?

CHERISTANE.

Den, som sörjer för, att vadet
fylles upp, som du vill ha det.

PIMPE.

Huj, här spökar!

PUMPA.

Det blir krig!

DINA

(instörtar flyende med vänstra foten utan sko).

Gudmor, gudmor, rädda mig!

CHERISTANE.

Kom!

(De försvinna genom väggen.)

PIMPE.

Se på trollet! Klippt och skuren
till att flyga genom muren.

PUMPA.

Hvart i världen tog hon väg?
Såg du henne flyga? Säg!

PIMPE.

Ja, visst flög hon som en kråka.
Pumpa, börjar näsan bråka?

PRINSEN rusar in med en hvit sidensko i sin hand. Efter honom gäster och hof.

PRINSEN.

Hvart försvann du, o, prinsessa?
Se, din sko du glömde kvar!
Finns väl ett par skor som dessa?
Se hur liten foten var!

(Kysser skon.)

Sko, den vackra fot dig bar,
den tillhör min härskarinna!
Men hvar skall jag henne finna?

Vid dessa ord bortsmussla alla ogifta damer i tysthet sin vänstra sko. KUNGEN och DROTTNINGEN inträda.

KUNGEN.

Hvarför springer här mitt hof
som en fårskock, med förlof?
Har hon flytt? Nå, det var skada;
hon var snäll, den lilla glada.

Har hon tappat ena skon
som en pant för sin person?
Nå, så sök dess ägarinna!
Hvem vill hundra guldmynt vinna?

MUMMA.

Hvem vill rida kvast i natt,
att få en trollpacka fatt?

PRINSEN.

Sko, hvar skall din fot jag fånga?

DROTTNINGEN (sakta till kungen).

Min gemål, se blott hur många
sköna här i strumpfot gå!

KUNGEN (till Grim).

Sök hvem skon kan passa på!

(Grim profvar skon på de strumpfotade.)

PIMPE.

Pumpa, Pumpa, titta då
hur de knipa hop sin tå!

PUMPA.

Skada, skada, att för många
äro naglarna för långa!

GRIM.

Ingen fot i skon kan stå;
fötter finnas ej så små.

KUNGEN.

Låt oss söka. Vi kungöra,
att vårt rike må det höra:
mått skall tagas utan knot
af hvar ungmös vänstra fot.
Grim skall mäta oförtruten,
och den mö, hvars fot som gjuten
passar in i denna skon,
blir vår sons gemål, och hon
ärfver, liksom han, vår tron.
Grim, kungör det på minuten!

MUMMA.

Men om hon är fattighjon,
torpardotter?

GRIM (sakta till Mumma).

Å, håll truten!

KUNGEN.

Guld och rang är bjällerklang,
som så mången narr förleder.
Utan hjärta, tro och heder
är man fattig, men med dem
är man rik i fattigt hem.

ALLA.

Lefve kungen!

SUPERBA.

Kan man tänka!
Vill han oss prinsessor kränka?

PRINSEN (böjer knä för kungen).

O, min konung, o, min far,
sant och vist du talat har!
Kan du i mitt hjärta läsa?
Där står hon, som skall bli min.

PIMPE.

Pumpa, huru mår din näsa?

PUMPA.

Säg mig hellre, hur mår din?

(Slut på andra äfventyret.)

TREDJE ÄFVENTYRET.

Personer:

Prinsen, Grim,	Dina, Trilla,
Trubaduren,	Barbra (Cheristane),
Thora, Superba,	Pimpe, hoffolk och vakt.

Den förra stugan. DINA sitter åter som Askungen ensam på spisen.

DINA (blåser på ett kol och sjunger):

Liten gnista, svag och arm
i den svarta härden,
när skall du bli ljus och varm
att upplysa världen?
Dig så känner ingen nu,
ingen är så glömd som du.
Skall du, lilla gnista,
Tyst i natten brista?

(Hon uppstår eftersinnande.)

Mina systrar sofva än,
morgonstädningen skall skötas,
annars får jag nog för den
stränga bannor, när vi mötas.
(Sopar golfvet, stannar och sopar åter.)
Hur man drömmer underbart!
Såg jag ej alldeles klart
slottet . . . kungen . . . hofvet . . . salen,
ja, och prinsen med på balen?
Var jag ej prinsessa då?
Bjöd ej prinsen själf mig armen,
och han höll ju af mig så! . . .
Mina systrar sågo på,
och de snäste mig i harmen . . .
Men då blef jag ledsen, jo,
och så miste jag min sko,
och så var jag åter hemma . . .
Drömmar tjusa, drömmar skrämma;
sopa, sopa fattigt bo,
drömmar skall man aldrig tro.
(Sopar och finner en hvit sidensko.)
Hvad är det? En sko af siden!
Undrar om min fot ryms i den . . .
(Profvar skon.)
Ja, den passar. Hvar är maken?
(Söker.)
Maken? . . . Är det den jag mist?

BARBRA (inträder).

Flitig dag är tidigt vaken.

DINA.

Barbra, . . . säg mig sant och visst . . .
är du fe?

BARBRA.

Jag må väl le.
Vakta gäss och vara fe!

DINA.

Nej, det är då intet troligt.
Jag har drömt ... men det var roligt!
Du var fe och jag prinsessa,
Thora mig i armen grep,
och Superba hårdt mig knep.
Då, i stället att processa,
slog jag med solfjädern dem,
miste skon och kom så hem ...
Hvems är denna sko? Förklara!

BARBRA.

Thoras måtte den väl vara.
(För sig.)
Om nu prinsen henne glömt,
må hon tro, att hon har drömt.

DINA.

Thoras? Ack så dum jag är!
Thora glömt i natt den här.
Alltid slarfvar hon med kläder.

THORA inträder omornad, gäspande, trött, med papiljotter i håret. Efter henne SUPERBA lika bedröflig.

THORA.

Hvad är det i dag för väder?

SUPERBA.

Barbra, koka te på fläder!
Med krusmynta! Hur må gässen?
(Barbra går.)

THORA.

Hade ni stor bal för bässen? . . .
Mig bjöd prinsen själf sin arm.

SUPERBA.

Nå, kantänka. Var han varm,
ej var det för dig, min söta.

THORA.

Mig han artigt sågs bemöta,
då med ens till allmän harm,
kom en okänd listig häxa . . .

SUPERBA.

Trasig som en gammal pjäxa,
ful och tråkig som en läxa,
sned, som sprucken stolekarm
och så styf som en gendarm.

DINA (vid spisen).

Jag har drömt . . .

THORA.

Där blef alarm!
Och så tappade hon skorna
och gick barfota som korna . . .

DINA.

Tappade hon ena skon?

THORA.

Vänstra, ja . .

SUPERBA.

Låt mig berätta!
Tänk hvad väsen för allt detta!
Det var som en dans på äggen,
herrarna sig grep' om skäggen,
häxan, hon flög genom väggen.

THORA.

Prinsen kom med ena skon . . .
(Härmar.)
Hvar är maken? Hvar är hon?
Efterlys en kvinnsperson! . . .
Sådan prins må trollet taga.

SUPERBA.

Mig skall han då ej bedraga!

DINA.

Hur såg skon ut?

THORA.

Hvit . . . af siden.

DINA.

Jag har *icke* drömt ändå.

SUPERBA.

Fyra fötter rymdes i den,
sådana vi oss bestå.

DINA.

Jag har drömt.

THORA.

Men hvar är Trilla?

TRILLA (hastigt in).

Kam i håret, fröken lilla!
Fort pomada! Toalett!
Himlens dagar, har man sett
två, som äro nummer ett,
så befängdt sin tid förspilla,
när allt är som stekt på spett!
Här är väsen, skall man tro,
man blir döf att höra skriket.
Prinsen ger sig ingen ro,
förrän han fått fatt en sko,
och nu springer han kring riket
med sin Grim och tager mått
af hvar fot, båd' stort och smått.
Sådant går ej af för stickor.
Det berättas, att sex flickor
huggit af sin stora tå,
fyra minst sin häl också,
för att skon må passa på.
Hvar minut han här kan stå.
Ack, skall han *min* fot anamma?

THORA (brådt).

Askeungen, kamma, kamma!

(Dina kammar Thoras hår.)

SUPERBA.

Sök en yxa, lata tossa,
och mät upp min fot med samma!
Jag är prinsens rätta flamma,
om min halfva fot skall lossa.

(Det klappar på dörren. Häpnad, brådska.)

TRILLA.

Hvem är där?

GRIM (utanför).

I kungens namn.

TRILLA.

Var så god ... ett ögonblick!
Låset är ej rätt i skick.
(Sakta.)
Skynda, skynda!

THORA.

Mina skor!

DINA (räcker skon).

Här är en af dem, jag tror.

THORA (kastar henne skon i ansiktet).

Har jag tid med tossor, höna?
Mina balskor äro gröna.

DINA.

Jag har *icke* drömt.

Dörren stöts upp, GRIM inträder med vakt och en hofherre, som bär en pall. Tablå.

GRIM.

Kronans bud ej vänta bör.
Konungens befallning hör!
Hvarje mö skall utan träta
låta vänstra foten mäta
här på denna kronans pall,
och den mö, som fyller måttet,
strax skall föras upp till slottet.
Marsch!

THORA.

Jag darrar . . . Strax . . . Befall!

GRIM
(mäter Thoras fot med prinsens sko).

Gåsfot . . . Ni kan gå. Hit, flera!

SUPERBA.

Tror ni väl, att kungligt blod
lyder sådant öfvermod?

GRIM.

Foten! Inte resonera!
(Superba stretar emot och mätes.)
Kråkfot . . . Så. Ni kan marschera.
Nästa fot!

TRILLA.

Ack, månn jag passar?

GRIM (mäter).

Kattfot . . . Bort med klo och tassar!
Nästa fot förmodligen
blir en grisfot. Hit med den!

DINA.

Här. (Foten mätes.)

GRIM.

Hvad nu? Stå litet stilla!

THORA, SUPERBA och TRILLA.

Grisfot, grisfot, stå dig väl!

GRIM.

Låt mig mäta om dig, lilla!
Längd ... och bredd ... och tå och häl.
Allt som gjutet! Är det villa?

SUPERBA.

Man kan skratta sig ihjäl.
Askeungen, hör du, Trilla,
hon, som aldrig ägt en känga,
vill i prinsens sko sig svänga!

THORA.

Passar skon, bör hon ha maken,
det tycks mig är hufvudsaken.

DINA (framräcker sin hittade sko).

Här är den! (För sig.) Jag var dock vaken.

PRINSEN inträder med trubaduren och några af hofvet.

TRILLA.

Himmel, prinsen! (Tablå.)

PRINSEN.

Grim, hvad nytt?
Jag min längtan ej kan styra.
Har du funnit, säg, den dyra,
eller har hon evigt flytt?

GRIM.

Här är hon, ers höghet.

PRINSEN (fattar Dinas hand).

Samma
hand och samma ögas flamma!
Fattig ... och ändå så rik ...
Aldrig mer ifrån mig vik!

DINA.

Nej, hvad han min dröm är lik!
Gudmor! Gudmor!

(Barbra står bakom Dina som fe.)

CHERISTANE. Prins Childebert af Frankland, hälsa din trolofvade, prinsessan Dina af Burgund! Hennes fattigdom är endast en pröfning. Hon är dig värdig; hennes enda felsteg var att besvara en förolämpning. Detta fel har blifvit straffadt och förlåtet. Hon skall återtaga sin rätta gestalt, men till minne och varning skall hon gå barfota ända till bröllopsdagen.

(Hon afkläder Dinas blus och hufva. Dina står i sin kungliga dräkt, men barfota.)

PRINSEN.

Ja, jag känner dig. Det bästa
af mig själf, det är ju du.
Ödmjuk, som jag ser dig nu,
vill jag dig i minnet fästa,
när min stolthet vill mig fresta.

DINA.

Ja, jag vet. När jag dig ser,
ser jag gnistan, som mitt frusna
hjärta såg i askan ljusna.
Nu skall jag ej frysa mer.

SUPERBA. Prins, man bedrager dig. Denna trollpacka är vår gamla gåsvakterska, Barbra, och denna trasunge ha vi prinsessor af barmhärtighet upptagit från skogen.

THORA. Nu belönar hon vår godhet med att objuden smyga sig till kungens bal och innästla sig i höga personers ynnest. Är det ej sant, Trilla?

TRILLA. Ja, jag kan intyga, att alla kallat henne Askungen. (Sakta till Dina.) Låt mig blifva din kammartärna, så skall jag vittna, att dina systrar låtit dig äta med katten.

CHERISTANE. Röfvarens änka stal konungens dotter ur vaggan. Röfvarens döttrar, som kalla sig prinsessor, stulo från konungadottern hennes faders arf och hans rikes krona. Deras tid är förbi, deras straff kommer. Thora, du är högmodig och fåfäng: jag förvandlar dig till en påfågel. Superba, du är icke allenast högmodig och fåfäng, du är äfven lögnaktig och afundsjuk: jag förvandlar dig till en korp. Och du, Trilla, är den falskaste och trolösaste af eder alla, ty du förråder dem, hvilkas bröd du äter; jag förvandlar dig till en pladdrande skata.

(Höjer trollspöet.)

Arigi davolna,
Farenga gidó . . .

DINA (på knä). Nåd! Nåd för mina fostersystrar! De ha låtit mig lefva . . .

SUPERBA. Ja, det är Thoras fel och blir nu vår ofärd.

CHERISTANE. Det blir eder räddning. För eder fostersysters skull må ni behålla eder mänskliga gestalt och tjäna för daglön i främmande land. Men eder förvandling har redan börjat. Jag kan icke mera hjälpa, att ni få bära fågelklor på edra fingrar så länge ni lefva.

(Thora, Superba och Trilla betrakta sina fingrar, från hvilka långa fågelklor framsticka.)

SUPERBA. Så ha vi något att klösa dig med!

TRILLA. Ja, lita på att vi klösa!

THORA (gråtande). Förlåt mig, Askunge! Vårt straff är rättvist. Jag har varit hård mot dig, men tro mig, du var alltid mitt sjuka samvete.

DINA (omfamnar Thora). Ja, jag förlåter dig, jag förlåter eder alla. Du, Thora, var stundom vänlig mot mig. Du skall bo hos mig och alltid vara min syster, och hvar morgon skall jag klippa de fula klorna, så att ingen kan märka dem.

THORA. Tack! Du har lärt mer i askan, än jag i purpurn.

SUPERBA. Låt oss gå, Trilla! Hvarför gaf ej häxan oss vingar med klorna? Jag önskar vi vore drakar. Ännu finns väl en saga kvar, där vi kunna uppsluka dumma prinsessor.

TRILLA. Ja, kom! Men det säger jag dig: din piga vill jag ej mera vara; vi äro nu lika goda.

SUPERBA. Vill du icke? Jag skall klösa dig! (Trilla flyr, Superba efter henne, och så springa de bort.)

PRINSEN. Låt oss nu skynda till slottet. Kungen och drottningen vänta otåligt sin återfunna dotter. Men hvad är det jag ser? Pimpe! Och hur han ser ut!

PIMPE inträder med en ofantligt lång näsa och skriker hvar gång han stöter den mot folk eller väggar.

PIMPE. Sexhundrafemtiosju fötter äro mätta, och ingen har passat i skon. Baltrollet — au! — har flugit sin väg eller klämt ihjäl sig i väggen. Jag har vunnit vadet. Himmelselement — au! — hvad Pumpas näsa nu måtte vara lång! Har någon sett henne — au, au! — att jag får skratta åt henne?

GRIM. Pumpa behåller sin lilla trubbnäsa, men din tyckes ha vuxit ut till ett riktigt bogspröt.

PIMPE. Hvad för något? Min egenhändiga kungliga näsa? Au, hvem understår sig att puffa i kungens Pimpe? Min näsa? Au! ... (Känner på näsan och finner ej dess ände.) Men hon räcker ju härifrån till Paris! Jo,

jag är skön, jag kan visas för pengar, kungen får goda inkomster! Bogspröt, säger han — au! — Jag seglar, jag seglar. Nu återstår för mig intet annat — au! — än att upptäcka Amerika. (Springer bort.)

PRINSEN (till Dina.)

Kom! Oss tillhör denna stund.
Jag är svartsjuk på min lycka,
och jag fruktar hvar sekund,
att en okänd makt skall rycka
dig på nytt från vårt förbund.

DINA.

Än en plikt mig återstår.
O, mitt lifs beskyddarinna,
löna dig jag ej förmår,
men du skall mig tacksam finna.
(Hon kysser Cheristanes hand.)

CHERISTANE.

Låt din tack till Honom hinna,
som kan hela hjärtats sår,
som kan torka sorgens tår
och såg dina tårar rinna!

DINA.

Ja... Men än en sak jag minns!
Säg mig nu, min dyre prins,
har jag icke drömt? Och drömmer
jag ej än, fast jag det glömmer?
Har jag verkligt funnit dig?
Älskar du då verkligt mig?
Skall jag ej i morgon vakna
frusen kvar i askan än,
ensam, fattig, utan vän,
och ha lärt mig blott att sakna?

PRINSEN.

Fråga ej om lyckans drömmar,
fråga mer om hjärtats tro!
Där är lyckans fasta bo,
medan allt omkring oss strömmar.
Låt oss lefva i vår saga!
Långt är då till lifvets slut.
Dig skall ej din dröm bedraga.
Trubadur, sjung sagan ut!

Slutsången.

("Minä seisoon".)

Nu så glimmar det som soleguld i askeglöd,
när en morgon på rutan ser,
och nu blommar den blekaste kind så röd,
och nu fryser här ingen mer.

Och nu dansar fattigt ullegarn i sidensko,
och nu är blott den goda rik.
Och nu slocknar en saga i lycklig ro,
som en kvällsol i spegelvik.

Grupp. Cheristane i fedräkt håller en myrtenkrona öfver prinsen och Dina.

Slut.

Huru Gud skapade Finland.

När Gud skapade världen, sade han på tredje skapelsedagen: »Församle sig vattnet, som är under himmelen, uti särskildt rum, att det torra må synas. Och det skedde så.»

»Och Gud kallade det torra jord, och vattnens församling kallade han haf. Och Gud såg, att det var godt.»

Då höjde sig stora, vida länder ur hafvet, och vattnen skilde dem åt, så att de blefvo likasom skilda delar af jorden, hvarför de kallades världsdelar. Men det blef icke strax såsom det nu är, ty förskräckliga jordbäfningar, vattufloder och istider ändrade länge jordens yta, stora länder sjönko i hafvet, och andra uppstego ur hafvets botten.

I den världsdel, där vi bo och som nu kallas Europa, utbredde sig ett stort, öde haf från nordpolen söder ut ända till det land, som nu kallas Tyskland. Gud såg detta mörka, kalla haf och såg, att det högre i norr var en djup dal, men söder ut var det grundare, och där höjde sig berg från hafvets botten, här och där uppresande sina ryggar öfver de ödsliga vattnen.

Gud sade till hafvet i dessa trakter af jorden: lyft upp din botten, långsamt och jämnt under många tusen år, så att vattnen rinna undan. Då skall af hafsbottnen blifva ett land, där växter och djur kunna trifvas. Där skola människor bo för att tillbedja sin skapare.

Hafvet lydde Guds bud och upplyfte sin botten, långsamt och jämnt i många tusen år. Så gör det än i dag. Hvarje år höjer sig hafvets botten en half tum eller en fjärdedels tum, allteftersom Gud vid skapelsen utstakat höjningens mått. Och ingen, som nu bor på denna del af jorden, skulle veta däraf, om han ej såge hafvets vatten beständigt minskas. Den gamle fiskaren säger till sin son, när han ror ut med näten vid hafskusten: här seglade i min ungdom skeppen, och nu flyter knappt vår båt genom sundet. Här, där nu korna gå på bete, drogo vi not, när jag var en liten gosse. Denna udde var förr en holme; nu har han vuxit tillsammans med fasta landet.

Och alla förundra sig, att det stora hafvet kan minskas, såsom skulle det rinna bort och slutligen torka ut.

Men det är icke hafvet, som torkar ut, det är dess botten, som höjer sig, och när bottnen höjer sig, rinner hafvets vatten längre bort från stränderna. Icke allenast hafvets vatten rinner beständigt undan; äfven flodernas lopp blir brantare och suger ut vattnet ifrån de inre sjöarna. Och där blifva forsar i floderna och grund i sjöarna, där man förr hade djupt vatten, så att mången grund sjö och mången bäck eller å efter hand torkat ut.

Naturkrafterna, som äro Guds redskap, fortsatte sitt verk i den ordning, som skaparen utstakat. Det

stora, mörka och ödsliga hafvet närmast kring polcirkeln begynte få många öar och grund. Där nu Finland är, var ännu för två tusen år tillbaka en stor skärgård af öar. Öarna tilltogo i storlek och vuxo tillsamman, grunden blefvo torrt land med rännor och gölar af vatten, som stannat kvar i fördjupningarna. Efter hand blef där ett stort land, afskuret af många vatten, så att mångenstädes är ännu en stor skärgård långt inne i landet. Växternas grönska begynte, efter Guds befallning, utbreda sig på solsidan om åsarna; björnen älgen, renen och många djur begynte röra sig i öarnas skogar. Det, som vi nu kalla Ladoga sjö, var då ett bredt sund, som förenade Ishafvet med det haf, hvilket vi nu kalla Finska viken. Och de sjöar, som vi nu kalla Saima, Päjäne, Näsijärvi, voro då breda hafvikar mellan den inre skärgården och hafvet i söder. Landet skulle på alla sidor hafva varit omgifvet af vatten, om det icke genom en bergsrygg, Maanselkä, förenats med den stora halfö, som vi nu kalla Skandinavien.

Gud såg detta nya, förut okända landet, som efter hans vilja uppvuxit ur hafvets djup, och såg, att det var ett godt land. Jag vill gifva det ett folk och ett namn, sade Gud, på det att det må uppfylla min vilja på jorden.

Naturkrafterna fortforo att utföra Guds befallning och byggde två broar af fast land öfver det sund, som dittills afstängt landet från folkens stora farväg i öster. Den breda bron bildar nu ett vattenrikt land mellan Hvita hafvet och Ladoga; den smala bron går mellan Ladoga sjö och Finska viken. Öfver dessa broar intågade flera folk från de vida östanländerna, och efter det folk, åt hvilket Gud för evärdeliga tider gifvit detta

sitt sköna, ur hafvet skapade land, kallades landet *Suomi*, *Finland*. Men folkets runoskalder, som fått gåfvan att skåda tillbaka i det förgångna, hafva, till minne af landets ursprung, kallat det *Suomensaari*, Finlands ö, och *Suomenniemi*, Finlands udde.

Så underbart skapades Finland, som intet annat land har skapats på jorden. Ty väl hafva många länder förr varit hafsbotten, och andra länder hafva sjunkit tillbaka i hafvets djup, men intet annat land, utan norra delen af Sverige, fortfar att på detta sätt uppväxa ur hafvet än i denna dag. Och de många tusen insjöarna, och de vida, sanka mossarna, och sund och floder och bäckar höja sin botten med hela landet och rinna småningom ut och kvarlämna torrt land åt åkermannens plog. Det är alldeles visst, att Finland hvarje tionde eller tjugonde år har vunnit och fortfar att vinna ett stort stycke land både inom sig och vid sina hafskuster. Andra länders folk föra blodiga krig för att vinna åt sig ett större område, men Finlands folk går till plogen och säger: plöj du; Gud skänker oss land nog, blott vi förstå att bruka det efter hans vilja.

Hvad vill nu Gud med ett sådant underverk, som han dagligen gör inför våra ögon? Visst måste han ju hafva en särskild kärlek för detta land och en särskild mening därmed, efter Gud aldrig gör något utan ändamål. Guds vägar och ändamål veta vi icke, men om hans skapelse veta vi: »Gud såg, att det var godt.» Och vi kunna förstå, att såsom Gud utkorat detta land till ett under på jorden, så har han ock utkorat dess folk till sina redskap för något godt i världen. Men hvad därutöfver går, är oss ännu fördoldt. Herren Gud har ofta kallat de mäktiga på jorden att utföra

hans straffdomar, men när han kallat sina tjänare till ett välsignelsens verk, då har han utvalt dem bland de ringa och svaga, på det att kraften skall vara hans och icke af dem.

Ja, väl må vi prisa Gud för att vi fått ett så underbart skönt land, och visst måste vi ju älska det förmer än alla andra länder på jorden. Men förstår du ock, Finland barn, hvarför Gud gifvit dig ett land, *som växer?*

Detta har Gud gifvit dig för att du skall tillväxa, såsom ditt land, till kropp och själ, i visdom och nåd. Gud har gifvit dig detta växande land för att du skall en gång lämna det bättre efter dig, än du tagit emot det. När du en gång tager arf efter din fader och moder, skall du minnas Guds vilja, som är, att du skall göra allting bättre, än fader och moder ha haft det förr. Antingen du får ett stycke jord att sköta, eller ett annat arbete, skall du tänka: nu vill Gud, att jag skall göra det väl! Ty hvarje gång någon gör ett arbete bättre än förr, är detta en tillväxt för hela hans land. Såsom hvarje nytt dike är en tillväxt i landets odling, så är hvarje ny skicklighet, ny omsorg, ny kunskap en tillväxt i landets rikedom, lycka och välgång.

Gud vill, att öfverallt, där du finner en ödemark, skall du göra hvad du med din omsorg förmår för att skapa en lustgård. Där du ser något uselt, förfallet och vanvårdadt, skall du upprätta det och göra det dugligt. Där du ser något, som kan blifva till nytta, men nu ligger onyttigt, skall du taga vara på det och använda det så, att det blifver till gagn. Där du ser någon göra illa, skall du i stället göra godt; där du ser någon vara fattig och hjälplös, skall du hjälpa honom, och där du ser någon vara okunnig, skall du lära honom.

Förstår du nu, att på detta sätt växer ditt land? Det

växer genom dig, huru liten och maktlös du än må vara, ty det växer genom din kärlek. Om vi räkna tillhopa allt hvad många svaga armar uträtta med god vilja, då blir ju däraf en stor tillväxt. Just genom dig skall detta land tillväxa i allt godt; genom dig skall det blifva en lustgård till Guds ära och människors välfärd.

Ack, det finns så många, som icke tänka därpå och sköfla landet för att en tid hafva vinst och sedan lämna en ödemark efter sig. Det finns så många lata och okunniga, som tänka: hvad angår mig huru det sedan blir, endast jag har det godt i min tid? Gud ser dessa Finlands otrogna barn och skall en gång säga till dem som till Ödgrim: jag har gifvit dig ett skönt, ett växande land: hvad har du gjort af min gåfva?

Älskade barn, låt oss hellre uppfylla Guds vilja på jorden! Låt oss »akta på det profetiska ordet, till dess att morgonstjärnan uppgår i våra hjärtan.» * Och profetian säger till oss: Växt, mitt land, växt i Guds kraft, växt i alla dina barns endräktiga kärlek!

* 2 Petr. 1: 19.

Huru Skandinavien och Finland blefvo en halfö.

Har du varit en gång på den lyckliga ön? Har du sett långt i hafvet en blommande strand? Ingen storm, intet skum, ingen bränning af sjön och den blåaste himmel, det grönaste land. Där ville jag bo, där ville jag bygga en rödmålad stuga och ankra i viken en hvitmålad båt med ljusblå segel. Det vore något att där få lefva och dö med sitt hjärtas vän!

Men jag kommer ej dit; det är så långt att segla i fjärran blå. Jag ror, och jag ror; lika långt är det alltid ännu till den lyckliga ön. Om den finns en saga. Den sagan hörde min farfars farmor och min morfars mormor, när de ännu voro små, och då redan var hon så gammal, så gammal. Några tro sig igenkänna sagan om Florio och Unda Marina med andra namn. Jag vet ej; jag lämnar det osagdt. Men så lydde sagan:

Den lyckliga ön hette *Skandia* och låg i nordhafvet mellan Atlantiska oceanen i väster och Asiens stora fastland i öster. Finnarna kallade ön *Suomensaari*, Finlands ö. Mellan ön och Asien var ett bredt sund. Konungen öfver Asien hade en son vid namn *Delling*, morgonrodnaden, och konungen öfver oceanen hade en dotter vid

namn *Atalanta*, aftonrodnaden. De två voro barn, och konungarna skänkte åt dem den lyckliga ön, för att de skulle mötas där och ostörda leka med snäckor och fjärilar. Delling och Atalanta, morgonrodnaden och aftonrodnaden, möttes alla årstider på den lyckliga ön; — det var därför ön var så lycklig.

På isbergen borta vid nordpolen bodde två spåkvinnor, svarta Valan och hvita Valan. Svarta Valan såg barnen leka på den lyckliga ön och kände afund uti sitt svarta hjärta. Hvarför skola dessa barn vara så lyckliga? Hvarför skola de leka med fjärilar, när vi frysa på isbergen? Och den afunsjuka Valan blåste mörker och köld öfver den lyckliga ön, för att äfven den skulle blifva ett isberg. Men hon fick ej så mycken luft i sina svarta lungor, att hon kunde blåsa hela sommaren bort; hon lyckades blott till hälften. Hon blåste sex månader vinter, men de öfriga sex månaderna måste hon dela mellan vår, sommar och höst.

— Hvad har du gjort? — sade den hvita Valan, sorgsen och ledsen. — Nu skola de två barnen beständigt söka hvarandra. I tre månader skola de borttappa hvarandra i mörkret; i sex månader skola de se fållarna af hvarandras klädningar i skyn, utan att upphinna hvarandra. Endast i tre månader skola de finna hvarandra och leka, som förr, på den lyckliga ön.

— Ja — sade svarta Valan med sitt iskalla löje — hvarför skulle jag vara så trångbröstad? Jag ville ju blåsa mörkt öfver allt; då skulle de lekt kurra gömma året om.

Detta tyckte den hvita Valan vara hårdt för barnen, och för att trösta dem sjöng hon en ny visa, som flöt med alla sorlande vågor och flög med alla susande vindar till den lyckliga ön:

»Vår ö är den skönaste ö på Guds vida jord, och dess längtan är lång, dess lycka är kort, men dess kärlek är ren som den hvitaste snö, och vår ö är de lyckliga barnens ö.»

Svarta Valan hörde visan dansa på vågen vid alla stränder, och när hon hört den i tusen år, fann hon den slutligen gammalmodig. Då företog hon sig att besöka sin fader, den gamle jätten i jordens innandöme, honom, som svenskar och norrmän kalla *Fornjoter*, men som finnarna kalla *Virokannas*. För honom klagade Valan, att vind och vågor sjöngo en oanständig visa, som ej gaf henne nattro i isberget. En sådan utsliten visa om lyckliga barn!

— Hvad vill det säga, lyckliga barn? — mumlade jätten i sitt mossiga skägg. Han hade aldrig hört talas om barn sedan världens skapelse.

— Barn — sade Valan — brukar man kalla ett slags små grodor, som beständigt trilla stort folk i fötterna. Och nu hoppa där två sådana kräk på den lyckliga ön.

— Kör bort dem! — menade jätten.

— Kan ej, fader; ön är ju deras.

— *Surt!* — ropade jätten.

Surt kom. Han var jättens äldste son, eldfursten, smeden, som hade sin ässja i vulkanens krater.

— Gå, spräng i stycken den lyckliga ön! Valan, din syster, får ingen nattro för dumma visor.

Surt gick och tillredde en vulkan under den lyckliga ön. När han laddat den ända till mynningen, tände han på, och brrr, där flög ett litet hörn af ön ut i hafvet och kallades *Island*. Men största delen af ön stod orubbad kvar på sin grund af granit.

Surt kom tillbaka med rapport, att den lyckliga ön var honom för hård.

— Hvad nu? — sade jätten; — skall ej din syster Valan få nattro för grodornas visor? Gå, mura vallar och torn kring den lyckliga ön, så att ej kräk krypa dit ur sjön! Jag tänker, att då skall en ände blifva på alla visorna.

Åter gick Surt och smidde fjällen som murar kring den lyckliga ön. Det var ett långt och mödosamt arbete; kolen i hans ässja togo slut, innan han fick sina murar färdiga. Han hade börjat på västra sidan, men när han kom till sydöstra sidan af ön, blef muren så låg, att älgar och björnar i kapp sprungo öfver den. Delling, morgonrodnaden, sam in genom sundet, och Atalanta, aftonrodnaden, flög öfver fjällen i väster att leka, som förr, på den lyckliga ön.

Svarta Valan i isberget hörde ständigt densamma visan och gick med den mörka natten i hjärtat till sin fader i underjorden. — Fader, Surt har bedragit dig. Han har lämnat ett hål i muren; barnen simma till ön genom sundet och visan lämnar mig ingen nattro.

— Surt — sade jätten — hvartill tjänar en mur med ett hål i sydost? Du har pustat dig hes med dina usla vulkaner. Gå till Island, kryp under Geyser och hosta ut gyttja i hundra år!

Surt fladdrade bort, och jätten kallade sin andre son *Kare*, vindfursten, hvilken var lika slug i sin svaghet, som Surt var dum i sin obändiga kraft. — Kare — sade jätten — grodorna simma in genom sundet till den lyckliga ön, och Valan, din syster, får ingen nattro. Gå, fyll igen sundet, och mura däröfver en bro af sand! Lyckas du icke bättre än Surt, skall jag plocka från dina skuldror hvar fjäder af stormens vingar.

Kare flög vingsnabb åstad och kom till det breda sund, hvilket då förenade Ishafvet med det haf, som nu kallas Finska viken. Där uppryckte han den högsta fura

på stranden och mätte med stammen sundets djup. Hu, det var ett mäkta stort djupt, såsom man ännu finner i Ladoga: där räckte ingen fura till sundets botten. — Huru skall jag nu bygga en bro af sand öfver detta breda och djupa sund? — tänkte Kare bekymrad. — Icke är jag stark nog att kasta dit berg öfver berg. O, du dumma Surt! O, mina vackra vingar, skolen I aldrig mer sopa hafvens gungande golf.

Vid det att han, trött och rådvill, satt hopkrupen i en bergsskrefva, blef han varse två jättepojkar, *Kase* och *Svase*, som stodo på hvar sin sida af sundet och roade sig att med flata klipphällar kasta smörgåsar öfver vattnet. Strax hade Kare sin plan färdig.

— Kase — sade han till gossen, som stod på den lyckliga ön — hela världen säger att Svase kan kasta en sten ända till Lofoten, men du kan ej kasta till midt i sundet.

— Det vore väl något! utropade Kase förargad, tog ett klippstycke och kastade klippan midt i sundet.

— Du kastar ej illa — gycklade Kare; — men detta var nu en lyckträff.

— Lyckträff? — ropade Kase, ännu mera förargad och fortfor att kasta klippa efter klippa i sundet. Kare var redan öfver på Svases sida och sade till honom: — Svase, hela världen säger, att Kase kan kasta ända till Jenisej, och du kan ej kasta en sten till midten af sundet.

— Hvad för något! — utropade Svase, i sin tur förargad. — Kan jag ej? — Och så kastade han en klippa till midten af sundet.

— Det var nu bara en lyckträff — gycklade Kare.

— Lyckträff? — skrek Svase. Och så begynte han, likasom Kase på andra stranden, kasta den ena klippan efter den andra i sundet. Den, som känner pojkar, när de

täfla om högsta priset för mandom, den kan förstå, att Kase och Svase ej slutade förr, än de kastat alla strändernas klippor så långt de förmådde ut i sundet. Slutligen, när de voro så trötta, att de ej kunde lyfta en småsten mer, summo de ut att lugga hvarandra i sundet, och det var det sista någon vet att berätta om Kase och Svase.

Huru nu pojkarna kastat klippa efter klippa ungefär lika långt, märkte Kare till sin stora fägnad, att där blifvit ett stort grund midt i sundet. Det var just detta som Kare beräknat. Nu skall jag börja *mitt* arbete, sade han till sig själf.

Då tog han ett långt språng ut i Ishafvet, blåste upp sina lungor och pustade fram den värsta nordanstorm, som han någonsin varit med om. Vågorna rullade fram som höga berg, upprefvo hafvets botten och välte in sanden i sundet. Där samlade sig allt grus och all gyttja kring grundet, bredde sig ut åt båda sidor och gjorde en bred, fast bro mellan fastlandet i öster och den lyckliga ön. Nu fanns sundet ej mer, nu återstod blott en hafsvik i norr, som sedan kallades *Hvita hafvet*, och en hafsvik i söder, som sedan blef insjö och kallades *Ladoga*. Men nu hade också den lyckliga ön blifvit förenad med fastlandet i öster och var ej mera en ö, utan en halfö.

Detta kan numera ingen ändra. Den lyckliga ön, ack, hon finns icke mer, hon har blifvit en saga, en dröm från tidernas morgon. Långt borta i hafvets töcken tycka sig människorna se hennes blommande strand, och de ro dit ut, de ro, de segla, de söka, men ön är alltid lika långt borta. Gossen ror ut, när han är femton år gammal, och kommer tillbaka som gråhårig gubbe, men tror du han fann den lyckliga ön? Aldrig, aldrig så nära, att han kunde binda sin båt vid en björk på dess strand och säga: nu är jag här! ... Ja, här är han visst, men

icke mer på den lyckliga ön, utan på halfön med haf på tre sidor, där folkens vägar gå fram, där makterna strida, där hundarna jaga, bekymren vaka och sorgerna kasta sin skugga i glimtar af solsken. Hvar, hvar är den lyckliga ön?

Fråga ej så, hon finns ju ändå, men hon finns ej i hafvet, hon har flyttat in i människornas hjärtan. Där ett godt barn sofver, där en ängel vakar, där en god människa bor i Guds och samvetets frid, där, ja, där är den lyckliga ön. Ro dit, och du ror ej förgäfves!

Svarta Valan och den gamle jätten i jordens innandöme trodde, att nu hade de för alltid skilt morgonrodnaden och aftonrodnaden åt. De bedrogo sig. Ljusets och kärlekens makter kunna blott för en tid förmörkas, men skiljas eller dödas kunna de aldrig. I tre månader om året kunna de två konungabarnen ej se hvarandra, men de fortfara att söka hvarandra, och då få de i sex månader se högt öfver fjällen de röda flikarna af hvarandras klädningsfåll. Däraf få de nytt mod att söka och åter söka hvarandra i skyarna och slutligen återfinna hvarandra vid midsommartid i de trakter af jorden, där de möttes fordom på den lyckliga ön. Då färgas skyarna åter i rosor och guld, och då sjunga barnen åter den gamla visan, som var dem så kär:

»Vår ö är den skönaste ö på Guds vida jord, och dess längtan är lång, dess lycka är kort, men dess kärlek är ren som den hvitaste snö, och vår ö är de lyckliga barnens ö.»

Huru järnvägen fick sjumilsstöflar.

Det var en gång två troll, som bodde vid världens ände. Hvar nu världens ände är kan ingen så noga veta, men är den någonstädes, så måste den vara vid Behrings sund, där gamla och nya världen titta på hvarandra. Jag har ej varit där, men Nordenskiöld säger, att dit är ett godt stycke väg.

Där bodde nu två troll, bröder, sade folket, men icke såg man det på dem. Birreburr hette han, som bodde vid Ostkap, där Asien slutar, och Burrebirr hette han, som bodde vid kap Prinsen af Wales, där Amerika börjar. Sundet emellan dem var icke bredare, än att två troll med gröna kattögon godt kunde se hvarandra och ropa prosit, när grannen nös.

De två trollen låtsade vara goda vänner och redo till visit hos hvarandra på hvalfiskar i pingalopp öfver sundet, så att det porlade kring dem. Svängrum hade de nog i en världsdel hvar, men ändå voro de beständigt afundsjuka på hvarandra och funderade ut huru de skulle göra hvarandra förtret. De utstyrde sina världsdelar med bergstoppar, den ena högre än den andra, för att de från topparna skulle kunna titta in i hvarandras bo. De tillställde hvirfvelstormar i sundet för

att kasta sand och småstenar i ögonen på hvarandra. Den ena tussade isbjörnar på den andras kor. Hvad skulle icke sådana egendomsherrar ha boskap! Mammutdjuren voro deras svin, hvalfiskarna deras kor och hvalrossarna deras får.

En vacker dag företogo sig Birreburr och Burrebirr med sina småtroll en lustfärd i det gröna till Sankt Lorenzön, som ligger ensam i oceanen litet söder om Behrings sund. Det stora världshafvet låg blankt omkring dem, så långt något öga såg, och hvalfiskarna lekte i stim vid hafsytan, alldeles som löjor i lugna viken. Detta tyckte trollen var alltför beskedligt: hvad skulle de roa sig med i så vackert väder? Den ena fnyste ur sina näsborrar en sjungande storm; den andra andades tät sjömist ut öfver hafvet. Det måtte ha varit något till duskväder, när hvalfiskarna, som annars ha godt sjöhufvud, funno för godt att krypa till kojs en half mil ned i hafvet; men detta tyckte trollen var obeskrifligen nöjsamt.

Så företogo de sig några oskyldiga lekar. De kastade klippstycken på hvarandra som rönnbär, sparkade skogen omkull, gjorde af den en brasa och svedde hvarandras skägg med eldbränderna. Därpå ville de pröfva hvarandras styrka, försökte bända upp bergen med sina skuldror och sörplade hafsvatten i sig för att dricka ut oceanen. Vattnet steg dem i hufvudet: nu begynte de springa i kapp och märkte ej, att de voro på en ö, förrän den ena efter den andra plumsade hufvudstupa i sjön.

— Nej — sade Burrebirr, i det han torkade hafsskummet ur sitt skägg — här är för trångt att springa i kapp. Låt oss försöka hvem som kan springa fatt solen!

Alla trollen tyckte detta vara ett godt påhitt. De skulle springa fatt solen, gripa henne i hennes röda hals-

krage och stoppa henne i en säck. Hvilket skönt mörker de då skulle få, och aldrig skulle de sedan behöfva bliga mot det otäcka dagsljuset!

— Slå vi vad om en världsdel? — skrek Burrebirr. — Jag springer fatt solen, där hon går upp bakom berget.

— Det var visst något! — menade Birreburr. — Man behöfver ju bara sofva på berget och stiga tidigt upp, så tar man solen i kragen. Jag lofvar att springa fatt henne, där hon går ned. Skulle tro, att det är en längre väg.

Ja, topp, de höllo vad om en världsdel. Och så skyndade båda hem och drogo på sina sjumilsstöflar. Burrebirr tänkte: Jag springer österut öfver Nordamerika, och får jag ej fatt solen på Alaskabergen, så får jag henne bestämdt på Klippbergen. Birreburr tänkte: Jag springer västerut öfver Asien, och det vore väl sju kattor, om jag ej skulle få fatt solen på den stora sibiriska slätten, där jag har godt springrum ... Hutsch, och så satte de i väg, så att det knakade i sjumilastöflarna.

Det gick underligt med den kapplöpningen. Jag skall först berätta om Burrebirr. Han sprang, som han sagt, in i Nordamerika, öfver den stora Alaskaslätten österut och kom så till bergen med samma namn, där han ville lägga sig i försåt för solen. Det var nu ingenting att springa hundra mil öfver en slätt, men det kostade på att klifva uppför de höga bergen. — Puh — sade Burrebirr, när han kom upp till högsta toppen; — det var krångliga trappor! Jag skall hvila mig här en liten stund och passa på, när solen går upp.

Ja, han satte sig på toppen, skrapade litet mossa under sig, efter berget var hårdt, och råkade somna. Där fanns hvarken en väckareklocka eller morgonkaffe, och så

hände sig, att när Burrebirr vaknade, stod solen högt på himmelen och sken honom midt i ansiktet. — Jaså, du skrattar åt mig — mumlade Burrebirr i sitt skägg. — Vänta du; jag skall knipa dig nästa morgon på Klippbergen.

Här var intet annat råd, än att springa vidare österut till Klippbergen och så i en fart där till högsta toppen. Nu skall jag akta mig att somna, tänkte Burrebirr. Jag skall lägga ett getingbo i mitt skägg och en myrstack i hvardera sjumilsstöfveln . . . Sagdt och gjordt. Det kan man tro, att Burrebirr sof icke en blund den natten. När morgonskyn begynte rodna i öster, låg han på lur bakom klippan, för att solen ej skulle se honom, och säcken hade han färdig, dit han skulle stoppa henne som en kålrot, det första hon lyfte sin röda skifva öfver den skrofliga klippan.

Ett, tu, tre . . . han hann ej räkna till tio, förrän hon redan var där. Nu, nu! Och Burrebirr grep i solen, så att hon gnistrade och sprakade, men det var nästan för heta gnistor, det var som när smeden rör vid ett hvitglödgadt järn. I och au! Burrebirr svedde fingrarna, svedde skägget, svedde näsan och ögonen, tumlade kullerbytta som en boll utför berget, sprang och sprang, utan att veta hvart, till dess att han tumlade hufvudstupa i Stora Björnsjön, som du kan söka på kartan. Där hittade honom en amerikansk doktor, som tog vård om det stackars trollet och förde det till ett lasarett någonstädes bakom all ära och redlighet. Förmodligen ligger Burrebirr där än i dag med plåster på näsan. Han väntar, att hans svedda skägg skall växa, för att han åter skall kunna visa sig anständigt hos sina småtroll vid Behrings sund.

Hvad blef då af Birreburr? Du skall få höra. Vid den tiden bodde i Kempelä söder om Uleåborg en smed

vid namn Paavo med hustru och barn och en gosse, som hette Oiva. Det var just då man byggde järnvägen, och Paavo hade fullt arbete vid släggan och städet. En afton när han hemkommit, trött efter dagens mödor, och satt med barnen vid grötfatet i sin stuga, sade Oiva: — Far, där krafsar en hund på dörren.

— Se åt — sade Paavo.

Oiva öppnade dörren, och in rultade med säcken på ryggen ett gammalt, skäggigt, trasigt troll, som just icke såg hyggligt ut att taga emot till aftonfrämmande. Barnen började skrika. — Nå, nå — sade smeden — hvad är du för en?

— Jag är Birreburr — sade trollet. — Jag har i tre dygn sprungit med sjumilsstöflar genom hela norra Asien för att taga fatt solen och är hungrig som en hvalfisk. Icke har jag haft tid att kamma eller tvätta mig. Första kvällen kröp solen till natten i Lenafloden, andra kvällen kröp hon i Obfloden, och nu, tredje kvällen, kröp hon ned precis bakom din stuga. Jag trodde mig finna henne här, men hon måtte ha smugit sig in genom gluggen och lagt sig att sofva på vinden. Gif mig en lykta; jag vill se åt på vinden!

— Hvad är detta för dumt prat? — menade smeden. — Springa fatt solen!

— Kallar du det dumt, som är det kvickaste af alla mina trollkonster? Jag har slagit vad med Burrebirr om en värdsdel; jag vill stoppa solen här i min säck. Fort hit med lyktan, eller... du hör, att jag är ett troll. — Och Birreburr sparkade, liksom på skämt, ut en hel vägg i stugan.

— Hör nu — sade smeden — far du så där fram, så skickar jag länsman att fråga efter ditt prästbevis.

Hvarför knep du ej solen, när du hade henne i Lenafloden och Ob?

— För att jag inte riktigt tycker om att bli våt. Det är ohälsosamt för mitt skägg.

— Ja, då lärer du ej så snart få fatt solen här i vår by. Hon har ej gått ned bakom min stuga i kväll, hon har gått ned i Bottniska viken.

— Nå, så springer jag i morgon kring Bottniska viken och får fatt solen i Sverige eller Norge.

— Nej, då råkar du värre ut, kära troll, ty för Sverige och Norge går solen ned i Atlantiska oceanen.

— Men hvad i all världen skall jag då göra? — suckade trollet bekymradt. — Oceanen är nästan för våt.

— Nej, men hör — sade smeden — var nu så beskedlig och ställ väggen på rätt igen, så få vi rådgöra om saken som goda vänner. Kanske får jag bjuda trollefar litet gröt.

Trollefar tog sig bakom örat, ställde väggen på rätt igen och satte sig vid bordet för att hålla till godo med gröten. Den bjudningen kunde ha varit osagd, ty hvem vet ej hur det går till, när trollen sitta till bords? Först åt Birreburr upp gröten, fatet och skeden, därefter smöraskan, strömmingsfatet och brödkorgen, därefter hela bordet. Smeden såg förundrad på, men när trollet ännu icke var mätt, utan begynte kasta misstänkliga blickar på barnen, fann Paavo för godt att bjuda sin gäst till smedjan. — Var så god — sade Paavo; — kanske där är någonting, som smakar!

Den bjudningen kunde också ha varit osagd. — Ja — sade Birreburr — jag har verkligen god aptit efter min spatsertur genom Asien. Tackar som bjuder. — Hvarpå han efter hvarandra höll till godo med tångenhammaren, släggan, hästskorna, spikarna, kolen och slut,

ligen blåsbälgen som dessert. — Jag undrar — tänkte smeden — om det odjurets tänder bita på städet. — Var så god!

— Nej, tack — sade Birreburr — socker i bottnen! — Hvarpå han plockade några glödande kol från ässjan och stoppade dem försiktigt i munnen för att ej sveda skägget. — Jag har ej på länge ätit så god kvällsvard. Blir jag hungrig i morgon, så kan jag ju äta smedjan och barnen till frukost.

— Må det? — sade smeden förargad.

— Krusa intet, det får väl duga, i brist på bättre. Men hur i alla dagar skall jag nu få fatt solen? — suckade trollet.

— Hvad är det för konst, när man har sjumilsstöflar — menade smeden.

— Nej, hvad skulle det vara för konst, om hon inte kröp ned i vattnet? För ser du, klackarna på mina stöflar äro smidda af sådant järn, som springer af sig själf.

— Ah, är det möjligt? Och kan man smida en sådan klack till hvad som helst?

— Till hvad som helst. Det springer allt af sig själf. Men det var bra, att jag kom ihåg något. Klacken på min högra stöfvel lossnade i går, när jag sprang öfver Uralbergen. Du kan spika fast honom stadigt till i morgon bittida. Jag är nu en smula trött och lägger mig att sofva vid ässjan.

Birreburr sparkade högra stöfveln af sig, lade sig raklång på det sotiga golfvet och snarkade snart så grundligt som man ju gör, när man på tre dagar sprungit med sjumilsstöflar genom Asien.

Smeden betänkte sig. — Äta min smedja och mina barn till frukost? Nej, trollefar, det låter du vackert bli. Du har redan gjort ofog nog här i huset. Skall jag klubba dig, snarkande odjur? Nej, tvi mig, om jag det gör;

du är ju på sätt och vis en gäst i min smedja... Eller skall jag draga af dig den andra sjumilsstöfveln och springa min väg med båda? Det vore lustigt nog, men det vore att stjäla, och därtill är Paavo för ärlig karl. Jag vet hvad jag gör. Trollefar skall behålla sina stöflar, men jag vill litet förbättra den högras klack. Oiva, gå in till mor och säg, att jag smider i natt i järnvägssmedjan. Mor skall ej vara rädd för trollet, det sofver nu här som en död igelkott.

Smeden tog trollets högra stöfvel, bröt lös klacken, gick till järnvägssmedjan och smidde där en ny klack af vanligt järn, som han inpassade på stöfveln, där den förra varit. — Nu får trollefar hoppa sju mil på en fot, sade han vid sig själf.

— Jaså, tänkte han, när han betraktade sjumilsklacken, är du ett järn, som springer så långa vägar? Du skulle ju passa bra i ett lokomotiv!

Nu råkade man just den natten reparera i järnvägssmedjan ett söndrigt lokomotivhjul. Paavo roade sig i tysthet med att smida sjumilsklacken in i lokomotivhjulet. Nog får du nu springa, klack! tänkte Paavo och skrattade.

Andra morgonen profvades lokomotivet, och det sprang af sig själf, ja, det kilade så oregerligt i väg, att ingen bromsare kunde stoppa det. — Hvad går åt lokomotivet? — skrek järnvägsmästaren. — Förr har det släpat sig fram som en oxe för hölasset, och nu flyger det af som en surrande bröms.

— Lokomotivet tycker, att det körs alltför sakta på Uleåborgs järnväg, och vill visa huru man kör i England, — svarade Paavo.

— Stoppa! Stoppa! — skrek järnvägsmästaren. Och se, sjumilsklacken hade ett sådant stöfvelförstånd, att han

begrep kommando, vände tillbaka och stod stilla under förväntan på vidare order.

— Men det är ju det flinkaste lokomotiv i hela världen! — utropade den förtjuste järnvägsmästaren.

— Hvad skulle icke det vara flinkt, som springer på tre dagar genom Asien — menade Paavo.

När Birreburr vaknade, fick han riktigt sin högra stöfvel tillbaka med ny klack, drog den på och ville åter begifva sig på väg att springa fatt solen. Men vid första steget, o, ve! flög vänstra foten fram som en kanonkula; den högra släpade efter som en vanlig smorläderstöfvel. Det var alltför besvärligt. Efter två eller tre skutt på en fot kom Birreburr pustande tillbaka till smedjan. Huru i all världens tid skulle han nu på ett ben springa fatt solen?

Smeden Paavo, som redan trodde sig hafva blifvit detta hungriga odjur kvitt, blef nu rädd för sin smedja och sina barn. — Trollefar — sade han — såg du ej huru hastigt solen nyss försvann bakom molnet?

— Ja, jag såg. Men det gör hon ju ofta — suckade trollet.

— Pytt gör hon det mer! Du hade glömt säcken kvar här i smedjan. Jag ville göra dig en tjänst, medan du var borta, och lade ut en ståltrådssnara i grantoppen, där du såg att solen skifvade sig för en stund sedan. Det dröjde ej länge, så satt hon i snaran, och nu har jag stoppat henne i din säck.

— I min säck? Ack du oförlikneligaste af alla smeder från Behrings sund till Uleåborg, dig skall jag i glädjen strax äta upp, för jag känner mig åter riktigt matfrisk efter min styltdans på ena benet.

— Jag tackar så mycket — svarade smeden — men vill du inte först se åt, om du har solen säkert i säcken?

— Ja, det vill jag visst, min förträfflige smed! Hvar är säcken? — Se här! — Jag tror hon kullrar och skriker därinne. (Smeden hade stoppat en gris i säcken.) Jo, jo, sol, pipa du, nu är du vackert i påsen, och jag har vunnit en världsdel. Nu skall det blifva så skönt mörkt, och nu skola trollen regera världen.

— Ja, titta bara! — uppmuntrade smeden och höll säckens öppning litet på gläntt.

— Nej, hvad tänker då på? Hon kan ju lista sig ut, den illmariga solen. Jag skall själf krypa in — sade trollet.

Ett, tu, tre hade trollet krupit in i säcken, och strax hade smeden stadigt tillknutit säckbanden. — Det är då en välsignad lycka, att trollen äro så stockdumma, tänkte smeden, i det att han för säkerhets skull drog ännu en smällknut på säckbandet.

I säcken blef nu ett kullrande och ett skrikande — Aj, hon biter mig! — skrek trollet.

— Bit igen! — svarade smeden, stängde smedjan och gick till stugan att hvila sig efter nattens bedrifter. Men hvarför kunde ej ett troll, som sparkat ut väggen, sparka sönder en säck? Ja, säg det, icke vet jag. Kanske för att trollet vrickat foten eller fått skoskaf vid den vidunderliga styltdansen nyss på ett ben.

Huru länge nu trollet Birreburr legat fånget i den säck, dit han velat stoppa solen, kan jag ej med visshet berätta, ty det har ej stått omtaladt i tidningarna. Det säges blott, att den godhjärtade smeden Paavo tröstat sin fånge med hoppet att en gång få åka med järnväg tillbaka till Behrings sund, efter ju vägen dit blir nästan för lång att hoppa på ett ben. Den dagen torde ock randas i sin tid; ryssarna äro på färd med ånghästar ditåt. Järnvägen har nu fått sjumilsstöflar: nog springer han

öfver Asien. Men om han springer fatt solen, det blir en annan fråga. Järnvägen är, som trollen, rädd för det våta, och solen har den ovanan att gärna svalka sig till kvällen i hafvet.

Hvar gång jag ser barnen fånga solen i en spegel och låta henne dansa på väggen, tänker jag på Burrebirr och Birriburr. Tag fatt henne den som kan!

Syne i Sommarby.

Folket i Sommarby tyckte om granna namn. När skomakaren fick höra, att skräddaren kallat sin pojke Ahasverus, blef man afundsjuk och kallade sin pojke Zefyrinus. Sedan fick skräddaren en flicka och kallade henne Eufrosyne. Skomakaren blef åter afundsjuk och tänkte vid sig själf: »Det vore väl sju sylar, om ej jag skulle hitta ett finare namn i almanackan!» Hvarpå han sökte och sökte, till dess han på den 8 september fann Mormässa. Det var något till namn, det hade ingen kristen människa burit förr. Ty den 8 september firades fordom en mässa för Guds moder, Jungfru Maria, och därför blef den dagen kallad mors mässa.

Skomakaren tyckte emellertid, att namnet var extrafint, och flickan fick heta Mormässa. Men tror man, att folket i byn hade tid med så långa namn? Ahasverus fick heta Sveru, Zefyrinus fick heta Rinu, Eufrosyne fick heta Syne och Mormässa blef Morsa, för att »Mässa», tyckte man, smakade kyrka, och var inte riktigt tillständigt att bruka om folk.

Efter en tid hände sig, att skomakaren blef död, och ej långt därefter dog skäddarens hustru. Änklingen och änkan tyckte då, att de kunde bilda ett par, efter

de voro grannar, och så gifte skräddaren om sig med skomakarens änka. Då kommo alla de fyra barnen, Sveru, Rinu, Syne och Morsa, tillsamman och blefvo på sätt och vis syskon, men så riktigt släktskap var det väl ej, efter de, två och två, hade olika far och mor.

Ändock skulle de väl ha förlikts tillsamman, om icke skomakarens änka, som nu hette skrädderska, varit en argsimpa. Skräddarens förra hustru hade varit fromsint, men nu kom skräddaren under toffeln, eller rättare under spannremmen, som den nya hustrun fört med sig från skomakarens verkstad. Det var en fruktansvärd rem, som snart hade en sådan verkan, att skräddarens nya hustru blef herre i huset.

Ibland kan man icke så noga veta på hvem barnen bås. Af skräddarens barn var Sveru argsint och Syne fromsint; af skomakarens barn var Rinu fromsint och Morsa argsint. De två fromma barnen höllo tillsamman och förliktes godt; de två argsinta slogos mest med hvarandra, men däremellan höllo de samman för att kujonera de fromma barnen.

Nya skräddaremor — Priska hette hon, det var också ett grant namn! — tufflade om barnen, när hon tröttnat att tuffla om gubben sin. De två argsinta voro mors favoriter; hon kände igen sitt eget blod. De två fromma fingo stryk och svält, när hon behagade finna ett fel hos dem. Syne kunde hon icke lida för sina ögon; det var nu så rent af odrägligt, att det barnet aldrig motsade henne och alltid var lydigt, tåligt och flitigt i alla sysslor. Då var Morsa i stället en bit af mor; hon kunde klösa, hon; latas kunde hon med, och litet ljuga ibland, det prydde talet, tyckte mor Priska.

— Nu skall du gå i vall med rusthållarens kor —

sade Priska till Syne. — Det var tidigt på våren, marken var ännu ej riktigt bar, och knappt ett grönt strå fanns på ängarna, men allt hö i rusthållarens lada var slut, och korna hade redan i två veckor tuggat på halm.

— Ja, mor — sade Syne.

— Du får en brödbit med dig, och den skall räcka till kvällen.

— Ja, mor.

— Ja och ja — fnurrade Priska; — aldrig hör man då något annat! Fryser du då inte, din odåga!

— Jag skall springa mig varm — sade Syne.

— Understå dig att springa från korna! Du skall hela dagen sitta på samma ställe.

— Jag skall försöka, mor.

Hon var då ohjälplig, den flickan, med sitt envisa ja, ja. Morsa förklarade, att hon ingenting värre visste, än gå i skolan, men dit skulle hon och Sveru; de två andra fingo ingenting lära.

Syne gick i vall; hon var då åtta år gammal. Inga skor hade hon med sig, de kunde nötas i skogsbacken; inga strumpor heller; hvad skulle hon med strumpor, när hon ej hade skor? En kort yllekjol hade hon och därunder blotta linnet; det var allt, och Priska tyckte att det var nog.

Syne kom till rusthållarens ladugård. En kort rönnkäpp medförde hon, men bara för syns skull, hon slog aldrig något kräk, hon lockade korna med sig, och detta var i början ganska besvärligt. Det var första gången kreaturen sågo solen och snusade frisk vårluft efter sex månaders fängelse i det mörka fähuset. Deras förundran och glädje var något lifvadt att se på. De stirrade på dagsljuset, de sprungo yra och vilda med svansen i vädret och visse ej hvart. Två kalfvar voro där med i sällskapet: de togo till fötter allt hvad de förmådde med

sina långa, skrangliga ben. Oxen var också med: en oxe, sju kor och två kalfvar, det skulle Syne minnas för att ej låta någon förvillas i skogen. Och oxen var den enda, som tog sin värdighet i akt, när han behagade hedra Guds fria natur med sin höga närvaro. Han lät endast höra ett långdraget muuu, som bevis på sitt nådiga välbehag.

Det var ej litet bråk att få kalfdansen ut i god ordning med skällkon i spetsen, men det lyckades slutligen, och Syne dref korna till ängen nedanför skogsbacken. Sommartid var hela backen röd af smultron, men nu lågo där ännu fläckar af snö mellan det vissnade, gula gräset från hösten och likasom spindelväf på de ställen, där drifvorna legat höga. En mager kost fanns där för korna, i brist på bättre; det var torra björklöf och blåbärsris. En del af löfven hade svartnat och dugde ej äta, men andra voro gula och röda, de dugde i nödfall. Korna försökte blåbärsriset; det var segt att tugga: det var, som när fattigt folk äter potatisskal.

Hu, hvad det blåste kallt! Vinden tog i den tunna, korta kjolen och blåste fattiga Syne in på bara lifvet. När hon fått sina kor genom gärdet sökte hon sig en bra plats på backen, där hon kunde räkna dem alla och hade skydd för blåsten bakom en stor sten. Så åt hon sin halfva brödbit till frukost. Kunde hon icke göra en näfverrifva och mjölka en ko, så skulle hon få kalas i skogsbacken? Nej, kalfvarna hade i dag fått lof att di sina mammor för att få bättre hull, och Syne visste, att detta fingo de aldrig annars: inte ville hon stjäla kalfvarnas mat.

Tiden blef lång, där hon satt bakom stenen; ingen bok hade hon, efter hon ej kunde läsa, och något skulle hon göra. Hon hittade trästycken, barkbitar, tallkottar.

Hon byggde åt sig en liten stuga vid stenen, gjorde ett plank, en grind, ett fähus, stack fyra pinnar under hvar tallkott och fick sju riktigt feta kor. Oxen skulle också ha horn; ja, horn fick han, träpinnar funnos tillräckligt. Så skulle där vara en liten beskedlig gumma, som skötte om korna. Syne klädde en barkbit i kjol af de röda löfven, gjorde hufvud af en half grankott, ögon, näsa och mun af fjolårets lingon. Armar och ben gjordes af stickor. Förstås, att korna skulle också ha mat och dricka: där fanns mossa till hö, och snö låg kvar under den stora stenen. Syne lade en näfve snö framför korna; de skulle vänta litet, nog skulle snön smälta.

Men hvad blef det för en gård, där det ej fanns en husbonde? Syne beslöt att göra sin pappa, skräddaren, af en stubbe; han skulle bli husbonde i gården och finare än de andra. Han skulle sitta och sy på ett bord och ha sax och nål och tråd och pressjärn bredvid sig. Se, det var en konst att få hop så finurliga ting, och därtill fanns intet passligt virke vid stenen. Syne måste gå ett stycke i skogen att söka, men för all del ej långt; hon måste ha öga på sina kor.

Så gick hon några steg och sökte mellan träden. Där låg något i ljungen under den höga tallen. Hvad kunde det vara? En liten grå fågel, och han var död, han hade frusit ihjäl!

Syne tog fågeln i sin frusna hand och andades på honom. Nej, han var kall och död. Men om hon skulle lägga honom under sitt linne och värma honom vid sitt bröst? Hon ville försöka. Och fågeln kändes som en isbit, när han vidrörde det lilla flickhjärtat. Kallt utanför, kallt innanför, hu! Syne begynte skälfva af köld. Men när fågeln legat några minuter så nära hennes varma

hjärta, begynte han röra vingarna. — Han lefver, han lefver!

Syne blef hjärteglad, tog åter fågeln i sin hand och kysste hans näbb. — Du lilla oskyldiga vän, tack, tack för att du lefver! Berätta mig hvem du är och huru du frusit ihjäl!

Fågeln ruskade ett par gånger sina domnade vingar, sträckte ut dem och flög med ett kvitter sin kos.

— Det var en lärka — utropade Syne, glad och förtretad på samma gång. — Har man sett en sådan otacksam liten slarfva! Men det gör ingenting, blott hon ej andra gången fryser ihjäl.

Nu hade Syne sin egen gård. Husbonden skulle föreställa hennes pappa, skräddaren, men hvar skulle hon få en bra skäddare midt i skogen?

Syne gick att söka mellan de höga träden. Då låg där under en snödrifva något så enkom, att en passligare skräddare kunde hon aldrig få. Det var en smal, gammal, afbruten och kullfallen tallstubbe, som utspärrade sina rötter och grenar. Han hade armar och ben; precis där hufvudet skulle vara, hade han en lagom stor knöl med grått skägg och liknelse till ögon, näsa och mun. Syne släpade stubben med mycket besvär till sin gård, torkade honom ren med mossa och ställde honom vid grinden. I stugan rymdes han inte, han räckte högt öfver taket, men lika bra var han för det. Sådan präktig karl! Och hvad han liknade Synes pappa! Där fattades bara pressjärn och sax, men dem kunde man göra af stickor. Syne ville själf föreställa mor Priska, och hon skulle vara så snäll mot sin beskedlige gubbe. Men jämmer, nu hade hon glömt kräken därborta! Tio skulle de vara; hon kunde jämnt räkna till tio. Ett två ... hvar var den röda kalfven? Sippido! Kalfven var borta.

Nu voro goda råd dyra. Syne sprang ned till ängen och frågade skällkon, som ju skulle vara en föresyn för de andra. Skällkon vände sig om och såg på henne med en förebrående blick, som ville hon säga: är du en kalfmoster, du, så gif mig igen mitt rödaste barn!

Syne blef rädd. Hon sökte kring ängen, kring gärdet, kring skogsbacken, sio! Ingen röd kalf. Hon sökte under stockar och stenar, hon tittade upp i träden om kalfven möjligen gömt sig där, för att göra henne förtret. Icke så mycket som ett rödt strå kunde hon upptäcka, men väl en brun svans, som rörde sig kvickt mellan grenarna. En ekorre! Hvad skulle hon med en ekorre? Inte kunde hon föra hem honom och säga: det är en kalf!

Syne satte sig på en sten. Skulle hon gråta, eller skulle hon äta sin middag? Men hvar var den halfva brödbiten, som hon sparat till middag? Borta, som kalfven! Brödet hade fallit på mossan, ekorren slank ned från trädet, satte sig på bakbenen, tog brödbiten mellan sina framtassar, muggade med framtänderna, nickade och lät kalaset smaka sig väl. Syne måste skratta i all sin bedröfvelse. — En sådan snålmåns! Han äter min middag, och jag ser på. Nå, håll till godo! Nog är jag hungrig, men du är kanske mer hungrig än jag.

Till råga på förtreten syntes den elake Sveru styra sin kosa hit från landsvägen.

— Mor har skickat mig för att se åt, hur du sköter kräken. Hvar har du dem? Jaså, på ängen. Tio skulle de vara. Ett två tre . . . åtta. Hvar har du halfvarna?

— Kalfvarna? — frågade Syne förskräckt.

— Ja, båda kalfvarna. Kanske vargen har tagit dem?

— Kära Sveru, hjälp mig att söka!

— Sök själf — sade Sveru.

— Kära Sveru, bed Rinu strax komma hit för att hjälpa mig söka!

Sveru skrattade. — Rinu sitter i källaren för att han spillt omkull en mjölkbunke, när han sökte sin fällknif på hyllan. Mor ha läst in honom, och i kväll, när du kommer hem utan kalfvar, skall hon läsa in dig. Adjö nu. Hvad har du för skräp där vid stenen?

Och i detsamma han gick, sparkade Sveru sönder den vackra nybyggda gården med planket, grinden och alla kor i fähuset.

Syne såg på sin gård, såg på den grå stubben, som ensam stod kvar, och tänkte i sitt hjärta: — Om nu du vore min lefvande pappa, skulle du hjälpa mig. Men du är bara ett stackars gammalt kullfallet träd.

— Gråt inte, jag skall hjälpa dig! — sade en hes röst strax bredvid henne.

Syne såg sig häpen omkring. Så långt hon kunde se öfver ängen, vägen och skogsbacken syntes ingen lefvande varelse mer än korna och en myggsvärm, som dansade kadrilj i solskenet borta vid gärdesgården. Det var ju vår nu; men det var höst i Synes bedröfvade hjärta.

— Här är jag — sade åter rösten. Och nu märkte Syne, till sin stora förskräckelse, att det var stubben, som talade — stubben, som skulle föreställa hennes pappa, skräddaren!

— Hvarför skall du vara rädd för mig? — fortfor stubben. — Jag är ju bara ett stackars gammalt kullfallet träd. Förstår du hvad jag säger?

— Ja — sade Syne. Hon tyckte sig märka, att rösten blef klarare, ju mer stubben talade. Det var som

när den döda lärkan först rörde vingarna och slutligen började kvittra.

— Det är bra — sade stubben. — Lägg nu märke till hvad jag säger! Du har värmt min ihjälfrusna lärka vid ditt barnahjärta och återkallat henne till lifvet. Du har unnat åt kalfvarna deras mjölk, fastän du själf var törstig, och åt ekorren ditt bröd, fastän du själf var hungrig. Tror du icke, att alla djur och växter, ända till skogens mest föraktade stubbar, förstå, när någon är god emot dem? Jo, lita på det! Och vet du icke, att det finns en lefvande ande i alla växter och alla djur? Ja, han finns där, men han är bunden, han är icke fri, som din fria ande. Han är samma Skapares verk och lefver sitt lif, som du lefver ditt. Han talar sitt språk, men det förstå icke människorna; därför säga de: växten kan icke tala, djuret kan icke tala. Det är för att äldre människor och smågamla barn ha vuxit bort från naturen. Och likväl talar hela naturen. Goda, ofördärfvade barn förstå naturspråket, men andra mena, att det är bara en inbillning, och kalla det saga, men minns, att det är en sannsaga; i den finns mer verklighet, än människorna tro.

Syne var alls inte rädd nu mera, endast förundrad och glad. Hon visste ju af sagorna, att allt i naturen kan tala, men icke alla förstå det. Hon förstod ju hvartenda ord; hon undrade blott, hvem stubben var.

Stubben fortfor, likasom hade han gissat hennes tankar:

— Du undrar, hvem jag kan vara? En stackars gammal stubbe, ingenting annat. Jag har varit ett stort träd, blifvit gammal som andra, och brutits af stormen. Kasta mig i elden, och jag skall brinna; hugg mig sönder, och jag är intet annat än spånor. Men så usel och förgänglig jag är, så är jag likväl ett litet stycke af den

stora, lefvande naturen, och all den makt, som Gud har lagt i naturen, den är också i mig. Jag förmår ej mer, än naturen förmår, men hvad hon förmår, det kan också jag. Nåväl, du är ett godt barn, du har dragit mig fram ur snödrifvan, torkat mig ren och ställt mig som en hedersvakt vid din gård. Jag vill belöna dig därför. Huru många finger har du?

Det visste ej Syne. Men hon kunde ju räkna till tio, hon började räkna fingren och svarade: tio.

— Bra — sade stubben. — Sagornas goda feer bruka uppfylla tre önskningar, men jag vill vara ädelmodigare, jag vill uppfylla så många, som du har finger på dina båda händer, och så långt som min makt förmår. Märk, att jag kan endast gifva dig hvad naturen gifver, men jag kan icke förändra Guds vilja och människors hjärtan. Hvarje sådan önskan af dig är ett förloradt finger. Betänk dig därför noga, och välj förståndigt! Nu börja vi. Önska dig något! Högra handens tumme!

— Att jag får mina kalfvar friska tillbaka! — önskade Syne utan betänkande.

Stubben bröt en torr kvist från sitt skrofliga bröst, förde den till munnen och blåste som i pipa. Strax syntes, till Synes stora glädje, först den röda, sedan den hvita kalfven knaggla sig fram mellan stenarna på sina skrangliga ben.

— Hvarför ha ni rymt? — frågade stubben. — Hvarför ha ni gjort den snälla vallflickan så mycket bekymmer?

— Vargen tog oss — svarade kalfvarna. — De svarade verkligen. Också de kunde tala!

— Vargen? Ref han icke strax ihjäl er?

— Det var nog meningen, men så råkade han se dig på backen, och då blef han rädd.

— Godt. Gån nu tillbaka till edra mammor på ängen, och rymmen ej hädanefter!

Kalfvarna gingo snopna, och stubben fortfor: — Högra handens pekfinger!

— Om jag skulle få litet mat — sade Syne. — Jag fryser och är så hungrig.

En ny ton i pipan. Strax stod där ett fat med rykande varmt paltbröd och en träsked bredvid. Stubben såg med nöje det hungriga barnet äta sig mätt. För att ingenting skulle fattas, kom där också en skål varm mjölk. — Högra handens långfinger! — fortfor stubben, när Syne ätit.

— Att oxen, korna och kalfvarna också få äta sig mätta! — bad Syne.

Pipan ljöd, och strax betäcktes ängen af frodig grönska, där de hungriga kreaturen vadade i högt gräs och stampade ned mer än de hunno äta. Syne klappade händerna af förtjusning. Sippido ... det var något annat än blåbärsris!

— Högra handens ringfinger!

— Att alla människor, alla djur och alla växter beständigt få äta sig mätta! — utropade Syne i sin glada ifver att önska åt alla lika godt, som hon själf hade fått.

— Mitt barn — sade stubben — det gör mig ondt, att du nu förlorat ett finger. Naturens och människans allgode Fader, som mättar allt lefvande, har i sin vishet funnit för godt att stundom pröfva sina barns tro genom att förneka dem till en tid deras dagliga bröd. Denna din önskan kan jag icke uppfylla. Högra handens lillfinger!

Litet modfälld, svarade Syne, efter något betänkande: — Att mor skulle vara beskedlig mot pappa!

— Åter ett förloradt finger, mitt barn. Bed af din Gud, att han böjer din mors onda sinne till kärlek, såsom han själf är kärleksfull mot alla sina skapade verk. Äfven denna din bön kan jag icke uppfylla. Du har nu önskat bort hela din högra hand. Betänk dig nu väl! Vänstra handens tumme.

Syne svarade med gråten i halsen: — Jag ville så gärna, att mor och Sveru och Morsa skulle vara snälla och blifva lyckliga, men jag törs inte önska det. Får jag önska att gå i skolan.

— Ja, det får du. I morgon bittida skall du börja din skolgång. Vänstra handens pekfinger!

— Och en riktigt tryckt abc-bok med tuppen i!

— Du skall få din tryckta abc-bok med tuppen i. Lilla narr, den skulle du ha fått utan mitt bistånd. Slösa icke de dyrbaraste önskningar på så obetydliga ting! Vänstra handens långfinger!

— Nej, stubbe, nu vet jag intet att önska mer... Vänta, jo! Pappa blir styf af att ständigt sitta på bordet med benen i kors. Han skulle behöfva rida. Skicka honom en vacker häst!

— Aj, aj, det är ett farligt nöje för en skräddares spinkiga ben. Har din pappa någonsin suttit till häst?

— Nej, det tror jag inte. Men det är så vackert, när fogdens Kalle rider till kyrkan med fjäder i hatten. Jag vill att min pappa skall bli lika stolt.

— Nå, rida kan jag ej lära honom, men i morgon bittida skall hans häst stå sadlad på gården. Du har nu två finger kvar. Vänstra handens ringfinger!

— Två finger? Allra käraste stubbe, säg mig hvad jag skall önska, för nu vet jag rakt intet mer! Skall jag önska pengar åt pappa?

— Hitta på något bättre!

— Ja, då önskar jag åt Morsa en risgrynskorf, åt Rinu en bilderbok, åt Sveru ... ja hvad ... och åt mor ... hvad skall jag önska åt mor?

— Sveru har sparkat sönder din gård, och mor har skickat dig utan tröja i kalla blåsten.

— Nej, nej, Sveru skall få en ny mössa, och mor skall få en bomullsklädning, så bli de snälla.

— Du har önskat fyra gåfvor i stället för en. Må vara, du får dem. Men nu har du endast ett finger kvar. Önska nu något rätt förståndigt åt dig själf! Vänstra handens lillfinger!

— Ja, säg nu, hvad jag skall önska åt mig själf! Är det bra, om jag önskar alla pengar i världen, eller att bli kejsarinna, eller att kunna hela abc-boken utantill, eller att få ett par nya strumpor efter mina gamla ha hål på hälen? Eller att om söndagsmorgnarna få två bitar socker till kaffekoppen i stället för en? Eller ... men hur skall jag få oxen och korna och kalfvarna hem, efter här äro vargar i skogen? Om jag snart hade alla tio välbehållna i fähuset!

— Där ser du dem vandra hemåt på landsvägen. De skola alla komma välbehållna och mätta tillbaka.

— Gå de redan? Nej, vänta litet! Jag skall önska mig något annat.

— Din sista önskan är uppfylld. Önska får du, så länge du lefver, men uppfyllelsen står ej mera i din eller min makt. Barn önska sig små ting, när de kunnat önska sig stora, men du har tänkt mera på andras lycka än din egen. Den gamla grå stubben klandrar dig icke. Gå nu hem, och var alltid Guds barn, så är du äfven naturens goda barn. Farväl, lilla Syne!

När Syne kom med boskapen, stod mor Priska med källarnyckeln i handen vid rusthållarens grind. Hon

hade sagt åt rusthållaremor: — Flickan har låtit vargen taga två kalfvar, dem måste vi betala, men därför skall också flickan få sitta sju dagar och sju nätter i källaren.

Rusthållaremor sade till Priska, sedan hon räknat och mönstrat boskapen: — De äro ju alla här. Nej, se hur de blifvit feta, så att de riktigt skina! Det är rent af ett underverk med det magra betet, så tidigt på våren. En så förträfflig vallflicka ha vi aldrig haft.

— Men då har ju Sveru ljugit för mig! — utropade Priska. Sveru råkade just komma för att önska sin syster mycket nöje i källaren. Det skulle man se! Sveru fick kvastkäppen så grundligt på ryggen, att Sune måste bedja för honom: — Slå honom inte, mor! Kalfvarna voro borta, när Sveru kom till mig på backen. Men de kommo tillbaka.

Hela byn undrade, hur rusthållarens kor blifvit så feta; men ännu större blef förundran, när följande morgon en vacker sadlad häst stod på skräddarens gård. Hvems kunde den rara fålen vara? Månne patrons på herrgården?

— Det är din häst, pappa — sade Syne, som ej kunde förtiga sin glädje. — Nu får du rida alla dagar.

— Skall jag rida? — skrattade skräddaren. — Jo, det skulle se bra ut!

— Å försök — sade Syne. Skräddaren lät öfvertala sig, klef på hästryggen och föll som en lappad vante i backen. — Aj, aj — sade han. — Men det går väl bättre när jag fått öfva mig.

— Jag har fått en bilderbok — ropade Rinu.

— Jag har fått ny mössa — skrek Sveru.

— Jag har fått en risgrynskorf — jublade Morsa.

— Hvad i alla dagar! — utropade mor Priska. — Jag har fått en splitterny bomullsklädning.

Syne smålog tyst för sig själf, men de andra märkte det. — Du vet något — sade de. — Du visste något om fars nya häst. Berätta! Berätta!

Syne, stackare, kunde ej ljuga, hon måste berätta allt, som händt henne den märkvärdiga dagen, när hon gick i vall med rusthållarens kor. Hon glömde endast hur god hon varit mot djuren.

— Syne — sade mor Priska — du är ingen dum flicka, du har gifvit mig en vacker bomullsklädning. Du skall få gå i skolan och börja i dag. Morsa vill sluta skolan, hon, det är det värsta hon vet. — Morsa hade ej talat om, att hon för sin lättja blef bortvisad från skolan.

Syne tackade. Hon hade redan fått en riktig abcbok med tuppen uti.

— Mor — sade Morsa — låt mig i morgon få valla rusthållarens kor!

Mor hade ingenting däremot, om Morsa kunde hämta åt mor en lång väf till lakanslärft.

Och Morsa sade till Sveru: — Det vore något att få, som Syne, önska oss allt hvad vi vilja!

— Ja — sade Sveru — jag kommer med.

Andra morgonen gingo Morsa och Sveru i vall med rusthållarens boskap. De hade försett sig med god vägkost och varma kläder. Korna drefvos med käpprapp till ängen, som åter var vissnad och gul, och, när de fåtts inom gärdet, satte sig Sveru och Morsa att äta frukost vid Synes förstörda gård. Stubben stod kvar, grå, gammal och tyst. Barnen betraktade honom nyfiket: var det möjligt, att ett sådant uselt träbeläte gaf allt hvad man begärde af honom? De ville försöka.

— Stubbstackare — sade Morsa — skaffa mig ett pärlband!

— Skaffa mig en bössa! — befallde Sveru.

— Jag vill vara den grannaste i kyrkan — tillade Morsa.

— Jag vill skjuta alla lärkor och ekorrar här i skogen — förklarade Sveru.

Stubben stod tyst, som förut, men om Syne varit där, hade hon kanske märkt, att hans skägg rörde sig, som om han dragit på munnen. Inte kunde han ju tala till dem, som inte förstodo honom.

Då blef Sveru förargad. — Jaså, du lyder inte? Jag skall lära dig lyda, gamla förtorkade kråkskrämma! — Hvarpå Sveru gaf stubben ett så duktigt rapp med sin käpp, att stubben ramlade kull.

— Hvad har du gjort? — klagade Morsa. — Nu blir han ledsen på oss och gifver oss inga gåfvor. — Hvarpå hon ställde stubben att stå och strök smör på hans mun för att blidka hans vrede.

— Nå, stubbe — sade Sveru hotande — vill du nu skicka mig en bössa, annars tänder jag eld på dig. Jag har tändstickor i fickan.

— Det låter du bli! — skrek Morsa.

— Kantänka! — skrattade Sveru och framtog en tändsticka. — Får jag, eller får jag inte en bössa?

Stubben teg. Morsa ville rycka bort tändstickan, men fick en knuff och ramlade utför backen. — Jaså, jag får ingen bössa! — ropade Sveru. — Jag skall lära dig lyda, gamla skrälle!

Hvarpå han höll en brinnande tändsticka under stubbens långa skägg. Skägget var torrt och eldfängdt som krut, det frasade upp, och snart stod hela stubben i lågor. Blåsten var genast färdig, det kan man tänka; hvem känner ej vårvinden? I flera veckor hade han redan sopat ängen och torkat skogen. Nu fick han arbete,

spände ut sina lungor och pustade friskt på lågorna. Från stubben flögo de kvickt till mossan, från mossan till ljungen, från ljungen till enrisbuskarna, från dem till granarna och så vidare ut i skogen till furor och björkar; huj, det blef en brasa! Snart stod hela den stora skogen i eld och rök, blåsten dansade polska med lågorna och kastade dem öfver gärdet i de torra löfven på ängen. Oxen, korna och kalfvarna togo till flykten med svansen i vädret, men vargarna hade sett dem och sågo ej mer den fruktansvärda stubben i skogsbacken. Då kan man tro, att vargarna ej försummade ett så godt tillfälle. Stackars kor och kalfvar, jag näns inte tala om hur det gick med dem!

Morsa kom springande hem och berättade olyckan. Oxen kom bölande efter henne; han var den enda fyrfota, som lyckats rädda sig. Hela byn kom i rörelse, allt folk skyndade ut till skogen att släcka. Hvad kunde de uträtta! Hela skogen var glöd, och ängen var aska. Af Sveru hittades ena stöfveln. Stubben hade fallit öfver honom och tändt eld på hans kläder. Naturmakterna skall man aldrig reta.

Skräddaren kunde tacka sin lycka, att rusthållaren nöjde sig med hans nya häst som ersättning för kor och kalfvar. Men det finns intet ondt, som ej för något godt med sig. Priska blef från den dagen en annan människa. Hon kunde ej glömma, att hon skickat barnen i olyckan för att de skulle hämta åt henne en lång väf lakanslärft. Äfven Morsa blef af ånger och blygsel en snäll flicka. Hon och Rinu och Syne blefvo snart goda vänner.

Nästa vår gingo de tre barnen ut till skogsbacken, där olyckan händt med Sveru och korna. Af skogen återstod blott några brända stubbar, som liknade sotare

mer än skräddare, och på den svarta ängen hade några gröna strån spirat fram ur askan. Den milda, mäktiga våren, som väcker nytt lif ur naturens grafvar, hade redan begynt utplåna förödelsens spår i denna härjade ödemark.

Barnen sökte förgäfves ett spår af den underliga stubben, som en gång varit husbonde i Synes gård.

— Syne — sade Morsa — vet du, jag tror, att den stubben var ingen riktig stubbe; han var skogskungen själf. Det sägs, att skogskungen kläder ut sig för barn och jägare.

— Ja, så säger sagan — svarade Syne. — Men jag har hört stubben själf säga, att han var en stubbe, som andra stubbar; huru skulle han annars kunnat brinna? Så länge han fanns, var i honom den lefvande anden, som är i alla växter och alla djur. Morsa, vi skola vara goda mot växterna och djuren. Vi skola aldrig bedröfva den lefvande anden, som bor i dem.

Sländans höstvisa.

Höga berg och djupa dalar,
nu är höst i de gröna salar.
Kom, kom, min flydda hjärtevän,
kom, kom från blåa himmelen,
eller dyka ur hafven,
där du ligger begrafven!

Nordanvind med hårda klackar
trampar gräset på fält och backar.
Snart, snart så binder han min sjö,
snart, snart skall molnet gråta snö,
och guldfågel, som svingar,
fryser bort sina vingar.

Korta dag med gråa tröjan,
långa natt med den svarta slöjan,
säg, säg, hvar gömde du min vän?
När, när så kommer han igen?
Skall han komma till våren
med guldvifvor i spåren?

Höga berg och djupa dalar,
tusen mark jag åt er betalar,
om, om i världens mörka natt
snart, snart jag får hans vinge fatt.
Min vän här vid polen
är en stråle af solen.

Innehåll.

Florios och Unda Marinas sagor:
7. Florio berättar om björken 5
Skräddaren, som tråcklade hop Finland med Sverige . . 7
Hjältevisa vid fem år 20
Florios och Unda Marinas sagor:
8. Unda Marina berättar om slafhandlaren 23
9. Unda Marina berättar om pärlan 24
Prins Florios kanal 27
Den fallna julgranen 39
Jennys förmaningar 44
Lucias siffror 49
Krypskyttarna 61
Vidraak 65
Mars 1888 68
Ny julvisa 70
Spelemansvisa 72
Peppeli 74
Två gånger två är fyra 78
Flickskolan i farmors tid 83
Skolan i morfars tid 85
Onkel Adam 90
Station Sylvester 93
Den heliga nattens barn 107
Bokhandlaren 113
Bokbindaren 116
Bagargossen 118
Gatsoperskan 121
Lille prinsen 123

En hög herres jakthund 127
Förspel till »Prinsessan Törnrosa» 134
Askungen 140
Huru Gud skapade Finland 179
Huru Skandinavien och Finland blefvo en halfö 185
Huru järnvägen fick sjumilsstöflar 192
Syne i Sommarby 203
Sländans höstvisa 221

SAMLADE SKRIFTER

AF

ZACHARIAS TOPELIUS

TRETTIOTREDJE DELEN

LÄSNING FÖR BARN

VIII.

G. W. EDLUNDS
FÖRLAGSAKTIEBOLAG
HELSINGFORS.

LÄSNING FÖR BARN

AF

ZACHARIAS TOPELIUS

ÅTTONDE BOKEN

G. W. EDLUNDS
FÖRLAGSAKTIEBOLAG
HELSINGFORS.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1907

Vallgossens visa.

(Melodi: Honkain keskelle.)

Än sofver natten i furornas vagga,
morgonens gosse på bergen står.
Sjöarna glimma, och moarna flagga,
eko och trastarna sjunga vår.
Och hi och helledo
för berg och sjö och mo!
Eko och trastar skall ingen tro.

Göken han galar i björken här öfver:
minns du den flickan vid torpets grind?
Räkna de år hennes gosse behöfver:
ett år och två år och tre år i vind!
Och hi och helledo
för berg och sjö och mo!
Gökar och flickor skall ingen tro.

Alnshög blir manshög, när stor tappar kraften.
Ärlighet smider en väggfast spik.
Yxorna gå nog, men Gud håller skaften;
Finland är fattigt, men Gud är rik.
Och hi och helledo
för berg och sjö och mo!
Gud och sitt land skall en bra karl tro.

Florios och Unda Marinas sagor.

10. Unda Marina berättar om Imatra.

Har du sett hur i rosor är aftonen klädd,
när han bäddar i Saima åt solen en bädd,
och hur morgonen väcker den sofvande opp,
med ett skimmer af guld öfver granarnas topp?

Kan du tro, att en sjö i så drömmande lugn
blossar upp i en hast, som en brinnande ugn,
till en rytande fors, till ett svindlande fall?
Jag har sett det, och aldrig jag glömma det skall.

Jag sam upp genom Nevan, när kvällen var sen,
i palatsernas skugga och lyktornas sken.
Där var fest och musik uti kejsarens stad;
men jag sköljde mig ren uti Ladogas bad.

Jag flöt upp som ett skum genom Vuoksens port,
jag tog språng som en lax genom forsarna fort;
då så kände jag häpen, en mil därifrån,
i de darrande klipporna Imatras dån.

Mina systernajader, de älskliga små,
som så leende plaskat i Saimas blå,
kommo skrämda emot mig i skräck och i harm,
och de svimmade blödande bort vid min barm.

— Mina systrar, o ve, eder kind är så hvit!
Hvem har röfvat er frid? Hvem har jagat er hit?
— Vi ha lockats till fall af en frestares list;
o, så djupt, o, så djupt ha vi fallit till sist!

När vi summo så gladt vid vår blommande strand,
kom till oss bergakungen och kysste vår hand:
— Vackra barn, du har trångt; kom med mig, var mig huld!
Du skall åka i vagn, du skall simma i guld.

Ack, vi tanklösa barn, vi förstodo det ej,
det var skönt att få åka; vi sade ej nej;
och så förde han oss på en halkande stig
till en stupande brant och oss ryckte med sig.

Det bar nedför och nedför och nedför alltjämt,
till en början så lätt som ett lekande skämt;
men med ens blef så trångt, att vi trampades ned,
vi begrofvos i skum ... Men vi följde dock med!

Hur vi ångrade då, att så lätt var vår håg!
Men hur vända nu mer vår förkrossade våg?
När vi lyfte mot himlen vår bedjande blick,
stod där muren af sten, där vår klagan förgick.

O, du lyckliga vän i din soliga vik,
där du vattnar din strand, i din ringhet så rik,
tänk på oss, vi förlorade böljor, som gått
från vårt Saima i lugn till ett Imatras lott!

Så var vågornas saga. Då grät jag med dem,
och jag sade: — O systrar, nu följen mig hem!
Vår barmhärtige Gud vet för er ock ett råd;
jag skall leda er väg till ett haf utaf nåd.

Men allt ringlar sig draken i Imatras schakt,
och så många på stranden beundra hans makt,
ack, de veta ju ej, att hans skönhet består
af förkrossade böljors förtviflade tår!

11. Florlo berättar om Lapplands troll.

Har du hört hvad man säger om Lapplands troll,
hur de hänga sig fast vid ens klädningsfåll,
hur de dansa på sjö, hur de hvirfla i vind,
hur de vända din syn, hur de göra dig blind?

Jag tog staf i min hand, sjumilsstöflar på fot,
och jag gick genom Finland nordpolen emot,
mina björnar de brummade kunglig salut,
och så kom jag till Lappland, där vägen tar slut.

— Hvar är' trollen? De glömt att betala sin skatt;
jag vill hålla en räfst nu i midsommarnatt.
— Kära herre, nu gömma de sig i sitt fjäll;
kom tillbaka i mörkaste julekväll!

Men jag ville ej vänta på mörker och snö,
jag fick fatt i en trollkarl vid Enare sjö,
och han fräste så hiskliga ord i sitt skägg,
att där rämnade brakande fjällets vägg.

Och där kröpo i klipporna, som i en stack,
många tusende småtroll och busar och pack
af den sort, som plär skrämma beskedliga barn
och som lägger för mänskorna snaror och garn.

Då så tog jag en kvast, och jag sopade ren
hela gropen med hufvud och armar och ben,
som man skurar sin stuga med såpa och lut,
och jag sopade skräpet i Ishafvet ut.

Hvad de grinade styggt, hur de beto min kvast,
hur de klängde sig envist i klipporna fast!
Och de summo i land, och de kommo igen,
men jag vrok dem i hafvet åt simporna än.

Då så kröp där på marken en gran utan stam,
och där tittade blåögd en älfva fram.
— O, min prins — sade älfvan och blinkade skygg,
— skjuter du med kanoner på Lapplands mygg?

Allt förgäfves du sopade trollens hem,
de bo kvar jämt så länge man tror uppå dem.
Låt de fattiga trollen få spöka i fred;
sopa mörkret, som födt dem, så följa de med!

— Liten älfva, haf tack, ja, ditt råd, det är godt;
jag vill bygga åt solen i Lappland ett slott.
— O, min prins, bygg då hellre åt skolan ett hus,
och gör fönsterna höga för himmelens ljus!

Ja, jag byggde en skola i mörkaste nord,
som en lykta för Guds och sanningens ord.
Nu så lära sig barnen arbeta så gladt,
och jag tror ej de drömma om busen i natt.

Men om trollen så hörde man sedan ett tal,
att de summo tillbaka på ostronskal.
Och den väldige trollkarln vid Enare sjö
frös ihjäl sista jul i en drifva af snö.

Mina oxar.

Också jag har en ladugård, som fått plats på ett sju kvarter — nej, förlåt! nittiofem centimeter långt bräde utanför mitt fönster. Där beta alla morgnar tre par oxar, som icke likna andra oxar i ladugårdarna. Mina oxar trippa på två ben, och deras andra två ben ha blifvit vingar. Svansen har blifvit stjärt; nosen har blifvit näbb; hornen har de slarfvarna stångat bort, ifall de någonsin haft horn, hvarpå jag tviflar. Du förstår kanske, att mina oxar äro *talgoxar*.

Där kommer nu visst både finare och simplare folk till min ladugård. Hämplingen är alltid en sommargäst där och har stundom med sig en förnäm fröken steglitsa. Domherrn koxar dit upp, där han naggar de röda bären af trybusken, men han är så blyg, stackare, han törs sällan dela oxarnas bete. Den som törs, det är gråsparfven, han jagar oxarna från brädet, när det vankas något extra godt på julmorgonen eller vid andra högtidliga tillfällen. Men till all lycka är sparfven snyltgäst vid ett stort sädesmagasin ett par kilometer härifrån, och därför hedrar han oss sällan med sin näsvisa närvaro.

Jag vill nu berätta endast om mina oxar, för att du må blifva lika bekant med dem som jag. Talgoxen

hör, som du kanske vet, till *mesarnas* ryktbara familj, som har fått ett så tvetydigt rykte om sig bland människorna. Det är obegripligt, hvarför just mesarna anses vara så ökända pultroner. Jo, du skulle se mina oxar; har någon kurage, visst är det de! Ställ fönstret på glänt, så har du dem snart inne i rummet. Gör en ventil i väggen, så har du dem där. De äro det mest nyfikna och påflugna folk man kan tänka sig, där de tro någonting vara att förtjäna. När jag var gosse, gjorde jag burar af träspjälor, inrättade en fallucka, som föll igen när oxen hoppade in för att snaska en talgbit på pinnen, och så var han fången. Vi hade då en stor förstuga full med oxar, som bodde där om vintern och släpptes fria till våren. Nu fångar jag dem ej mer, jag matar dem fria, de äro då kvickast och gladast att se på. Men säg att de äro mesar! Säg hellre, att de äro snåla och dumma, den orlofssedeln kan du väl gifva dem; men mesar? Nej, lita du på, att de äro lika orädda tjufpojkar som du eller jag!

Lägg på minnet, att talgoxens latinska namn är *parus major:* det klingar ju lärdt. Hans uniform känner du: ofvan grönaktig, under gul; hufvudet, strupen och ett band längs bröstet svarta; kinderna hvita, en fläck i nacken gulaktig; yttersta stjärtpennan utåt hvit. Han är den störste och snålaste af familjen Mes. Han tycker, som roffåglarna, om mat från djurriket. Gif honom ett stycke talg eller osaltadt fläsk: det är för honom konfekt. Jag brukar binda en sådan godbit vid en tråd från fönstret; den fryser om vintern till is, men oxen naggar därpå, tills blotta tråden är kvar; då naggar han på den: där är ju något kvar af den goda smaken. Sofver jag för länge på morgonen,

knackar han på fönstret: nå, latmask, har du glömt min frukost? Vi ha blifvit så goda vänner, att mina oxar trifvas här mest hela sommaren, fastän deras bröder och kusiner då bo i skogen. Till vintern blir min oxe allestädes en människovän och kommer till gårdarna för att snaska folkmat. Då har han ej tid att sjunga, bara att äta, och burrar upp sig, när det är kallt. Men när det lider till våren, får han fallenhet för musik. han som de andra, och sjunger: *tuditu, tuditu, siidá.* Det är ju ej prima konsertsång, men sämre kan man få höra. Han är allmän i hela Europa, norra och mellersta Asien ända till norra Afrika, men Egypten blir honom redan för het. Sådan världsborgare är min lilla oxe, som alla barn känna och som ej har någon annan ovän än katten, sparfhöken och pärlugglan. Jag sköt en gång en pärluggla på Björkuddens flaggstång, och det gjorde mig ondt, så vacker var hon. Men de, som voro glada, det var mina oxar. De misstänkte, att ugglan enkom infunnit sig här för att spisa dem till frukost.

Jag råder alla gossar och flickor att blifva bekanta med talgoxarna. Icke för att man ej kan finna vackrare, snällare fåglar och bättre sångare än dessa lättsinniga små snålingar, men därför att de bli hos oss hela vintern, när de flesta andra öfvergifvit oss. Då äro mina oxar en ständig påminnelse om att vi skola vara goda mot djuren. Ingen brasa värmer vinterfåglarnas bon, ingen lampa lyser dem i den långa natten, ingen köksa kokar varm mat åt dem. Utan de smulor vi strö åt dem, ha de endast snön, mörkret och kölden. Var god mot dem, var deras sol och vår!

Tuttemuj.

Han var bara en liten karl, fyra år gammal, men karl var han, liten och käck. Tuttemuj kallades han; far och mor visste väl mera; sådana karlar ha många namn.

Bröder hade han, Micke och Nicke, nio och elfva år. Också de bestodo sig flera namn. De hade fått en hvit kanot, en riktig kanot af väf, lätt som en ärtskida. Den dansade på vattnet, när den roddes med paddelåra. Det är något att kunna dansa på sjön!

En dag kom Micke hem med kanoten från en utrikes resa. Han hade varit till Spanien på andra stranden af viken. Det är långt till Spanien; Micke hade paddlat sig trött och sprang upp med den enda tanken, att nu skulle en smörgås smaka bättre än våfflor. Kanoten blef liggande lös vid gångbryggan, hvilket är pojkars vanliga sätt att sköta båtar.

Tuttemuj hade stulit sig ut på vandringar utan polis; ingenting kan jämföras med den ädla friheten. Kom så till bryggan och fick syn på kanoten. Hvem kraflade sig dit, om ej Tuttemuj? Visst hade han hört talas om Näcken, men han hade ock sett hur man ror

med paddelåra. Innan någon polis fick sikte på honom, var han ute på sjön.

Det var spegellugnt, och första gången en karl om fyra år befann sig ensam på stora sjön. Hur vattnet var mjukt och fint; åran gick in i det som skeden i soppan. Kunde man gå på vattnet? Det vore roligt att försöka. Gossarna hade ju gått på isen i höstas, och flugorna på filbunken.

Tuttemuj doppade handen i vattnet. Det var vått, som i badbunken. Nej, hvarför skulle han nu gå i badbunken? Och han doppade paddelåran, än åt höger än åt vänster, som han sett bröderna göra. Det gick.

En liten mygga flög tätt öfver vattenbrynet. Tuttemuj betraktade henne med förundran. — Kan du flyga du, som ej är en fågel? Det vore roligt att kunna flyga.

Så kom en nyfiken löja, nafsade upp och slök myggan i en munsbit. Tuttemuj glömde myggan och såg på löjan. — Kan du simma du, fastän du är så liten? Hvem har lärt dig? Micke kan simma, Nicke kan simma. Pompe kan simma, men jag är ännu för liten. När jag blir stor skall jag simma till Spanien.

— Det är ingen konst alls att simma — svarade löjan. — Värre är det att gå på torra landet.

— Men det kan jag — sade Tuttemuj.

Löjan märkte icke, att tätt bakom henne kom en stor abborre, och knaps, i ett tag hade han slukat löjan.

— Hvad var det?

— Ingenting — sade abborren; — jag åt bara min frukost.

— Vi bruka steka fiskarna — menade Tuttemuj.

Abborren hade inte heller märkt, att en stor gädda lurade nära honom i vassen. I ett huj var hon bredvid kanoten och slök abborren med hans frukost. Det blef

en hvirfvel i vattnet, när gäddan slog med sin stjärt och kanoten gungade. — Skäms du inte? — sade Tuttemuj. — Tänker du äta upp mig, som du åt abborren?

Och så slog han med sin paddelåra så hurtigt i vattnet, att åran flög honom ur handen och flöt bort sina egna vägar. En liten vindkåre blåste upp, och nu dref kanoten redlös på sjön. Tuttemuj såg ej en hvit ängel, som satt vid hans sida.

Att drifva för vinden var också roligt. Något skulle Tuttemuj göra. Han doppade åter handen i vattnet, öste som med en skopa och lät det rinna tillbaka. Kanoten vickade litet, och det var ännu roligare. Han lutade sig än åt ena, än åt andra sidan, för hvarje gång krängde kanoten, och det var det allra roligaste. Mamma skulle sett huru skickligt han gungade!

En stund förgick, och Tuttemuj undrade, om hans lilla blå mössa kunde flyta på vattnet. Ja, hon flöt, likasom åran. Kunde man ösa vatten i henne? Ja, hon höll vatten! Men kunde kängorna flyta? Tuttemuj skodde af sig båda kängorna, och ganska riktigt kunde de flyta. Nu hade han tre båtar i sjön, mössan och båda kängorna. Det var ju en hel flotta! Micke och Nicke hade bara en ångbåt, som hette Thor.

Mössan och kängorna höllo sig tappert en stund, men behagade inte följa kanoten åt. Bort flöto de, likasom åran. Lilla handen räcktes ut efter dem, men handen var för kort. Tuttemuj satt nu i strumpfötterna. Lika gärna kunde han vara barfota. Han drog strumporna af sig och försökte ösa vatten i dem. Nej, vattnet rann genom dem, och de flöto inte. Tuttemuj slängde dem från sig; den ena föll i sjön och drunknade.

Vinden blåste mot Spanien, och rätt som det var, dref kanoten till spansk hamn. Tuttemuj beslöt att land-

stiga i Spanien. Men hvad var det, som rörde sig där bland albuskarna? Var det Näcken? Nej, inte bor Näcken i Spanien, han bor i sjön. Tuttemuj klef på en sten ej långt ifrån stranden och råkade, när han klef, sparka ut kanoten. Adjö med kanoten, han for sina egna vägar, som åran, som mössan, som kängorna.

Nu stod Tuttemuj barfota på stenen och ämnade sig till lands. Men där var ännu vatten mellan stenen och landet. — Det gör ingenting, jag simmar — tänkte Tuttemuj och hade redan glömt, att han ej kunde simma. I detsamma kom något fram mellan albuskarna, och det var en ko. Efter henne kom ännu en ko, och åter en ko, och slutligen kom en oxe. De ville till vattnet, där voro så många myggor i albuskarna. Kanske kommo de också att dricka ur sjön. Rätt som det var, blefvo de varse en liten figur på stenen. — Muh — sade de. Trodde de, att Tuttemuj var en hund? Det såg nästan så ut. Hundarna bruka skälla på korna och nafsa dem i benen, därför äro alla kor arga på hundar.

Tuttemuj var ingen ängslig karl, han såg sig om efter försvar. Där låg en rövass, som vågen sköljt upp på stenen. Tuttemuj beväpnade sig med vasstrået. Hjälten och hans vapen passade bra tillsamman.

— Muh — sade korna. Oxen bölade burr—urr—urr! Så begynte de alla fyra vada ut i det grunda vattnet. — Vilja de äta upp mig? — tänkte Tuttemuj åter vid sig själf, och sträckte hotande ut sitt vasstrå mot fienden. — Komma de nära, så slår jag dem.

När Micke hade fått sin smörgås, kom han ihåg kanoten, som han lofvat alltid fastbinda vid bryggan. Han sprang till stranden. Ingen kanot; hvar är kanoten? Och hvar är Tuttemuj? Micke sprang i roddbåten och begaf sig på upptäcktsresa. Rymmaren syntes ej till.

Men hvad flöt på vågen? En känga! Hvems känga? Tuttemujs. Ett stycke därifrån flöt en liten blå mössa, nära att sjunka. Hvems mössa? Tuttemujs. Micke kände hjärtat i halsgropen, rodde till Spanien och fann kanoten tom, utan åra, i vassen. Hade Micke varit mamma, skulle han nu svimmat vid denna syn. Men han var Micke, han rodde vidare och upptäckte en tapper krigshjälte, barfota, utan mössa, stående på en sten och belägrad af fiender.

Rymmaren klef frivilligt i båten. Friheten är skön, men befrielsen har också sina behag. Kanske hade Tuttemujs hjältemod svikit honom i längden. Men nu var han tvärsäker. — De skulle bara ha kommit, jag skulle ha slagit dem så . . . så! — Och därvid svängde han stormodigt det fruktansvärda vasstrået.

— Hvar är paddelåran? — frågade Micke.

— Åran?

— Ja. Hvar äro dina kängor och strumpor?

Tuttemuj teg förlägen.

— Är du icke en slarf? — sade Micke.

— Men de tordes inte äta upp mig — invände Tuttemuj.

— Muh — sade korna.

De röda skorna.

Har du hört talas om Löfvens Rika, som ville gå till himmeln i röda skor?

— Hvad i alla dagar? Gå till himmeln?

— Vänta litet! Löf hette en nybyggare, som röjde skogen och hade byggt sig ett torp vid den stora älfven, som rinner ut ur Uleå sjö. Lehtinen var hans finska namn, men i staden hade någon öfversatt det till Löf, och det lät förnämare. En duktig arbetare var han och hade en lika arbetsam hustru, som skötte om vintern två kor och två får, men sommartid hjälpte hon sin man att bränna tjära, och kräken fingo mest sköta sig själfva, utom när där ficks för maten en vallpojke från byn.

Deras enda rikedom var en flicka, som hette Erika och kallades Rika. De skulle nog önskat sig en pojke, som en dag kunde hjälpa fadern vid tjärdalen, men Rika var redan på sjunde året, och ännu hade hon ingen bror.

Det var icke långt till kyrkan, men långt till byn, och Rika hade ingen att leka med, när föräldrarna voro i skogen. Men Rika var icke rådlös. Hon gjorde sig kor af tallkottar med fyra ben, två horn och en svans

af stickor. De bodde i hennes ladugård under stugutrappan, men själf hade Rika egen stuga och gård bakom en stor sten vid grinden. Hvar morgon förde hon korna ut på bete, och hvar afton åter hem att mjölkas. Bitarna af en sönderslagen tallrik på hennes hylla låtsade vara filbunkar. Lika roligt var det. Korna voro beskedliga kor, som aldrig sprungo från henne i skogen, och ingen björn ofredade dem. Tallkottarna kunde ju stångas.

Så föll det Rika in, att korna skulle hafva får till sällskap. Hon hittade i skogen alarnas fröknoppar och gjorde ben under dem. Det var små får, dem kunde hon ej mjölka, man brukar ej mjölka fåren. Men alknopparna voro icke lika lydiga som tallkottarna, de trillade bort med blåsten, fåglarna nafsade efter dem och fingo stickor i halsen. — Jag behöfver en vallgosse, — tänkte Rika. — Icke kan jag hela dagen valla fåren i skogen; jag måste ju städa min stuga och sopa mitt golf. Om jag skulle få en bror till vallgosse! Käre Herre Gud, gif mig en liten bror!

Rika hade alla söndagar hört far och mor läsa Guds ord. Hon visste, att Gud är god, att han gärna gifver, när man beder om något godt, och att han bor i himmeln. Och så hände sig, att Gud, som alltid hör barnens böner, nu också hörde den lilla Rikas bön och gaf henne en bror till vallgosse eller något annat i världen.

När Rika återvände till fars stuga, fann hon, till sin stora glädje, en liten bror i samma vagga, där hon själf legat för icke länge sedan. — Mor, mor — ropade hon — Gud har gifvit mig en vallgosse! Låt honom strax följa mig till fåren i skogen!

— Vänta litet! — sade modern.

Fadern sade: — Vänta, till dess din lilla bror först har lärt sig gå!

Gossen blef döpt till Maunu, och Rika väntade hela sommaren, hösten, vintern och våren, men ännu i början på nästa sommar hade Maunu endast lärt sig krypa som en hundvalp, för att benen ej ville bära honom. Rikas kor och får hade under vintern bott under spiseln med grytan, men nu skulle de ut på bete, och rätt som fåren kommo ut, reste blåsten af med dem. Rika förlorade tålamodet. — Käre Herre Gud — bad hon — lär Maunu gå, så att han kan blifva min vallgosse!

Rika väntade, när hon återvände till stugan, att Maunu skulle komma springande emot henne. Men nej, Maunu behagade krypa som förut, och Rika kunde ej förstå hvarför Gud nu var så ohjälpsam. — Kanske har han ej hört mig! Kanske måste jag gå hem till honom i himmeln, för att han riktigt skall höra mig!

En lördagskväll i skymningen kom till gården en vandrande skomakare med en tung påse på ryggen. Far var ute och Rika med sina kor; mor spann i stugan, och skomakaren radade fram på bordet en hop skor, som han hade att sälja för stora och små. Mor köpte åt far ett par pjäxor och åt sig ett par träskor. Barnen behöfde nu inga skor; Rika gick barfota, och Maunu kunde vänta, tills han lärde sig gå.

Men skomakaren var envis. Han hade små pjäxor enkom för Rika, och när mor inte behagade köpa dem, framdrog han innerst ur påsen ett par skor af rödt saffian, som varit beställda åt något herrskapsbarn.

— Gå er väg med den fåfängan! Hvad skall jag göra med sådan grannlåt? — svarade mor.

— Köp nu ändå — bad skomakaren bevekligt; — ni skall få dem för halfva priset. De skulle vara

åt lilla fröken på herrgården, men passade inte, och så fick jag, fattige man, behålla dem och gå miste om allt hvad de kostat mig.

Om det nu var det goda hjärtat eller det halfva priset, som frestade mor, alltnog, till sist köpte hon de röda skorna. De skulle förvaras i lästa kistan. Rika skulle ej få se dem, förrän hon fått bättre förstånd. Skorna voro ju gjorda åt en elfva års flicka. Och efter kistan var på vinden, men mor nu måste gå ut att mjölka korna, ställde hon skorna tills vidare i hörnskåpet.

Där hade på våren kommit till gården en blind rotegumma, som skulle bo där i tre månader. Nästa söndagsmorgon, när far och mor gingo till kyrkan, lofvade rotegumman att under deras frånvaro sköta gården och barnen. Rika vaggade lille bror och undrade, när Gud skulle gifva honom stadiga ben för att blifva hennes vallgosse.

— Är det långt till himmeln? — frågade hon rotegumman, som satt och läste ur minnet gamla psalmer, dem hon ej mer kunde läsa i bok.

— Somliga ha lång väg och somliga kort — svarade gumman — men beskedliga barn ha aldrig långt till himmeln. De skola blott minnas, att vägen är smal med djupa diken på båda sidorna: till höger världen, till vänster synden. Icke vet man heller så noga hvad man har under sig. Den, som vill gå till himmeln, skall gå varsamt och se rätt framför sig, hvarken till höger eller vänster eller nedåt på vägen under sig.

Medan Rika undrade hvad detta mände betyda föll hennes blick på den halföppna dörren till hörnskåpet, och där glimmade något rödt. Mor hade i brådskan på söndagsmorgonen glömt att gömma de röda skorna i kistan.

Rika blef nyfiken, klef tyst på bänken och framdrog skorna. Å, så vackra skor! Något så grant hade hon aldrig sett. — De äro för små åt mor, de måste vara enkom åt mig!

Så försökte hon skorna. Ja, litet för stora voro de, men så klämde de icke tårna. Å, så fint! Och med detsamma föll det henne in, att nu kunde hon gå till himmeln. Icke kunde hon gå dit barfota, men i så fina skor skulle Gud tycka om henne.

I en blink var hon ute, och fattiga, blinda rotegumman märkte ingenting. Hvar skulle nu Rika finna Gud? Himmeln var så stor och så hög... Men om hon skulle gå till den knotiga gamla tallen, där hon i går afton såg solen gå ned? Solen går ju att sofva hos Gud; alltså måste Gud bo bakom den knotiga tallen.

Rika klef hurtigt på; hon ville vara tillbaka till middagen. Vid hvartannat steg såg hon på sina fötter. Skorna voro så mjuka: stickor och stenar kändes icke alls. Litet slamsade skorna, efter de voro för stora, men hvad betydde det för den, som var van att gå barfota?

Något förunderligt var det likväl med de nya skorna. Hvar Rika gick, tyckte hon, att någon ropade efter henne. Grinden sade: — Hvart skall Rika till vägs med så granna skor? Vägen sade: — Akta dina skor för vattenpussen! Gärdesgården sade: — Klif öfver mig nu, om du törs med så granna skor! Och skatan på ladutaket skrattade: — Gif mig dina skor, Rika, du ser ju, att jag går barfota!

Vägen gick nära stranden af älfven, och där blef ett tasslande i den stora forsen, när Rika kom närmare. Alla vågor, alla stenar och alla hoppande fiskar skreko

— Rika, Rika, Rika, vi äro så fattiga, gif oss dina röda skor!

Icke bättre var det, när hon kom fram till den knotiga tallen och satte sig att hvila på en sten. Där var en stor myrstack vid tallens rot, hundra myror ville klifva på hennes fötter och äta upp hennes skor. Gräshoppan var med ett skutt på hennes klädningsfåll, gnisslade med sina ben och sade: — Myrorna äro så fattiga, myrorna äro så hungriga; Rika, gif dem dina röda skor!

— Skäms du inte? — sade Rika, hoppade upp och skakade kräken ifrån sig. Men nu var hon vid tallen, och hvar var dörren till himmeln? Lika långt borta såg hon bakom tallen himmelns blå. Hade himmeln ingen dörr? Eller var kanske Gud icke hemma? Kanske var han i kyrkan?... Ja, det är ju söndag! — Så dum jag var — tänkte Rika. — I dag är Gud i kyrkan. Jag måste gå dit.

Det var ännu ett godt stycke väg till kyrkan, men Rika klef hurtigt på. Hon hade varit där förr med far och mor, i julottan, och då hade hon haft strumpor och näfverskor, men nu skulle hon komma mycket finare.

Rika kom till kyrkan, och gudstjänsten fortfor ännu. Där var mycket folk och alla bänkar upptagna. Rika trängde sig in och satte sig på golfvet i gången. Då måste hon ju sträcka ut fötterna, så att alla fingo se hennes röda skor. — Jag undrar hvad de tycka om mina röda skor — tänkte Rika. Prästen predikade och mässade, orgeln spelade, folket sjöng psalmer, men Rika hörde ingenting, hon såg bara sina röda skor och undrade om någon i kyrkan var så grann som hon.

Gudstjänsten slutade, folket strömmade ut ur kyrkan och Rika med. Hvem ryckte henne i kjolen på kyrktrappan? Mor var det, hennes egen mamma, och strax

efter kom far. — Kära barnet mitt, hur har du kommit allena hit?

— Jag gick till himmeln för att bedja Gud lära Maunu gå, men så var Gud inte hemma. Jag trodde han skulle vara i kyrkan.

— Och fann du honom i kyrkan? Har du bedt rätt innerligt, som man skall bedja Gud?

Nej, det hade Rika visst inte gjort. Hon blygdes att säga det. Hon hade alldeles glömt hvarför hon kommit till kyrkan.

— Jag förstår — sade mor, som nu blef varse de röda skorna. — Du vet inte bättre, du. Det finns stort folk, som inte tänker på annat än fåfänga i kyrkan. Sko nu af dig grannlåten, och följ oss barfota hem!

Rika lydde. Mor betraktade skorna, de voro nedkippade, smutsiga, trasiga. — Hvarför läste jag inte strax in otyget i kistan? Nu duger det till intet annat än att lära mitt barn fåfänga. Kom, Rika.

På hemvägen kommo de till forsen. Stenarna, strömmen och fiskarna gycklade som förut: — Rika, Rika, vi äro så fattiga, gif oss dina skor!

— Hör mor hvad de säga?

— Hvad säga de?

— De säga: vi äro så fattiga, gif oss dina skor!

— Nå, icke bli de rikare af den skatten. Men de må gärna få dem.

Och så kastade mor de röda skorna i forsen. Rika såg dem dansa på vågorna, till dess att strömhvirfveln uppslukade dem. - Jag undrar om fiskarna kunna simma i dem — tänkte Rika. Men gråten satt henne i halsen. Aldrig i världen mer skulle hon få så vackra skor.

— Gråt inte — tröstade modern. — Hvad tror du Gud skulle ha sagt, om du nu kommit till honom med

de röda skorna. Gud skulle ha sagt: — Bryr jag mig om dina röda skor? Bort från mig, du fåfänga hjärta! Till mig komma blott de fattiga och ödmjuka, och de komma alla barfota!

Medan Rika aftorkade sina tårar, hände sig, när de kommo hem, att rotegumman mötte dem med lille Maunu, som nu tog sina första steg på egna ben. Och Rika blef så glad, att hon alldeles glömde sin röda skor. Gud är så förunderligt god, att han också hör de böner, som man endast har tänkt, men glömt att bedja.

HOOVER WAR COLLECTION

Rimtussen.

(En Jotunheimssaga.)

I höga norden var ett land, som kallades Jotunheim, och där bodde jättar, som kallades rimtussar. Thor* låg i krig med rimtussarna och slog ihjäl dem med sin hammare, men en tusse blef kvar. Han hade gömt sig i ett isberg vid Nordkap, och där bodde han ännu i fjor. Ingen visste huru gammal han var, kanske tre eller fyra tusen år, ty han stod ej skrifven i någon kyrkobok. Men lång var han, lång och dum, en kilometer lång och sex kilometer dum, sade folket. Nå, det var kanske förtal, man skall ej tro mer än hälften.

Rimtussen höll bra nog ihop, fastän han var så gammal. Han var frusen till is och tålde nog köld, men i töväder var han rädd för att smälta. För det mesta sof han i isberget, men hvart hundrade år vaknade han och såg sig omkring i världen. Detta uppfriskade honom, så att han nog tyckte sig kunna hålla ihop tusen år till.

* Svenskarna trodde fordom på flera gudar. Den förnämste hette Odin; Thor var åskans gud, och alla gudar bodde i det ljusa Valhalla. Men Jotunheim var mörkrets, trollens och jättarnas land i höga norden.

Rimtussarna hade i sin tjänst små listiga dvärgar, som kalldes svartalfer. De kunde se genom berg och visste allting, utom att göra solsken. Förr voro de så talrika, att när man ropade i skogen, visst fick man svar. Men nu hade också svartalferna försvunnit med rimtussarna, så att det fanns bara en tusse och en alf kvar. Och tussen vid Nordkap hade ställt sin svartalf att vakta vid isberget, medan tussen sof.

I år vaknade tussen litet före jul, sparkade ett hål i isberget och rätte ut sina styfva ben. — Hvad lider tiden? — frågade han sin spejare, svartalfen, som stod där på vakt vid berget.

— Hundra år närmare världens ände — svarade spejaren.

— Så, så! — sade tussen. — Har här på de hundra åren kommit någon som är klokare och starkare än jag?

— Hvarifrån skulle den komma? Store Tusse, du är den starkaste och klokaste karl i hela världen!

— Men jag börjar bli gammal.

— Det gör ingenting, när man kan sofva som du. När man sofver, blir man stark och vis, och ingen sofver som du,

— Skulle tro det. Men huru mår Thor nu för tiden?

— Thor har gått att gästa Odin i Valhall. Det är sällan han numera kör med sin vagn i molnen.

— Det är väl intet åskväder i dag?

— Hvad, skulle det vara åska midt i vintern!

— Då gå vi ut att spatsera i Jotunheim. Klif på min rygg! Människorna bli allt dummare. Jag vill se huru dumma de nu ha blifvit efter hundra år.

Svartalfen klef på rimtussens nacke och satt där

som en fluga. Svartalfen var ju inte längre än en gosse, när han fått sina första byxor.

Rimtussen sträckte på sig, så att det knakade i hans knaggliga ben, drog sjumilsstöflarna på och var med ett par steg vi Rastekais' fjäll i Lappland. — Nå, det fägnar mig, att fjällen ej smält i solskenet. Men hvad är det för svarta streck jag ser därborta i snön?

— Det är järnvägar, store Tusse. Den västra går uppåt Lofoten och den östra har nu hunnit till Uleåborg.

— Järnvägar? Är det fruset järn?

— Nej, de dumma människorna ha hittat på många konster under de sista hundra åren. Nu köra de på järnvägar sex mil i timmen.

— Sex mil! Det var visst något att tala om!— utropade tussen föraktligt, tog ett sjumilssteg och stod i Tromsölandet af Norge. Där trasslade han in sig i en telegraftråd och hade så när brutit af sitt sköra ena ben.

— Nej, se så dumma snaror de ha lagt ut för fjällräfvarna! — brummade han.

— Ja, är det icke enfaldigt? — sade svartalfen. — Och så prata de med hvarandra genom trådarna.

Rimtussen blef ledsen på Norge, vände om och stod med några steg vid Enare sjö i Lappland. Här steg röken från en nybyggares stuga som en röd pelare i den frostiga vinterluften. Med röken kom en angenäm lukt, som behagade tussen. — Hvad är det småfolket kokar?

— De koka kaffe.

— Kaffe! Är det något slags gröt?

— Store Tusse, kaffe är ett slags brun soppa, som gör människorna muntra.

— Låt oss smaka den bruna soppan! — menade tussen och tog ett steg framåt, men glömde, att han med detsamma var sju mil från kaffepannan. — Det är

honom att stå på hufvudet i snön. Matte var strax på fötterna och kommenderade: börja!

— Nej, store Tusse — hviskade svartalfen — låt ej narra dig! Du är visst den klokaste karl i världen, men också den klokaste kan bli lurad af de dumma människobarnen.

— Håll din mun! — sade tussen förargad. — Du skall få se, att jag äter upp bytingen; jag känner mig riktigt matfrisk. Jaså, tre gåtor! Nå hvad är det som du är och jag icke är?

— Tio år gammal — svarade Matte Flink.

— Ja, det kan inte bestridas. Nå, hvad är det, som jag är och du icke är?

Matte hade god lust att säga: dum. Men han var klok nog att svara: — Tusen år gammal.

— Så, så! Ja, det kan heller inte bestridas. Men hör nu — sade tussen, viss om sin seger: — Hvad är det, som hvarken jag eller du är?

— En krokodil — sade Matte.

— Krokodil . . . hvad vill det säga?

— Nå, en fjällråtta, om du förstår det bättre.

— En fjällråtta? Ja, det kan inte heller bestridas — menade tussen bekymrad. — Nu är det din tur att fråga.

— Hvem är det, som föddes med världen och icke dör, förrän världen slutar, och ej ännu är fem veckor gammal?

— Å, det vet ingen och icke du heller — svarade tussen förlägen.

— Jo, det är månen. Nå, hvem är det, som beständigt grinar?

Tussen menade, att det måtte vara tussen själf.

— Nej, det är väggspringan. Gissa nu hvad detta är:

Flög en fågel vinglös,
satt i trädet fotlös,
sköts af jungfru munlös,
stektes utan panna,
utan salt förtärdes!

Tussen blef så het om öronen, att de började smälta.

— Ät upp honom! Ät upp honom! — hviskade svartalfen. Men tussen ville stå vid sitt ord och betänkte sig grundligt. Huru en fågel kunde vara vinglös och en jungfru munlös, det var då platt obegripligt. — Hör nu, Matte — sade han — hvem af oss är dum, du eller jag?

— Det vet jag inte — svarade Matte försiktigt. — Men fågel vinglös är snön, och jungfru munlös är solen.

— Så, så — sade tussen, då lär inte du vara den dumma. Men hvad betyder det mot att vara stark? Vet du, det sägs, att jag är den starkaste karl i hela världen.

— Det skall du också bevisa, innan jag tror det — menade Matte. — Försök att flytta detta berget tre tusen mil, och flytta det sedan i morgon på samma ställe!

Tussen betraktade berget och fann det nästan för tungt. — Tokprat — förklarade han. Den stenklumpen kan ingen i världen flytta.

— Jo, det kan jag — svarade Matte; det har jag lärt i skola. Nu sätter jag mig på berget och sitter här till i morgon. Berget vänder sig med jorden i en rund ring af tre tusen mil på tjugufyra timmar, och i morgon vid denna tid äro berget och jag åter här.

— Store Tusse, han lurar dig! — hviskade svartalfen.

— Nej, hör nu, Matte — invände tussen — det är

bara de lärdes konster. Låt mig bevisa min styrka på ett sätt, som alla begripa.

— Det skall du få — sade Matte. — Här står vår ria. Gå och stick hufvudet tvärt genom väggen!

Detta var tussen med om. Gång efter gång rände han sitt ishufvud emot väggen, så att flisorna flögo af det, men genom väggen fick han det icke. Pustande förkarade han, att det kan ingen göra.

— Jo, det kan jag — sade Matte. Hvarpå han sprang in i rian, stack ut sitt hufvud genom riegluggen och ropade: — God dag, store Tusse! Nu skall jag äta upp dig.

Detta fann tussen så obeskrifligen lustigt, att han började skratta. Det var väl ett par tusen år, sedan han skrattat sist, när Thor med sin vagn körde kullerbyttor i molnen. Så hejdlöst skrattade tussen, att han alldeles glömde sin gamla, sköra, bräckliga kropp af is. Öronen hade smält, hufvudet var skamfiladt emot rieväggen, ishjärtat hade töat och fötterna blifvit vatten i hafvet. Skrattet och solskenet gjorde alldeles slut på honom. Brr, katrakull, bimbasch lät det, när hela ismassan störtade kull i en stor hög af slask och sörja. Det var tussens farväl till världen. Svartalfen blef så förskräckt, att han tog till fötter, det mesta han kunde, sprang till skogen, fastnade i en harsnara och slöt sitt svarta lif i den hvita snön.

Matte Flink var stolt öfver sin seger, men tyckte det var synd, att en så duktig jätte skulle rinna eländigt bort i slaskvatten. Barnen i byn samlades häpna, och nyfikna på den höga drifvan, där jätten fallit, och undrade, om han kanske ätit upp många barn. Men en liten flicka kom på sina skidor till drifvan och sade: — Nej, tussen var beskedlig, tussen har ej ätit upp barn, vi

skola skrifva hans grafskrift. — Och så skref hon med skidstafven i snön:

»Här hvilar den siste rimtussen. Han var stor och dum, men han gjorde intet illa i världen. Det är bra att vara klok, men det är bättre att vara dum och beskedlig, än klok och elak».

Och så grät den lilla flickan i solskenet på rimtussens graf. Och hans grafskrift var, liksom mången annans, skrifven i snön.

Skära hafran.

Skära, skära hafran,
hvem skall hafran binda?
Det skall allra käraste min,
hvar skall jag honom* finna?
Jag gick mig ut en morgon klar,
daggen låg i gräset kvar,
men intet spår af honom var,
och hem så kom jag utan.

Skära, skära hafran,
hvem skall tröska i logen?
Hvem skall mala mitt gryn i kvarn?
Den, som blir mig trogen.
Jag gick mig ut i middagsro,
solen sken på fågelbo,
men ingen fågel sjöng om tro,
och hem så kom jag utan.

Skära, skära hafran,
hvem skall gröten smaka?
Den, som får min gyllene sked
och ger en ring tillbaka.

* Gossarna sjunga: henne.

Jag gick mig ut en afton sen
i den klara månans sken,
och hvar tog sin, och jag tog min,
och så blef trollet utan.

Barnet mitt.

Lilla Tuttu Björkegren
utan armar, utan ben,
du har sopat dig så trötter.
Städat fint för våra fötter.
Nu skall du bli barnet mitt,
var nu snäll och stilla sitt!
Alla mänskor dig förgäta;
säg, hvad har du fått att äta?
Bara sopor? Är det rätt?
Nu skall du dig äta mätt.
Du skall få min goda gröt,
så att du blir fet och söt.
Med ett villkor, Tuttu, får du:
Glöm för all del ej, förstår du,
när härnäst behöfs ett ris,
göm dig väl bakom vår spis!

Slug skall man vara.

Petter Mårtens kom efter sitt mjöl till kvarnen. — Så och så mycket skall mjölet vara — menade Petter — för så och så mycket råg förde jag hit.

— Det skall vara en kappe mer — svarade Matts mjölnare, som finnarna kalla Mylly Matti.

— Nej, men — sade Petter.

— Jo, men — sade Matti — för så och så mycket förde du hit.

Matti var envis. Hvad skulle Petter krångla, när han fick mer? Men den som var arg, det var mjölnarens Maja.

— Hör nu, Matti — sade hon till sin gubbe. — Du är så stockdum, att du kan äta skeden med, när du äter gröt. Hvarför skulle du skänka Petter en kappe mjöl, när han ej ville ha det?

— För att det med rätta var hans — sade Matti oskyldigt.

— Hans och hans? Ditt var det, när han inte ville ha det. Man skall vara om sig, man skall vara slug.

Matti beundrade Majas öfverlägsna förstånd. Hon var om sig, hon var slug, hon! Men en dag jämrade hon sig: — Råttorna äta upp oss.

— Inte ha de rört mig — sade Matti.

— De äta upp allt hvad vi ha — förklarade Maja. — I natt ha de ätit hål i Mickelsons säck.

— Nå, gillra ut fällor!

— Tror du de gå i fällor? Pytt heller, därtill äro de alldeles för sluga. Men nu skall jag vara slugare än de. Jag skall gillra en råttsax och strö mjöl öfver den, så att de se bara mjölet.

Maja gillrade ut en råttsax på kvarngolfvet och strödde mjöl öfver saxen. Om en stund hörde hon Lill-Matt skrika, så att han öfverröstade kvarnhjulet.

— Hvad går åt pojken? — Lill-Matt var en frihetsälskande karl om tre år och företog sig vandringar utan polis. Ganska riktigt satt han nu med högra foten i råttsaxen.

— Fick du något? — frågade Matti från tratten i öfra kvarnvåningen.

— Bara en pojke, som brås på sin dumma far — svarade Maja, medan hon lösgjorde saxens offer.

— Nu skall jag vara slugare — tänkte Maja. — Hvad bry de sig om små saxar och fällor? Jag skall gillra ett berg öfver dem. — Hvarpå Maja tog en gammal kasserad dammlucka, tung som en dörr, ställde en lagom pinne under den och under pinnen ett stycke stekt ost. — Lukten skall locka dem, här blir kalas. Hela råttsvärmen skall gnaga i kapp, och plums faller luckan.

Följande morgon blef Maja nyfiken. Riktigt, luckan var nedfallen, men stod upphöjd med kanten. Mindre än sex kunde de icke vara därunder, kanske dussinet

fullt. Maja upplyfte triumferande luckan och fann sin bästa höna, som låg alldeles nedplattad under råttornas berg.

— Fick du något? — ropade Matti från tratten.

— Jo — svarade Maja halfgråtande — jag börjar också att brås på dig, far! Huru kunde jag glömma, att hönsen bruka stjäla sig in i kvarnen, för att nafsa sin andel från kornsäckarna?

Nu blef det slut för en tid med kriget mot råttorna. Men de otacksamma snyltgästerna förstodo så litet Majas fredsälskande tänkesätt, att de blefvo allt oförskämdare. Slutligen gnagde de sönder Mattis stöflar och Majas strumpor.

— Se på dem, som blifvit så matfriska! — sade Matti.

— Nej, nu hjälper intet annat, än att vi låna klockarens missa. Hon skall vara en illmarigt slug råttkatt, säger klockarmor.

— Så, så — sade Matti. — Bara hon inte narrar dig.

— Jag måtte väl ha mera förstånd, än katten och du — fnurrade Maja.

Maja fick låna klockarens missa och undfägnade henne så med mjölk och mjölgröt, att missan brydde sig alls intet om råttorna. — Jaså — sade Maja; — tänker du vara slugare än jag? — Hvarpå hon lät missan svälta i två dagar med den framgång, att missan tog hennes bästa tuppkyckling. Något skall man ju ha, när man är bjuden till främmande.

— Fick du något? — frågade Matti.

— Sicken en! Vänta du, nu skall hon först få svälta och sedan bli instängd i kvarnen!

Missan var hungrig och lade sig på lur för att nu ändtligen sköta sin tjänst. Råttlukt var där i alla vrår. Men råttorna voro lika sluga som missan, och aktade sig väl att krypa fram ur sina hål. Missan fick vänta. Men

missan var icke för ro skull så illmarigt slug, som klockarmor beskrifvit henne. Där låg en tom säck på kvarngolfvet. — Om jag nu kryper i säcken — tänkte missan — så känna råttorna bara mjöllukten och tro, att jag sprungit bort.

Ja, missan kröp i säcken. Men det skulle hon ej ha gjort. Ty Matti hade mycket den natten att mala och gick med lykta i kvarnen för att se, om där fanns mäld i tratten, att ej stenarna löpte heta. Då rörde sig något i den tomma säcken. — Jaså — tänkte Matti — äro de där nu? Nu duga ej stöflar och strumpor mer åt dem, nu skall det vara säckens bästa mjöl. Men jag skall narra dem. Slug skall man vara.

Matti knöt försiktigt säckbandet i en smällknut, kastade säcken på ryggen och gick till kvarnrännan. Vattnet forsade, Matti höll säcken så länge under vattnet, att nu borde råttorna därinne väl vara döda. — Hur de sprattla och pipa, de stackarna! — tänkte Matti. — Uff, sådant otäckt göra. Men nu skall jag narra Maja, som är så obegripligen slug!

När allt var stilla i säcken, gick Matti hem, tog säcken med sig och lade den på stolen bredvid sängen, där Majas kjol hängde. Om morgonen ville Maja taga sin kjol och fann till sin förundran en våt säck. — Hvad är det? — sade hon.

— Det är nypotäter — sade Matti. Så slug tyckte han sig ej ha varit i hela sitt lif. Nypotäter! Och så skulle det befinnas vara de så länge förgäfves jagade råttorna! Matti skrattade så, att han föll att sitta på säcken.

— Hör nu, gubben min — sade Maja misstroget, — du är skapad att narras, inte att narra andra. Upp med säckbandet!

Smällknuten skars upp, och där låg klockarens

berömda missa alldeles som hon gick här i världen, med den skillnad, att nu var hon stendöd. Mattis ovanliga munterhet fick en förbluffad ände.

— Dum, dum, dum, dum! — var det första, som Maja fick öfver sina förskräckta läppar. Hon hade kunnat tillägga, som man ofta har skäl att tillägga: — dum och välment!

När hon återfått en bit af sitt förra kurage, tillade hon: — Nu hjälper intet annat, än att bränna upp hela kvarnen!

— Må det? — sade Matti.

— Jo — sade Maja — slug skall man vara.

— Må det? — sade Matti en gång till.

Vaggvisa för ett sjukt barn.

Liten fågel, flyg till bo,
hvila trötta vingen.
Litet öga, sof i ro,
nu så stör dig ingen.
Ute faller vintersnön,
moder redt din bädd så skön;
nog skall mamma vaka
och sin ro försaka.

Sof i hennes hulda famn,
sof på blomsterkudde.
Där är lugn och där är hamn
bortom stormens udde.
Ute går en kulen vind,
plockar ros från barnets kind;
moders ande fläktar
ros, jasmin och nektar.

Ro till drömmens fagra kust
i din lätta julle;
där är lek och där är lust
uppå hvilans kulle.

Där så skiner himlen blå
med så klara stjärnor på,
gula månen droppar
guld på löf och toppar.

Där på drömmens djupa sjö
tusen tankar segla,
tusen häpna frågor dö,
tusen ord sig spegla.
Upp stå de förflutna dar,
allt är som det fordom var,
tiden återvänder
till sin barndoms stränder.

Nu är smärtans törne slött,
nu är sorgen somnad,
liten fot är mer ej trött,
liten arm ej domnad.
Lätt som fågeln, glad och fri,
flyr du tidens flykt förbi,
öfver ljusblå fjärdar,
långt mot hoppets världar.

Finns dock ej så vissnad gren,
som ej våren löfvar,
ingen is, som solens sken
ej dess frost beröfvar,
Intet sår, som smärtan slog,
att ej Han har balsam nog,
som förvandlar öknen
och förskingrar töcknen.

Sof, du milda öga, sof
vid din moders skōte;
sof i Guds, den Högstes, lof
vårens dag till möte.
Sof i oskuld ljuf och kär;
Han, som allt vårt goda är,
skall din blomning frälsa;
Kristus är vår hälsa.

Molnjätten.

(En saga om vackert väder.)

Det var en gång en smed, som kunde smida vackert väder. Honom ville vi ha i vår smedja, han skulle få bra lön. Men vi skola börja från början.

Rikki är yngsta karlen i Viks kungsgård. Rikki heter han, det förstå alla, fastän moster Agathe, som är så kruserlig, säger Richard, när där är främmande. Hvarför skall man fördärfva en gosses ärliga namn?

Sju år är han, kanske litet på åttonde, morsk och pigg. Tre gånger om året klippes hans bruna lugg; fyra gånger klacklappas hans snedgångna stöflar — riktiga stöflar, inga barnkängor! — Han hade gått i småskola med flickor, men dem föraktar han nu och läser hemma för en magister. Om han är flitig? Ja, det vet jag verkligen inte, fråga magistern! När jag sist såg honom i augusti, hade han ferier. Han bodde då i ett slags hönsbur på vinden bredvid magisterns vindsrum och hade ett eget alnshögt fönster, som kunde öppnas mot sjön. För all del, säg inte hönsbur, så Rikki hör det! Han har möblerat sitt sommarslott efter sin egen smak med en verklig säng, en stubbe till bord, en pall till stol, en båt vid namn Aramintha, tjugu centi-

och antände bladet. Det frasade upp, och snart lågo blott några askrå fjun af förkolnadt papper på stubben, som skulle föreställa ett bord.

Men i samma ögonblick rörde sig några små figurer på stubben. Det var ännu halfmörkt, och Rikki måste tända en ny sticka för att se hvad det var. Under och mirakel! Det var sju små flickor, icke längre hvardera än en tändsticka, och de sade till Rikki med en späd slaskvattenröst: — Hvad befaller du, herre?

— Åhå — sade Rikki, som föraktade alla flickor. — Hvad ären I för småkryp, och hvad har jag att befalla eder?

— Vi äro regndroppar — sade de små flickorna. — Den, som förvandlar oss till ånga, är vår herre, hvilken vi måste lyda.

Regndroppar! Vatten! Rikki hade sett ångmaskiner. Nu förstod han hvarför vattenångorna måste lyda maskinistens befallningar. — Nå — sade han efter litet betänkande — efter jag är er herre, så fören mig till Stor-Jukkas smedja! Vi skola segla i dag till Fagerö, och jag vill beställa om vackert väder.

Strax såg Rikki de sju småflickorna åter fördunsta till ånga, upplyfte honom i sitt lätta töcken och bära honom ut i den stormiga rymden. Hi och hej, det gick som en yrande vind öfver toppar och tak! På kortare tid, än en nyckelpiga behöfver för att lyfta skalet af sina vingar och surra i väg, var Rikki redan inne i det svartaste regnmolnet. Här stod den tornhöge, gråskäggige Stor-Jukka vid fullt arbete i sin smedja. Morgonrodnaden glödde i ässjan, blåsbälgen pustade storm, släggan slog åskdunder, molnen sprakade blixtar, molnflisorna flögo fladdrande genom luften och nedföllo som regn på jorden.

— Hvad vill pojken i min smedja? — frågade smeden barskt.

— Kære Stor-Jukka — bad Rikki — vi måste alldeles nödvändigt segla i dag till Fagerö, och jag kommer för att bedja dig smida vackert väder.

— Bryr jag mig om edra små lustresor? — röt den tornhöge jätten. — Åkerfälten lida af torka, källorna sina, boskapen försmäktar af törst, och jag har fått befallning att smida regn. Ur vägen, småpyre, om du ej vill råka ut för min slägga!

— Jaså — sade Rikki. — Nu har jag bedt dig beskedligt, och du svarar mig sturskt. Vet du icke, Stor-Jukka, att jag kan bränna upp regn och att jag är din herre?

Jätten såg styft på Rikki och Rikki såg styft på jätten. Då drogo sig Stor-Jukkas gråskäggiga läppar till ett bredt grin, och han började dundra i mildare ton: — Nej, hör på småpyret! Du har kurage, du, lille Pytt. Tycker du ej, att vi nu ha vackert väder? Hvad kan ett törstigt land bättre begära?

— Det må vara — menade Rikki förtrytsamt — men vi, som skola segla till Fagerö, kalla detta ett nedrigt duskväder.

— Så, så — skrattade jätten — det duger kantänka icke åt småherrarna. Då måste jag bjuda på ett bättre dusk. Skall jag smida en skur af hagel, stora som hönsägg, eller skall jag låta bälgen pusta en storm, som kullvräker hela skogar och bortsopar stora städer med hafsfloden.

— Nej — protesterade Rikki envist — du skall smida solsken och sommarluft, du skall pusta en lagom liten bris för Araminthas nya spritsegel. Var ej så stor på dig, Stor-Jukka! Ser du, jag har mina tändstickor

med mig, akta dig du, om jag tänder eld på ditt moln! I går berättade pappa, att de kunna göra regn i Amerika. Hvad är det nu för en konst att göra regn? Mycket större konst är det att göra vackert väder.

Nu skulle du sett den bistre molnjätten! Rikkis kurage roade honom obeskrifligt. Han tog sig om skägget och brast ut i så hejdlöst skratt, att molnet rämnade, blåsbälgen sprack, städet smälte till vatten och ässjans glödande morgonrodnad rann ut som en lava kring hela himlahvalfvet.

— Har man hört maken till pyssling? Han vill förvandla mig, Stor-Jukka, till ånga, liksom ett tekök! Tappre tordyfvel, jag tycker om dig! Efter jag nu har uträttat min husbondes befallning och vattnat landet, skall du i din ordning få ditt leksaksväder. Titta kring dig, så skall du få se!

Och nu begynte molnjättens nya kommandoord att dåna i rymden till de millioner och åter millioner vattendroppar, som nyss sprakat ut ur hans hammarslag. — Sopa bort den röda lavan, som runnit ut från min ässja kring himmelen!

— Nej, låt den vackra morgonrodnaden brinna! — bad Rikki.

— Håll din mun, lille Pytt, och var icke dum! Aftonrodnad vacker natt, morgonrodnad slaskig hatt. Så... nu är lavan bortsopad. Gör nu morgonhimmelen grå som aska!

— Hvad är det du säger, Stor-Jukka? Smider du åter regn?

— Om du ej tiger, lille Pytt, skall hela Fagerö bada i slask. Begriper du ej, att på mulen morgon följer klar dag. Så... nu är allt aska. Bygg nu regnbågen!

De många millionerna regndroppar marscherade upp i en lång, bågformig paradmarsch på himlahvalfvet i väster. Knappt voro de uppställda, innan lika många millioner strålar af den uppgående solen i öster, kommo ridande på velocipeder fram ur ett hål i den stora askkitteln.

— Halt! — kommenderade molnjätten. — Vänster om! Herrarna Solstråle bjuda upp fröknarna Vattendroppe till en snurredans på min bro. Marsch!

Och nu blef en dans på den skinande bron! Herrarna Solstråle svängde så muntert om med fröknarna Vattendroppe, att de små damernas klädningsfållar skiftade om i alla tänkbara färger, och deras runda kinder blefvo af dansen rosenröda. Då logo herrarna Solstråle som endast de kunna småle, åt damernas förlägenhet, bugade sig artigt, klefvo upp på sina velocipeder och redo in tillbaka i askan genom hålet i kitteln. Fröknarna Vattendroppe gingo hem att kamma sig och knyta sina skoband efter den svindlande dansen. Men hvar var nu himmelens strålande bro? Ja, hvar är nu det vackraste, som tjusat vårt öga i lifvets morgon?

— Det blir regn! — suckade Rikki, när allt var grått omkring honom.

— Gå hem, och lägg dig! — morrade Stor-Jukka.

Huru Rikki kom hem visste han icke själf. Troligen hade de sju små fröknarna Vattendroppe burit honom lika lydigt tillbaka, som de buro honom ut, ty när han vaknade i sin säng, sken solen honom i ansiktet. I detsamma hördes magisterns röst i dörren: — Upp med dig, latmask! Säkerheten är färdig att segla till Fagerö!

Fagerö? Rikki var åter med ett språng på fötterna, och fyra minuter därefter på väg till stranden med Ara-

mintha på armen. Lill-Jukka stod i dörren till smedjan. — Det regnade bra i natt — sade han — men nu har Stor-Jukka smidt oss vackert väder.

— Det är därför att jag skrämde honom med mina tändstickor — förklarade Rikki.

— Kunde tro det — menade Lill-Jukka. — Hvem skulle ej vara rädd för Rikki?

— Inte vet jag, om han var rädd för mig — svarade Rikki litet förlägen — men nog såg det så ut. Vet du, Jukka, nu har jag lärt mig att göra åska och kommendera regnbågen. Nästa gång det regnar skall jag försöka.

— Undrar det? Kanske vi lämna det där åt Vår Herre i himmelen, som kommenderar Stor-Jukka och oss alla. Jag tänker, att han förstår det bättre än vi.

— Rikki! — hördes magisterns röst från båten.

Och Rikki seglade med båten till Fagerö, och Aramintha seglade i kapp med Säkerheten. Och Stor-Jukka skrattade åt Rikki i molnet längst ned vid himlaranden, och herrarna Solstråle hade ätit upp fröknarna Vattendroppe, så att endast några få hunno gömma sig i jungens röda blommor på skogstufvan.

Perdita

eller

Den förlorade våren.

Personer:

Maja, en skolflicka, kallad Perdita.
Svante April, en tjufpojke, stum person.
Eko, en gosse med trumpet.
Prins Florio, skogens konung, förklädd.
En fjäril, gosse.
En slända, flicka.
Två blåsippor, stumma flickor.
Göken, en gosse.
Skolbarnen, gossar och flickor.

Scenen föreställer en skog. De två blåsipporna luta sig sofvande mot en trädstam.

SVANTE APRIL springer dansande in med en blomsterkorg i sin hand, stannar, ser sig tillbaka och gör gäckande åtbörder.

MAJA (utom scenen). **Svante! Min korg! Mina blommor!**

SVANTE (vinkar gäckande med korgen).

MAJA inträder ovig och flämtande. Hon är vinterklädd i päls, muff, hufva, schal, ullvantar och ytterkängor. Svante visar lång näsa.

MAJA. Men så stanna då, Svante, gif mig igen mina blommor! (Svante kastar en slängkyss, flyr och försvinner.) Han flyr, han synes ej mer! O, den tjufpojken! (Höjer rösten.) Svante-e!

EKORÖSTER (från alla sidor). Svante-e!

MAJA (sätter sig pustande på en tufva). Det fattades ännu! Hela skogen gör narr af mig. Och ingen barmhärtig granruska håller fast tjufven, min egen bror, Svante April, som stulit alla mina blommor! (Aftorkar ögonen.) Nej... ingen skall se mig lipa. (Uppstår raskt och gladt.) God morgon, skog! Är jag igenkänd, herr Furuhjelm? Kanske fru Granfelt minns mig från förra året? Var jag ej du med fröknarna Lindgren, Lönnblad, Rönnqvist och Häggblom? Åren förgå, små flickor växa ur sina klädningar... Jaså. Herrskapet ser så obekant ut, herrskapet har inte den äran? Jag måste väl då presentera min lilla person (niger). Jag är Maja, blomsterflickan, som hela Europa, norra Asien och norra Amerika känna. Men i år kallas jag Perdita, den förlorade Maj. Tänken er, i går, sista april, var solsken; i dag, första maj, är vinter och snö! O, hvad jag frös i dag på morgonen, när jag slog upp mina ögon! Alla skolbarn sökte mig och funno mig ingenstädes. Jag hade ju krupit under mitt hvita täcke. Gissa, om det blef sorg och klagan i alla hem! Barnen skulle ju få i dag sin gladaste fridag, och hvar är nu deras glada första maj? Perdita! Perdita!

EKO (osynligt). Perdita! Perdita!

MAJA. Där hör ni det! Men det är icke nog med en röst i skogen. Alla berg, kullar och dalar, alla väntande löfknoppar, alla frusna sångfåglar, alla myggor, som skulle dansa fransäs i dag, söka och sörja mig.

Säg dem bara ett ord, och du skall få hundra svar. Säg till dem: (höjer rösten) Perdita!

(Hundrade osynliga ekon upprepa från alla sidor Perdita! Perdita!)

MAJA. Se så, sakta, låt det nu vara nog! (Ekorösterna tystna.) Märker du nu, skog, att allt i naturen hör oss och svarar oss? Allt väntar, saknar och hoppas med oss... När jag stod upp och sökte mina blommor, hade min bror Svante tagit dem. O, den förrädaren, jag sprang ut att få fatt på honom, och... uh, det var kallt! Min moster, tant Almanacka, kom springande efter mig. (Härmar en hes gumma.) Barn, barn, hvad tänker du på? Går ut i den tunna klädningen och får influensan! (Hostar.) Kläd dig förståndigt, flicka, se här! Och så pälsade hon på mig allt, hvad hon fann i garderoben och som redan var uthängdt för malen i sommar. Jo, jag ser vacker ut! Skall föreställa en blomsterflicka och ser ut som en vinterbuse!

EKO (osynligt). Vinterbuse!

MAJA. Å, tyst du, jag behöfver ej höra det om. (Högre.) Svante-e!

EKO (osynligt). Svante-e!

MAJA (harmset). Håll munnen, din narr!

EKO (som förut). Håll munnen din narr!

MAJA. Nej, det lönar sig då intet att träta med den där. O, hvad jag är frusen och trött! Se där äro två ihjälfrusna blåsippor. Jag vill sätta mig bredvid dem. (Sätter sig.) Förlåt, fru Granfelt, att jag sätter mig på fruns klädningsfåll! (Suckar.) Hvad ljuset är skönt, när det tillika är varmt! Hvad våren är glad, när den verkligen är vår!... Men hvem kommer där? En snögubbe!

EN SNÖGUBBE, insvept i hvitt lakan, med mask för ansiktet och långt, hvitt skägg, inträder, haltande på två kryckor.

MAJA. Hvad han ser gammal och bräcklig ut! Hvarifrån kommer du, fattige gubbe?

SNÖGUBBEN. Från Alperna.

MAJA. Du menar från Lappland. Ingen slant har jag att gifva dig, men är du trött, så hvila dig här på det mjuka granriset!

SNÖGUBBEN. Tack. Jag vill sofva mig varm. (Han sätter sig och insomnar på granriset.)

MAJA. Hvad? Sofver han redan? Och jag är nästan lika trött som han. Om jag skulle hålla mig vaken med en läxa från skolan?... Jangtsekiang eller Blå floden... Hoangho eller Gula floden (gäspar) ... Tschingkiang, Sutscheu, Schanghai... Jag undrar, när prins Florio ändtligen behagar inträffa här i den frusna norden. Han gör sig ingen brådska; han skall bäras in i triumf af hela sitt hof, och det dröjer, innan alla ha klädt sig i hofdräkt. Vi andra (gäspar) få vänta... Om jag skulle sofva en blund? Godnatt, solstråle! (Somnar.)

EN FJÄRIL och EN TROLLSLÄNDA flyga in.

FJÄRILN. Här har vårens flicka gått före oss. Jag ser hennes spår i snön. Slända, jag är frusen och hungrig, gif mig en enda körsbärsblomma!

SLÄNDAN. Fjäril, jag är frusen som du och mycket törstig. Gif mig en blå sjö med krusiga vågor!

FJÄRILN. Om jag vore en sparf, skulle jag strax äta upp dig.

SLÄNDAN. Om du vore en daggdroppe, skulle jag strax dricka upp dig.

FJÄRILN. Hör du, slända, jag tycker vi två kunde blifva ett par. I går, när solen sken, kröpo vi båda ur puppan; i dag, utan sol, kunna vi dö tillsamman. Vi ha lefvat en dag och en natt som goda vänner. Vi ha lefvat nog.

SLÄNDAN. En dag i ljus, en natt i skugga. Du har rätt, låt oss dö i natt vid hvarandras sida i snön.

De sätta sig på marken och insomna. Snön * faller hvit öfver dem, öfver Maja, snögubben och de två blåsipporna. EKO framträder.

EKO. Stackars barn! Gud såg på dem med sin varma sol, och de vaknade till lif. Gud bortvände sitt ansikte, och de voro ej mer! Deras lif var en dag och en natt. Men Gud är barmhärtig, han skall åter uppväcka allt, som tåligt lider och dör på jorden. Jag vill lägga den första gröna videkvisten öfver fjärilns och sländans graf. (Han lägger en grön kvist öfver dem.) Man säger, att jag är elak och pratsjuk. Det är för att alla gyckla med mig. Men jag kan också vara god. Säg mig vänliga, vackra ord, och jag skall svara, som man talar till mig. (Lyssnar.) Hvilket dån af en brusande vind! Det är Zefyr, som sopar skogen. Han är prins Florios kammartjänare, han väntar sin herre och städar hans gröna slott. Florio är en beskedlig gosse, men litet fåfäng, som alla unga prinsar. Han vill hålla ett kungligt intåg. Därför får de andra vänta och frysa. (Lyssnar åter.) Men hvem drillar där högt i skyn? (Man hör lärkan drilla.) Skulle det vara lärkan? Omöjligt, hon fryser ihjäl. (Ny drill.) Men det är likväl hon! Jag håller vad om allt skvaller i världen, att nu kan prins Florio ej vara långt borta. Det fattas bara, att också göken . . . (Göken gal.) Nej, hör, där är han verkligen.

(Göken, en bevingad gråklädd gosse framträder.)

GÖKEN. God morgon, Eko! Hvarför svarar du ej på mitt kucku?

EKO. Nej, hör nu, kucku lilla, det måste vara ett

* Snön göres af hvitt, finklippt papper.

misstag. Jag ser ingen blå himmel, snön har upphört, men regnet slår mig i ansiktet. Fru Granfelt, var så god och låna mig en paraply.

GÖKEN. Prins Florio, skogens unge konung, hälsar sina trogna träd, örter, blommor och fåglar. Han återkommer från Alperna till sitt nordiska rike och frågar, om han är välkommen.

EKORÖSTERNA (rundtomkring). Välkommen!

GÖKEN. Bort alla vintermoln, isar, snö, mörker och dimmor! Blå himmel, grön jord, fritt haf! Alla bäckar på språng! Alla skogar i löf! Alla ängar i blom! Alla barn i ringdans!

EKO. Och det skäms han inte att inbilla oss, medan (hostar och snyter sig) folk och fänad förgås i hosta och snufva. Hvar är hans prins? Jag ser honom inte. Jag är hes, jag förlorar min vackra röst, jag kan inte sköta mitt ämbete mer.

GÖKEN gal högt tre gånger med pauser emellan. Vid första ropet reser sig snögubben. Vid det andra låter han sitt hvita lakan, skägget och masken falla. Vid det tredje står han som en ung blomsterklädd prins midt på scenen.

FLORIO. Här är jag, skog! Här är jag, himmel! Här är jag haf! Allt stort kommer tyst. All morgon dagas ur natt. All vår grönska ur vintersnö. Allt som lider, skall andas hälsa. Allt, som dör, skall vakna till nytt lif.

(Vid dessa ord resa sig Maja, de döda blåsipporna, fjäriln och sländan.)

FJÄRILN. Så förunderligt! Jag drömde, att jag frusit ihjäl.

FLORIO. Nej, du skall lefva lycklig ditt korta fjärilslif. Du skall en hel vecka ännu flyga från blomma till blomma och prisa Gud.

SLÄNDAN. Jag drömde om en blå sjö, som jag aldrig skulle få se.

FLORIO. Du skall flyga i glimmande solsken öfver de blå vågor, och när du dör, skall Unda Marina bära dig som ett diamantsmycke på sitt fladdrande hår.

MAJA. Florio, Florio, hvar har du dröjt så länge? Vi väntade dig som en prins i lysande triumf, och du kom som en fattig snögubbe, okänd och glömd!

FLORIO. Hvem är du, gamla frusna gumma, som jag aldrig sett förr?

MAJA. Han frågar mig hvem jag är! Och det var likväl jag, som i tusen år byggt kvarnar med honom i bäcken och målat fjärilarnas vingar och nystat guldtråd i morgonrodnadens slöja! Se, hur de murat in mig i vinterns pälsar.

FLORIO. Är det du, Maja? O, de grymma, förståndiga människorna, hur ha de misskädt vårens gladaste flicka! Kom, tag din frihet åter! Du, muff (han bortkastar muffen), skall blifva en lekstuga för ekorrens ungar. Du, vinterhufva (han bortkastar hufvan), skall blifva ett passande kråkbo. Du, schal (han bortkastar schalen), skall fladdra för vinden i skogens högsta grantopp. Dig, päls (bortkastar pälsen), förärar jag åt jultomten nästa jul. I den högra kängan (bortkastar ytterkängorna) skall sädesärlan och i den vänstra skatan värpa sitt ägg.

MAJA (som nu står i blomstprprydd vårdräkt). Jag har en bön till dig, Florio. Alla skolbarn ha i dag sin fridag, och alla ha varit olyckliga för kölden och snön. Bed himmelen klarna! Gif oss en vacker första maj!

FLORIO. Har icke göken redan lofvat er det? Titta upp! Hvad ser du?

MAJA. Solen! Solen!

EKO. Solen! Solen! (Lägger fingret på munnen.) Ack,

förlåt, min prins, jag har varit hes i tjugu minuter och ej kunnat sköta mitt ämbete, men nu kan jag ej tiga längre.

FLORIO. Prata du, Eko, och låt skogen genljuda af glada röster. (Skolbarnen inkomma från båda sidor.) Hvar är min kapellmästare?

GÖKEN. Hvad befaller ers höghet!

FLORIO. Stäm upp till dans! Alla barn i ringen! Alla löf i beredskap att fladdra! Alla fåglar i kvitter! Alla myggor i kadrilj — men på behörigt afstånd!

(Alla skolbarn, fjärilar, sländor och blåsippor taga i ring kring Florio, som räcker sin hand åt Maja. Eko blåser i sin trumpet. Göken gifver signal med kucku.)

Skolbarnens majsång i dansen. *

Spraka, vinterfrost, i drifvans hvita snö!
Braka, blanka is, för skridskon på vår sjö!
Här är ingen rädd för nattens frusna troll.
Våren gömmer sig i drifvans klädningsfåll.
Sväng på klacken, han är re'n i backen!
Majsol blänker huld vid himlens mörka bryn,
majsol stänker guld i röda morgonskyn!
Spraka, vinterfrost, i drifvans hvita snö!
Braka, blanka is, för skridskon på vår sjö!
Här är ingen rädd för nattens frusna troll.
Våren gömmer sig i drifvans klädningsfåll.
Sväng på klacken, han är re'n i backen!

Nu så kransa vi med blommor vårens kung,
nu så dansa vi i ring på skogens ljung.
Alla grenar gunga, bäcken är på språng,
alla fåglar sjunga vårens ottesång.

* Melodi n:r 101 i Jul. Hammarlunds »Barnens sångbok».

Maj oss hälsar: bort galosch och pälsar!
Aldrig såg man förr så grön en skog i svaj,
aldrig såg man förr så skön en första maj!
Nu så kransa vi med blommor vårens kung,
nu så dansa vi i ring på skogens ljung.
Alla grenar gunga, bäcken är på språng,
alla fåglar sjunga vårens ottesång.
Maj oss hälsar: bort galosch och pälsar!

(Leken slutar med blomsterregn.)

Kusken.

(Yrkesvisa 24.)

Jag sitter så högt, och jag ser mig omkring,
på vägar och gator och portar.
Fritrafvare har jag i redet på spring,
så flinka som renar och hjortar.
Och Örn heter en
med vingar till ben
och Lejon den andra, som flyger i sken.
Så, så,
passa på!
Hej hopp, mina fålar, för nu skall det gå!

Ur vägen patrask, när jag kommer med gny,
så gnistorna spraka ur stenen!
Och pojkarna springa, gesällerna fly,
madammerna röra på benen.
Ptro! Ptro! Stilla! Håll!
Där drillar ett troll,
hundstackarn sprang för mitt hjul som ett fjoll.
Jaså,
kan han stå?
Han lefver! Han linkar! Nå nu kan det gå.

Nu ut ifrån staden! Där möter en grind,
tvi, ha vi nu tid till att vänta?
Men hvem kommer där, som en flygande vind?
En liten, en barfota jänta.
Nå, tack ska du ha,
det där var nu bra,
här trillar en slant. Sök i diket! Hurra!
Seså,
låt nu gå!
Må grindarna ryka, så stickorna stå!

Min örn och mitt lejon, dem håller jag af,
de äro af finaste rasen.
Men nog få de frysa som uslaste slaf,
när herrskapet dröjt på kalasen.
Då breder jag mjuk
ulltäcke och duk
omkring mina fålar, så ingen blir sjuk.
Så, så,
mina två!
Min örn och mitt lejon, som prinsar ni må.

Vi ha ju ett hjärta. Guldfålen, var trygg!
Och hafre så får du för resten.
Den borde få själf smaka pisken på rygg,
som näns fara illa med hästen.
Mer vett har ju han,
än mången en man,
som svär åt sitt kräk som en äkta tyrann.
Så, så,
låt nu gå!
Hvarthän? Det vet Gud, men jag säger, kör på!

Fiskaren.

(Yrkesvisa 25.)

Hej, Anders och Mårten och Stina och Maj,
nu gå vi till noten. Lang' hit min kavaj!
Stor sak, om det regnar och blåser ett grand!
Nu vid Mikaeli går siken i land.
Om sjön litet vräker
och storbåten läker,
så glöm inte öskaret, pojkar, på strand!

Seså, nu är varpet så rundt i sin våg,
nu gäller att hala på telar och tåg.
Stopp, vast litet, ruska där borta på flarn,
för siken vill lista sig ut ur vårt garn!
Stå inte och grina,
för slaskvattnet, Stina!
Uppskörta din kjol, och sjung gladelig, barn!

Jag minns hur i somras du sjöng där vid ön,
när hurtigt du halade skötan ur sjön
och strömmingen blänkte, hvar maska var stinn
och blankaste silfver vi kapade in.
Hvad, skall du nu lipa
för Kalle, din snipa?
Han snyter Amerikan bort och är din.

Och vore Amerikan aldrig så rik
på lax och på strömming, och flundror och sik,
så öser jag hellre min fattiga gröt
ur egen sjös gryta med notar och sköt.
Och skrattar åt feta
småherrar, som meta
sin mört och sin abborr, där gyttjan är blöt.

Nej, jag är en sjöman på fräsande våg,
min drake är ständigt på vikingatåg.
Min åker är hafvet, där sår jag mitt bröd,
där gungar min planka på lif och på död.
Och kantrar min julle
på vågornas kulle,
är hamnen hos Gud, och där är ingen nöd.

Spågumman.

(Yrkesvisa 26.)

Om jag vet hvad som sker
i en kommande dag?
Jo, jo, men, det tror jag,
och jag vet mycket mer.
Jag kan spå exellent
det, som aldrig har händt,
som man aldrig får se
och som aldrig kan ske.

Allt beror, om ni då
vilja tro på mitt ord,
som om himmel och jord
skulle svärja därpå.
Men om icke ni tro,
om ni skratta, jo, jo,
si då händer, att allt
är som purradt i palt.

Lilla fröken, kom hit,
gif mig tassen, så där,
låt mig se hvad där är!
Aj, så fin och så hvit!

Där går linjer och streck . . .
Jag ser tydligt en käck
ung student . . . det är han,
som en gång bli er man.

Nej . . . här är en kadett,
han är fattig och kär . . .
En kapten kommer här
med förgylld epålett . . .
Men hvad nu? En rival,
en tjock, gammal genral!
Snart ett dussin komplett . . .
stackars lilla kadett!

Ta vi korten härnäst?
Eller koka vi snart
en kopp kaffe med fart?
Jag tror kaffe är bäst,
för då smälter som smör
lilla frökens humör.
Jo, hurra! I gevär!
Si, kadetten är där!

Mellan smörgåsarna.

Mamma rensade hallon vid stora matbordet. Vicke satt barfota på en pall och åt smörgås. Hans våta skor stodo bedröfliga inviď kakelugnen och väntade solsken.

— När jag blir stor och mamma blir liten, skall jag åka mamma i vagn, så att mamma inte blir våt om fötterna. Mamma skall inte vara rädd, jag skall köra själf.

— Tack skall du ha.

— Jag skall bygga ett guldslott åt mamma med fyra fönster, och mamma skall vara mitt lilla barn. Jag skall kamma och tvätta mamma, så att mamma blir riktigt snygg, och inte skall mamma krångla, för ser mamma, det är för mammas eget bästa.

— Men, Vicke, jag har ju redan varit liten en gång, och hvar var du då? Inte kammade du mig, och inte körde du mig i vagn, och inte byggde du ett guldslott åt mig. Hur kunde du så försumma dig?

— Inte minns jag det, mamma.

— Nej, jag såg inte till min gosse då. Han måtte ha varit i skogen att plocka bär. Och när jag var ute i regnet, som du brukar vara, lät det klips, klaps i

vattenpussarna. Vicke, Vicke, hur kunde du låta mig bli så våt om fötterna?

— Ja, men mamma, hvarför sökte du mig inte. Var jag stor då?

— Jag vet inte, om du var stor eller liten, jag såg dig ju inte. Jag visste ej, att det fanns någon Vicke i hela världen. Men jag var liten och hade en mamma, som du, och hon kammade och tvättade mig som en porslinsdocka.

— Ja, och när du blef stor, blef din mamma liten, och du bar henne till badbunken. Byggde du ett slott åt henne?

— Hur skulle jag bygga, jag som var flicka! När jag blef stor, blef min mamma så liten, att jag såg henne inte mer. Jag såg den tomma soffan, där hon brukade sitta, när hon höll mig i famnen. Jag såg hennes vackra blå klädning, som hängde i garderoben, och hennes psalmbok, som hon brukade bära med sig i kyrkan, och där hennes namn stod skrifvet med stora bokstäfver. Jag kände inte mer hennes armar omkring min hals, hennes kyss på min panna och hennes goda, varma ögon, som sågo på mig. Jag hörde henne ej mer läsa aftonbönen med mig: Gud som hafver barnen kär . . .

— Sprang hon bort från dig?

— Hon somnade en dag, och så var hon borta. Ingen har hållit af mig så, som hon höll af mig.

— Jo, jag, mamma!

— Tror du? När du blir stor och jag blir liten, glömmer du mig som den saga du hörde i går.

— Å, nej. Jag minns Robinson och Sampo Lappelill, som red på en varg.

— När du blir stor och jag blir liten, skall du få en annan mamma, Vicke. Då har du din stora moder,

fäderneslandet. Försvara henne, och bygg åt henne ett guldslott!

Vicke såg en stund mycket betänksam ut. Hans tankar gingo i en rund ring som harar i skogen och kommo tillbaka precis till samma punkt, där de börjat.

— När jag blir stor — sade han — skall jag bygga ett skepp och segla till Afrika och slå ihjäl alla tigrar och ormar, men lejonen skall jag låta lefva, för de skola bli mina jakthundar. Elefanterna skola bli mina hästar, och jag skall bygga ett stall åt dem så stort som en kyrka. Jag skall rida på dem, så att de trampa ned skogen som gräs. Har mamma ridit på en elefant?

— Nej. Hvarför duger inte din snälla Grålle mer till ridhäst åt dig?

— Ser mamma, Odins häst, Sleipner, hade åtta fötter, och Grålle har bara fyra.

— Elefanterna ha också bara fyra fötter, och Vicke stackare har bara två.

Vicke betänkte sig.

— När jag blir stor, mamma, skall jag slå ihjäl alla röfvare och alla vargar och alla turkar.

— Nå, nå, inte skall du vara så sträng! Du skulle skicka turkarna i skolan för att bli kristna.

— När får jag gå till skolan, mamma?

— När du har lärt dig alla bokstäfverna.

— Jag kan redan A, B, D. Jag kan räkna till fjorton. Ett, två, tre, fem, sex, tretton, fjorton.

— Ja, jag hör. Och när du blir skolgosse, hvad tänker du sedan bli? Prins, präst, borgare, bonde, tiggare, tattare . . .

— Söta mamma, får jag ännu en smörgås?

— Gå till skänken och bred dig en! Hvad tänker du bli, när du blifvit så lång som pappa?

— Jag skall bli kung ... men här är så litet smör.

— Var nöjd med litet! Man skall rätta mun efter matsäcken. Hvarför vill du bli kung?

— För att då får jag göra allt hvad jag vill.

— Jaså. Skall jag berätta en saga för dig?

— Ja, mamma. En lång saga.

— Nå, så lång blir hon inte denna gången. Gossar och flickor voro församlade på ängen midsommarkvällen. Och då beslöto de att välja sig en kung, för att de skulle få göra allt hvad de ville.

— Och så valde de lejonet till sin kung.

— Några ville ha ett lejon och några en örn, men andra voro rädda att bli uppätna. Några tänkte på julgubben, men huru skulle han duga till kung på midsommarkvällen? Så hände sig, att de alla voro hungriga och då valde de enhälligt smörgåsen till sin kung.

Vicke såg mycket förvånad ut, men han hade munnen full och kunde ej svara.

— Ja, smörgåsen blef utropad till kung och bars i triumf kring ängen. Därefter åto de upp honom. Det var just det de ville, efter de skulle få göra allt hvad de ville.

— Mamma skulle berätta en lång saga — bad Vicke enträget, litet besviken på smörgåskungen.

— Jag kände tre unga tallar på berget, där månen går upp och vindarna bruka flaxa förbi, när de gå hem att sofva i klyftan. Guldtopp, Silfvertopp och Ulltopp hette de tre tallarna: stjärnorna hade gifvit namn åt dem, och molndrottningen var deras gudmor. Alla tre voro glada och frimodiga i sitt hopp, att de skulle blifva

någonting här i världen. Och efter de stodo högt och hvar morgon drucko molndrottningens mjölk, vuxo de raskt i solskenet och sågo ned på småfolket i dalen.

— Kantänka, hvad de där tycka sig vara förnäma — sade enrisbusken åt kråkriset. Och så sträckte han ut sig för att också blifva ett träd, men det lyckades icke, han hade med sina knappnålar råkat fastna i mossen.

En afton hände sig, när nordanvinden körde molndrottningens vagn öfver berget, att hästarna trasslade in sina seldon i de tre tallarnas yfviga kronor, så att vagnen med drottningen blef hängande på deras grenar. Man kan tro, att där blef ett väsen på berget! Vinden tjöt, och molnet grät, och enrisbusken sade till kråkriset: — Där ser man följderna af att ungdomen nu för tiden går med så långa luggar. Skynda dig, granne, spring till skräddaren och låna en sax, så skall jag klippa tallpojkarnas kronor!

— Ur vägen, kryp, jag hjälper mig själf! — röt nordanvinden. Och så luggade han så eftertryckligt de tre tallarna, att han fick sina hästar lösa och vagnen på rätt igen. Men Guldtopp, Silfvertopp och Ulltopp stodo skamflata där, som nyklippta skolpojkar. Ingen magister fick nu tag i deras lugg.

— Kurage, gossar — ropade molndrottningen, när nordanvinden galopperade bort med henne. — Ha ni blifvit luggade för min skull, så vill jag också belöna eder. Hvar och en af er skall få välja själf, hvad han vill bli här i världen.

Skulle tro det var kungsord! De tre tallarna fortforo att dricka molnets mjölk och suga bergets järn. Snart hade deras kronor åter vuxit lummigare än förr, och så blefvo de höga furor, i hvilka örnarna byggde

bo och åskan tyckte om att ladda sina kanoner. Men stjärnorna hade hört molndrottningens löfte och voro nyfikna att veta, hvad de tre tallarna ville bli, när de vuxit så höga.

— Kära — sade stjärnorna till västanvinden, som slokade sina vingar på berget — fråga dem du, hvad de ämna bli!

Västanvinden ruskade skalkaktigt tallarnas kronor och sjöng:

Hulevi, hugg i,
sjuttisju mil förbi!
Hvad är det som Guldtopp tänker bli?

— Jag vill bli den högsta, för att molndrottningen är min gudmor — svarade Guldtopp.

— Jaså — sade västanvinden. — Nå:

Hulevi, hugg i,
sjuttisju mil förbi!
Hvad är det som Silfvertopp tänker bli?

— Jag vill bli den största, för att jag har vuxit ur berget — svarade Silfvertopp.

— Jaså — sade västanvinden. — Nå:

Hulevi, hugg i,
sjuttisju mil förbi!
Hvad är det som Ulltopp tänker bli?

— Jag vill bli den arbetsammaste, för att Gud har skapat mig till att göra nytta i världen — svarade Ulltopp.

— Jaså, Hulevi! — Och med ett hopp var västanvinden på närmaste stjärna för att berätta tallarnas svar. Enrisbusken stack kråkriset i sidan och sade:

— Hör du, granne, hvad tallarna säga? Den, som lefver får se.

Här tystnade mamma, som om det nu vore slut på sagan.

— Hvad blefvo de? — frågade Vicke nyfiket.

— Efter den tiden reste jag utomlands — sade mamma — och var många år borta. När jag kom tillbaka, ville jag hälsa på mina gamla vänner tallarna, men fann endast deras afhuggna stubbar på berget. Solen sken som förut på höga och låga, vindarna hoppade kråka på klipporna, molnen seglade tysta på aftonhimlen. — Hvad i alla dagar kan det ha blifvit af Guldtopp, Silfvertopp och Ulltopp? — sade jag till mig själf.

— Det skall jag säga dig — svarade en liten hvass röst på bergsluttningen, och jag igenkände enrisbusken. — Guldtopp, som skulle blifva den högsta, blef en tornspira, och på den var en rostig vindflöjel, som ständigt trätte med vindarna. En vacker dag, när flöjeln grundligt förargat nordanvinden, hände sig ej bättre, än att hela tornet blåste omkull. Silfvertopp skulle blifva den största, och det såg inte så ut, för han blef huggen i små bitar och svarfvad till kägelkung. Men han var ändå tre kvarter hög, och de andra åtta käglorna voro bara två kvarter. Och när klotet kom rullande på banan och slog omkull alla de åtta, men kringskuren kung stod kvar, ropade kägelpojken så högt som han kunde, för att få sig en slant: — Hurra, hurra för vår store kung!

— Och Ulltopp? Hvad blef det af Ulltopp?

— Ulltopp var icke den längsta, men den mest kärnfriska — berättade enrisbusken. — Det var fråga om att såga honom till furuplankor, men så behöfdes en riktigt grof och stark hjulstock till den stora kvarnen vid forsen, och då fanns ingen bättre i hela skogen än

Ulltopp. Det är nu han, kring hvilken det stora kvarnhjulet vänder sig. Han bär det, han. I många år har han redan malat, och ännu, när ingen mera minns Guldtopp och Silfvertopp, skall Ulltopp mala människans bröd.

Vicke satt tyst och såg åter mycket betänksam ut.

— Nu är den sagan slut — sade mamma. — Hvad tänker du på?

— Jag tänker: om jag skulle bli mjölnare — svarade Vicke. — Mamma skulle få bo med mig i kvarkammaren.

— Men du skulle ju bygga ett guldslott åt mig?

— Ja, ser mamma; men kan man inte förgylla kvarnen?

Folkskolebarnens vandringssång på vägen till skolan.

Vi vandra så glada i ungdomens vår,
i morgonens vind och med kransar i hår.
Vi vandra i höst och i vintersnö,
på drifvande vägar och frusen sjö.
Vår stuga blef för trång,
och vägen blir ej lång,
han kommer oss mot, och han vingar vår gång,
vi vandra till skolan med modiga steg
för Gud och hans sanning vår lyckliga väg.

Vi äro den morgon, som gryr för vårt land,
dess kommande dag är ju lagd i vår hand.
Vi äro dess grönaste åker i knopp,
vi såddes i kärlek, vi blomma i hopp.
Växa än en liten tid,
vårt sköna land, i frid;
vi komma, vi komma att strida din strid,
att bära din börda och bygga ditt hus
med fäderne tro och med nutids ljus.

Så vandra vi ut från vår hemgårds grind,
som asparnas fjun uti vårens vind.
Vår fader i himlen, som leder vår färd,
han reder vårt fäste i villande värld.
Stig högt, vår glada sång,
som klara källors språng!
Vår tid, ja vår tid skall ock komma en gång.
Vi vandra i väntan, vår bön skall bli hörd,
de blommande ax skola bära sin skörd.

(Mars 1896.)

Behåll din krona.

Du lilla kära med ögon klara,
bed Herrens ängel dig väl bevara!
Guds rikes älskade barn du är
och vet ej, att du dess krona bär.
Behåll din krona! Behåll din krona!

De skola komma, de onda tankar
af mycken synd, som i världen vankar.
De vilja stjäla din dyra skatt
och byta morgonens ljus till natt.
Behåll din krona! Behåll din krona!

Och när de säga: minns årens heder,
du är ej mera ett barn, som beder,
ett barn, som älskar, ett barn, som tror,
ett barn, som lyder, du är nu stor:
Behåll din krona! Behåll din krona!

Behåll Guds rike, som blef dig gifvet,
din tro på Jesus, din tro på lifvet;
ditt lätta löje, din korta tår,
din omedvetna, daggfriska vår!
Behåll din krona! Behåll din krona!

Så många ville din krona vinna,
som söka, söka och aldrig finna,
som ständigt fråga, men få ej svar.
Behåll Guds rike i hjärtat kvar!
Behåll din krona! Behåll din krona!

(Aug. 1896.)

Moppe.

Vet du, mitt barn, hvad din skyddsängel skulle säga, om han sutte en morgon bredvid din säng och såg dig klädd att gå ut till dagens arbete? Han skulle säga: »Bed Gud om klara tankar, och gif dem ett innehåll af nyttiga kunskaper. Älska det goda, hvar du än finner det, och afsky det onda, hur det än lockar dig. Bevara din inbillning ren, så att Gud hvarje ögonblick kan se in i dig som i en kristallklar källa. Men framför allt annat lär dig försaka din egen vilja och böj den till frivillig lydnad för det som är rätt, så har du lärt dig den svåraste konst i världen. Af viljan beror handlingen, och af handlingen beror en människas värde. Men att böja sin egen vilja, det kostar mycket motstånd och ofta tårar. Många berömda hjältar och konungar hafva behärskat länder och folk, men gått under, emedan de icke förstått att behärska sig själfva.

Jag vill berätta dig tre minnen från min barndom. Det var obetydliga tilldragelser, men hvilka jag icke lätt glömmer, emedan de lärt mig huru barn skola böja sin egen vilja.

Jag var ett af de lyckliga barn, som ha ett godt hem och goda föräldrar. Min far och min mor sågo

oss gärna glada och nekade oss aldrig ett oskyldigt nöje. Vi hade mycken frihet, men alltid med villkor af sträng, helst frivillig lydnad. Mina föräldrar hade af egen dyrköpt erfarenhet lärt hvad den stora konsten att försaka sig själf är värd.

Jag var sju år gammal, och min syster fem år, när min mor en dag kom hem från en begrafning och medförde, som det då brukades, en stor kringla åt barnen. Hon delade kringlan i två lika stora hälfter, och vi voro just i beråd att låta den smaka oss förträffligt, när min far helt oförmodadt sade: — Försök att spara den till i morgon!

Vi sågo förvånade på hvarandra. Hade vi icke fått kringlan med rättighet att göra med den hvad vi ville?

— Ja — fortfor min far — kringlan är eder, ni ha full frihet att äta upp den nu genast, men försök att spara den till i morgon!

Jag betraktade kringlan med en kännares blick. Hon var alldeles färsk, läcker och saffransgul; några stora russin voro infattade som pärlor i hennes svällande rundning. Snålheten i mitt barnahjärta sade: smaka blott på en bit, en enda bit, du kan ju spara resten till i morgon! Och jag smakade. Men den enda lilla biten smakade efter mer, och slutligen återstodo af kringlan endast russinen. Hvarför skulle de sparas? De gingo samma väg som det öfriga. Min far teg.

Följande morgon kom min lilla syster och visade med triumf sin sparade halfva kringla. — Nu skall den smaka dubbelt bättre än i går — sade hon.

Jag ville ej låta henne märka, att jag blygdes. Jag advocerade med mitt samvete, som det brukas vid sådana

tillfällen. Kringlan var ju min, jag hade ju lof att göra med den hvad jag ville.

Ett par år därefter, en vacker novemberdag, hade vår skola skridskolof. Den första isen på älfven låg blank som ett spegelglas. Man kan tänka sig skolgossarnas förtjusning. Vi hade alla stämt möte på isen klockan tio förmiddagen. Vi skulle flyga som fåglar på fria banor ända till mörkningen.

Jag hade putsat mina skridskor blanka som solsken, när min far klockan nio vid frukosten yttrade, liksom hade han plötsligt erinrat sig något: — Sade du icke, att du hade en svår läxa i bibliska historien till i morgon?

— Ja, men med den tänker jag nog bli färdig i afton.

— Vore det inte bättre att nu stanna hemma och läsa din läxa?

Tårarna kommo mig i ögonen. — Pappa har ju lofvat mig åka skridsko i dag!

— Gör som du vill, du har mitt löfte. Men går du till isen, skall du kanske ångra dig i morgon.

— Visst inte, pappa!

Bibliska historien låg uppslagen på mitt bord. Det var något inom mig, som sade: — Om du ändå skulle läsa din läxa först? — Jag tog boken och läste med förtviflans hastighet. Bokstäfverna dansade för mina ögon på skridskor. Jag minns det ännu: läxan var Jakobs tolf söner med deras mödrar och efterkommande. — Nu kan jag dem — sade jag efter en kort stund och försökte öfvertyga mig själf, att jag kunde perfekt. Klockan elfva var jag på isen. Här lyckades jag glömma alla Jakobs tolf söner, från Ruben ända till Benjamin, så

komplett, som hade de aldrig funnits i denna världen för att stå i vägen för skolgossarnas nöjen.

Om aftonen var jag för trött att läsa, det gick inte, jag somnade från hela Abrahams släkt. Och följande morgon gick det så, som min far hade förutsett. Jag stakade mig grundligt, och det var en ringa tröst, att hela min klass gjorde detsamma, med undantag af en enda gosse, som ej varit på isen i går, för att han hade tandvärk.

Hemma bekände jag uppriktigt mitt nederlag, men tillade, att jag ej var sämre än andra. En enda af oss kunde uppräkna Jakobs söner, och han hade haft tandvärk i går.

Min far smålog. — Måste man nödvändigt ha tandvärk, för att göra sin plikt? Är det ej bättre att göra den frivilligt?

Profven fortforo tid efter annan, ofta med nederlag, stundom med seger. Och det märkvärdiga var, att den första segern gjorde de följande lättare, men på samma gång förökades blygseln öfver ett nederlag.

Ännu hade jag icke uppoffrat något för andra. En slant i kyrkhåfven, ett brödstycke åt tiggaren, det var ju icke min gåfva. Jag skulle försöka att gifva bort mitt käraste.

Jag hade en kälke, Moppe benämnd, järnskodd och med en rand i järnstängerna under medarna, som gjorde, att han löpte förbi alla andra i backen. Moppe var min stolthet och min dyrbaraste skatt. Om dagen var han min kapplöpare, om kvällen bar jag honom in i mitt sofrum för att vara riktigt säker om honom. Jag var så afundsjuk om Moppe, att ingen vid lifsstraff skulle få röra honom utan min tillåtelse.

Vår närmaste granne var smeden, och hans gosse

Josua af samma ålder som jag. Vi voro dagliga lekkamrater, men icke alltid de bästa vänner. Josua hade också en god kälke, som han kallade Flinken, och Flinken och Moppe voro ärelystna rivaler. Flinken försökte alltid att köra förbi Moppe och misslyckades vanligen, men det hände ibland, när jag styrde oskickligt, att Flinken hann före Moppe, och detta förtretade mig. Det kom en knut på vänskapen, och hvar och en prisade sin kälke såsom den yppersta.

Så beslöto vi en dag att anställa en afgörande täflan om segerpriset och medtogo två andra gossar som vittnen och skiljedomare. Vi begåfvo oss till den högsta bergssluttningen i närheten, benämnd Himmelsbacken, där en brant och krokig dalgång ledde ned från höjden till isen på älfven. Den, som hann längst på isen, skulle förklaras som segervinnare. Vi lottade om hvem som skulle åka förut, och lotten föll på Josua.

Han lade sig på magen, och Flinken flög af som en pil. Efter honom kom också jag på magen med Moppe. Det var ett mandomsprof, som icke mången vågade, att åka i denna ställning utför Himmelsbacken, och det bar af med svindlande fart, så att ingen hvarken hörde eller såg annat än yrande snö i den branta bergsklyftan.

Men nu gick kälkspåret i brantaste krökningen vid sidan af ett bråddjup till höger. När jag kom dit så framlutad i blindaste farten, hade Moppe kommit fortare, än Flinken hann undan, och stötte så häftigt mot Flinkens bakmedar, att Flinken och Josua kastades åt sidan utför branten och tumlade ned i bråddjupet. Moppe åter fortsatte sin skenande fart och stannade icke förrän på isen.

Vi skyndade att uppsöka Josua och funno honom liggande orörlig nere i klyftan; jag trodde honom vara

död. Flinken låg ett stycke därifrån med afbrutna medar. Man kan tänka sig vår bestörtning.

Josua var ej död, han var endast afsvimmad i fallet, vaknade åter klagande och försökte resa sig, men kunde icke. Vi drogo honom på en af kälkarna till hans hem. Här befanns, att han afbrutit högra armen och illa vrickat sin högra fot.

Han låg länge sjuk, och jag besökte honom alla dagar. Det gamla gnabbet om kälkarna var nu glömdt, intet ondt ord var oss emellan. Han förebrådde mig icke sin olycka, han urskuldade den. — Hur skulle du kunnat se i den starka farten framför dig! Och Moppe, vet du, är ändå den bästa snabblöparen i hela världen. Flinken hade ett så stort försprång, och ändå hann Moppe upp honom!

När jag berättade detta för pappa, sade han småleende: — Flinken ligger nu med afbrutna medar. Hvar skall Josua få en annan kälke?

En annan kälke? Jag förstod meningen, men den upprörde mitt innersta. Moppe, min stolthet, min skatt, mitt käraste, skulle jag någonsin kunna bortskänka honom? Jag svarade undvikande: — Smeden skall göra en ny kälke åt Josua.

— Och om Josua får en ny kälke, hvilken glädje har han af den, när han alltid måste tänka på Moppe som den bästa i världen?

Jag stred förtvifladt mot denna tanke; jag harmades, jag blydes, jag grät. Min Moppe? Aldrig! Och åter sade jag till mig själf: — Om nu Josuas högra arm blir styf för hela hans lifstid och du, fastän oskyldigt, är skulden därtill, är du icke skyldig honom en godtgörelse för allt hvad han lidit och kanske ännu skall lida?

Tre dagar därefter hade jag blifvit herre öfver det

sega motståndet i mitt inre. Jag sade till min far: — Josua skall få Moppe! — Då såg jag i min fars blick en tår af glädje. — Rätt så, min gosse — sade han ömt. — Alltid ditt samvete, alltid din plikt, om det ock skulle ske med blödande hjärta! Du har vunnit den största af alla segrar, segern öfver dig själf, och, tro mig, belöningen skall ej uteblifva!

Han hade rätt, belöningen uteblef icke. Från denna stund kände jag mig så glad, så lugn, som hade jag själf fått en dyrbar gåfva, i stället att bortskänka en. Josua fick Moppe och dolde ej sin förtjusning. Utan afund kunde jag se honom med denna snabblöpare besegra alla andra. Hans ära var min ära. Hans arm läktes och blef icke styf. Vi blefvo vänner för hela lifvet.

Senare, när jag vuxit från gossens lekar, har jag ofta haft anledning ihågkomma och välsigna försakelseprofven i min lyckliga barndom. De gällde då snask, nöjen och leksaker; sedan gällde de lifvets allvar. Hvilka strider har det ej mången gång kostat att segra öfver begären, fåfängan, själfklokheten, att vika för bättre rätt, bättre öfvertygelse, att uppoffra för andra sina fördomar, vanor, fördelar, ja, att utan knot återgifva åt Gud det käraste man ägt på jorden! Och såsom i barndomens dagar, har jag lika ofta erfarit nederlagets hela blygsel, som segerns triumf. Men hvem är så svag, som den egna viljans slaf? Och hvem är så stark, som den, hvilken har makt att öfvervinna allt, emedan han kan öfvervinna sig själf?

Jungfru Marias nyckelpiga.

Jungfru Maria var nio år gammal, när hennes moder Anna sade till henne: — Gå till din moster Elisabeth i Bethanien och begär tillbaka min guldnyckel, som jag glömde hos henne i går. Men för all del, tappa ej nyckeln, ty han är en sådan märkvärdig nyckel, att han uppläser alla hjärtan.

Jungfru Maria gick och kände sig lycklig att ha fått ett så stort förtroende. Hon hade brådt, hon nästan sprang hela vägen. Solen brände het öfver Jerusalem, och den lilla flickan blef trött, men hon fortfor att springa. På vägen var en bro öfver bäcken Kidron, och hon hörde bäckens vågor sorla: — Hvarför skall du gå öfver bron? Vada hellre genom vårt klara vatten! Du bär i dina ögon barndomens fyruddiga stjärna: du är så sann, så god, så lydig, så ödmjuk, att vi gärna ville kyssa dina bara fötter.

— Har ej tid — svarade Jungfru Maria och fortsatte sin väg, utan att hvila.

Bäckens vågor blefvo allena med fjärilarna och alla luftens bevingade småkryp, som surrade öfver vattnet i skuggan af fikonträden.

— Hvad vill det säga, att vara *sann?* — frågade

en liten skalbagge med sex svarta prickar på sina röda skalvingar, där den kröp på en videbuske.

— Det betyder att alltid låtsa vara bättre än man är — svarade spindeln, medan han spann sitt nät så ytterst fint, för att flugorna ej skulle se det.

— Men hvad betyder det att vara *god?* — fortfor skalbaggen, som ej var riktigt nöjd med det första svaret.

— Det betyder att vara god mot sig själf, men sticka ihjäl alla andra — svarade getingen.

— Hvad vill det säga, att vara *lydig?*

— Det betyder att göra allt hvad man själf vill — svarade bromsen och surrade så hufvudlöst i väg, att han föll i bäcken och var nära att drunkna.

— Aj, aj — sade skalbaggen. — Men hvad betyder det, att vara *ödmjuk?*

— Hvad skulle det betyda annat, än att kläda sig grann för att beundras af hela världen? — svarade guldflugan, medan hon skrytsamt utbredde sina glänsande vingar i solskenet.

— Förlåt, att jag frågar så dumt — sade skalbaggen bedröfvad. — Jag förstår intet bättre.

— Ett sådant uselt kryp skulle aldrig besvära klokare folk med sina dumma frågor — surrade tordyfveln, där han låg på ryggen i smutsen och förgäfves sökte krafla sig upp.

Mot aftonen kom Jungfru Maria tillbaka, ännu tröttare än förr, och satte sig att hvila vid bron.

— Kom, vada genom bäcken, vi skola svalka dina brännande fötter — sorlade åter de små vågorna.

— Ack ja, det vore så skönt — sade den lilla flickan, skörtade upp sin klädning och vadade öfver

bäcken. Det var förtjusande friskt och vågorna kysste gladt plaskande hennes bara fötter.

— Tack — sade hon och fortsatte med friskare mod sin hemväg till staden.

Men en lång stund därefter kom hon orolig tillbaka, och solen var nära sin nedgång. — Kära små vågor, ha ni sett min guldnyckel? Jag bar honom i min klädningsficka och måste ha tappat honom här, när jag skörtade upp min klädning. Jag har frågat solen, och solen svarade: — Har jag tid med din nyckel nu, när fikonen mogna? Jag har frågat berget, och berget svarade: — Jag har annat att göra, jag står på utkik för att se om romarna komma! Jag ville fråga månen, men han svarade: — Narraktiga flicka, jag har ju ännu icke gått upp! Du, bäck, måste veta det, ty det var här jag skörtade upp min klädning.

Bäcken Kidron visste lika litet som solen, berget och månen. — Har jag tid med din nyckel nu, när jag måste vattna alla näckrosor efter den heta dagen?

De flygande kräken voro mera hjälpsamma. Alla sökte. Fjärilarna doppade sina vingar i vattnet, spindeln sökte i sina nät, guldflugan tänkte ej mer på sin grannlåt. Tordyfveln, som nu ändtligen kommit på fötter igen, lunkade makligt i väg till stranden. Allt lefvande sökte. Örnen frågade dufvan, lejonet frågade haren och fikonträdet frågade näckrosen: — Har du ej sett Jungfru Marias guldnyckel?

Nej, ingen hade sett nyckeln, utom den lilla skalbaggen med de sex svarta prickarna på de röda skalvingarna. Den hade sett nyckeln glimma mellan småstenarna vid stranden af bäcken och surrade:

Solblink i vågen,
ingen såg'en,
bara den dummaste,
minsta och stummaste
såg guldets strimma
i vattnet glimma.

Jungfru Maria hörde skalbaggens svaga surrande, sprang till stranden och fann ganska riktigt sin lilla nyckel mellan två små stenar, en hvit och en röd. Hennes glädje blef stor och hon sade till skalbaggen: — Kom hit, sätt dig nu på min klädning och vakta min nyckel! Du skall blifva min nyckelpiga.

— Men jag är så liten, så fattig och så dum — sade skalbaggen.

— Just därför, att du anser dig själf så fattig, så liten och så dum, skall du blifva min trotjänarinna och följa mig hvart jag går.

Den lilla skalbaggen surrade glad till sin plats på klädningsfållen och följde sedan sin härskarinna öfverallt som hennes nyckelpiga. Och den lilla flickan vid Kidron blef den stora, ödmjuka, af alla människor kända och älskade Jungfru Maria, växte lång och fick guldnyckeln af sin moder. Med den upplåste hon alla hjärtan i världen.

Men spindeln och getingen och guldflugan och bromsen och tordyfveln kunde ej nog förundra sig öfver den ära, som vederfors ett så uselt kryp, som den lilla skalbaggen. Än i dag sitter Jungfru Marias nyckelpiga på videbusken, och än i dag anser hon sig själf vara den minsta och dummaste i hela den vida världen. Har du sett henne, du? Det är en hel stor släkt, som de lärda gifvit det latinska namnet: *coccinella*, och som-

liga ha hvita prickar på gula skalvingar, andra ha bara två eller tre svarta prickar. Men den rätta nyckelpigan är hon med sex svarta prickar på sina röda skalvingar, och hon är en god bekant för många barn, som leka i gröngräset. Om hon numera finns vid bäcken Kidron utanför Jerusalem, kan ingen så noga veta. Det är så länge sedan Jungfru Maria var nio år och vadade öfver bäcken på hemvägen från Bethanien.

Änglarnas julklapp.

Långt öfver stjärnhimmelen stå de stora snöhvita änglafurstarna kring Guds tron och afbida hans budskap, som de skola utföra i världen. Bakom dem stå i långa rader barnens ljusblå änglar, om hvilka Jesus har sagt, att de se alltid Guds ansikte, som är i himmelen.

Det mörknar kring norra delen af jorden, det mörknar kring Betlehem. Stormarna rasa, regnet faller i strömmar öfver sydländerna, men långt i norr faller den hvita snön öfver döda blommor och vissnade löf. Julen tillstundar: skulle icke änglarna minnas julen! Huru kunna de någonsin glömma, att världens Frälsare föddes med evigt ljus i jordens mörkaste natt? Huru måste de ej alltid minnas sitt glada budskap då till Betlehems herdar och sin härliga lofsång, som allt från den natten går genom världen och upprepas hvarje jul i alla kyrkor, alla hem, där Guds lof bor, och alla barnahjärtan, som älska sin Frälsare?

Nu stå barnens ljusblå änglar församlade för att sig emellan öfverlägga huru de denna jul skola vaka, varna, trösta och glädja barnen, för att där i alla hem må vara en rätt julglädje i Guds kärlek och för att

Jesus må kunna vara bjuden hos dem till julgäst. Där han ej är närvarande, där är ingen rätt glad jul, där sjunga ej änglarna, där är ingen hjärtefröjd vid de rågade bord, där slockna ljusen i granen, och mörkret ser in genom snöiga rutor i mörka människosjälar.

Änglarna rådpläga sig emellan, först huru de skola vaka i den heliga natten, när intet lefvande väsen på jorden får göra en annan illa, och sedan med hvilka gåfvor de denna jul skola glädja sina kära barn. Några säga: — Vi vilja gå till de fattiga, sjuka, hemlösa, öfvergifna, olyckliga och bedröfvade. Andra säga: — Vi vilja gå till fängelserna, till ödemarkernas drifvor, till skeppen på det mörka, stormiga hafvet, till öknarnas brännande sand och till grufvorna under jorden. Åter andra säga: — Vi vilja gå till de glada och lyckliga hemmen, där Guds lof bor; hvarför skulle vi glömma dem? Är icke den goda glädjen också en himmelsk gåfva i jordens sorger?

Vid det de så berätta för hvarandra sina planer för julen, stå två skinande änglafurstar som solstrimmor midt ibland dem och säga till barnaänglarna: — Oss är anbefalldt att vaka öfver rättvisa och barmhärtighet på jorden. Hvad hafven I lärt barnen om dessa Guds bud?

De ljusblå änglarna svara: — Vi hafva ofta hviskat i barnens samveten en maning att vara goda och rättvisa mot allt lefvade på jorden, människor, djur och markens växter. Och de flesta barn vilja gärna lyda vår maning, men deras lynne är så lätt, deras vilja svag, och de glömma det åter nästa minut.

— Välan — säga änglafurstarna — gifven dem i år en julklapp, som ständigt skall påminna dem om eder röst i deras samveten! Såsom alla barn hafva sin

skyddsängel, så skola alla barn äfven hafva sin skyddsling. Gifven dem hvar och en för sig att älska och vårda en lefvande varelse, som är svagare än de själfva! Sägen till dem: Det är fegt och grymt att göra en värnlös illa, men modigt och ärofullt att försvara honom!

De ljusblå änglarna se förlägna på hvarandra och svara: — Höge furstar, vi hafva lärt barnen att *förstå* det rätta och *vilja* det goda; hvad önsken I mer?

— Gån — säga änglafurstarna — gån ut i Guds kärlek, och låren barnen att också *göra* det goda!

I samma stund äro de skinande solstrimmorna borta och änglafurstarna åter osynliga. De ljusblå änglarna stå ett ögonblick rådvilla. Hvar skola de finna en skyddsling, svagare än ett svagt barn, fattigare än en fattig, sjukare än en sjuk och olyckligare än en olycklig?

Då är bland dem en ängel, mera ljusblå än alla de öfriga, och han är det barnets ängel, hvilket en gång satt i Frälsarens famn och fick hans välsignelse. Denna barnängel finner ett råd, han säger till de rådvilla: — Förstån I icke Guds kärlek? Skulle ett människobarn någonsin vara så svagt, så värnlöst, så hjälplöst, att det ej finner en lefvande varelse ännu svagare, värnlösare och hjälplösare än det själf är? Gören alla som jag skall göra, när julen kommer, och sägen i alla hem, i alla barnahjärtan samma ord, som jag skall säga i det hem, dit jag kommer som julgäst! Gifven nu akt och glömmen icke, att Gud gifvit barnen en julgåfva genom rättvisans och barmhärtighetens änglafurstar, och lycklig den, som sår dessa ord i sitt barnahjärta till framtidens skörd!

— Så vill jag göra — fortfor ängelen. — När granen är tänd om julaftonen och barnen församlade,

vill jag gå till ett hem, där Jesus är julgäst, och säga några ord till det hemmets fader och moder, när de slutat sin julbön. Och fadern eller modern skall upprepa mina ord för barnen, och barnen skola få välja fritt, men där de äro tvehågsna, skola de äldre råda dem, Jag skall säga så:

1. Gud gifver åt hvarje barn en skyddsling att älska och försvara, på det att barnets kärlek till denna ena må efter hand växa ut till godhet mot alla.

2. Hvarje barn öfver två år gammalt skall till sin skyddsling utvälja en lefvande varelse, människa, djur eller markens växt, som är svagare än barnet själft.

3. Denna varelse skall barnet vårda så mycket det kan, försvara så mycket det kan, men icke bortklema, icke gynna på andras bekostnad, icke tillåta något orätt, ondt eller oskickligt.

4. Och detta skall barnet göra af kärlek till Gud och hans skapade verk.

Här tystnar den ljusblåaste bland de ljusblå. Den stora, skinande skaran af tusende sinom tusende andra barnaänglar står lyssnande och bifallande stum. Det synes dem, som skulle nu den första välsignelsen öfver barnet i Frälsarens famn breda sig ut öfver alla himmelrikets utkorade barn på jorden, och de bereda sig tysta att frambära den nya julgåfvan till dem, som vilja emottaga henne.

*

Hvad säga då emottagarna? Många skola icke förstå gåfvans värde och behöfva undervisning därom af äldre. Många skola vara för lata, andra för likgiltiga att välja en skyddsling. Åter andra skola lyssna som

på en saga, hvilken man hör i dag och glömmer i morgon. Icke få skola glada välja den första och närmaste de komma ihåg, men tröttna snart vid beskyddet och hellre tänka blott på sig själfva. Det är som med åkermannens utsäde. Somt faller på hälleberget, somt på vägen, somt bland tistlar och törne. Men några frön falla uti den goda jorden och bära frukt i välsignelse.

Mycket i denna julgåfva behöfver förklaras för barnen. Om Karl vill beskydda en ung fåle; om Anna hellre väljer sin lilla kalf eller sitt hvita lamm; om Vilhelm beskyddar en hund, men Karin föredrager sin kvicka kattunge; om Viktor väljer sin tama ekorre och Elsa sin unga kanariefågel; om Bertel uppfostrar en fjäril ur puppan; om Julia beskyddar ett ungt äppelträd; om Richard hellre beskyddar sin lille bror, men Lina förälskar sig i sin löfkoja, som hon uppdragit i krukan alltifrån de första hjärtbladen; — hvem skall då Lilly beskydda, hon, som ännu ligger i vaggan? Hvem skall stackars Josef beskydda, där han ligger i mässlingen och ej kan sköta sig själf, långt mindre tänka på andra? Hvem skall den fattige tiggargossen beskydda, han, som, själf hungrig och hjälplös, går från gård till gård och begär sitt bröd?

Det vill jag säga dig. Lilly skall bespara sin egen mamma mycket besvär, mycket nattvak, mycken oro, om hon ej bråkar, ej klagar, men alltid är tålig och glad. Det är så hon skall beskydda sin käraste vän. På samma sätt skall sjuke Josef unna sin sköterska ro och hvila så mycket han kan, och hon skall vara hans skyddsling. Så fattig är ej heller tiggargossen, att ej den ledbrutna, lilla fågelungen, som han finner nedfallen ur boet, och det vilsegångna barnet, som han visar vägen till hemmet, är fattigare än han. Hvarje

tjänst, som du frivilligt bevisar en annan, gör dig i detta ögonblick starkare än han, och hvarje gång du försakar dig själf för en annan, är denne andre svagare än du. Minns du vår Frälsares ord: »Allt hvad I hafven gjort den minste af mina bröder, det hafven I gjort mig?»

Se, så underligt är det i världen, att svagast och fattigast äro de, som behöfva och begära de mesta försakelser af andra, men starkast och rikast äro de, som kunna försaka sitt eget för andras glädje.

Förstår du nu hvad det är att beskydda? Förstår du Guds kärlek i den nya julgåfvan, när han gifver åt hvarje barn en skyddsling att älska, vårda och försvara, så mycket detta barn kan? Ingen, ingen i hela den vida världen är så svag, att han ej finner en svagare att beskydda; ingen är så fattig, att han ej med sin tjänst kan göra en annan rik. Och för hvar gång han så gör, återgifver han en liten, liten del af Guds kärlek, som förbarmar sig öfver alla; och för hvar gång igenkänner han i sig själf det barn, som Frälsaren tog i sin famn och som han välsignade.

Tankar i djurskyddsfrågan.

Barmhärtighet åt alla.

Abraham var gammal vorden och sade till sin trotjänare, Eleazar: — Gå, sök en hustru åt löftets son, Isak! Svär, att du icke söker henne bland de kanariters döttrar. Gå hellre till Aram Naharaim, mina fäders land, till Nahors, min broders stad, och välj där den värdigaste. Herren skall sända sin ängel framför dig, att du där finner min sons maka.

Eleazar svor att lyda sin herres bud, tog tio af hans kameler med tjänare och håfvor samt drog åstad den kortaste vägen till Abrahams släkt i Mesopotamien.

Denna väg gick genom sandöknar utan vatten och skugga. Solen brände het, ingen vind svalkade luften, och kamelernas jämna tramp uppref ett fint stoft såsom ett moln kring den resande.

När karavanen tågade fram på femte dagen, sade den äldste kameldrifvaren: — Våra djur äro öknens skepp och kunna länge umbära vatten, men nu är förrådet i deras inre tömdt, och de försmäkta af törst.

— Var vid godt mod — sade Eleazar. — Herrens ängel går framför oss och skall sörja för djuren, såsom han sörjer för oss.

Vid nattens inbrott lägrade sig de resande i öknen och upptände eldar för att afhålla rofdjuren. Solen gick ned och gick åter upp såsom ett skarpt afrundadt, rödt klot i en brandgul luft. Daggen föll men förmådde icke svalka den heta sanden.

Vid gryningen på den sjätte dagen fortsattes färden. När det led emot middag, sade åter kameldrifvaren.

— Våra djur förmå icke gå längre. Vi hafva ännu fyra mått vatten i våra lädersäckar; låt oss dela detta vårt sista förråd med kamelerna, att de icke må störta och lämna oss att dö i öknen!

Eleazar svarade: — Gör så!

Lädersäckarna tömdes, karavanen delade med djuren sitt sista förråd och fortsatte färden. Åter gick det stora röda solklotet ned i brandgula töcken, och åter lägrade sig karavanen till natten på ökensanden, medan rofdjuren långt borta i mörkret röto af törst.

Vid gryningen af den sjunde dagen sade kameldrifvaren: — Denna dag skall vara vår sista, om vi icke slakta hälften af djuren och läska oss samt de återstående med de slaktades blod.

Eleazar sade: — Kom icke vid våra trogna lastdragare! Vet du icke, att Herren pröfvar vår tro, såsom han pröfvat Abrahams?

Kamelerna reste sig mödosamt upp och fortsatte sin gång med dignande knän intill middag. Då förmådde de icke mer. Deras flämtande andedräkt kändes hetare än den heta sanden, och de kunde icke vidare resa sig upp. Luften var såsom en brinnande ugn och hvarje solstråle såsom en eldpil. Åter sade kameldrifvaren: — Nu skola vi dö.

Eleazar svarade: — Är då Herrens arm förlamad,

att vi skola dö, när han lefver? Innan solen går ned, skall han föra oss till lefvande vatt ukällor.

Låga sandkullar skymde horisonten i öster. Tre timmar före solens nedgång uppsteg bakom dessa kullar en rök, som drefs af en sakta vind mot karavanens lägerplats. Kamelerna upplyfte fnysande sina vanmäktiga hufvuden, vädrade röken och uppreste sig självmant på sina darrande knän. De hade förnummit människors närhet, de förmådde ännu en timme släpa sig framåt, och snart befann sig karavanen utanför porten af Nahors stad.

Där var en brunn. Kameldrifvaren sade till Eleazar: — Hvarför dröja vi? Käre, låt oss släcka vår och kamelernas törst!

Eleazar svarade: — Ännu en stund vilja vi bida. Se, jag har bedt om ett tecken af Herren, och törstande vilja vi vänta, hvad han förkunnar. Stadens döttrar komma hit ut att hämta vatten om kvällen. Den af dem, som gifver oss och våra kameler att dricka, hon allena är värdig att väljas till maka åt löftets son.

Icke förr var det sagdt, innan Rebecka, Betuels dotter, Nahors sondotter, kom ut ur staden, bärande en kruka på skuldran. Hon fyllde sin kruka med vatten ur brunnen och stod upp för att återvända, när Eleazar gick emot henne och sade: — Låt mig dricka litet vatten ur din kruka!

Hon svarade: — Drick, min herre! — och nedlyfte krukan. När han druckit, sade hon: — Jag vill äfven ösa upp vatten åt dina kameler.

Strax tömde hon sin kruka i hon, gick till brunnen att ösa och vattnade alla kamelerna.

Eleazar betraktade den däjeliga mön i hennes ungdomsfägring, där hon gjorde sig så mycken möda för

att hugna icke allenast människor utan äfven de försmäktande djuren. Och han prisade i Rebeckas gärning Gud, som förbarmar sig öfver allt lefvande och sändt honom tecknet.

När alla druckit, prydde Eleazar Rebecka, Betuels dotter, med sköna smycken och frågade, om där fanns härbärge för honom och tjänarna i hennes faders hus. Han frågade icke om djuren, men hon svarade: — Halm och foder finnas hos oss i mängd och äfven rum till härbärge.

Rebecka återvände till sin faders hus och förtäljde där om sitt möte vid brunnen. Då gick hennes broder Laban ut och sade till Eleazar: — Kom här in, du Herrens välsignade; hvi står du här ute? Jag har beredt huset, och där är plats för kamelerna.

Laban sadlade af de trötta djuren, gaf dem foder och frambar vatten att två de resandes fötter. Riklig mat blef där buren in, men Eleazar ville icke äta, förrän han framfört sitt ärende. -- Jag är Abrahams tjänare — sade han; — så och så är mig sagdt och skedt. När jag kommit till brunnen, bad jag, sägande: — Herre, min Herre, Abrahams Gud, du hvilken hugsvalar allt, som lider på jorden, se, jag står törstande vid denna vattubrunn och bidar ditt tecken. När här kommer en jungfru, och jag beder henne om en dryck vatten ur hennes kruka, och hon svarar, att jag må dricka, och att hon ännu därtill vill vattna mina kameler, gif då, Herre, att hon må vara den, som du har utkorat till maka åt löftets son! Och se, det är allt så skedt, och nu är jag kommen att af eder begära Rebecka till Isaks hustru.

När Betuel och Laban förnummo Herrens tecken, gåfvo de med glädje sitt samtycke, viljande allenast några dagar ännu behålla hos sig den utvalda bruden.

Men Rebecka var ense med Eleazar att resa allaredan följande morgon. Rika gåfvor utdelades åt dem alla, hennes släkt välsignade henne, och så drog Rebecka med sina tjänarinnor i frid till Isaks land.

*

Isak var utgången på fältet och förrättade före solens nedgång sin bön vid brunnen Lachai Roi när han såg sin faders kameler nalkas i aftonrodnaden. Rebecka såg Isak, steg ned af kamelen och frågade Eleazar: — Hvem är den mannen, som kommer emot oss på fältet?

Eleazar svarade: — Det är Isak, min herre.

Då höljde Rebecka sig i sin slöja, ty hennes kinder färgades röda.

Isak förnam Eleazars budskap och ledsagade Rebecka till det hus, där hans moder bott. Och han tog henne till sin hustru och älskade henne.

Ty såsom Rebecka varit barmhärtig mot alla, så vederfors henne ock i alla stycken Herrens barmhärtighet, så att hon blef en moder för talrika folk. Och Isaks hjordar förökades under hennes vård, så att han blef ännu mycket rikare än hans fader Abraham varit före honom.

Såsom det var i Eleazars tid, så är det i alla tider Herrens tecken, att välsignelsen följer den, som förbarmar sig öfver allt lefvande i Guds kärleks efterföljd. Är icke Herren i alla tider den, som gifver korpens ungar deras mat, och utan hvars vilja icke en sparf faller till marken? Är han icke ständigt densamme, som sade till Jona! — Skulle icke jag förbarma mig öfver Ninive, en

så stor stad, i hvilken äro mer än tolf gånger tiotusen människor, som icke förmå skilja sin högra hand från den vänstra; — därtill ock *många djur*.

Den stora klyftan.

Hvem fyller klyftan i samlifvets grund? Hvem löser den gåtfulla motsägelsen mellan Guds kärlek, som upprättar allt, och den själfviska naturdriften, som trampar allt under fötterna? Å ena sidan en underbart vis förutseende kärlek, som sörjer för hvarje plantas behof, hvarje lefvande varelses näring och trefnad; å andra sidan denna skoningslösa kamp om tillvaron, allas krig emot alla, som beständigt låter den starkare uppsluka den svagare och röfvar andras lif för att underhålla sitt eget. Är kärleken en naturlag, så är själfviskheten ett ingrepp i världsordningen. Är lifvet skapelsens ändamål, så är döden en gudsförnekelse.

Huru ömt sörjer ej trädet för vårens löfknopp, som hösten härjar, vinden förstör, larven afbetar och barnets hand afbryter i tanklös lek! Med hvilken årslång omvårdnad utvecklas ej larven ur ägget, puppan kring larven, insekten ur puppan, och dock slukar en enda svala tusende sådana lif på en dag till sin föda. Naturkriget stannar ej ens vid tröskeln af människovärlden. Växtens och djurens herre är det omättligaste bland rofdjuren. Honom skall allt lefvande nära och tjäna. Han, som är kallad att framför alla andra i sig upptaga och

förverkliga Guds kärlek, är själf det mest fulländade uttrycket för naturens självviskhet.

Ingenstädes trygghet, ingenstädes förskoning; öfverallt jagandet efter egen fördel på andras bekostnad. Hvad betyder då den genom seklerna åter och åter klingande änglasången om frid på jorden? Måste vi icke, för att undkomma slaktandet, pinandet, slafpiskan och förstörelsen önska oss långt, långt bort till en annan stjärna, där en varelse kan lefva af luft eller ljus och ingen tvingas att för sin egen tillvaro uppoffra en annans?

Ofta har denna önskan uppstigit i mitt knotande hjärta. Jag vill ju ej slakta, ej pina, ej trälbinda, ej förstöra. Vore det nog att blifva vegetarian, huru lycklig vore jag ej att få lefva af åkerns skördar och trädens frukter! Men det är icke nog: äfven där är förstöring af ett härligt tillredt, underbart vårdadt växtlif och därtill uppslukade legioner af den osynliga djurvärld, som lefver i vattendroppen eller i luften. Det är bekant, att Han, som är allas vårt föredöme, gynnade fiskfångst, åt och utdelade fiskar. Hvart skall jag fly? Om jag flydde till aflägsna stjärnor, skulle naturforskarna säga mig, att äfven dessa stjärnor tändas och slockna. Äfven de äro underkastade förgänglighetens lagar; äfven där är döden, alltså möjligheten, måhända behofvet att döda. Hvar finna den kärlek, som aldrig uppslukar, aldrig förnärmar? Jag måste ju fly till dig, du Evige, Outgrundlige, som allena står upphöjd öfver allt, som förgås; — till en ny tillvaro, som ej *kan* döda, emedan den själf aldrig dör.

Och då läser jag i ditt ord (Rom. 8: 19—22):

»*Skapelsen längtar och trängtar efter Guds barns uppenbarelse. Ty skapelsen har blifvit underkastad*

vanskligheten, icke af fri vilja, utan för hans skull, som underkastat henne, på en förhoppning; att ock själfva skapelsen skall varda frigjord från förgängelsens träldom till Guds barns härliga frihet. Ty vi veta, att hela skapelsen med oss suckar och vändas allt intill nu.»

Uttydningen är väl känd och ofta upprepad men aldrig för ofta. Dessa ord innebära ingenting mindre än människornas solidaritet med världsalltet.

Och dessa ord kunna ej utplånas. Förgäfves säger oss naturforskaren, som mäter stjärnornas afstånd och jordens innandöme, att vi bo på en obetydlig ö i ett gränslöst haf och äro mindre än intet i skapelsens oändliga mångfald. Han mäter sinnevärlden med tid, rum, längdmått, kubikmått, men han har intet mått för andens världar, som ligga därinom och därbakom. I mer än 3,000 år har hans mått sagt honom, att himlahvalfvet kretsar kring jorden en gång i dygnet, och när han nu funnit detta vara en synvilla, går han med sitt förbättrade men dock alltid samma mått till en motsatt villa. Anar han icke, att när hans kortsynta öga uppfångar ljusstrålen från ett fjärran, där alla siffror drunkna, måste hans obegränsade ande stå i en ännu vidsträcktare förbindelse med omätliga rymder?

Ett utflöde af den eviga anden trädde fram i sinnevärlden, tog gestalt och blef människa. Den ofria, bundna, synliga skapelsen igenkände i henne sin tanke och underkastade sig hennes fria ande. Hon uppreste sig i själfviskhet mot sin urkälla, föll och bands i förgängelsens kedjor. Viljelös följde henne den ofria skapelsen, icke allenast i träldomen, smärtan och döden, utan ock i själfviskheten. Så uppstod klyftan: allas krig emot

alla. Veklagan gick genom allt lefvande intill den dag, som är.

Men detta allt är ställdt på en förhoppning. Guds kärlek framträdde omedelbart efter fallet med ett löfte om återupprättelse. Det är betecknande, att Guds första förbund med människan (1 Mos. 9: 9—11) omfattar äfven djuren. Kedjorna skola falla, klyftan försvinna. Allt, som suckar, lider och dör, skall en gång uppstå för att aldrig mer dö. Allt, som hatar, binder, plågar och dödar, skall underkasta sig världsfreden. Villkoret är, att alla knän skola böjas i Jesu, i den eviga kärlekens namn, men böja sig fritt och därmed frigöras i sanningen, såsom de en gång bundos genom lögnen.

Den, som förnekar detta och hellre förkunnar en evig träldom, må utstryka Esaias' elfte kapitel och andra Guds löften. Vi vilja behålla dem såsom skapelsens hopp och slutmål. Med detta hopp gå vi frimodige, om ock i mycken svaghet och mycket motstånd, fram i kärlekens verk. I Guds kraft gå vi, icke i vår. Medlidandet är så flyktigt, hjärtat så obeständigt. Men i Guds kärlek finns ingen klyfta mer, för det hopps skull, som är gifvet åt oss och alla. Och detta (1 Joh. 5: 4) är segern, som öfvervinner världen: vår tro.

Rättvisa.

Solen gick ned bakom Edens höga murar. Trösteänglarna, som Allförbarmaren sändt att hugsvala jordens sorger, återvände från sitt dagsarbete och mottogos vid

porten af ängeln med det bart huggande svärdet. De skulle nu redovisa för hvad de den dagen förmått.

Medlidandet sade: — Jag har torkat otaliga tårar och befriat tusen olyckliga slafvar.

— Godt! anmärkte portens ängel. — Men två tusen, som du ej såg, störtade sig af förtviflan i hafvet.

Mildheten förklarade: — Jag har kommit trettio tyranners hårda hjärtan att vekna.

— Också godt! Men trettio andra, som bättre förstodo att skrymta fortforo att förtrycka sitt fattiga folk.

Fridsamheten intygade: — Jag har återförenat två människohjärtan, som länge varit söndrade i bitter fiendskap.

— Förträffligt! Men när du gått, blefvo de åter ovänner.

Tålamodet bedyrade: — Jag har lärt två tusen lidande sjuka välsigna sin pröfning.

— Sant! Men du hörde icke, att när smärtorna återkommo, begynte de åter önska sig döden.

Barmhärtigheten sade: — Jag har mättad tiotusen hungrande barn.

— Signe dig Gud! Men du glömde den olyckliga hästen, hvilken hans ägare bundit vid ett träd i skogen, och som omkom af svält.

— Träden in! — sade ängeln med det bart huggande svärdet — Herren döme eder efter viljan, ej efter verket. Älskliga himmelska sändebud, I hugsvalen allt, som kommer inom eder synkrets, men allt det, som I icke sen, icke hören, icke ihågkommen, det lämnen I ohulpet. I ären flyktiga goda känslor, ingenting mer. Det finnes endast en, som ser allt, hör allt och vet allt, emedan hon väger allt, och det är *Rättvisan.* Hvarför ej fråga henne först?

*

Vän af de lidande, misshandlade, värnlösa djuren, gå ej till den hårda verkligheten med dina opålitliga känslor! Hvad båtar det dessa tusen, som lida, om en blir räddad? Hvad gagnar dem den barmhärtighet för i dag, som i morgon efterföljes af likgiltigheten? I dag fäller du tårar, när du ser en nattfjäril sveda sin vinge mot lampan. I morgon läser du med ett flyktigt beklagande, huru en ångbåt med femtio passagerare gått under i oceanen.

Du kan ju ej vara allas försyn. Alltid och öfverallt tillstädes kan du ej vara, och om du kunde det, skulle din arm vara för svag och ditt ord vanmäktigt. Men skicka en snöplog framför dig, bana väg för en idé, som är mäktigare än du och går ut till alla för alla! En idé har hundrade armar och tusende ögon. Gå till hemmen, gå till skolorna, tala på folkmöten, skrif i tidningarna, verka med föredömen. Ombilda opinionerna, reformera traditionerna, förmildra sederna: det är där all råhet och grymhet ligga som rost öfver blankt stål, och där, som de måste afslipas. Ja, det är ett långt och tålmodigt arbete, det är icke en lifstids, en mans eller kvinnas verk; du skall icke få upplefva dess slutliga seger, men din belöning skall vara att se gryningen af en bättre dag ljusna. Gå, gå, låt inga motgångar, inga nederlag afskräcka dig, ty du arbetar för mänskligheten förädling och aftvår en skamfläck ifrån ditt folk!

Gå ut från rättvisa för allt som lefver, allt som af Gud fått känsla och medvetande, lägre eller högre begåfvade, djur eller människor! Säg till den obetänksamme: andra kunna lida som du! Säg till den grymme: rättvisan är ett grundmått, ditt mått är falskt, och med detta mått skall du själf mätas! Säg till den egennyttige: du förslösar din egendom! Säg till den likgiltige:

nästa gång gäller det dig! Säg till fäder, mödrar och skolor: I viljen det rätta, och I uppfostren edra barn till orättvisan! Säg till barnet: Gud ser dig, och ingen sparf faller till marken utan Guds vilja! Säg till alla: Gud förskonade Ninive för att »där funnos etthundratjugu tusen små barn, därtill ock många djur».

Sådan är utgångspunkten. Efter grundlänken följer tillämpningen på ett begränsadt område. Efter rättvisan följer kärleken, såsom evangelium kröner lagen. Vän af djurskyddet, hvarför arbetar du så oförstådd, hvarför ser du så sällan en varaktig frukt af ditt tålmodiga arbete? Därför att du tagit ditt verk styckevis; därför att du icke sett skogen för idel träd.

Djurskyddet är endast en provins af ett stort rike, endast ett område af den stora skyddstanken: rättvisa mot alla. Ensamt för sig kan djurskyddet endast leda till lokala förbättringar. Det, skall reformeras, är folktraditionen, sederna, lifsåskådningen. Förädla dessa, och en rättvis behandling af djuren skall följa som af sig själf.

Hvar by skall minnas, att den är fäderneslandet, hvar människa att hon är mänskligheten. Vi måste ju begränsa vårt arbete inom ett gifvet område för att uträtta något. Däri ligger djurskyddsföreningarnas berättigande. De äro som gatlyktor i mörkret: en lyser ej långt, men de många upplysa nejden. Djurvännerna skola blott icke stanna vid sina lokala protester, de skola ständigt behålla samhällsreformen i sikte som grundtanke och slutändamål. Den enskildes mod växer och hans svaga försök få en helt annan bärkraft, när han vet, att hans seger eller nederlag är en seger eller nederlag för folk och mänsklighet.

Hvarför vi ingått i djurskyddsföreningen.

(Ur ett föredrag i Helsingfors d. 22 jan. 1891.)

Det är vinter därute, storm och snö, frusna böljor, mörker, tystnad, väntan. Människohafvet tillfryser aldrig. En af dess ständigt upprörda vågor har inträngt i denna lilla vik och söker en strand. Hvarför äro vi här? En tanke lifvar oss, en idé förenar oss. Vi vilja beskydda djuren mot människors orättvisa. Detta är ock en tidsvåg: vi vilja föra den långt ut i hafvet. I vår tid verkar associationen med massor på massor. Isolering finnes ej mer, allt står i förbindelse med allt, släktet blir solidariskt. Idéerna födas, som förr, i den tysta tanken, i hjärtats enrum, men de gå icke mer från granne till granne, de organisera nu härar och draga ut att eröfra världen. De äro nu hafsvågor, ej mera insjöar. Vågen går fram, stiger och sjunker; skummet förgås; kvar står det, som är rotadt i eviga lagar.

Också vi gå ut att eröfra världen. Men hvarför äro vi *här?* Hvarför icke hellre i någon af dessa otaliga andra föreningar, som uppstå hvar dag rundt omkring oss och likasom vi armbåga sig fram? Alla dessa ha uppställt såsom sitt ändamål människors väl och ropa till oss, de fattiga djurens vänner: — ur vägen, ur vägen! Plats för människan! Vänten, till dess att vi alla välgörande, nyttiga, bildande föreningar uppfyllt vårt ändamål. Då, först då, kan det blifva tid att tänka äfven på djuren.

Vi tacka för påminnelsen. Denna tid skall tydligen aldrig randas för oss. Tillåten äfven oss att bana oss

väg, så långt vi förmå! Vi uppställa icke vårt mål lägre än edert. Vi nöja oss ej heller vi med små smulor. Vi ämna ej tigga af eder barmhärtighetens nådebröd. Vi äro nog förmätna att vilja omfatta hela skapelsen, eder själfva, gode herrar och välmenta fruar, inberäknade.

Knappt har detta stolta svar i första förtrytelsen undfallit oss, innan vi känna en viss häpnad vid tanken på våra skyddslingars rang och värdighet i bredd med de andra föreningarnas. Nej, tänka vi, det är icke rådligt att ställa människan som anklagad inför vår domstol. Vi måste utfinna något sätt att göra henne till medintressent i vårt bolag.

Vi vända oss då till *nyttan* (läs: egennyttan). Vi säga till de hårdhjärtade: — min vän, besinna din egen skada, om du misshandlar din häst, din boskap, din hund eller dödar de små fåglarna, som befria dig från så många skadedjur! Besinna huru mycken fördel du själf har af att behandla dem väl!

Tala till vinden! Hör han oss? Tror han oss? När hör lidelsen ens sin egen fördel? Huru bevekande sade man ej till sydstaternas plantageägare: — misshandla ej dina slafvar, det är din egen vinst att behandla dem väl! Trodde han detta? Nej, han fortfor att gissla sin olyckliga slaf, till dess att piskan vreds ur hans förlamade hand.

Nåväl, när vi här tala till döfva öron, låt oss tala till *känslorna*. Låt oss säga till de vekhjärtade: — tänk dig de arma djurens lidande! Föreställ dig, att du själf eller någon af dina kära finge lida så grymma smärtor! ... Ja, de goda människorna höra oss gärna och röras ända till tårar. De känna verkligen ett oskrymtadt medlidande för de stackars djuren, när de se dem plågas eller

höra deras plågor beskrifvas; men hvad de ej se eller ej höra omtalas, det är för dem icke till. De äro i dag med om allt, och i morgon ha de glömt, att någon lider på jorden, de själfva ha godt. Det är gungande väg: slå ärr i vattnet!

Trötta på dessa opålitliga bundsförvanter, vända vi oss åt ett håll, som måste vara det rätta: till *humaniteten*. Vi säga till föräldrar och skolor: — hvarför uppfostren I vilddjuret i människan? Veten I icke, att grymhet förhärdar, att råhet förvildar, att djurplågare också blifva människoplågare? ... Ja, svarar människovännen, det är ju möjligt, jag vill tänka därpå. Och när han besinnat sig, kommer han till det resultat, att människan dock är det högre, och för det högre måste det lägre blöda. Är det tillåtet att döda djuret till människans föda, måste det också vara tillåtet att pina djuret för att bota människans plågor. Naturligtvis, tilläger han, endast för *detta* ändamål.

Här ha vi alltså vivisektionens berättigande. Det betyder föga, om resultatet betviflas: slutsatsen är formellt riktig. Tillämpningen följer sedan på många håll. Läraren säger till sin elev: — zoologin inhämtas bäst genom egen åskådning. Ja, gossen vill lära zoologi, alltså plundrar han fågelboet, skjuter lärkan och genomstinger den sprattlande kålfjäriln med en nål. För det högre måste det lägre blöda.

Det är något ohållbart i denna bevisning. Humaniteten är mycket, men icke allt. Vore människan allt, hvad vore då Gud, hvad vore hans skapelse utan människan? Djurskyddet kan lika litet stöda sig på humaniteten, som det kan stöda sig på nyttan eller känslorna. Det kan anlita dessa tre, såsom man ju stundom är vungen att köra på svag is; men man aktar sig väl att

mura en fästning på isen. Det, som djurskyddet behöfver, det är ett fäste, en rättsgrund på samma gång i och utom människan, en skapelsens grundtanke, där det ej mer är fråga om högre eller lägre, bödel eller offer, lif jämfördt med lif och lidande jämfördt med lidande, utan helt enkelt om *rätt för alla.*

Rätt för alla, detta är utgångspunkten. Lägg märke till hvad denna fordran innebär, när den utsträckes till allt lefvande! Rätt mot en får ej vara orätt mot en annan: orätt mot människor får ej vara rätt mot djur. Börja med denna grundtanke; börja icke med människan, ty hon är endast en del af skapelsen. Börja med Gud ofvan henne och den lägre skapelsen under henne; nog följer sedan tillämpningen äfven på människovärlden.

Men då kommer ett inkast, svårare att besegra än människans företräde som skapelsens krona. Hvar finns i hela den kända, synliga världen allas rätt? Öfverallt uppslukar den starke den svage: öfverallt är den enes död den andres bröd. Och i detta allas krig emot alla skulle människan, som ju återspeglar sin omgifning, ensam uppställa som tillvarons regel denna af naturen och lifvet förnekade allas rätt!

Ack, mången klar tankegång och månget blödande hjärta ha stått svarslösa inför denna skapelsens största gåta. Hvad ville vi icke gifva för att ej nödgas se det döende slaktdjurets förebrående blick! O, att vi då kunde fly långt, långt bort till någon aflägsen stjärna, där vi kunde lefva, som plantan, af en närande luft och ej ens behöfde röfva från sädesaxet dess korn eller meja af ängen dess leende grönska!

Det svar, som vi läsa i romarbrefvets 8:de kapitel, slår oss med häpnad. För *vår* skull, för vår självviskhet, är allt lefvande på jorden underkastadt lidandet,

sorgen, striden, döden, förgängelsen; för *vår* skull går en gråt, en klagan genom hela naturen. Men såsom all denna ofrid är kommen för vår skull, så skall den ock borttagas genom *vår* frigörelse från stoftets träldom. På oss väntar hela den kända skapelsen: vi hafva bundit henne, vi skola förlossa henne. Hvilket ansvar och hvilket hopp.

Två stora maningar framgå ur dessa siareord: vår solidaritet med den lägre skapelsen och vår plikt att påskynda frigörelsens dag. Förnekandet af allas rätt är endast en momentan lucka i den nuvarande världsordningen, och hvarje återställande af denna rätt är ett steg mot frigörelsen.

Men det rätta är en dömande makt, och då ingen af oss är skuldlös, kan heller ingen döma. Vi nödgas från rättvisan fly till *kärleken*, skapelsens första grundtanke, ur hvilken dock ytterst allt har utgått. Kärleken är mer än rättvisan, kärleken är allt, kärleken är Gud i hans skapade verk. Utan den förmå alla våra stora ord och goda ändamål intet. Öfver allt annat låtom oss älska Skaparen och bevisa vår kärlek med att älska hans skapelse. Kärlekens väsen är sådant, att den måste såsom en tyngdlag utströmma från det minsta och åter från det minsta till det största. Ja, vi älska djurvärlden, men icke för dess nytta, icke för dess skönhet, icke för att denna vår kärlek förbättrar oss själfva, icke ens för den lyckliga känslan af barmhärtighetens egen lön i samvetets frid, utan för att vi älska Gud. Och omvändt, huru skulle vi dagligen bevittna hans kärleksfulla omsorg för det ringaste och mest tillgängliga lif på jorden, utan att älska lifvets källa?

Se där, hvarför vi ingått i djurskyddsförening. Vårt första intryck har varit en protest i vårt innersta mot

dessa upprörande orättvisor, hvilka dagligen begås inför våra ögon mot skuldlösa lefvande varelser, utan att en bättre folksed och den starkares rättskänsla ännu fått makt öfver grymhet, råhet och tanklöshet. Men vår protest och våra förnuftsgrunder skulle vara vanmäktiga, om vi ej inlade i dem det bästa af oss själfva, vår kärlek till Gud och allt lefvande, människor och djur. Vi börja med rätt, och den finnes oss förutan, men vi fortgå och sluta med den personliga insats, som får sin öfvertygande kraft af ett lif i kärlek.

Sådana äro vi, djurvänner, svaga i oss själfva, lätt hänförda, lätt missledda, kanske ofta vilsefarande om medlen, ehuru vi känna målet, men stadigt blickande framåt på alltings frigörelse. Vi komma och gå, stundom burna af tidens strömdrag, stundom hånade, oftare obemärkta, aldrig spårlösa. Efter oss blir dock något kvar: en tanke, som gror, en känsla, som vaknar, ett föredöme, som får en efterföljd, ingen vet hvar. Det är så med pioniärerna för en framtid: den kommer nog; de själfva må glömmas. Nutidens arbete må ju fördelas på olika händer Andra må verka för sina gagnande ändamål; vi arbeta för frid på jorden. Är icke detta också ett mål, för hvilket det lönar sig att lefva? Hvem är med och hvem är emot?

Gråt icke, beklaga icke, gör något!

Rättvisa för alla är ett stort ord; det omfattar allt, naturen och människan, lefvande och döda. Att upp-

fylla detta ord i hela dess sublima innehåll, det är ingenting mindre än det fullkomliga, som vi svaga dödliga ej kunna uppnå, endast eftersträfva; det ideal för människolifvet, om hvilket vår frälsare har sagt: »Varen helige, såsom eder Fader i himmelen är helig.» Men redan att säga det innebär en förutsättning, att vi kunna följa hans maning i denna sinnelagets ädelhet, som icke likgiltigt kan se någon eller något i världen oförskyllt lida.

Det är så med oss, att hvad vi ej förmå helt, det förmå vi delvis. Hvarje enskild handling af rättvisa är en protest mot orättvisan och innebär därmed i sig rättvisa för alla. Vi kunna ej försvara en värnlös lefvande varelse utan att på samma gång förneka våldet, grymheten och orättvisan deras rätt att förtrampa. Långt mindre kunna vi själfva, vid ett annat tillfälle, göra oss skyldiga till samma orättvisa utan att förneka oss själfva och förverka vår människorätt. Ty hvarje vår handling af rättvisa, hur obemärkt och anspråkslös den än må vara, höjer vårt människovärde.

Men det skall vara handling, icke blott flyktiga känslor. Hvartill gagnar det, om jag förstår, om jag vill det rätta och icke *gör* det? Du, som gråter vid andras lidande men icke rör hand eller fot för att afhjälpa det, gå, dela din dom med leviten, som fann den sårade vid vägen, besåg honom och gick hjälplös förbi!

Sederegeln, teorin betyder så föga, tillämpningen är allt. Säg i dag åt ett barn: du skall vara god mot djuren, och det svarar ja, ja, men i morgon begär det ägget från ett plundradt fågelbo, och när du ogillar plundringen, svarar den lille skrymtaren: jag har icke gjort det!

Äro vi vuxna, som vilja rätta vårt lif efter grund-

satser, mera konsekventa än barnen? En man piskar sin trötta häst blodig; en handtlangare släpar efter sig en hund med snara om halsen; en fiskmånglerska sticker besmanets krok genom den lefvande gäddans käkar, en torghandlare har inpackat lefvande höns i en korg, där de ej kunna röra sig; en fågeljägare utbjuder sångfåglar i en trång bur, där de ej kunna lyfta en vinge. Hundrade åskådare, och bland dem många rättänkande, bevittna dagligen grymheterna, men huru många göra något för att bestraffa eller förekomma dem? En ogillar dem tyst, en annan högt, de öfriga tiga likgiltiga. Här är bödeln, här offret, hvar är rättvisan? . . .

Polisen? Ja, polisen är skyldig att ingripa; polisen är lagens springpojke, men lagen fordrar åklagare, vittnen, domare. Hvem vill åklaga, hvem vittna? Ingen rör sig. Bödeln blir ostaffad; i morgon förnyas samma skådespel.

Och likväl finnes något, som är mäktigare än lagen, nämligen den allmänna rättskänslan. Om dessa hundrade likgiltiga åskådare — eller hälften af dem — läte bödeln förstå, att de taga parti för offret, skulle han tvingas att godtgöra sin grymhet eller åtminstone icke förnya den. Men han har pröfvat sitt folk, han vet hvad det tål.

Ha vi också förstått, att vår likgiltighet, som är intet annat än själfviskhet, gör mera ondt än våra felsteg och våra brott? Frälsaren säger icke vid domen till de förtappade: du har mördat, du har stulit, du har vittnat falskt; han säger: du har *försummat* en gärning. Och huru mycket ha icke vi försummat! Mångens själfviska lif är alltigenom en kedja af försummelser mot kärlekens första bud.

Bort med dessa ofruktbara tårar, som förtorka med morgonens dagg och endast bevittna ett inbilladt med-

lidande. Bort med denna onyttiga klagan öfver andras grymheter, hvilken endast är fariséens bön i templet: jag tackar dig, min Gud, för att jag icke är så obarmhärtig som den eller den! Gör något! Bevisa med handling, att du icke blott åskådar orättvisan utan vill det rätta! Haf mod att vara god, och lämna åt de fega, de lata, de själfviska att med korslagda armar beskifva sig öfver världens ondska!

Näktergalen.

För många år sedan sutto en ljus sommarkväll i början af juni några unga studenter på bryggan vid Kajsaniemi och sågo solen gå röd ned bakom den mörka talldungen vid Tölö. En båt rodde på viken; vattendroppar glimmade som gnistor från årorna. Då sade någon: låt oss gå till stranden här midt emot och se solen gå upp!

Ja, det voro vi alla med om. Vi gingo öfver långa bron, togo af åt vänster och kommo till den då obebodda ensliga stranden midt emot Kajsaniemi. Här inväntade vi soluppgången. Två somnade i gräset, de öfriga höllo sig muntra med berättelser från skoltiden.

Himlen var klar. Klockan två på morgonen begynte den lätta skymningen märkbart ljusna. Klockan en kvart före tre borde solen gå upp, men vi sågo henne icke, hon skymdes af bergen i norr. I hennes ställe sågo vi en illumination i söder, hvars like i prakt ingen af oss upplefvat. Först begynte det gyllene korset på

Nikolaikyrkans torn glimma som eld. Därefter sänkte sig eldskenet till tornfönstren, sedan till kyrkfönstren, sedan till tusen fönster rundtomkring, och slutligen sken hela den mot oss vända sidan af staden som en gnistrande härd af flammor i morgonrodnaden.

Det sköna färgspelet varade omkring tio minuter, till dess att solen steg öfver bergen och flammorna bleknade i solskenet. Vi stodo i ljudlös tystnad och hade icke ord för vår hänryckning. Då fästes vår uppmärksamhet vid några sällsamt vackra toner, som i den stilla nattluften kommo till oss från den motliggande stranden af Kajsaniemi park. Hvad kunde detta vara? Det var icke fågelkvitter, icke flöjt, icke människoröst och liknade ändå något af alla tre.

— Näktergalen! — ropade slutligen en af oss.

Ja, det kunde inte vara någon annan. Så trötta vi voro efter en genomvakad natt, belöto vi enhälligt återvända till parken samma väg som vi gått några timmar förut. Näktergalen är icke sällsynt i Ladogatrakten, men ingen af oss hade förut hört honom.

När vi kommo till parken, funno vi icke en, utan flere hundra sångare. Kajsaniemi park var då mindre »vårdad», lummigare och naturskönare än människohanden sedan gjort honom, och intet Sahara utbredde då sin sandöken i hans midt. Hvarje gren var befolkad af sångfåglar, och alla dessa uppstämde en konsert, som väl kunde förliknas vid den bästa orkester man den tiden hörde i Helsingfors.

Plötsligen tystnade alla dessa fågelstämmor för att, fulla af beundran, lyssna på den enda, som sjöng sitt allt behärskande solo i nattens tystnad. Det var näktergalen. Han började med enformiga flöjttoner, som han efterhand begynte variera, till dess att slutligen drill efter

HOOVER WAR COLLECTION

drill droppade som ett pärlregn ned öfver träd och grenar. Man har försökt stafva näktergalens sång med bokstäfver men förgäfves. Jag har sedan hört honom sjunga vid Rhen och i Italiens vår, men ingenstädes så i harmoni med naturen som i vår dagljusa juninatt.

Knappt hade han tystnat, innan den hundrastämmiga fågelkonserten åter begynte på alla grenar, som på en gifven signal. Det var som hade alla dessa små sångare ansträngt sitt yttersta för att sjunga i kapp med sin mästare. Och likväl tystnade alla, när han åter började. Respekt för de kungliga!

En katt smög lurande vid planket mot botaniska trädgården. Han bortjagades; men hvad skulle vi göra med alla de tanklösa pojkar, som gillra ut snaror och nät för skogens oskyldiga sångare, plundra deras bon och utbjuda dem fångna i trånga burar till salu på torgen? Förstå dessa röfvare friheten, glädjen och det vackra i naturen? Förstå de rätt och orätt. Nej. Icke ens mästersångaren blir förskonad.

Näktergalen återkom stundom, efter flere års frånvaro, till Kajsaniemi park. Han tycktes smickrad att finna många åhörare. Vid Majföreningens första fest den 1 maj 1870 sjöng han hela kvällen och natten, utan att låta störa sig af två tusen barn och många äldre, som natten igenom kommo att höra honom. Så fortfor han hvarje vår ända till sista majfesten 1879. Om och när han sedan återkommit är mig obekant.

Den, som ej sett näktergalen lefvande, kan se honom död och uppstoppad i universitetets fågelsamling längst till vänster från ingången. Det är en liten grå fågel, mindre än en kråka. På det hvitmålade trästycket, där han står, står skrifvet:

Sylvia Philomela, skjuten af Arthur Nordman i Kajsaniemi park den 28 maj 1859.

Många ha betviflat, att den verkliga näktergalen har sjungit i Helsingfors, och det är ju godt att vi här ha beviset. Men icke för alla bevis i världen ville jag vara den, som dödat söderns berömdaste mästersångare vid hans korta besök i nordens vår.

En ny tid.

Nittonde seklets riddar Blåskägg satt i sin borg och slipade sitt svärd, medan han lekte fred. Han hade dödat många hustrur och älskarinnor, men den sista och yngsta vågade han icke vidröra, emedan hon var den okända framtidens dotter och Blåskägg fruktade hennes lika okända fränder. Han hade därför inspärrat henne i ett mörkt torn, för att hon skulle med honom upplefva världens ände.

Framtidens okända blåögda dotter satt bedröfvad och väntande i sitt mörka torn, medan hennes syster, såsom i sagan, satt högst på tornspetsen och spejade bort emot vägen, som ledde till kommande tider.

En stund förgick och århundradets sol begynte luta till nedgången. En lätt skymning bredde sig öfver dalarna, medan höjderna skeno i aftonrodnaden. Då hviskade den blåögda jungfrun genom tornfönstrets galler, såsom i sagan: — Anna, min syster, ser du någon komma?

Systern svarade: — Jag ser folket arbeta på fält

och i städer för att sluta sin syssla innan solen gått ned, och alla söka de sitt.

Åter efter en stund upprepade den fångna samma fråga, och systern svarade: — Jag ser människorna förena sig för att understödja de fattiga, sjuka, blinda, lytta och olyckliga. Många bland dem mena det väl, men alla söka de sitt.

Ännu en gång sade den fångna: — Anna, min syster, ser du någon komma?

Systern svarade: — Det börjar att mörkna, men jag ser några förena sig för att skydda de misshandlade djuren.

— Söka också de sitt? frågade den fångna.

— De vilja härska, men icke missbruka; döda men icke pina.

— Ännu måste vi vänta. Ser du ingen komma på vägen?

— Skuggorna skymma, men jag ser en liten ljuspunkt röra sig fram i riktning hitåt. Den tillväxer i klarhet, den ilar framåt som månskenets strimma öfver ett snöfält. Det är ryttare i blanka harnesk, och främst rider en drottning med gyllene krona.

— Stig ned — sade fången — och öppna portarna för den nya tiden!

— Portarna äro fast tillbommade och riddar Blåskäggs svärd skarpt slipadt — svarade systern.

— Stig ned — upprepade fången. — Ingenting kan emotstå kärlekens makt, när den kommer i trons rustning.

Förgäfves hade riddar Blåskägg bommat sina portar och slipat sitt svärd. De smälte som snö för vårsolens sken, och den nya tiden red in med flammande sol öfver ruinerna af det förgångna.

*

När det kommer, som är fullkomligt, försvinner det, som är endels, styckevis. När den fullkomliga kärleken kommer med lifvet i Gud, försvinner den ofullkomliga, famlande kärleken, som delar med sig af sina håfvors och känslors öfverflöd åt andra, men behåller det mesta för sig. Kärlekens rätta väsen är att känna sig lycklig af andras lycka och lida af andras lidande. Hela skapelsen hänger tillsammans som ett: annars vore det hela icke helt. Man kan icke älska människorna utan att älska djuren och allt lefvande; man kan icke rätt älska något i världen utan att älska Gud. Den själfviska människan sönderbryter skapelsens kedja och lösrycker sig därur för att ställa sig i världens medelpunkt men förgås i sin egen tomhet. Kärleken söker icke sitt. Han gläder sig icke öfver orättfärdigheten, han hoppas allting, han fördrager allting. All kunskap skall upphöra, all makt försvinna, men kärleken förblifver, den första, den sista, den största i evighet.

För småskolorna.

1. I gröna skogen

Barnen gå parvis ut till skogen.

Mel.: *"Jag minns den ljufva tiden"*.

Kom ut i gröna skogen,
det är så svalt i den.
Hvar björk är vår förtrogen,
och tallen är vår vän.
Hvar källa är vår spegel
allt i den klara sol;
och vinden är vårt segel,
och tufvan är vår stol.

Kom, vandra vid min sida
allt på den gröna färd.
Vårt hem är nu den vida,
den obekanta värld.
Vår fot är lätt och yster,
vår håg är glad och stor.
Hvar blomma är vår syster,
hvar fågel är vår bror.

2. Göken galar.

Forts. af n:o 1. Nu äro barnen i skogen. Hvarannan sätter sig i ring på tufvorna, hvarannan står rak däremellan och föreställer ett träd: gran, björk, al o. s. v. Mot slutet af visan säger lärarinnan: nu kommer göken och sätter sig i björken, nu sätter han sig i granen o. s. v. Då skall den gala, som föreställer trädet, och därmed kan turas om. I slutet instämma barnen med göken.

Obs. Barnen, som föreställa träd, gunga med armarna.

Nu sitta vi och sjunga
emellan björk och al.
Se, huru träden gunga!
Hör, huru göken gal!
Du rara, du kära, du glada kucku, kom,
att gunga och sjunga och sjunga året om!
Kucku! Kucku! Kucku, kucku, kucku!
Kucku! Kucku! Kucku, kucku, kucku!

3. Myggdansen.

Barnen springa parvis i takt. En är sparfven och tager en mygga vid slutet af hvar vers. Myggorna flyga undan, tills alla äro tagna.

Tolf myggor dansa i solens sken
och ha så roligt hvarenda en
med sina långa ben.
Summ, summ, summ, summ, bäst dansen går,
summ, summ, summ, summ, dem sparfven får.

4. Urmakarvisan.

Barnen härma med armarna pendelns svängningar — för tornuret långsamt, för vägguret fortare, för fickuret mycket fort. Sången likaså.

Mel.: *"Gubben Noach"*.

Många ur och många ur i mina dar jag gjort,
sakta gå de, sakta gå de, eller gå de fort.
Tiden från oss springer,
medan klockan ringer
tick och tack och tick och tack och tick och tack och tick.

Stora uret, stora uret slår i kyrkans torn,
där som väktarn, där som väktarn blåser i sitt horn.
Nattens timmar ila;
barn gå hem till hvila!
Tick och tack och tick och tack och tick och tack och tick.

Gamla uret, gamla uret på vår vägg ännu
ropar till oss, ropar till oss: vakna klockan sju!
Klara morgonstunden
hon har guld i munden.
Tick och tack och tick och tack och tick och tack och tick.

Så går tiden, så går tiden, som Guds vilja är.
Lilla uret, lilla uret knäpper jämt så här!
En guldfågel nickar
i dess bo och pickar
tick och tack och tick och tack och tick och tack och tick.

5. Katten och råttan.

Barnen dansa i ring, och råttan är inuti. Katten smyger sig in i ringen, och råttan smyger sig ut. När råttan är tagen, blir hon katt, och en annan blir råtta.

Nu kommer kissekatten
och går på tå om natten.
Vår bästa råtta vill han ta.
Du lilla råtta, göm dig bra!

---

6. Mjölnarevisan.

Barnen sjunga i ring. Under sången härma de rörelser och handgrepp: huru man bär säcken till kvarn och kastar den från sig; huru kvarnhjulet surrar och stenen går kring; huru man knådar degen, bakar bullen och rör i gröten. Vid sista versen bäres säcken från kvarn, och till slut springa alla parvis tillbaka till kvarnen för att hämta mjöl åt fattiga barn.

Och kvarnen hon malar för vatten och vind,
klipp klapp!
Och mjölnaren går där så mjölig och trind,
klipp klapp!
Vid kvarnen så stå där små fattiga barn,
de ha ingen påse att bära till kvarn.
Klipp, klapp, klipp, klapp, klipp, klapp.

Och kvarnhjulet snurrar och stenen han går,
klipp, klapp!
Så mjölet det dammar kring väggar och vrår
klipp, klapp!

Snart knåda vi degen och baka vårt bröd.
Och röra i gröten och ha ingen nöd.
Klipp, klapp, klipp, klapp, klipp, klapp.

Och käraste mjölnare, sälj ur din tratt,
klipp, klapp!
Så mycket som råttorna ätit i natt,
klipp, klapp.
Så köpa vi bröd åt de fattiga barn
och snurra som hjulet och mala som kvarn,
klipp, klapp, klipp, klapp, klipp, klapp.

Skogskonungen.

Personer:

Tapio, gubbe; mörkbrunt skägg, hög barrhatt, päls af trädmossa, gyllene klubba.
Mielikki, ung kvinna; gyllene armband och kransar, blå strumpor, röda skoband, gyllene nycklar.
Nyyrikki, gosse; blå mantel blå eller röd hög mössa, yxa.
Tellervo, flicka; gullgult hår, lätt skjorta med fina fållar.
Tuulikki, flicka; björkris, röd sidenduk.
Metsän piika, liten flicka med flöjt.
Två haltiat med honungsskrinet.
Första, andra och tredje haltian.
En jägare.
Tapios boskapshjordar.

En slätt i skogen. Stora och små fåglar rundtomkring på alla grenar.

METSÄN PIIKA (ensam.)

Brr — det kännes litet kulet,
skogen är så mörk, så frusen,
och i hemlighet förstulet
sprang jag hitåt efter ljusen.
Nej, hvad här är fint och grant,
prydligt, putsadt och galant,
och så många fåglar sitta
här på grenarna och titta!

Skön god afton, vänner små
Törs jag våga en begäran
att en stund mig hvila få?
Kanske har jag ej den äran
vara känd till min person?
Jag är blott ett tjänstehjon,
skogens lilla nippertippa,
Metsän piika kallas jag.
Arbet' har jag nog hvar dag:
Måste alla ruskor klippa,
städa alla kärr och mossar,
binda bergen fast med trossar,
sopa alla vägar snygga,
bo åt alla kråkor bygga,
plocka bär åt jägargossar,
mjöd åt alla björnar brygga
och, när vargarna bli stygga —
hålla de små barnen trygga.

I min tjänst hos skogens konung
samlar jag hvar dag hans honung.
Måste med min pipa kalla
alla, som han vill befalla.
Passa upp hans fru värdinna,
hennes lin på sländan spinna,
sticka hennes strumpor röda,
elda bastuns ugn att glöda,
ge små fågelungar föda.
Korteligen, all min möda
vore lång att här berätta.

Nu är sammanhanget detta:
Tapio har många barn,

hundra pojkar, tusen flickor,
alla kvistiga som stickor,
skrofliga som skogens flarn.
Och det blir för oregerligt,
om de ej i skola fås,
till att lära sig, förstås,
skick och seder rätt kruserligt.
Trött vid deras öfverdåd,
ämnar nu min herre fara
med sin stora barnaskara
att begära goda råd
hos den vise Wäinämöinen.

Men jag sprang från skog och fjäll
hit på mina skidor snälla,
före honom att beställa
nattkvarter för denna kväll.
Och min stackers herre lunkar,
så att hela skogen dunkar,
efter mig från Tavastmon.
Hvad? Jag redan hör en ton!

(Man hör en trumpet eller ett vallhorn.)

Plats för Tapio på hans tron!
Plats för allt hans tjänstehjon,
hans familj och hans halunkar!

(Tapio och Mielikki med följe intåga.)

TAPIO.

Halt! Här kunna vi nu rasta.
Här är en rätt vacker park.
Redan kvällens irrbloss kasta
ljussken öfver skog och mark.

Metsän piika, som jag ser,
har för oss beställt kvarter.
Mielikki, var ej sen,
sätt dig ned på denna sten,
medan här din trötta gubbe
tager plats på denna stubbe.

(De sätta sig.)

Nå, mitt folk, träd fram och säg,
medan månen vänligt tänder
silfverlyktan på vår väg,
hvad ni haft i dag för händer!

FÖRSTA HALTIAN.

Jag bor i en tall
vid forsarnas fall.
I dag kom en slaf
att hugga den af.
Men karlen jag fattade,
stjälpte om benen,
slog yan i stenen,
och skatorna skrattade.

ANDRA HALTIAN

Jag bor i en källa,
där älgarna dricka.
I dag kom en flicka
att vatten sig hälla.
Då märkte nog jag
hon var liten och svag.
Jag ämbaret fyllde
och bar utan hinder,
och solen förgyllde
de rosiga kinder.

TREDJE HALTIAN.

Jag bor i ett berg,
min far är en dvärg,
en älfva är mamma.
Jag plockade gull
min hattkulle full,
och bar till den fattiga änkan detsamma.

TELLERVO.

Jag fann uti spåret
en hare i snåret,
han blödde af såret
från jägarens pil.
Jag kom som en il,
jag band om hans sår
med mossa och blår
och bar honom trogen
till boet i skogen.

NYYRIKKI.

Ett bi frös ihjäl
i drifvan den djupa
helt nära min kupa.
Det rörde min själ
med ömkan och harm.
Jag andades varm
på stelnade vingar
och biet jag bringar
till lif i min barm.

TUULIKKI.

En ekorre smackade
munter på grenen,

En jägare knackade
pilen mot stenen.
Jag kom som en vind,
nöp jägarn i kind,
knep pojken i nacken
slog bågen i backen
och kröp under stacken
vid närmaste grind.

EN JÄGARE.

Sköna fru i skogens salar,
hör hvad stygga flickan talar.
Det var mig, som hon bedragit,
och mitt byte har hon tagit.
Basa henne, om du dristar,
nu med björkens mjuka kvistar,
att sin elakhet hon mistar
och ej mer med jägarn gycklar!
Tag nu dina gyllne nycklar,
knippan vid din sida slamrar,
öppna Tapios rika kamrar.
Och godt byte nu mig skicka!
Låt din lilla tjänsteflicka
med sin snälla honungspipa
locka skogens djur i knipa,
som här rundtomkring så kvicka
hoppa fram på skogens bricka.

MIELIKKI.

Hvad du ber, jag unnar gärna.
Metsän piika, skogens tärna,
blås tillsamman vargen, björnen,
orren, tjädern, dufvan, örnen,

filfras, lo och räf och hare!
Jägarn allt förunnadt vare.

(Metsän piika blåser tillsamman skogens djur.)

JÄGARN

(medan han skjuter djuren, som falla för hans pilar),

Skogen drottning, dig jag prisar
att så gifmild du dig visar.
Allt jag fäller: dufvor örnar,
tjädrar, harar, räfvar, björnar.
Nu blir gästabud i stugan,
nu skall stek i pannan fräsa,
nu skall öl i muggen jäsa,
själfva frusna vinterflugan
själfva syrsan, gömd i smugan,
skall af fröjd på ugnen surra
och för Mielikki hurra.

MIELIKKI.

Tror du, gosse, tror du, djärfva,
att jag vill mitt folk fördärfva?
Har du ej sett skogens syner
gäcka förr den glade jägarn?
Innan grytans stek du bryner,
innan ölet jäst i bägarn,
skall det byte du nu fällde,
återkomma till mitt välde
och få lif hos rätte ägarn.

(Hon ger tecken åt Metsän piika, som blåser i pipan. De fallna djuren få lif och hoppa muntert omkring.)

JÄGARN.

O, du troll, med svek i fållen!

MIELIKKI.

O, du narr, som trodde trollen!
Mina djur af pilen blöda.
Kom, min lilla tjänsteflicka,
att med skogens honungsföda
de förskrämda vederkvicka.

(Metsän piika kringbjuder honungsskrinet.)

TAPIO.

Hvem vågar i aftonens strålande väckt
den mäktige konungen gäcka,
och skogarnas irrande, flyktiga släkt
med pilar och båge förskräcka?
Är jag ej den väldige, som med min makt
behärskar de ändlösa moarnas trakt
så vida som furorna räcka?

(Man hör ett gny som af hagel och storm.)

METSÄN PIIKA

(uppstiger på ett berg för att lyssna och talar följande):

Herre konung, jag hör ett stort gny af hagel och storm. Jag ser mörkröda moln, upplysta af blixtar, framvälla genom rymderna och närma sig oss. Det är de kommande århundraden, som intåga i landet, kullstörta skogarna och jaga oss hädan. Herre konung, jag räds, att din makt är förbi.

MIELIKKI.

Blås på din pipa och jaga framtiden bort!

METSÄN PIIKA.

Drottning, jag blåser förgäfves och får ingen ton.

Vår makt förmår intet mot framtiden. Ett nytt årtusende bryter fram. Låt oss fly!

(Alla församla sig kring Tapio och bereda sig till aftåg.)

TAPIO.

Än breder sig furornas rike så vidt
kring Finlands omätliga fästen;
än dånar ej yxan i skogarnas midt
och härjar i örnarnas nästen.
Dock vet jag, den dag skall ock fylla sitt mått,
när plogarna plöja mitt grusade slott,
och sågarna sluka upp resten.

Men aldrig skall Tapio, skogarnas kung,
besegras af odlingens dvärgar,
okuflig han härskar i moarnas ljung
och furornas tegar han bärgar.
Han värmer med skogen det frysande land,
han vattnar dess fält ifrån skogarnas rand,
och bergen med grönska han färgar.

Nu lämna vi fältet åt kommande dag,
om tusende år när det lider.
Om godt eller ondt då i landet är lag,
det månde väl spörjas omsider.
Men bygger där kraft under furornas sus
och strömmar från höjden ett himmelens ljus,
står Finland i tidernas tider.

(Alla aftåga.)

Tidernas spegel.

Personer:

Mormor (75 år).
Lotta (15 år).
Spegelbilder.

Ett rum. Det är afton och två ljus brinna på bordet. I fonden en skärm, som i midten bildar en ram. En dörr, en byrå, en gungstol, en pall. Mormor med stickstrumpa i gungstolen. Lotta på pallen vid hennes fötter.

LOTTA. Tänk, en så märkvärdig dag, mormor! Din födelsedag! Mamma och pappa och alla kusinerna och allt tjänstefolket ha gratulerat dig, onkel Fritz har hållit tal, och vi ha sjungit en psalm till din ära.

MORMOR. Till Guds ära. Gud har burit mig på sina armar genom tidernas skiften och låtit mig uppleva många sorger, men långt mera nåd och mycken kärlek.

LOTTA. I dag skall jag hela dagen vara din tjänstepiga, i dag och alla dagar. Får jag det, mormor?

MORMOR. Ja, goda barn. Alla täfla ni om att göra mig glädje. Jag behöfver så litet. Jag vet ju, att ni hålla af mig.

LOTTA. Mormor behöfver klädas och kammas och sitta bekvämt och få riktigt trefligt och ljust och varmt

omkring sig. Hundarna få ej skälla, och dörrarna få ej stå halföppna, så att här blir drag i rummet. Så behöfver du en, som läser högt för dig. Hvad är det du mest tycker om att höra? Jag tror att det är Davids etthundratredje psalm.

MORMOR. Ja, läs den till sist i afton. Läs om Guds nåd och förlåtande kärlek öfver hela mitt lif och dess sena kväll.

LOTTA. Men är det verkligen sant, att du i dag fyllt sjuttiofem år?

MORMOR. Jo du, Gud låter den första siffran växa, men den andra kommer igen. Det var en tid, när också jag skref, som du, min ålder med ett och fem.

LOTTA. Nej, har mormor verkligen en gång varit femton år?

MORMOR. Hvarför anser du det så otroligt? Är det så omöjligt, att mina gula kinder en gång varit röda, min skrynkliga panna slät, mitt gråa hår brunt och mina vissnade händer mjuka?

LOTTA. Nej, men . . . mormor har varit gammal så länge jag minns.

MORMOR. Sök i öfversta lådan af min byrå, så skall du finna en medaljong från min ungdom.

LOTTA (söker och finner i lådan en medaljong). Å, se! Är den unga flickan du, mormor? Hvad hon ser god ut! Och hvad hon liknar min egen mamma! Jag ville vara i hennes ställe!

MORMOR. Om du vore hon då, så skulle du nu vara den gamla gumma, som du kallar din mormor. Du skulle förlora på bytet, Lotta lilla.

LOTTA. Nej, mormor! Se huru skälmsk och glad hon ser ut! Så vacker och god har jag aldrig varit. Byta vi?

MORMOR. Ja, hvad vågar man icke vid femton år! Kära barn, tänk på mina glasögon och mitt gråa hår; tänk dig ett långt lif med många pröfningar bakom dig och framför dig årens snö med dess aftonskymning! Ja, det är sant, att efter aftonen randas en ny morgon, en ny ungdom, som aldrig förgår.

LOTTA. Ju längre jag ser dig, när du var ung, desto mer igenkänner jag dig. Där är någonting ungt och varmt, som skiner igenom hvar du kallar årens snö. Det måste vara för att du är så hjärtegod. Se, nu skrattar din bild i medaljongen! Du måste haft mycket roligt, när du var ung.

MORMOR. Å ja, i den korta klädningen hoppar ju hela världen kråka för oss. Man snafvar lättare i den långa klädningen.

LOTTA. Har du haft förtreter? Glöm dem, mormor! Minns blott det förtjusande glada att ha varit en så söt flicka, som du! Topp, så byta vi! Du låts vara jag, och jag låts vara du!

MORMOR. Nåväl, sök i samma låda, där du fann mitt porträtt! I vänstra hörnet skall du finna ett etui och i etuiet en svartspegel, som jag en gång fick af en fattig gumma. När jag var vid din ålder, gick jag en dag i skogen att plocka bär och fann en gumma, som brutit sitt ben, liggande hjälplös i en myrstack. Jag bar henne hem, jag skötte henne tills hon blef frisk, och af tacksamhet gaf hon mig sin dyrbaraste skatt, en trollspegel, som älfvornas drottning tappat i morgondimman. Far varsamt med spegeln, barn, ty det finns blott en sådan i hela världen! Man ser i den det förflutna, nuvarande och tillkommande alldeles som skulle det lefva framför oss. Jag har gömt den för allas ögon,

men du skall få se den, för att förstå hvad det betyder att byta år med sin mormor.

LOTTA (letande i byrån). En spegel? Här är en dosa med ringar och pärlor . . . här en sköldpaddskam, inlagd med guld . . . hvad du är rik, mormor! . . . Och här en medaljong med morfars porträtt. En så fin kavaljer! . . . Nej se, här är en portfölj med bref och pressade blommor! Men hvar är spegeln?

MORMOR. Spegeln ligger i en ask af elfenben.

LOTTA. Här är asken. Så vackert arbetad! På locket en ängel, som går på ett rullande klot.

MORMOR. Tiden och lyckan gå på rullande klot.

LOTTA. Mormor, jag är rädd! Jag törs inte öppna tidernas spegel.

MORMOR. Ja, låt den ligga orörd i sin gömma. Det kan vara nyttigt för oss att se tillbaka, men ej att se framåt.

LOTTA (tvekande). Att se tillbaka och på samma gång framåt! Se allt, som varit, och allt, som kommer! Mormor, öppna du spegeln, och jag tittar öfver din axel.

MORMOR (framtager en liten spegel ur asken). Nå, hvad vill du se?

LOTTA (tittande öfver hennes axel). Törs jag? Får jag? Jag vill se dig, mormor, när du var femton år.

MORMOR. Vissnade gamla, blif åter ung! Träd ram för din eftervärld!

SPEGELBILD N:O 1. (En ung flicka i kostym från 1830-talet och med långa hårflätor i nacken framträder i ramen.)

LOTTA. Porträttet! Hvad hon är förtjusande. Får jag tala till henne?

MORMOR. Se och tala får du, men inte vidröra henne, ty då flyter hon bort i luft.

LOTTA (förlägen). Hvad heter fröken?

BILDEN (nigande). Mitt namn är Beate Sophie Randers.

LOTTA (hviskande). Det är du, mormor. (Högt till bilden). Känner fröken den gamla frun här i gungstolen?

BILDEN. Nej, jag har aldrig sett henne förr.

LOTTA (hviskande). Mormor, hon känner dig inte!

MORMOR. Hur vill du, att man vid femton år skall igenkänna sig själf vid sjuttiofem år?

LOTTA (till bilden). Min mormor hette också Beate Sophie Randers, förr än hon blef gift. Har fröken sett kapten Silfversparre?

BILDEN. Ja, han är kadett i Fredrikshamn. Jag dansade med honom i går på min födelsedag. Uniformen kläder honom, han valsar så bra, att man kan bli yr i hufvudet. Annars bruka vi flickor kalla honom kråkskrämman, för att han sköt bom på en kråka.

MORMOR. Ja, de flickorna! Vi gycklade ibland med Silfversparre.

LOTTA. Vet fröken, att kadetten Silfversparre blef sedan min morfar?

BILDEN. Gör inte narr af honom!

LOTTA. Han blef gift med min mormor, och fröken själf är min mormor.

BILDEN. Å, så roligt! Mjukaste tjänarinna; jag gör mormor min komplimang . . . Säg, är du inte en af mina skolkamrater i friherrinnan Rosens pension? Förlåt, att jag inte strax kände igen dig. Vi äro så många.

LOTTA (lifligt). Aldrig har jag hört talas om Rosens pension. Men vi ha bestämdt dansat och lekt till-

samman. Vi äro jämnåriga, vi säga du till hvarandra. Tycker du om att åka velociped?

BILDEN. Hur var det? Velo . . .

LOTTA. Velociped. Jag kan, jag; du skall snart lära dig. Du skall ofta hälsa på oss. Bor du nära järnvägen?

BILDEN. Järnvägen? Hvad är det?

LOTTA. Å, det är en järnväg, förstås. Ha ni telefon, så att vi kunna språka ibland? Det blir för dyrt att telegrafera.

BILDEN. Tele . . .? Tele . . .? Parlez vous français, mademoiselle?

LOTTA (hviskande). Mormor, hon talar franska!

MORMOR. Det var det enda vi lärde i friherrinnan Rosens pension.

LOTTA (högt). Hvarför frågar du mig, om jag talar franska?

BILDEN. Du begagnar så många främmande ord. Jag skall hälsa på dig. Hvar bor du?

LOTTA. Hvar jag bor? Här hemma naturligtvis.

BILDEN. Visa mig din märkduk. Jag har min på väggen i glas och ram.

LOTTA. Märkduk, hvad är det?

BILDEN. Det är en märkduk, förstås. Men förlåt mig, mamma väntar, vi skola nu baka julbröd och stöpa ljus.

LOTTA. Stöpa ljus?

MORMOR. Det lärde vi hemma.

LOTTA. Ja, se det kan inte jag! Men du är så snäll och glad, att jag måste dansa sju hvarf omkring med dig. (Springer fram, vidrör bilden och bilden försvinner.) Beate, hvart tog du vägen? . . . Hon försvann, mormor!

MORMOR. Jag sade ju det! Tror du, att jag vid femton år hade någon aning om velociped, järnvägar, telegraf och telefon? Lika litet som du förstår att brodera märkdukar och stöpa ljus. Men du ville ju byta år med mig. Vill du nu se dig själf, när du är så gammal som jag?

LOTTA (häpen). Nej, mormor, nej, det törs jag visst inte. Jag kunde ju se mig själf försvinna!

MORMOR. Var du nöjd, Lotta lilla, med dina glada femton år. Kanske kan jag visa dig en annan liten flicka, i hvilken du har del. Kom än en gång hit och titta öfver min axel, så skall du få se din dotterdotter vid samma ålder som du.

LOTTA. Min dotterdotter! Får jag en dotterdotter?

MORMOR. Ja, en, som på sin tid skall kalla dig mormor.

LOTTA. Å, mormor gör narr af mig!

MORMOR. Allt är möjligt. Min Lottas dotterdotter, träd fram!

(Lotta intager sin förra plats bakom gungstolen. Bild n:o 2, en ung flicka, framträder bakom skärmen, klädd i en fantastisk framtidskostym med rödt skärp, pincené, en kort pipa i munnen, kortklippt hår och en doktorshatt på hufvudet, läsande i en bok. Paus.)

MORMOR. Nå, frågar du inte?

LOTTA (hviskande). Hon ser spansk ut. Hon har fallit från månen. (Högt.) Hvad heter du?

BILDEN (stirrar upp från boken). Hvad befalls?

LOTTA. Jag frågar ditt namn.

(Bilden vänder henne ryggen.)

LOTTA. Jaså, förlåt! Hvad heter doktorinnan, om jag törs fråga?

BILDEN (vänder sig om). Magneta Hypotenusa Problem, doktorinna i socialdemokrati, till er tjänst.

LOTTA. Törs jag fråga hvad det är för en bok doktorinnan Magneta Hypotenusa Problem studerar så flitigt?

BILDEN. Det är 20:de seklets framsteg af författarinnan till 19:de seklets barbari.

LOTTA. Mycket uppbyggligt för doktorinnans förfäder. Skall doktorinnan snart taga studentexamen?

(Bilden vänder henne åter ryggen.)

LOTTA. Förlåt! I min tid gick man vid doktorinnans ålder ännu i skolan.

BILDEN (vänder sig om). I *vår* tid går skolan med elektricitet sextio kilometer i timmen.

LOTTA. Jaså. Lär man sig också röka i skolan?

BILDEN. Alla bildade flickor röka numera apelsinkärnor.

LOTTA. Jaså. Nå, hvad lär man sig mera i skolan? Kan doktorinnan hoppa kråka?

BILDEN. Var god och uttryck sig mera vetenskapligt!

LOTTA. Jag skall försöka. Kan Magnetan vara ung, glad, öfverdådig? Kan Hypotenusan dansa? Förstår doktorinnan Problem ett skälmstycke? Kan hon skratta och gråta, som man skrattar och gråter vid femton år?

BILDEN (spotskt). Jag kan allt, utom att svara på opassande frågor.

LOTTA (ond). Hvad nu, fröken Naturkraft? Vet hon väl, att jag är hennes mormor?

BILDEN. Kråkans mormor är du och inte min . . . antediluvian!

LOTTA (hviskande). Hvad betyder det, mormor? Antediluvian?

MORMOR. En, som är född före syndafloden.

LOTTA. Jaså. Vet Hypotenusan, att före syndafloden brukade en mormor ge sina ohöfliga barnbarn ris?

(Springer fram och griper bilden i skärpet. Bilden försvinner.)

LOTTA (med skärpet i handen). Att kalla sin mormor antediluvian! Min mamma har gifvit mig ris för mindre än så . . . Men hvart tog Hypotenusan vägen?

MORMOR. Fråga en spegelbild! Se, du behöll skärpet i din hand! Tidens röda spöke är det enda, som återstår af framtidsfantomerna.

LOTTA. Jag mormor åt en sådan krokodil! Nej, mormor, jag gifter mig aldrig!

MORMOR. Aldrig . . . vid femton år.

LOTTA (betraktar skärpet). Hvad vill det säga? Allt annat är villa, men skärpet flyter ej bort i luft, skärpet är ett verkligt rödt sidenskärp, som jag sett någonstädes förut. Skulle Constance och Louise ha klädt ut sig för att gyckla med mig? Men mina goda kusiner äro ej luft, de hålla att taga i. Skall jag bränna upp skärpet? Å nej. (Knyter skärpet kring sitt lif.) Det nyaste modet är ju att vara klädd som man kläder sig femtio år härefter. Men gif mig spegeln, mormor, nu skall jag taga högsta vitsordet i historien. Hvad bryr jag mig om de kommande seklerna? De må sköta sig själfva. Jag skall se Semiramis' hängande trädgårdar, Cæsars intåg i Rom och Columbus, när han upptäckte Amerika. Jag skall låta din mormors mor stiga fram och niga för dig. Jag skall låta min farfars far gå i Nigarmaja och draga efter sig hela släpet af sina förfäder, ända till Adam. Gif mig spegeln mormor, jag vill se Eva i paradiset!

MORMOR. Sakta, sakta, far varligt med spegeln! Man skall aldrig lita på trolltyg! Det fanns en orm i paradiset.

LOTTA (tager spegeln och svänger den jublande). Jag skall plocka ett körsbär från lifvets träd och ett äpple från kunskapens träd. Jag skall dela det med dig och med mamma och pappa och alla människor. Mormor Eva, träd fram och låt mig se paradiset!

BILD N:O 3. (Ett långt, hvitt spöke, omlindadt af en stor orm, träder fram från skärmen.)

MORMOR. Akta dig, barn!

LOTTA. Hu . . . Ormen! Han ringlar sig framåt! Mormor, försvara mig!

(Hon flyr, snafvar och faller. Bilden försvinner.)

MORMOR. Farväl, Semiramis, Cæsar, Columbus, Eva och paradiset! Barn, barn, du har slagit världshistorien i bitar!

LOTTA (reser sig häpen). Är ormen borta? Hu, hvad han skrämde mig! Men . . . jag tror spegeln gått sönder! (Plockar hop bitarna.) Kan han ej sinkas, mormor? Det finns ett sorts kitt som kallas Gråt inte!

MORMOR. Sinka skuggorna! Intet kitt gör de förgångna tider hela igen. De ha varit och gått för alltid.

LOTTA (på pallen snyftande emot mormors knä). Jag har slagit ihjäl världshistorien . . . Jag har mördat framtiden . . . och det på min egen mormors födelsedag!

MORMOR. Trösta dig, barn. Du har krossat minnets sköra glas; gör dig en ny spegel för framtidens hopp. Hela krossade människohjärtan! Många önska läsa i framtiden och bäfva likväl för dess okända fjärran. Gif dem en bättre spegel, som aldrig faller i bitar. Gif dem Guds försyn, som gör oss visa af det framfarna och trygga för det kommande! . . . Vill du ännu byta år med mig.

LOTTA (ser frågande upp). Vill mormor byta med mig?

MORMOR. Nej, mitt barn. En ny tid behöfver en ny kraft, och hvarje tid har sin gräns. Lyckliga vi, om vi förmått lösa vår tids uppgift. Lef för det bästa i din tid, såsom jag lefvat för min!

LOTTA. Hvad du är god, mormor!

Snurran.

Skämtsaga i fyra äfventyr.

Personer:

Kungen.
Drottningen.
Prinsessan Munviga, deras dotter, benämnd Snurran.
Guvernör Spindelben.
Guvernörskan Eau de Cologne, prinsessans lärarinna.
Rådman Orre, öfverdomare.
Kapten Puff, chef för lifvakten, Spindelbens adjutant.
Pytt, hans son, dvärg.
Kungens härold.
Mäster Hans, smed.
Gumman Hans, hans hustru.
Lustiga Petter, Kloka Matts, Dumma Olle, } deras söner, smedslärlingar.
Lisa, deras fosterdotter.
Rosenkind, Snöflinga, Tordön, } feer.
Illflaxa, en häxa.
Hofdamer och röster, som tala.
Hofvet, lifvakten, folk, som ser på och hurrar.

Sagans tid: Det var en gång.

FÖRSTA ÄFVENTYRET.

Mäster Hans' smedja. Man ser ässjan, städet, blåsbälgen, ett litet fönster och en dörr. LUSTIGA PETTER dikterar, MÄSTER HANS och MATTS slå takten vid städet,* OLLE sköter blåsbälgen, LISA i en vrå stickar strumpa.

PETTER (afmätt).

Vi *smi*da en *saga*,
så *lång* som en *tvaga*,
så *bred* som en *dörr;*
har du *hört* den *förr;*

Om *du* af vår *saga*
ej *lär* dig en *aga*,
så *hör*, om du *vill*,
den *en* gång *till!*

MÄSTER HANS. Nå, gossar, nu är det lördagskväll, mor väntar med grötgrytan, vi kunna sluta vårt dagsarbete. Jaså, Matts är ej färdig; jag skall vänta på dig och stoppa min pipa. (Stoppar pipan, röker och ser ut genom fönstret.) Hakar och märlor! Hvad är det där för folk (pekar på åskådarna), som sitter därute i månskenet och kikar in hit i smedjan?

PETTER. Det är gnistorna från skorstenen. Far tror att det är ögon, när de lysa i mörkret.

LISA. Inte är det gnistor. Det finns mycket annat, som sprakar i mörkret om lördagskvällen.

MÄSTER HANS. Gud signe dig, barnet mitt, du är feernas guddotter, du ser mer än andra. Tänk, om det vore folk därute! (Till åskådarna.) Gärna för mig. Var så god och titta på oss, nog tåla vi ses på. Jag är Hans mästersmed, som har smidt silfverskor åt kungens häst,

* Hammarslagen falla på de understrukna stafvelserna.

Eldfrustaren. Mor är i stugan, men här ser ni mina barn. Här är lustiga Petter, han kan smida snurror och spela harmonika. Här är kloka Matts, han smider konstlås och är så träffeligt sluger, att han kan lura en räf. Här är Olle, dumma Olle kalla de honom, för att han talar sex eller sju ord i veckan, men han kan härma tuppen. Nå ja, här är Lisa, barnet, som vi hittade en söndagsmorgon i smedjan. Vi ha tre pojkar, sad' mor, vi behöfva en flicka. Får gå, sad' jag, och si, hon blef smörögat i gröten. Ja, titta nu bara, sådant folk är vi. (Det knackar på dörren.) Jag tror månskensfolket vill in. Gör dig smal och kryp in, sad' låset åt nyckeln.

PYTT inträder, löjligt utstyrd som officer, och gör militärisk honnör.

LISA. Å, se Pytt! Hvar kommer du ifrån? Vi är gamla bekanta, far. Pytt drar mig om vintern på kälke till feernas skola på blå bergen. Han tänker bli krigsman, för att han är lång och rask.

PETTER. Cæsar Alexander Napoleon Pytt!

MATTS. Jag tar till flykten. Grymme herr krigsman, slå inte ihjäl mig!

MÄSTER HANS. Tyst, Matte! Nå, hvad har den store Pytt att förkunna?

PYTT (gör honnör). Min nådige herre kungen låter säga dig, mästersmed, att han behöfver till måndag morgon det lås, som han har beställt af dig.

MATTS. Store Pytt, det är jag, som smider låset, och det är snart färdigt.

MÄSTER HANS. Till hvad behöfver kungen ett så stort, dyrkfritt konstlås?

PYTT. Till sitt nya glasskåp, som min far, kapten Puff, fått befallning att bygga.

MÄSTER HANS. Det måste vara dyrbara skatter, som kungen där skall förvara. Kanske sin krona?

PYTT. Jag törs inte säga. Det är en statshemlighet.

LISA. Jag vet, far, jag har hört det af feerna. Kungen bygger ett glasskåp för att där förvara sin dotter, prinsessan Munviga, som folk kallar Snurran.

MÄSTER HANS. Hvad i alla dagar! Hans enda barn, som skall ärfva kronan och riket!

PYTT (med en axelryckning). Han måste!

MÄSTER HANS. Hvarför måste han? (Pytt tiger med en ny axelryckning.) Hvarför måste han, Lisa?

LISA. Därför . . . * (halfgrätande). Nej, jag vill inte tala illa om Snurran.

MÄSTER HANS. Sitt inte och lipa, unge! Ut med sanningen! Hvarför måste han?

LISA (grätande). Hon pratar.

MÄSTER HANS. Hvad för slag? Skall prinsessan i glasskåpet för att hon pratar?

LISA (motvilligt). Det var så, att kungen hade två snälla prinsessor förut, men han tyckte de voro alldeles för tystlåtna, för han vill ha muntert vid hofvet. Så togo feerna bort de två snälla prinsessorna och sände åt kungen Snurran i stället. Och för hvart år Snurran blef äldre, pratade hon dubbelt mer än förut. Men nu, när hon blifvit femton år . . .

MÄSTER HANS. Nå, nu när hon blifvit femton år?

LISA (med gråten i halsen). Står ingen mera ut med att höra henne. Alla stoppa de bomull i öronen och gå med tjocka dukar kring hufvudet, liksom när man har tandvärk. Och så kunna de inte heller höra hvad andra säga.

* Tre prickar beteckna ett kortare uppehåll.

MÄSTER HANS. Och så?

LISA (som förut). Så måste nu kungen stänga in henne i ett glasskåp, om ingen vill vara så barmhärtig och gifta sig med henne.

PETTER. Får den, som gifter sig med Snurran, riket med?

MATTS (medan han smider). Ja, säg, får han riket med?... Aj, aj, mitt finger! Jag slog mig på fingret! Trollen tage Snurran och riket med!

LISA. Skäms, Matte! Vet du inte, att när man ropar på trollen, kommer strax något styggt?

ILLFLAXA inträder, ridande på en kvast, med en piska i handen och en säck på ryggen.

ILLFLAXA. Tackar så mycket, hvem var så god och bjöd mig stiga in? Usch, jag har ridit mig trött, jag är på väg till Blåkulla. Finns här någon, som träter? Jag behöfver skällsord, mycket skällsord i kväll, för dem skall jag mala till kaffe, jag säger inte åt hvem.

MÄSTER HANS. Hvad är ni för en markatta?

ILLFLAXA (nafsar i luften). Tackar ödmjukast, det var ett bra ord; hvarje sådant ord är en kaffeböna för mig. Finns här ej flera?

MATTS. Kan ni bota mitt finger, ni vidbrända, sotiga trollpacka?

ILLFLAXA (nafsar i luften). Tackar, tackar, det var också ett bra ord. Men nu har jag inte tid, jag skall underst bittida i morgon till kungens gård, jag har ett ärende till Snurran, och där får jag många sköna kaffebönor. (Vädrande i luften.) Pstschi! (Nyser.) Banke mig, tror jag inte, att här luktar hedniskt blod! En sparfunge! (Gripande efter Pytt.) Han skall i säcken till frukost i morgon.

(Pytt flyr undan och gömmer sig bakom blåsbälgen.)

PETTER. Tappre Pytt, spetsa käringen på ditt svärd!

ILLFLAXA (förföljande Pytt). Så, så, så, sparfkyckling, inte göra sig till! I säcken skall du, på spettet skall du, jag skall plocka dig, jag skall steka dig, i hvitlök och peppar skall jag steka dig, tills du blir mör! (Olle motar henne.) Hvad nu, sotarpojke? Vill du se mina långa naglar? Jag skall ha pysslingen!

OLLE (galande). Kuckukukuu!

ILLFLAXA (skrämd). Huj, hvad är det! Tuppen galar, jag kommer för sent till Blåkulla. Och bara två kaffebönor har jag fått i denna eländiga smedjan. Simpele, timpele, murra balurra, hopp, väder opp, hästen min! (Piskar på kvasten och rider ut.)

MÄSTER HANS. Nå, det var för väl, att vi blefvo af med det trollet. Jag kände en besynnerlig lust att steka henne i ässjan. (Pytt kryper fram.) Hon ville ju äta upp dig, min beskedlige gosse.

PYTT (stolt). Mitt svärd var för kort. Om hon kommit helt litet närmare, skulle jag ha spikat fast henne vid väggen.

MÄSTER HANS. Se så, gossar, mor väntar och gröten svalnar. (Trumpetstötar utanför.) Hvad kan det vara? Kungens härold så sent på lördagskvällen! Nu måtte det vara brådt. (Lyssnar vid fönstret.) Riktigt! Härolden uppläser en kunglig kungörelse ... (lyssnar och upprepar)... Eftersom hennes höghet prinsessan Munviga lider betänkligt af för mycken vältalighet ... och hela rikets välfärd därmed sättes på spel ... alltså ... hvad säger han? ... alltså utlyser kungen allernådigast en täflan för alla ogifta män i hans rike ... af hvad stånd de vara må ... att nästa måndags morgon infinna sig vid kungs-

gården... Och den, som lyckas förmå hennes höghet att tiga i fem minuter — hör man på: fem minuter! — han skall få henne till gemål och sedan ärfva riket efter konungens död. (Petter och Matts hoppa upp.) Men den, som försöker och icke lyckas... han skall sitta i stocken, ända till dess att han lärt sig utantill allt hvad hennes kungliga höghet under tolf dagars tid behagat säga honom. Gifvet i vårt kungliga slott, datum ut supra etcetera, etcetera.

PETTER och MATTS (på en gång). Jag vill med, far!

MÄSTER HANS. Hör på pojkarna! Skämmas ni inte? Petter, huru tänker du reda dig med Snurrans vältalighet?

PETTER. Jag skall förarga henne, så att hon spricker.

MÄSTER HANS. Och du, Matte? Tänker du smida henne till nubb?

MATTS. Nej, jag skall smida ett munlås åt henne.

MÄSTER HANS. Jo, nu får riket vackra kungar med tiden. Det är för väl, att jag har Olle kvar.

OLLE (styft). Jag... vill... med!

MÄSTER HANS. Olle med! Det var de första ord jag hört pojken säga sedan i onsdags. Nå, hur tänker du få prinsessan att tiga? (Olle lägger fingret på munnen.) Så, så, lycka till, du vill lära henne din egen konst? Det kallar jag slugt, ifall det ej råkar vara makalöst dumt. Jag mister alla mina smedjedrängar. Hvem skall nu sköta pusten? Kanske Lisa också vill med?

LISA. Nej, far. Jag skall i morgon vid solens uppgång till feernas gudstjänst på blå bergen.

MÄSTER HANS (till åskådarna). Där höra ni själfva, godt folk. Alla mina barn rymma ifrån mig. Hvad skall jag göra? Skall jag bomma dörren och säga till

dem: barnens vilja är i fars byxficka. Eller skall jag låta dem gå efter näsan? Nå, de må löpa, de komma väl hem igen, när de längta till mors grötgryta. Åhå, hvad allt får man ej höra och se på en lördagskväll! Men nu är det tid att få sig en munsbit och sen gå till kojs. (Till åskådrna.) God natt, kära vänner, sofven godt, så få ni se Snurran i morgon och kungen i öfvermorgon.

(Ridån faller.)

ANDRA ÄFVENTYRET.

Tidigt en morgon i kungens park. Träd och rosenbuskar. Bakom dem i fonden de blå bergen. Man hör små klockor ringa. PYTT i uniform vattnar rosenbuskarna.

PYTT. Solen går upp. (Gäspar.) Och så tidigt nänns guvernör Spindelben skicka en stackars krigsman till ett så simpelt göra, som vattna rosor! Allt skall, kantänka, vara så fint till i morgon, när prinsessan skall bjudas ut på auktion. (Lyssnar.) Hvad är det som ringer? Jaså, det är söndag i dag, blåklockorna ringa till feernas gudstjänst därborta på bergen ... Aj, nu stack jag mig på en törntagg! ... Men så var jag tapper i går, när den förskräckliga häxan ville steka mig i hvitlök och äta upp mig lifslefvande. Uff, sad' Puffen. Kantänka hon, ja! Hon skulle ha kommit en half tum närmare, så hade hon varit dödens barn. (Drager sin värja och hugger i luften.) Hon skulle försöka komma en gång till, så skulle jag spetsa henne så här ... och så här ... (Han sticker i träden.)

ILLFLAXA inträder baklänges från vänster för åskådarna, steg för steg, andtruten försvarande sig med kvasten, som hon håller utsträckt framför sig. Pytt gömmer sig darrande bakom en buske.

ILLFLAXA (skrikande för att öfverrösta Snurran, som förföljer henne och talar på samma gång). Söta gulle prinsessa, jag har ju sagt dig, att du är mitt allrakäraste lilla barn, och nu är du femton år och skall snart gifta dig, och så måste jag väl få pussa dig, förrän en annan far bort med dig.

SNURRAN (slabbrande utan uppehåll och svängande en kråkskramla, när hon är tvungen att draga andan). Och så kommer du till mig midt i natten, när jag ligger i min sötaste sömn, och säger att du är min mamma, liksom det skulle passa sig att komma till en kunglig person midt i natten, när hon sofver sin sötaste sömn, och liksom det skulle passa sig för en trasgumma, som du, att säga dig vara min mamma, och så är du inte heller min mamma, grodornas mamma är du, men inte min mamma, för jag är en kungsdotter, och du är inte värdig att sopa mitt golf, och så kommer du till mig midt i natten, när jag sofver i min sötaste sömn, för att jag måste hvila mig och jag måste hvila mig, för att jag har nog besvär hela dagen med att lära de dumma hofjungfrurna deras sysslor, och om inte jag skall få hvila mig, huru skulle någon annan få hvila sig, och hvarför skulle andra få hvila sig och jag inte få hvila mig? Men du surrar som en böllfluga, så att jag inte får säga ett ord, för att du surrar och surrar och surrar . . .

(Mister andan och skramlar. Båda försvinna i kulissen och fortsätta utom scenen.)

PYTT (försiktigt framkrypande). Surrar och surrar. Där fick häxan en, som fastnar henne i halsen! Sinkadus,

säger far, jag är stendöf (lyssnar), jag hör inte mera blåklockorna ringa ... Där springa de, häxan baklänges, Snurran efter henne. Nu komma de till dammen, häxan ser inte bakom sig ... plums, där ligger hon! Ingen fara, sådant otyg flyter på vattnet ... Men se, där kommer Lisa! Det är skönt att åter få vara med riktigt folk. Hvarifrån kommer du så bittida, Lisa?

LISA (inträder). Jag kommer från feernas kyrka på bergen. Där var så vackert, så vackert. När solen gick upp, begynte blåklockorna ringa.

PYTT. Ja, jag hörde dem ända hit.

LISA. Då var där ottesång med alla fåglar och blommor och fjärilar. Den blå himlen var kyrka, berget var altare, näktergalen mässade, myggan spelade orgel, taltrasen var klockare och började psalmen, gamla eken på berget var präst och predikade så innerligt vackert, när östanvinden susade i hans krona. Alla feer och träd och blommor böjde sig ned för vinden i bön, ett litet lamm sof vid vargens sida, och den stora kungsörnen gömde en dufva under sin vinge.

PYTT. Ack, så vackert! Om jag finge en gång vara med!

LISA. Kom med mig i morgon, när feerna väga människors ord!

PYTT. Hvad vill det säga: väga ord? ...

LISA. De väga på sina vågskålar alla ord, som du och jag och alla människor säga.

PYTT. Nej, huru stå de ut med ett sådant arbete? Med se, där kommer far.

KAPTEN PUFF inträder, släpande en stock, jämte yxa och klubba. Han är en liten fet gubbe i uniform och bär ett skägg, som räcker honom ända till midjan.

KAPTEN PUFF. Uff, sad' Puffen. Hjälpen mig, barn! Jag sliter ut mig med en sådan åbäklig stock.

LISA. Vet inte kapten, att det är söndagsmorgon? Man skall aldrig arbeta på söndagsmorgonen, för då går någonting galet.

KAPTEN PUFF. Har jag tid att försumma en söndagsmorgon? Kungens nya glasskåp är färdigt, men där skall också vara en stock, som ingen annan än jag kan inrätta. Den skall klyfvas och borras med hål, för att där skola de sitta, som i morgon försöka få prinsessan att tiga och inte lyckas.

LISA. Stackare de, som få sitta där!

KAPTEN PUFF. Håll nu stocken stadig, medan jag klyfver honom! (Hugger.) Så, ett hugg till. Han är hård, den besten; jag måste slå in en kil (han inslår kilen). Spricker han inte? (Lutar sig ned för att se.) Jo, något sprack han, men inte tillräckligt tror jag (lutar sig mera). Månne kilen är för tjock? (Lägger sig på magen för att se åt. Kilen glider ur, och Puffs skägg inklämmes i springan.) Hvad för något? Jag tror, att mitt skägg . . . (Försöker förgäfves resa sig.) Sinkadus, jag sitter ju fast; hjälp mig, barn! (Pytt och Lisa draga honom en i hvardera benet.) Aj, aj, aj, ni rycka ju sönder mig; jag mister hufvudet!

LISA. Kila lös far din, Pytt!

PYTT (höjer klubban). Far, skall jag kila?

KAPTEN PUFF. Är du rosenrasande, pojke! Vill du klubba din egen far?

PYTT (skriker). Far sitter i stocken! Är här inte någon, som kan kila lös far?

PETTER (inträder spelande harmonika). Hvem skriker? Jaså, är det gubben Puff med sitt långa skägg? Han surrar ju som en geting i spindelväfven. Sitt där och

roa dig, gubbe lilla, jag skall spela gåsmarschen för dig. (Spelar.)

LISA. Var inte dum nu, Petter; kila lös gubben!

PETTER. Har inte tid. Jag skall till kungsgården och spela för Snurran, så att hon tycker om mig i morgon. (Går.)

LISA. Där kommer Matte, han skall hjälpa oss. (Matts inträder.) Var så beskedlig, Matte, och kila lös kapten Puff!

MATTS (skrattande). Hå, hå, hå, sitter han där, det gamla åkerspöket? Store Pytt, du som är krigsman, drag ditt svärd och hugg hufvudet af din far, så kommer han säkert lös.

LISA. Matte, Matte, kan du vara så obarmhärtig?

MATTS. Har inte tid. Jag skall taga mått till i morgon af Snurrans mun. (Går.)

KAPTEN PUFF (gråtande). O, de riksförrädarna, här lämna de mig att dö som en hare i snaran! Jag önskar att Petter och Matts en gång må sitta i samma stock. Men hvad skall kungen säga, när han och hela riket får bära sorg efter kapten Puff?

OLLE inträder.

LISA. Gråt inte, kapten! Här kommer Olle, han är beskedlig, han skall hjälpa oss. Kära Olle, här sitter den stackars Puffen i stocken; kila lös honom!

OLLE (betraktar skägget och stocken). Sax!

LISA. Jag har en fårsax i min klädningsficka. (Räcker honom saxen. Olle böjer sig ned och afklipper kapten Puffs långa skägg.)

OLLE. Lös!

KAPTEN PUFF. Hvad gör du, mandråpare? Mitt oförlikneliga, vördnadsbjudande, fruktansvärda skägg! Men är jag verkligen fri? (Hoppar upp.) Fri! Fri! Jag

lefver, jag flyger, kungen behöfver inte bära sorg efter sin trogne Puff! Och ändå . . . (Gråtande.) Min ära, min stolthet, mitt makalösa, beundransvärda, majestätiska skägg!

PYTT (dansar om med sin far). Inte gråta, inte träta nu, far! Kungens getabock har det vördnadsvärdaste skägg. I kväll skall jag raka skägget af honom och limma det under din haka. Hvarför kan inte kapten Puff bära lösskägg, när guvernör Spindelben bär peruk?

LISA. Tack, Olle. Är du också här för att titta på prinsessan, förrän du försöker din lycka i morgon?

(Olle nickar.)

KAPTEN PUFF. Min välgörare, mitt lifs räddare, är du en af pristäflarna, så skall jag till belöning hviska dig något i örat. Men är du också klok?

(Olle skakar betänksamt på hufvudet.)

LISA. Ja, ser kapten, Olle vet nog, att alla kalla honom dumma Olle, för att han är så tystlåten, men inte är han så dum, som han ser ut.

KAPTEN PUFF. Nå, då skall du i morgon lägga en sak på minnet. (Hviskande.) Snurran pratar för att hon inte tål höra någon annan prata. Säg i morgon inte ett ord!

(Olle nickar.)

PYTT. Nej se, far, se, Lisa, hvem kommer där?

LISA. Det är Petter och Matte.

KAPTEN PUFF. Och efter dem Snurran. Deras straff börjar.

(Man ser Petter och Matts springa flyende öfver scenen och efter dem Snurran, förföljande dem med sin kråkskramla.)

LISA (gråtande). Rosenkind, kära Rosenkind, du har ju lofvat att höra mig, när jag ropar dig. Kom!

FEEN ROSENKIND (uppstår i fonden). Hvad begär du af mig?

LISA. Jag skäms för Snurran. Där ser du huru hon bär sig illa åt! Alla flickor blygas för henne. Gör henne till en gosse!

ROSENKIND. Om alla små flickor skulle komma ihåg Snurran, så skulle de slabbra mindre i skolan och hemma. Snurran är ingen riktig flicka. Till en gosse kan jag ej göra henne, men jag skall försöka lära henne tiga. (Försvinner åter.)

KAPTEN PUFF. Snurran tiga, det vill jag se! Skulle ett sådant underverk hända, så lofvar jag att raka bort hela mitt skägg. (Hviskande till Olle.) Håll munnen i morgon!

(Olle nickar.)

KAPTEN PUFF (till åskådarna). Adjö för i dag, god vänner, vi ha inte tid med er nu. Stocken skall vara färdig i morgon bittida, och vill någon se hvem som då sitter i den, så är han välkommen. Då få vi också se det underverket, om någon får Snurran att tiga i fem minuter. Inte tror jag det lyckas, men hvad tro ni?

(Ridån faller.)

TREDJE ÄFVENTYRET.

Måndagsmorgon. Samma park. Sittplatser äro beredda för kungen och förnäma åskådare. Man ser stocken, och där sitta redan två misslyckade pristäflare.

KAPTEN PUFF (inmarscherar med vakten. Han bär nu getabockens skägg). Ett tu, ett tu, ett tu, halt! Här postera sig två man för att i all underdånighet bevaka hennes kungliga höghet, om hon försöker att rymma.

Och här postera sig andra två man att gripa pristäflarna, om de misslyckas och understå sig att taga till harpasset. Jag kommenderar reserven. Gevär på axel, marsch! (Vakten uppställer sig efter order.)

GUVERNÖR SPINDELBEN, en mager herre i hofdräkt, inträder, ombunden med en tjock duk kring hufvudet, och ser sig försiktigt omkring.

SPINDELBEN. Är hon här? Törs jag komma?

KAPTEN PUFF (skrikande vid hans öra). Hon är ännu instängd i slottet.

SPINDELBEN (upplindar duken och plockar bomull ur öronen). Jag andas. Har hon fått instruktion? Vet hon, att, om hon inte fogar sig godvilligt, skall hon utan nåd instängas i glasskåpet?

KAPTEN PUFF. Hon vet intet annat, än att hon skall mottaga friare, och har lofvat vara beskedlig.

SPINDELBEN. Jag beundrar dig, Puff. Du ensam står ut med att höra den förskräckliga slabbrerskan utan försiktighetsmått

KAPTEN PUFF. Jag är liförsäkrad, ers nåd.

SPINDELBEN. Hvad är det jag ser? Där sitta ju redan två karlar i stocken.

KAPTEN PUFF. De hade så brådt, att de anmälde sig redan förrän prinsessan var uppstigen. Hon var nyfiken att se dem, och så pratade hon så grundligt omkull dem, att de frivilligt krŏpo i stocken för att rädda sitt lif. Hör ej ers nåd hur de sjunga?

(De två i stocken sjunga hvarannan rad turvis.)

Mel.: "*Jag fattige lappman*".

Vi sitta i stocken,
nöta hål uti rocken.
Inte hoppa vi kråka här,
det är trångt för en tjock en.

SPINDELBEN. Bra, bra. Min kære Puff, jag skall vid tillfälle föreslå dig till major. Men hvad är det för ett besynnerligt skägg du fått?

KAPTEN PUFF. Det är kungligt getskägg och sägs vara på högsta modet nu för tiden. Men se där kommer hans majestät, åtföljd af rådman Orre.

SPINDELBEN. Hör nu, Puff. Gif för all del signal, när prinsessan närmar sig hit, så att vi veta bereda oss i tid!

KUNGEN inträder, åtföljd af RÅDMAN ORRE, GUVERNÖRSKAN EAU DE COLOGNE jämte svit och en del af hofvet, alla, utom kungen, väl ombonade med hufvuddukar och tjocka bahytter. De intaga sina platser, medan äfven simplare åskådare samlas. Bland dem Lisa.

KUNGEN (suckande). Ack, att det skulle komma så långt! Mitt fadershjärta blöder, men hvad gör man inte för rikets välfärd! Guvernörska, guvernörska, huru har ni uppfostrat min dotter?

GUVERNÖRSKAN (aftager bahytten). Till konversation, ers majestät, till konversation. Ers majestät vet, att konversation är blomman af sällskapslifvet, och hennes kungliga höghet har de lyckligaste anlag för konversation.

KUNGEN (suckar). Ja, alltför lyckliga. Jag har föreställt mig, att när man konverserar, är det två, som tala turvis, och ej blott den ena.

GUVERNÖRSKAN. Naturligtvis, ers majestät har alltid rätt. Men den ena kan säga jaså och låta den andra tala. Eller kunna de tala båda på en gång.

SPINDELBEN. När befaller ers majestät, att pristäflan skall börja?

KUNGEN (suckande). Låt den börja nu genast.

HÄROLDEN (efter tre trumpetstötar). Enligt nådig befallning äger hvarje ung, ogift man, som önskar på utfästa villkor täfla om hennes kungliga höghet prinsessan Munvigas hand, träda fram, en i sänder, och börja profvet.

PETTER framträder bugande.

SPINDELBEN (stoppande bomull i öronen). Kapten Puff har den nåden att hitföra hennes kungliga höghet. (Paus, hvarunder alla af hofvet, utom kungen, ombona sina hufvuden.)

KAPTEN PUFF (skrikande). Hennes kungliga höghet kommer!

(Allmän oro och nyfikenhet.)

KUNGEN (till Orre, som vill tillstoppa öronen). Rådman Orre är prisdomare, han får ej tillstoppa öronen.

ORRE (suckande). Det blir min död!

PRINSESSAN (seende sig förvånad omkring). Hvad skall detta betyda? Om det betyder något, så betyder det väl, att det är något spektakel, efter ju hofvet tycker om spektakel, där jag själf skall vara spektakel, och om det är ett spektakel, där jag skall vara med som spektakel, så vill jag veta hvad det är för ett spektakel, där jag spelar med, och om det är ett spektakel, där jag skall blifva ett spektakel, så skall jag göra spektakel af ett sådant spektakel... och hvad gör den där narrn här för ett spektakel? (Hämtar andan.)

(Petter har framdragit en snurra och låter den dansa i gröngräset.)

PETTER. Allranådigaste prinsessa, var så nådig och håll till godo en liten passande leksak! (Skrikande, när prinsessan börjar tala.) Jag har tolf snurror i fickan och femhundra på lager hemma. Och när snurrorna ha den

nåden att dansa för nådig prinsessan, så skall jag hålla musiken. (Spelar på harmonikan.)

PRINSESSAN. Hvad är det han skriker, tordyfvel, så att jag inte får tala ett ord, och hvad är det för grodungar han låter hoppa i gräset, liksom man trillar kopparslantar på bordet för små barn och liksom jag skulle bry mig om hans småkryp? (Sparkar bort en snurra med foten. Petter sätter en ny snurra i rörelse.) Och där flinar en hop obehörigt folk, och kanske är det åt mig de grina, men jag skall säga dem, att man brukar ej flina i ett anständigt sällskap och allraminst där kungen är närvarande, och om det är åt mig som de flina (sparkar åter en snurra, Petter uppsätter en ny), så skall jag säga dem, att de äro åsnor och knärackor, som understå sig att flina åt en kunglig person, och hvad är det för en vakt som Puffen kommenderar med sitt getabocksskägg och som inte förstår (sparkar en tredje snurra, Petter sätter en ny i rörelse) att lära packet respekt för en kunglig person, och han där med sina usla snurror hvad skall det betyda, är det kanske att chikanera mig, så skall han få sina snurror midt i sin simpla fysionomi (plockar upp snurrorna och kastar dem på Petter), så att han blir gräsgrön i ansiktet som färsk spenat, och kanske vill han nu maka sig ur vägen och hålla sin dumma mun så att också jag får säga ett ord, jag har ju inte fått säga ett enda ord för hans eländiga snurror, men jag skall snurra för honom så att det skall hagla och snurra honom sjuhundra snurror kring öronen . . . (Förföljer Petter med snurrorna. Petter flyr och båda försvinna i kulissen.)

RÅDMAN ORRE (flämtande). I stocken med karlen, i stocken! Han är kullpratad.

FLERA RÖSTER. I stocken! I stocken!

(Vakten inför Petter, som sättes i stocken.)

HÄROLDEN (trumpetar). Är här vidare någon ung man, som vill täfla om hennes kungliga höghets hand?

MATTS framträder med en bugning.

SPINDELBEN (till Puff). För in prinsessan!

(Puff inför prinsessan, hvilken ett ögonblick sätter sig tyst att hämta andan.)

MATTS (listigt). Inte skall ers höghet vara rädd för mig, jag är stendöf, ers höghet skall få berätta så mycket ers höghet behagar. Jag är en guldsmed, som gör de allra skönaste smycken och örhängen, och (närmar sig) nu ber jag ers höghet allernådigst tillåta mig taga mått till ett halssmycke, hvars make ej finnes i hela världen . . .

(I det han låtsar taga mått, fäster han hastigt ett munlås på prinsessans läppar och tillknyter det med band i nacken. Prinsessan springer upp, söker förgäfves befria sig från låset och mumlar otydliga ord.)

FLERA RÖSTER. Han vinner! Han vinner!

MATTS (hånande). Tyst, min mun, så får du socker! Hvarför brusar inte forsen? Hvarför malar inte kvarnen? Bjäbb, bjäbb, bjäbb, hvar är nu takdroppen, som skrämde oss så skamligt på flykten i går? Kom hit, Lisa, och nig för din blifvande svägerska! Se, huru snäll hon nu blifvit! När jag blir kung skall jag steka henne i smör.

LISA (stiger hastigt fram och upplöser bandknuten i prinsessans nacke). Intet förräderi! Fy stora skammen, Matte, att vara så falsk!

(Åskådarna applådera.)

PRINSESSAN (frigjord, rasande och slående Matts med låset, talar med halfkväfda afbrutna ord). Du . . . du . . . du . . . ormtunga, räfsnara, giftiga skorpion . . . dig skall jag trampa under min fot, som man trampar en spindel . . .

och du vill bli kung, du, som skall hänga i den högsta ek på bergen ... Kråkorna skola hacka ut dina ögon ... myrorna skola bita din giftiga tunga ... alla skator på sju mils afstånd skola skratta åt dig ... du ... du ... du.

(Hon förföljer Matts som flyr, och båda försvinna bakom scenen. Kungen och hofvet resa sig från sina platser.)

RÅDMAN ORRE (flämtande). I stocken med karlen!

MÅNGA RÖSTER. I stocken! I stocken!

(Vakten inför Matts, som förlägen sättes utan motstånd i stocken.)

HÄROLDEN (trumpetar). Är här ännu någon ung man, som djärfves täfla om hennes kungliga höghets hand?

FLERA RÖSTER. Ingen törs.

Paus. OLLE framträder med en styf nick.

SPINDELBEN (till Puff). För in prinsessan!

KAPTEN PUFF. Hon kommer frivilligt.

PRINSESSAN (inträder stilla, med vacklande steg och afbrutna ord). Förrådd ... skymfad ... vanärad ... såld på auktion i kungens och hofvets närvaro! Alla fly för mig ... alla öknämna mig ... alla skratta åt mig ... och ingen enda barmhärtig vän tager mitt försvar. (Hon nedkastar sig snyftande på en gräsbänk.)

LISA. Gråt inte, prinsessa! Det finns också goda människor.

PRINSESSAN. Var det ej du, som löste mitt lås?

LISA. Jo. Och här är min bror Olle. Han är en bra gosse. Han vill inte skymfa, han vill försvara prinsessan.

PRINSESSAN (till Olle). Vill du försvara mig, du? Hvem är du? Hvad vill du? Hvad kan du? Gå till en ihjälfrusen vinterfluga och inbilla henne att du är

solsken. (Olle tiger.) Tala, jag skall ej afbryta dig. (Olle tiger.) Jag förstår, han är döfstum.

LISA. Nej, han talar, men talar sällan och talar förståndigt.

PRINSESSAN. Förståndigt! Hvad är förståndigt? Är det förstånd, som tuppen galar? Är det förstånd, som sparfven kvittrar? Gå, du med ditt förstånd, och låt andra tala på sitt sätt! Eller är det bättre att tiga?

LISA. Jag tror det är bättre att tiga.

PRINSESSAN. Nå, så skall jag tiga, om det också vore blott för att förarga dem, som skratta åt mig. Lisa, om jag skulle glömma mig och åter börja prata, så säg genast: skatorna skratta.

LISA. Ja, det skall jag säga.

PRINSESSAN (med fingret på läpparna). Tig, Snurra!

RÅDMAN ORRE (vänder ett timglas). Hon tiger.

KUNGEN. Vi få se huru länge.

OLLE (i början styft, sedan ledigare). Hör nu . . . ett ord måste du ännu säga . . . säg ja i brudstolen. Du har kurage . . . Jag tycker om dig . . . Du blir min brud . . . Ingen skall mera skratta åt dig. (Prinsessan nickar stum.)

LISA (slår förvånad hop sina händer). Prinsessan tiger och Olle talar!

SPINDELBEN. Tiger hon?

FLERA RÖSTER. Tiger hon?

KAPTEN PUFF. Som en död bröms.

RÅDMAN ORRE (uppvisande timglaset). Hennes kungliga höghet, prinsessan Munviga har, ett, tu, tre, fyra, fem, behagat tiga i fem minuter! Lefve prinsessan Munviga och hennes blifvande gemål, prins . . .

KAPTEN PUFF. Prins dumma Olle.

RÅDMAN ORRE. Prins Olof. Hipp, hipp, hurra!

MÅNGA RÖSTER. Hurra!

GUVERNÖRSKAN EAU DE COLOGNE. Törs man demaskera sin deshabillé?

SPINDELBEN. Kapten Puff, ni ansvarar för våra lif och vår säkerhet, om hon börjar på nytt.

KAPTEN PUFF. Faran är öfverstånden. Snurran tiger. Aj, för tusan, nu mister jag andra gången mitt skägg!

(Alla afkläda sina ombonade hufvuden och plocka bomull ur öronen.)

KUNGEN. Hvilken fröjd! Hvilken lycka för mig och hela mitt rike! Mina barn, kommen i mina armar! (Han omfamnar prinsessan och Olle.)

OLLE. Inte skall kungen vara rädd att bli sotig. Jag kom hit raka vägen från badstugan.

KAPTEN PUFF (halfhögt). Där stack dumma Olle fram.

KUNGEN. Nu skola vi dricka de förlofvades skål, och i morgon blir bröllopet. Hvad min gemål skall bli glad! Hennes majestät kunde ej förmås att hedra täflingen med sin närvaro... Men hvad är det för en sång jag tycker mig höra därborta?

(Åskådarna lämna plats. Man ser Petter, Matts och de två okända i stocken. Nu sjunga de hvar sin strof ur visan turvis.)

Vi sitta i stocken,
nöta hål uti rocken.
Inte hoppa vi kråka här;
det är trångt för en tjock en.

Vi segla på stocken,
fyra sjömän i flocken,
styra kurs på det stilla haf,
bidevind uti focken.

KAPTEN PUFF. Välbekomme, stockjunkare! Det är samma stock, där jag satt, när ni skrattade åt mig.

DE FYRA.

Välbekomme, sad' bocken.
Som man kokat, sad' kocken.
Mjuka tjänare, kapten Puff,
har man sett på en tocken?

KAPTEN PUFF (till åskådarna). Hör, så ovettiga somliga kunna vara, fastän de sitta i stocken! Men nu bjuder oss kungen på mjöd, russin och mandel, och i morgon, god' vänner, beder jag på kungens vägnar alla vara välkomna till bröllopet!

(Ridån faller.)

FJÄRDE ÄFVENTYRET.

Rikssalen i konungens slott. Pytt ensam, försiktigt insmygande.

PYTT. Jag skall gömma mig här under ett bord, så att jag får se bröllopståget. Å, så mycket folk i kyrkan, och alla voro de längre än jag! Jag fick inte se mer än en flik af Snurrans brudslöja ... prinsessans slöja, ville jag säga. Nu skall jag passa på, medan ingen är här. (Kryper under ett bord.) Här ser mig ingen. Tyst, där kommer någon!

KAPTEN PUFF (inträder, slätrakad om hakan). Ändtligen en minuts hvila. Uff, sad' Puffen, ett kungligt bröllop är värre än ett krig. (Kastar sig i en stol bredvid Pytts bord.)

Hvar må slarfven, min son, hålla hus? (Pytt kniper honom i benet.) Hvad? Är här en hundracka?

PYTT (tittar fram). Tyst, far, jag är här inkognito.

KAPTEN PUFF. Är du där, din inpiskade skälm? Jag tänker på mitt olyckliga skägg. Måntro prinsessan ännu kan tiga?

PYTT. Nej, hon har talat.

KAPTEN PUFF. Tänkte jag inte det! Hon har talat! Och nu ser jag för hennes skull ut som ett nyfödt barn.

PYTT. Hon har sagt ja i brudstolen.

KAPTEN PUFF. Intet annat? Ett ja i brudstolen är intet ord, det är en smällkyss.

SPINDELBEN (inträder brådskande). Tåget kommer från kyrkan. Är allt i ordning? Alla bjudna?

KAPTEN PUFF. Ja, hela smedsfamiljen, utom dem, som sitta i stocken? Jag hoppas, att smeden har tvättat sig. Vår nya prins behöfver såpa och tvage.

SPINDELBEN. Komma feerna?

KAPTEN PUFF. Feerna låta hälsa, att de ha förhinder, de skola väga orden i dag. Men Rosenkind har lofvat flyga hit, förrän de börja ... Vakt, i gevär! Tåget kommer!

Vakt vid ingången. Trumpeter. Bröllopståget inträder under musik och tager plats. De nyförmälda mottaga lyckönskningar. Man ser nu äfven DROTTNINGEN, MÄSTER HANS, GUMMAN HANS och Lisa samt Pytts nyfikna hufvud under bordet.

Balett efter råd och lägenhet utföres.

Vid balettens slut inträder ILLFLAXA, löjligt utstyrd med fjädrar och bjällror, niger åt alla håll och intager en plats närmast bruden. Hofvet hviskar och pekar på Illflaxa. Pytt under bordet stirrar på Illflaxa, gör ett försök att rymma, motas af vakten och kryper darrande under bordet tillbaka.

SPINDELBEN. En objuden gäst! (Till Illflaxa.) Skäms ni inte! Hvem är ni, och hvem har bjudit er hit?

ILLFLAXA (stolt). Jag bjuder mig själf till min dotters bröllop.

SPINDELBEN. Är ni galen? Packa er ut!

ILLFLAXA. Packa er själf! Här sitter jag, och här ämnar jag sitta. (Allmän bestörtning och villervalla.)

KUNGEN. Stilla, guvernör Spindelben, förhör den tokiga människan!

SPINDELBEN. Hans majestät är alltför nådig. Nå, förklara er, madam Näsvis.

ILLFLAXA (slabbrande). Förklara? Förklara? Hvad är det annat, herr Frågvis, än att natten efter sedan prinsessan Munviga blef född, klef jag in genom fönstret till den kungliga barnkammaren och lade mitt barn i prinsessans vagga. Begriper han nu, att bruden är mitt egenhändiga barn och att jag inte tänker låta bortvisa mig från min flickas bröllop? Och för att jag inte tänker låta bortvisa mig, så tänker jag sitta här, och för att jag sitter här, så vill jag sitta här som en släkting till det kungliga huset.

PUFF (halfhögt). Det är ju alldeles som förr, när vi hörde Snurran prata!

DROTTNINGEN. Olyckliga! Och hvad gjorde ni af *mitt* barn?

ILLFLAXA. Kungsbarnet? Ja, det var väl dödt, kan jag tro. Hvad skulle sådana usla småkräk lefva!

DROTTNINGEN. Du ljuger, eländiga! Du har dödat mitt barn!

ILLFLAXA. Nej, så sant jag på kvast rider, när jag sist såg ungen lefde hon än.

RÅDMAN ORRE. Här är en kasus, en tvetalan, posito . . . låt mig fundera!

KUNGEN. Håll er näbb, Orre, och låt polisen rannsaka.

SPINDELBEN. Först säger ni, att barnet var dödt, och sedan säger ni att det lefde.

ILLFLAXA. Säger och säger! Jag säger, att bruden är mitt egenhändiga barn.

PRINSESSAN (rusar slabbrande upp och förföljer Illflaxa ett hvarf kring salen. Hofvet håller sig för öronen). Egenhändiga, egenhändiga, har man någonsin hört så egenhändiga lögner, som den egenhändiga häxan smider och slabbrar och slabbrar och slabbrar, liksom jag varit död, och så lefver jag än i dag, och liksom jag varit hennes häxunge, och så är jag af kungligt blod, och det blygs inte hela hofvet att höra, men hon får slabbra och ljuga och ingen bryr sig om att hon slabbrar sina dumma historier, och här skall jag sitta och får inte öppna min mun för att hon skall få chikanera mitt kungliga blod, och ...

LISA. Skatorna skratta!

(Prinsessan tystnar och gömmer gråtande sitt hufvud i Olles famn.)

ROSENKIND inträder, alla buga vördnadsfullt.

ROSENKIND. Illflaxa är en häxa, och hennes barn är en häxunge. (Bestörtning och utrop: prinsessan är en häxunge.) Gråt inte, unga brud! Sanningen måste i dagen, men du är oskyldig, du skall ännu blifva god och lycklig. Och gråt inte, drottning, ditt barn lefver!

KUNGEN. Tala, högborna, ädelmodiga fe! Vi tro dig som sanningen själf.

ROSENKIND. Illflaxa lade sitt barn i vaggan, red bort med drottningens barn och kastade det i strömmen. (Utrop och paus. Vakten griper Illflaxa.) Där fann jag barnet ännu vid lif, tog det i mina armar och bar det till goda människor.

RÅDMAN ORRE. Ja, se det är åter en kasus! Prinsessan lefver och lefver inte, finns och finns inte . . .

KUNGEN. Håll sin näbb, Orre!

DROTTNINGEN. Mitt barn! Hvar är mitt barn?

SPINDELBEN. Någon här vid hofvet måste vara prinsessan! (Utrop och frågor. Tre hoffröknar niga: hvar i sin tur, för Rosenkind och fråga: ers nåd, är det jag?)

ROSENKIND. Tålamod! Jag lindade det nakna, frysande, våta barnet i min slöja, förde det till mäster Hans' smedja och lade det i en korg på hans ässja, som ännu var varm.

MÄSTER HANS. Det har sin riktighet. Följande morgon fann jag korgen med barnet och lät kristna det till Lisa. Hennes nåd Rosenkind stod fadder åt barnet.

DROTTNINGEN. Hvar är mitt barn? (Lisa framföres och omfamnas.) Mitt stackars kära, förlorade barn!

GUMMAN HANS (fattar Lisa i armen och vill draga henne till sig). Nej, ursäkta, jag tänker inte låta någon häxa stjäla mitt barn. Hans, hvad är detta för dumma historier?

DROTTNINGEN (drar Lisa till sig). Hör inte madam, att flickan är mitt barn och inte madams? Vill ni släppa Munviga?

GUMMAN HANS (drar Lisa till sig). Vill hon släppa min Lisa? (De slitas envist om Lisa.)

ROSENKIND. Trogna fostermoder, aldrig skall detta barn glömma din ömma omvårdnad, men, nu måste du återgifva Lisa åt hennes rätta moder. Ers majestät edert barn heter ej mera Munviga, hon heter Elisabeth. (Lisa öfverlämnas till Drottningen.)

MÅNGA RÖSTER. Lefve prinsessan Elisabeth!

ILLFLAXA (bevakad). Simpele, timpele, hvar är min kvast?

SPINDELBEN. Befaller ers majestät, att vi hänga häxan nu genast eller steka henne vid sakta eld?

ROSENKIND. Jag beder om nåd för Illflaxa. Min syster Thordön behöfver henne i sin tjänst.

KUNGEN. Jag har återfått mitt förlorade barn. Häxan benådas, karlarna i stocken få äfven sin frihet.

ILLFLAXA (i det hon bortföres). Nå godt, jag behöfs ännu, så länge det finns onda ord här i världen.

ROSENKIND. Farväl! Min plikt kallar mig till de blå bergen. Önska de närvarande se hvad det en gång blir af människors ord, vill jag för ett ögonblick förflytta de blå bergen hit.

KUNGEN. Mäktiga fe, det önska vi visst. Det är endast du, som är stark nog att flytta berg.

ROSENKIND. Du misstar dig. Det finns två makter som flytta bergen: sagan och tron!

(Hon försvinner.)

PUFF (suckande). Ingen makt kan mera låta mitt skägg växa.

KUNGEN. Jo, tiden, min trogne Puff. Till ett minne af denna glada dag utnämner jag dig till major (Pytt framkryper) och din son till löjtnant i kriget mot lillepyttarna.

PUFF och PYTT. Lefve kungen i tusen år!

KUNGEN. Lagom, min kära Puff, lagom! Hvad skulle min efterträdare säga, om han finge vänta så länge? Man hör nu, Olof eller Olle, som ej mera blir kung, och Munviga, som ej mera är prinsessa, hvad säga ni två om allt detta? Hvad blir nu ert öde i världen?

OLLE (styft.) Inte duger jag till kung och inte bryr

jag mig om det. Jag är en smed och tänker försörja min hustru i smedjan. Den, som nu törs öknämna Munviga till Snurran, den skall få med min slägga att göra.

MUNVIGA (uppbrusande). Snurra och snurra, de snurra, och inte jag, och den, som snurrar mitt ärliga namn, den skall jag snurra som hjulet på spinnrocken, sju hvarf och sjutton och sjuttiosju och sjuhundra sjuttiosju . . .

LISA. Skatorna skratta!

MUNVIGA (hejdar sig). Nej . . . jag förlåter alla, som gifvit mig smädliga namn. Jag har förtjänt det. Men nu är Snurran död, och häxungen är död, och här återstår blott en smeds lyckliga hustru, som tackar prinsessan Elisabeth för att hon lärt henne de goda orden.

DROTTNINGEN. Och hvad säger mitt återfunna barn? Är du lycklig, Elisabeth?

LISA (kysser drottningens hand). Ja, som en grönsiska i en gyllene bur.

GUVERNÖRSKAN EAU DE COLOGNE. Den nådiga lilla prinsessan fruktar att inte kunna konversera vid hofvet. Var inte rädd, ers höghet; jag skall gifva ers höghet de utmärktaste lektioner.

KUNGEN. Nej, för all del, det undanbeder jag mig.

SPINDELBEN. Nu återstår endast att finna en värdig prins åt denna undersköna prinsessa. Finns här någon ung riddare som vill täfla om prinsessan Elisabeths hand?

(Två röster höras från åskådarnas platser.)

FÖRSTA RÖSTEN. Jag vill täfla.

ANDRA RÖSTEN. Jag vill också täfla.

FÖRSTA RÖSTEN. Tag du Snurran, så tar jag den andra!

ANDRA RÖSTEN. Tyst, du, som kommer i stocken!

MAJOR PUFF. Hvad är det för obehöriga? Ni höra inte till sagan. Håll er mun där borta, de blå bergen flytta sig.

Trumpetstöt. Fonden försvinner, och man ser de blå bergen med feerna. Öfverst sitter en ängel, som skrifver i en stor bok. Lägre ned feerna ROSENKIND, SNÖFLINGA och THORDÖN, alla med en vågskål i sin upphöjda högra hand. Vid Rosenkinds fötter står en guldskål, vid Snöflingas fötter en silfverskål och vid Thordöns fötter en kopparskål. Lägst under Thordön sitter häxan Illflaxa med en järngryta öfver en brinnande eld.

Tablå, musik, melodram.

ROSENKIND.

Vi äro makter långt ofvan jorden,
som mäta tankar och väga orden.
Allt byter form, som i världen röres,
mig intet, intet tillintetgöres.
Hvar tanke lefver, hvart ord förblifver.
Här ser du ängeln, som rastlös skrifver
i tidens bok hvarje ord, som säges.
Dess ljud fördunstar, dess mening väges,
tilldess vid tidernas ände allt
skall dömas efter sin inre halt.

Och orden växa som ört och blomma
ur själens rot, där de födas stumma.
De vittna alla, beständigt trogna,
om lif, som vissna, och lif, som mogna.
De bära frukter, som släkten ärfva,

de lyfta, värma, slå och fördärfva,
de tända eldar; men icke alla.
De tomma, tanklösa orden falla
som vindens byten, och innan kort
de slockna strödda i rymden bort.

Vår syster Thordön, du, som i din kopparskål uppsamlar de onda orden, de elaka, hårda, lögnaktiga, falska, fula, orena, hånande och kärlekslösa orden, anvisa dem deras plats!

(Thordön nedlägger vågskålen och uthäller ur kopparskålen en svart ström, hvilken nedrinner i Illflaxas gryta, som häxan omrör på elden.)

THORDÖN. **Vår syster Snöflinga, du, som i din silfverskål uppsamlar de tanklösa, tomma, fåfänga, sladdrande och förflugna orden, anvisa dem deras plats!**

(Snöflinga nedlägger vågskålen och griper ur silfverskålen, gång efter gång, en hand full hvita snöflingor*, hvilka hon utströr i luften.)

SNÖFLINGA. **Vår syster Rosenkind, du, som i din gyllene skål uppsamlar de goda, de visa, de rena, de kärleksfulla, de tröstande, helande, upprättande och af hjärtat glada orden, anvisa dem deras plats!**

(Rosenkind nedlägger vågskålen och upplindar ur guldskålen en girland af rosor, hvilken uppbäres af alla feerna.)

ROSENKIND

(i det att hon nedkastar nya rosor åt åskådarna).

Du glada, fladdrande barn af jorden
med varma hjärtat och lätta orden,
nu vet du hvar dina ord få stanna,
de ord som älska, de ord som banna.

* Snöflingorna äro hvita papperslappar.

O, låt mig kyssa från dina läppar
det tomma snömos, den bittra peppar,
att blott de tänkande ord och ömma
som röda rosor från läppen strömma!
Då har ej Snurran förgäfves sått
sitt ord i afton. Godnatt! Sof godt!

(Ridån faller.)

Sista julvisan.*

Julegran, vår gamla vän,
få vi vänta dig igen?
Bugar du, så glad som förr,
ödmjuk i vår låga dörr?
Reser du din topp förtrogen
hög, liksom din far från skogen.
Var välkommen, känd och kär,
ty med dig är julen här!

Sommar kom, och sommar gick
som ett lyckligt ögonblick.
Men i höstens mörker re'n
sågo vi ditt återsken
som en fjärran stjärna glimma
i den dunkla kvällens timma,
fjärran, oupphinnelig.
O, hvad vi ha väntat dig!

Frosten våra blommor tog,
stormen röt och regnet slog,
sist så föll den hvita snö
öfver stad och land och sjö.

* Ofullbordad.

Brasan sprakade på hällen,
sagan kom i vinterkvällen,
och vi sydde brokig söm,
du, du var vår glada dröm.

Kära, är du redan, säg,
från din drifva hit på väg?
Växa flaggor på din topp?
Bär du redan rosenknopp?
Hänga ren på dina grenar
äpplen, guld och ädelstenar?
Tindra ljusen ren så gladt
uti årets längsta natt?

Julegran, så grön, så ung,
född att blifva skogens kung,
född att växa hög och stark
emot skyn i ödemark!
För en aftons fröjd du brinner,
glöder, lyser och försvinner...

(18 Okt. —86.)

Sagans fe.

Prolog vid en barnfest.

Nu hviner stormen i vinterkvällen,
nu sprakar brasan så glad på hällen,
nu fryser hafvet och molnen snöga
och mörkret tittar med uggleöga
in genom rutan på slutad dag,
och barnen gäspa. Men här är jag.

Hvem är jag? Gissa! Jag är ju Sagan,
så lång som dörren, så bred som tvagan.
Det var ju jag, som i kvällens timma
så ofta såg dina ögon glimma,
ditt hjärta klappa, när draken kom.
Den sagan vill du visst höra om.

Det var en gång den allra skönaste prinsessa, som många prinsar begärde till fru, men hon älskade den fattige herdegossen, som vallade kungens getter i skogen. Då kom i landet en grym drake med fyra hufvuden, han åt upp stora och små, så att ingen visste lefvande råd i den stora förskräckelsen. Då beslöts, att prinsessan skulle offras för att blidka draken. Och så

kördes hon ut i vilda skogen och bands vid en klippa, och det blef kväll, och månen gick så blodande röd upp öfver skogen. Och så kom draken, och hans ögon lyste i mörkret som brinnande kol...

Nej, nu minns jag ej mer...

Jo, vänta, nu minns jag. Hvar voro vi? Jo, drakens ögon lyste som brinnande kol. Men då kom herdegossen, och han var ingen herdegosse, han var en förtrollad prins. Och han drog sitt svärd och högg af alla drakens fyra hufvuden. Och då blef prinsessan fri och red till slottet på en rosenröd häst, och alla voro glada, och den gladaste var herdegossen, som fick prinsessan till sin gemål och halfva riket. Ja, det må väl jag veta, efter jag var med på bröllopet.

Ja, jag var med, och jag har nog dansat
på många bröllop och bruden kransat.
De hundra åren sof jag till ända
med Törnerosa och hennes slända,
och jag var med på den balen, jo,
där Askeungen har mist sin sko.

O, hvad jag grät med min vän, Florinna
den dag hon såg Fågel blå försvinna!
Och hur jag dansade, lätt i hågen
Unda Marinas kadrilj på vågen!
Och red på vargen med Sampo lill
och gick med Robinsons Walter vill!

Jag har sökt pärlan med Adalmina,
jag hörde Axel förhöra Stina
och Pikku Matti i kjolen skrika:
Jag är en gosse och inte flicka!

Bumburrifex var min tennsoldat
och Bullerbasius min kamrat.

Så många feer och troll och jättar
har Sagan mött, som hon sen berättar.
Och alla goda små barn bli glada,
men alla stygga få skam och skada.
Vill du se gamla bekanta än?
Försök om du känner dem igen!

(21 Nov. 1897.)

Härpå defilerar förbi Sagans fe en lång rad kända och kära gestalter. Först komma prinsessan och herdegossen, därpå Törnrosa, Florinna, Unda Marina och hennes systrar, Sampo Lappelill på vargen, Walter som Robinson, Adalmina i all sin prakt, Axel och Stina, Pikku Matti i farfars uniform, jätten Bumburrifex m. fl., m. fl. så många man kan åstadkomma.

Innehåll.

Vallgossens visa 5
Florios och Unda Marinas sagor:
10. Unda Marina berättar om Imatra 6
11. Florio berättar om Lapplands troll 8
Mina oxar 11
Tuttemuj 14
De röda skorna 19
Rimtussen 27
Skära hafran 36
Barnet mitt 38
Slug skall man vara 39
Vaggvisa för ett sjukt barn 44
Molnjätten 47
Perdita 55
Kusken 64
Fiskaren 66
Spågumman 68
Mellan smörgåsarna 70
Folkskolebarnens vandringssång på vägen till skolan . . 78
Behåll din krona 80
Moppe 82
Jungfru Marias nyckelpiga 89
Änglarnas julklapp 94

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.